

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČO 66 000 777)
v agentuře **IMPAX**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (7-8,
11-12). Přetisk povolen jen se souhlasem
redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16
110 00 Praha 1
telefon: 221 729 011
fax: 224 932 989
e-mail: cihlarova@cak.cz
www.cak.cz

Redakce:

Předseda redakční rady:
JUDr. Petr Toman
Šéfredaktor:
JUDr. Václav Mandák, CSc.
Výkonná redaktorka:
PhDr. Ivana Cihlářová
Tajemnice redakce:
Jana Ponáhlá

Redakční rada:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. JUDr. Alexander Bělohávek, Dr.h.c.,
JUDr. Jiří Císař, prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc., JUDr. Pavel
Holec, JUDr. Ladislav Krym, prof. JUDr.
Zdeněk Kučera, DrSc., doc. JUDr. Karel
Marek, CSc., JUDr. Michal Mazanec, doc.
JUDr. Vladimír Mikule, doc. JUDr. Jiří Pipek,
CSc., JUDr. Tomáš Pohl, prof. JUDr. Naděžda
Rozehnalová, CSc., doc. JUDr. Pavel Šámal,
Ph. D., prof. JUDr. František Zoulík, CSc.

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:
ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1. Cena
výtisku včetně dvojčísle je 90 Kč, zvýhodněné
roční předplatné 850 Kč kromě poštovného
a balného. Advokátům a advokátním
koncipientům se rozesílá zdarma.

Celé znění každého čísla vychází též na
internetu (www.cak.cz). Předáním rukopisu
redakci vyjadřuje autor souhlas se
zveřejněním také na internetu.

Toto číslo vyšlo 24. března 2006 v nákladu 11
500 výtisků.

Obálka a grafická úprava:
IMPAX, spol. s r. o., Filip Bezděk

Inzertní služby zajišťuje IMPAX, spol. s r. o.,
telefon/fax: 241 483 141,
e-mail: agency@impax.cz

Fotografie na obálce:
Jakub Stadler

Tisk: Grafotechna print, s. r. o., Praha

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348

ÚVODNÍK

Vladimír Jirousek: **Těšme se na galavečer
„Právník roku 2006“!**..... **5**

AKTUÁLNÍ TÉMA

Eroze principů právního státu? (Vladimír Jirousek) **6**

**Respektujte advokáty! (proslov Jean-Marie Burguburu,
předsedy Pařížské advokátní komory, na slavnostním
Zahájení soudního roku v Paříži 18. listopadu 2005)**..... **7**

**Slavnostní přednáška justičního rady pana Heinze
Weila, bývalého prezidenta Evropské rady advokátních
komor (CCBE) přednesená u příležitosti 15. výročí
opětovného založení Saské advokátní komory
dne 23. 11. 2005 v Drážďanech** **9**

Vzácná a drahocenná komodita (Francis Neate)..... **12**

ZE SOUDCOVSKÉ UNIE

**Projev prezidenta Soudcovské unie ČR JUDr. Jaromíra Jirsy
na 15. výročním shromáždění zástupců sekcí Soudcovské
unie ČR (Brno, 25. – 26. listopadu 2005)**..... **13**

SLOUPEK KARLA ČERMÁKA

Nic než **17**

DOKUMENT

Statut soutěže „Právník roku“ **18**

ČLÁNKY

Adam Furek: **K právní úpravě dispozic s obecním
majetkem (dokončení)**..... **20**

Lukáš Jansa: **Vydání akcie dle § 5 odst. 4 zákona
o cenných papírech**..... **32**

Ladislav Jouza: **Zproštění odpovědnosti zaměstnavatele
za pracovní úraz a nemoc z povolání** **35**

Tomáš Hulva: **Sazby úroků z prodlení v posledních 10 letech** **39**

DISKUSE

Jiří Janeba: **Proč (ne)využít zajišťovací převod práva?** **40**

Luboš Chalupa: **Byt a jeho příslušenství** **42**

Jan Bouček: **Petit žaloby na peněžité plnění s ohledem
na formulaci úroků z prodlení, aneb je součástí výkonu
advokacie opisování zákonných ustanovení?**..... **44**

ADVOKÁT A JAZYKOVÁ KULTURA

Věra Hartmannová: **Trpě, trpíc, trpíce aneb Trpíme
s přechodníky** **45**

RECENZE

**P. Kerecman: Kapitoly z dejín advokácie
na Slovensku** (recenzent Stanislav Balík) **46**

**Jiří Štefan, Jan Mach: Soudně lékařská a medicínsko-právní
problematika v praxi** (recenzent Václav Mandák)..... **46**

obsah / shrnutí

LITERÁRNÍ SOUTĚŽ ADVOKÁTŮ VE FRANCII

Jean-Baptiste Rozes: Salem – Hon na čarodějnice	47
Felix de Belloy: Na počest Abrahama Lincolna	50

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

Informace o 4. schůzi představenstva ČAK konané dne 6. 2. 2006 (Květa Slavíková)	53
Usnesení představenstva ČAK ke změnám v pojištění advokátů	55
Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK – NEPŘEHLÉDNĚTE!	56

PŘIPOMENUTÍ

Pravidla obchodního jména jsou závazná pro všechny advokáty (Václav Mandák).....	57
--	----

PERSONALIA

Milan Skalník – Servitii lustra decem	58
Zemřel JUDr. Jan Jurčák	58

Z KÁRNÉ PRAXE

Jde o závažné porušení povinnosti advokáta, jestliže zmeškáním lhůty pro písemné vyjádření k žalobě způsobí vydání rozsudku pro uznání (Jan Syka).....	59
--	----

ZE ZAHRANIČÍ

Slovensko: Josef Madliak – Peter Dzadik: Trestnoprávne postavenie mladistvých podľa nových trestných kódexov	60
Německo: Patnácté výročí znovuzaložení Saské advokátní komory (Stanislav Balík).....	62
Německo: Nový zákon o přistěhování (Csilla Iványi).....	63
Slovensko: Bulletin slovenskej advokácie č. 12/2005 a č. 1-2/2006	64

Z ODBORNÝCH ČASOPISŮ (Květa Slavíková).....	65
---	----

RŮZNÉ

Projekt Randova památníku (Stanislav Balík).....	66
Cesta do Indie (Aleš Pejchal)	67
Konference o státem zajišťované právní pomoci v Brně, 25. listopadu 2005 (Jana Wurstová).....	67
Dojmy z Jesenné školy práva (Alena Novotná).....	69
Krakonošův pohár 2006	70

NAKONEC

Kresba Lubomíra Lichého	71
Z právníkova zápisníku (O medicíně a právu) – Petr Hajn	71

INHALTSVERZEICHNIS	74
--------------------------	----

ZUSAMMENFASSUNG	74
-----------------------	----

TABLE OF CONTENTS	76
-------------------------	----

SUMMARY	76
---------------	----

KONFERENCE IBA V PRAZE	79
------------------------------	----

INZERCE	86
---------------	----

Adam Furek:
K právní úpravě dispozic s obecním majetkem (dokončení)

Článek obsahuje popis a rozbor právní úpravy nakládání s obecním majetkem podle obecního zřízení, přičemž sleduje chronologicky, po jednotlivých etapách, postup orgánů obce při dispozicích s obecním majetkem, včetně náležitostí jednotlivých úkonů a následků porušení konkrétní právní úpravy.

Druhá část je věnována rozhodnutí příslušného orgánu obce o majetkoprávním úkonu. Autor se věnuje otázce určení orgánu oprávněného o majetkoprávním úkonu rozhodnout a náležitostem takového rozhodnutí. Dále se zabývá samotným majetkoprávním úkonem – smlouvou, zejména z hlediska určení orgánu obce, který je oprávněn jménem obce tento úkon učinit, a následky uzavření smlouvy bez předchozího rozhodnutí příslušného orgánu obce o tomto majetkoprávním úkonu. V této části se autor věnuje též některým specifickým otázkám, které v souvislosti s dispozicemi s obecním majetkem mohou vzniknout, např. otázce vlivu porušení vnitřních předpisů obce na platnost realizovaných právních úkonů. V závěru této části je popsán dozor nad dispozicemi s obecním majetkem a možnost dovolat se neplatnosti majetkoprávního úkonu soudní cestou.

Lukáš Jansa:
Vydání akcie dle § 5 odst. 4 zákona o cenných papírech

Autor si klade za cíl poukázat blíže na problematiku vydání akcie dle § 5 odst. 4 zákona o cenných papírech ve spojení s obchodněprávní úpravou. Podstatou výkladových potíží spojených s právní úpravou vydání cenných papírů je koncepce tzv. domnělého práva, která byla přijata již v roce 2002. Autor se věnuje jak analýze této teorie, tak interpretaci její podoby v našem zákonu o cenných papírech. Podrobně jsou dále popsány všechny možné situace nabývání akcií osobou v dobré víře a možné praktické problémy. Klíčovou otázkou je pak formulace vyvratitelné právní domněnky nabytí řádně vydané akcie a její právní dopady na samotný vznik cenného papíru. V této souvislosti nejsou opomenuty ani otázky možné právní ochrany.

Ladislav Jouza:
Zproštění odpovědnosti zaměstnavatele za pracovní úraz a nemoc z povolání

Zaměstnavatel se může částečně nebo plně zprostit odpovědnosti za pracovní úraz nebo nemoc z povolání jen v případech uvedených v § 191 zák. práce.

K úplnému zproštění odpovědnosti může dojít ve dvou případech, a to prokáže-li zaměstnavatel, že škoda byla způsobena výhradně tím, že postižený zaměstnanec svým zaviněním porušil předpisy nebo pokyny o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich

shrnutí

znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány, nebo že si škodu přivodil postižený výhradně svou opilostí a zaměstnavatel nemohl škodu zabránit.

Dále se zaměstnavatel může zcela zprostit odpovědnosti, prokáže-li, že si poškozený způsobil škodu svou opilostí a zaměstnavatel škodě nemohl zabránit a že tato skutečnost byla jedinou příčinou škody.

Částečně se může zaměstnavatel zprostit odpovědnosti za škodu vzniklou pracovním úrazem nebo nemocí z povolání ve třech případech, které autor blíže popisuje.

Jiří Janeba:

Proč (ne)využít zajišťovací převod práva?

Článek se zabývá využitelností institutu zajišťovacího převodu práva, který upravuje ustanovení § 553 občanského zákoníku. Autor upozorňuje na problémy spojené s aplikací zajišťovacího převodu práva. Poukázáno je především na problémy ve vztahu k obsahové náplni smluvní úpravy zajišťovacího převodu práva. Autor zmiňuje zásadní rozdíly mezi převodem vlastnického práva k movité věci a nemovité věci a problémy spojené s převodem v rámci rozebíraného institutu. Dále je upozorněno na úskalí, které přináší ve vztahu k zajišťovacímu převodu práva daňová oblast. V neposlední řadě autor nabízí srovnání s původní úpravou zajišťovacího převodu práva v zákoně č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku,

a navrhovanou právní úpravou nového občanského zákoníku.

Luboš Chalupa:

Byt a jeho příslušenství

Článek se zabývá problematikou příslušenství bytu, při jehož výkladu je určující definice pojmu „byt“, jež je v článku podána. Autor je toho názoru, že byt a příslušenství bytu jsou rozdílné instituty, byt související, přičemž místnost, jež je součástí vlastního bytu, nemůže být současně i jeho příslušenstvím. Příslušenstvím bytu jsou jen vedlejší místnosti a prostory situované mimo vlastní byt, který je zpravidla určen kolaudačním rozhodnutím.

Jan Bouček:

Petit žaloby na peněžité plnění s ohledem na formulaci úroků z prodlení, aneb je součástí výkonu advokacie opisování zákonných ustanovení?

Článek se zabývá otázkou formulace úroků z prodlení v petitu žaloby s ohledem na úpravu provedenou nařízením vlády č. 142/1994 Sb. a polemizuje s článkem Mgr. Tomáše Šetiny, Nová pravidla pro výpočet úroků z prodlení, uveřejněným v Bulletinu advokacie č. 7-8/2005, a s článkem Mgr. Tomáše Hulvy, Nová úprava úroků z prodlení a potírání prodlení v obchodních transakcích, uveřejněném v Bulletinu advokacie č. 1/2006.

nepřehlédněte

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze a Brně

strana 56

Josef Madliak – Peter Dzadík:

Trestnoprávní postavenie mladistvých podľa nových slovenských trestných kódexov

Rekodifikované trestné kódexy prinášajú novum v oblasti zaobchádzania s delikventnou mládežou. Cieľom predkladaného príspevku je analýza zmien a nových inštitútov v trestnom zákone a trestnom poriadku týkajúcich sa právneho postavenia mladistvých, vyžadujúcich si primeranú pozornosť z dôvodu náležitej aplikácie, výsledkom ktorej je naplnenie účelu trestného konania proti mladistvým.

Těšme se na galavečer „Právník roku 2006“!

Mezi tuctem priorit vymezených a schválených představenstvem pro rok 2006 nalezneme též úkol „prezentace advokátní profese a ČAK prostřednictvím mj. založení tradice každoroční stavovské celostátní akce“ (viz úvodník BA č. 11–12/2005). Každému vnímavějšímu právníkovi je už dávno zřejmé, že jakákoliv pozitivní propagace právnické profese a související osvěta (hrozné slovo!) jsou s ohledem na právní vědomí společnosti nanejvýš potřebné. Tím spíš pak advokátům, kteří jsou mediálně „slavní“ zejména

v souvislosti se skandály všeho druhu, a to obvykle v atmosféře neznalosti jejich postavení a poslání. Jenže jak to změnit? Jaká např. akce by měla při široké účasti členů advokátního stavu (ale i zástupců dalších složek justice) signalizovat odborné i laické veřejnosti, že právní profese všeho druhu prvořadě reprezentuje elita, která je eticky i odborně na špičkové úrovni?

Angličtí a francouzští advokáti mohou stavět na téměř dvousetletých tradicích každoročních „Zahájeních soudního roku“. Po důstojné a mediálně ostře sledované pracovní části (projevy na žhavá aktuální témata – mnohdy zásadního významu; vyhlášení a přednes nejlepších soutěžních prací mladých právníků apod.) následují společenské akce vrcholící grandiózním společenským večerem pod organizační taktovkou Law Society, resp. Pařížské advokátní komory. Doufal jsem, že sonda do hlubin advokátní historie odkryje podobnou akci konanou v dávné minulosti v zemích Koruny české, tzn. s tím, že bude na co navázat. Marně. Přitom uspořádání toliko plesového majálesu mi připadalo z pohledu advokátního stavu jakožto celku příliš „regionální“, bezobsažné a tím též nesplňující požadavky výše specifikované priority.

Dne 15. 11. 2005 se v prostorách „Mercedes Fóra“ v Praze konalo vyhlášení vítězů prvního ročníku soutěže „Právník roku“. Této akci vymyšlené a uspořádané akciovou společností epravo.cz a.s. (blíže BA č. 1/2006) sice ČAK poskytla záštitu, svou pozornost jsme však v roce 2005 logicky zaměřili z našeho pohledu na významnější události (4. sněm, světový kongres IBA, výročí ČAK). O to více mne překvapil (a potěšil) důstojný, byť komorní, akt vyhlášení vítězů, vtipně a profesionálně moderovaný Jakubem Železným. V průběhu večera mi začalo pomalu „svítat“ a světlo nápadu se „rožlo“ v momentě, kdy si J. Železný posteskl, že mu schází kategorie „Talent roku“ (připomínám, že už delší dobu zvažujeme náhradu za zrušenou soutěž koncipientů a mladých advokátů, která svou formou zanikla pro nezájem). A jak už to tak bývá, struktura nápadu byla relativně jednoduchá: nemáme sice „Zahájení soudního roku“, ale narodil se „Právník roku“; modifikace a zobecnění jednotlivých soutěžních kategorií tak, aby

strukturálně obsáhly justici v širším slova smyslu, podmíní možnost nejširší možné účasti jak advokátů, tak i ostatních profesí justiční sféry; vhodné včlenění tvůrčí soutěže „Talent roku“ při zajištění hodnotného ocenění a náležité prestiže prostřednictvím přednesu vítězných prací v rámci oficiální části galavečera přinese náležitou obsahovou atraktivitu; na oficiální část programu naváže společenský galavečer v intencích slavnostního večera, jenž v říjnu 2005 nadchl účastníky 4. sněmu ČAK.

Nyní už scházela pouze „maličkost“: přesvědčit autory a nositele know-how Právníka roku, aby celý projekt na základě příslušné smlouvy povýšili na společný projekt „ČAK – epravo“ a akceptovali nový Statut soutěže, který bude mj. vycházet

z prezentačních potřeb ČAK. Pochopení i dohoda byly rychlé a bezproblémové. Součinnost největší právnické stavovské organizace a prestižního právního portálu se totiž z pohledu potřeb projektu (náročná organizace, zázemí odborné veřejnosti, účast sponzorů, medializace apod.) zdá být optimálním základem. Uvidíme...!?

Na str. 18 tohoto čísla Bulletinu advokacie naleznete znění Statutu, jehož preambule uvozuje můj článek. Prosim, seznamte se s ním! Věnujte pozornost brzkému vyhlášení soutěže, v němž porota oznámí aktuální kategorie pro rok 2006. Přečtěte si jednoduché podmínky kandidatury. Mladí advokáti a koncipienti (do 33 let včetně) nechtě věnují zvláštní pozornost specifické (tvůrčí) kategorii „Talent roku“ (čl. III/3.6.-3.8. Statutu). V tomto směru jsme se nechali inspirovat „francouzským modelem“, a právě proto jsou za Statut zařazeny dvě vítězné práce přednesené před VIP právnickým kolegiem v rámci Zahájení soudního roku v Paříži. Jsem přesvědčen, že jak práce J. B. Rozese: „Salem – hon na čarodějnice“ (str. 47 BA), tak příspěvek F. de Belloye: „Na počest Abrahama Lincolna“ (str. 50 BA) jsou jednak skvělými ukázkami, že i právnické soutěžní práce mohou být „živé“, plné děje, vtipu a dramatickosti, jednak jsou názornou ilustrací toho, v jaké šíři obsahu i formy lze soutěžní téma uchopit, jakým smyslem a rámcem má být soutěž vymezena. Čekání na vědecké dílo s dosud netušenými analýzami a závěry není tou správnou cestou ...

Soutěžní ročník 2006 vyvrcholí galavečerem, jenž je připravován na polovinu ledna 2007 v Praze (rok 2008 v Brně). Termín i místo konání budou včas sděleny. Počítáme s účastí cca 2000 advokátů, samozřejmě při zajištění kvalitního společenského programu. Vůbec nepochybují, že se budete bavit stejně dobře jako 21. října 2005 v Top Hotelu Praha.

Těšme se na galavečer „Právník roku 2006“!

JUDR. VLADIMÍR JIROUSEK
PŘEDSEDA ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

Eroze principů právního státu?

ČAK připravuje konferenci zaměřenou na nezávislost advokacie, nezávislost justice a otázky související – říjen 2006

Globální svět. Globální problémy. Globální řešení. Mnohdy paušální, bez náležitě diferenciací, předvídatelných dopadů a následků. V oblasti justice – v tom nejširším slova smyslu – nevyjímaje. Všeovsévající a všeobhajující odkaz na terorismus, praní špinavých peněz, organizovaný zločin... Obrovský nárůst úřednického (evropského) vlivu na chod justice (viz např. „Monti“) – optimální platforma pro exekutivu činit to, co jí bylo vždy vlastní: posílit své postavení a vliv na úkor jiného pilíře ústavního pořádku. Jak aktuální je připomenutí Napoleonova citátu, který v úvodu svého nedávného projevu zmínil prezident Pařížské advokátní komory J.-M. Burguburu:

„Dokud budu mít po boku svůj meč, budu jím sekát jazyk advokátům ... advokátům, kteří mluví proti vládě!“

Nezávislost advokáta a **nezávislost soudce** – každá jiná, stojící na jiných principech, ale vzájemně se podmiňující!

Nezávislost advokacie, obrana povinnosti mlčenlivosti, ochrana před sankcemi za řádný výkon činnosti (zejména na poli obhajob), udržení síly a nezávislosti advokátního stavu prostřednictvím respektovaných samosprávných komor. Na druhé straně **nezávislost justice**, zajištění rovnosti před právem a realizace spravedlivého a operativního procesu, věcné respektování presumpce nevinoty, tj. nikoliv pouze její formální deklarace. To

vše jsou dnes vysoce aktuální otázky minimálně „evropského rozměru“ se zákonitým dopadem na „domácí scénu“. Otázky, které jsou řešeny způsoby, resp. je snaha je řešit, jež zcela přirozeně nastolují otázku položenou v titulku článku (viz např. Směrnice EU o „praní špinavých peněz“, omezování přístupu obhajoby v přípravném řízení apod., dále viz Anglie – snaha o zadržování bez soudního procesu). Neděláme pod záštitou údajně „nutné obrany“ přesně to, co si „globální nepřítel“ přeje, tj. postupnou „rozborku“ základních principů demokratického právního státu? Jak dalece je tato „nutná obrana“ potřebná a efektivní, do jaké míry umožňuje (či sleduje?) zneužití s výrazně negativním finálním dopadem na chráněný soubor občanských (lidských) práv?

Abych dodal váhu aktuálnosti vyslovených otázek a mimo jiné ilustroval jejich věcnou podstatu a zmíněný evropský rozměr, přiřazuji k tomuto článku, jež uvozuje přípravy (včetně diskuse) „konference o nezávislosti“, podstatný obsah již zmíněného projevu J.-M. Burguburuho: „Respektujte advokáty!“ (Paříž, 18. 11. 2005 – Zahájení soudního roku), přednášky justičního rady a bývalého prezidenta CCBE H. Weila: „Patří orgán justice do starého železa?“ (Drážďany 23. 11. 2005 – Výroční zasedání Saské advokátní komory) a článek prezidenta IBA F. Neata: „Vzácná a drahocenná komodita“ (The Times, 24. 1. 2006).

ČAK považuje za svou povinnost aktivně se účastnit diskuse na rámcově vymezená témata a zasazovat se jak o obranu tradičních principů výkonu advokacie, tak o důstojný výkon justice jako takové. Proto ve spolupráci s ostatními justičními složkami připravuje na 19. - 20. 10. 2006 (Praha, Palác Dunaj) konferenci, která se bude danou problematikou zabývat a jejíž výstupy by měly sloužit mj. k prezentaci principiálních stanovisek (a zdůvodňující argumentace) vůči zákonodárcům, centrálním orgánům státní správy apod.

Účelovým výkladům a případnému zkusování motivů našeho jednání se pokusím předejít formulací jakéhosi (předběžného a dílčího) motto projektu:

Aby výkon justice byl celospolečensky respektován, musí být důstojný. Aby byl důstojný a tím i všeobecně respektovaný, musí být prostý jakýchkoliv ataků ovlivňujících chod justice mimo zákonný rámec. Proto je důstojnost justice mimo jiné postavena na nezávislosti soudce. Integrální součástí justice (v širším slova smyslu) je advokacie. Bez advokacie je chod v právním státě nemožný. Jedním z primárních a historických projevů důstojné justice (a právního státu) je respektování specifické nezávislosti advokacie v celém jejím tradičním rozsahu. V tomto smyslu jsou „obě nezávislosti“ spojenými nádobami: není-li respektována nezávislost advokacie, nemůže být výkon justice důstojný; není-li výkon justice důstojný, musíme mít obavy o její nezávislost, v samotném důsledku pak obavy o právní stát.

V PRAZE DNE 7. 2. 2006

♦ JUDR. VLADIMÍR JIROUSEK
PŘEDSEDA ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

P.S. Budu velmi vděčný za iniciativní podněty ze strany advokátů. V případě zájmu kontaktujte JUDr. Danělu Kovářovou (odbor výchovy a vzdělávání ČAK).

Respektujte advokáty!

Proslov Jean-Marie Burguburu, předsedy Pařížské advokátní komory, na slavnostním Zahájení soudního roku v Paříži 18. listopadu 2005 – podstatná část

Dokud budu mít po boku svůj meč, budu jím sekat jazyk advokátům...advokátům, kteří mluví proti vládě!

Já vím, Napoleona jsem citoval už v loňském roce, abych poukázal na nedůvěru, kterou politici vždy za všech režimů dávali najevo vůči advokátské profesi.

Je skutečně zapotřebí být poslušný?

Souhlasit s každou reformou trestního řízení?

Přikyvovat na každou reformu civilního řízení?

Musíme být spokojeni s každou vyhláškou o naší disciplíně nebo naší deontologii?

A konečně, musíme se radovat z toho, že dojde k přemístění soudu mimo zdi jeho ústředního a tisíciletého sídla?

Nikoliv! Bylo by výsměchem, kdyby měl prezident komory před slavnostním shromážděním na Zahájení soudního roku, v přítomnosti tolika významných francouzských i zahraničních osobností a před mladými koncipienty pronášet dohodnutou řeč.

Pane ministře,

vážené poslankyně, vážení poslanci, dámy a pánové předsedové a členové správních, civilních, poradních a živnostenských soudů,

dámy a pánové zastupující státní úřady a úřady veřejné a územní samosprávy, dámy a pánové předsedové a prezidenti advokátních komor či profesních organizací z Francie, Evropy a ze zahraničí, s tím, že obzvláště děkuji těm, kteří přijeli a zdaleka, a v první řadě zástupcům naší přátelštěné advokátní komory z Louisiany a její frankofonní sekce, ze státu, který byl před pouhými pár měsíci podvkrát zrušen.

Pane prezidente Národní rady advokátních komor, pane prezidente Konfe-

rence prezidentů advokátních komor, vážení kolegové, dámy a pánové,

je svět justice skutečně tak v pořádku, že hovořit bychom měli jen o věcech, s nimiž jsme spokojeni?

Asi před měsícem, pane ministře, když do tohoto sálu přišel poprvé premiér a strávil několik chvil na kongresu většinového odboru soudců a prokurátorů, nebyly kordy ještě taseny: již svou pouhou přítomností dal premiér najevo své uznání, které vůči celému soudnictví choval!

Hned po jeho odchodu se však realita znovu ukázala v plné své síle, a v hlas předsedy USM (Union syndicale des magistrats – Odborový svaz soudců a prokurátorů) opět začalo hřímat. Vy jste ale zůstal klidný, dokonce jste se usmíval; obratně jste zodpověděl otázky, které Vám byly položeny, aniž byste byl znal předem jejich obsah.

Mělo by se dnes o tom hovořit méně?

Nikoliv, je nutno mluvit pravdivě, má-li být toto setkání užitečné.

Ano, justici se daří špatně, a řekli-li Vám to, pane ministře, soudci jasně, pařížští advokáti Vám to znovu opakují.

- Jak je tomu například s presumpcí nevinny? Krásný to námět pro okouzlení slavnostních shromáždění, ale odráží se tato presumpce i v chování vyšetřujícího soudce, zástupce prokuratury nebo soudce rozhodujícího o ponechání na svobodě či uvalení vazby, tzv. JLD (Juge des Libertés et de la Détention), jehož by bylo možno nazývat soudcem svobody – tak výjimečné – a vazby – tak časté?

V zákonících má totiž presumpce nevinny své místo, podobně jako ve smlouvách: avšak v praxi, při soudních střetnutích, když soudce – ať již soudce vyšetřující nebo soudce rozhodující

o ponechání na svobodě či umístění do vazby – musí rozhodnout, tehdy už tato presumpce neexistuje!

Samozřejmě, je zde praní špinavých peněz, organizovaný zločin, ba i terorismus, to vše by bylo důvodem pro to, aby soudci prostě a jednoduše přijali policejní a bezpečnostní rozhodnutí: určitá osoba je předvedena, je tedy třeba ji zavírat. Nevina, říkáme?

- Tolik je bezdůvodných případů uvalení vazby, a přitom podle současné metody je již většina náležitostí spisu v rukou vyšetřujícího soudce, spolčení s dalšími, již zadržovanými, stíhanými osobami je nemožné, stejně jako důkazy pozbývají váhy, a nebezpečnost vyšetřované osoby často bývá menší než evidentní.

Je hanebné zmínit zde skandálnost uvalení vazby stejně tak pro příliš časté, ba systematické používání tohoto prostředku jako pro podmínky, v nichž toto zadržení probíhá? **Stav našich vězeňských zařízení** staví naši zemi do situace, v níž porušuje ta nejzákladnější lidská práva.

Co je nejvýznamnějším faktorem recidivy? Uvěznění, podmínky, v nichž je trest odnětí svobody vykonáván. Nedodržování podmínek respektování zadržených a jejich důstojnosti povede k recidivě, které nedokáže zabránit ani elektronický náramek či opatření prodlužování trestů.

Za této politováníhodné, ostudné situace, která byla nedávno odsouzena, zejména pokud jde o pařížskou vazební věznici, Evropským komisařem pro lidská práva, nemohou advokáti mlčet.

Není to pouze problém peněz, je to především nedostatek politické vůle. Provinil bych se, kdybych tuto situaci nepranýřoval. A to tím spíše, že **i samotní advokáti jsou posíláni do vězení:** ještě nedávno tam chodili pouze navštěvovat své klienty.

Napříště se tam mohou ocitnout nikoliv proto, **aby tam vykonávali** svou práci, ale právě **proto, že vykonávali** svou práci! V obtížné situaci, kdy trestní řízení dává veškeré pravomoce soudní policii, vyšetřujícím soudcům a prokuratuře, nemá advokát obhajoby prážádné právo na jakékoliv protišetření, advokát, který hájí svoji svobodu riskuje uvěznění.

To je onen slavný článek 434-7-2 trestního zákoníku.

Na jeho základě došlo ke třem případům uvěznění advokátů: je to málo, je to tři navíc!

LIONET
FINKALK®
počtář ve Vašem počítači

Úroky z prodlení - nově také podle Nařízení vlády č. 163/2005 Sb.
Advokátní tarif + advokátní faktura, volitelně včetně DPH.

Splátkový kalendář - výběr, zda nejprve umořovat jistinu nebo příslušenství.

Použijte kód 6BA02 - sleva 5%. Objednávka přes Internet - sleva 5%.
Majitelům **FINKALK 2001** sleva na knihu pošty **PODATELNA 2001**.

Lionet, s.r.o., Korunní 18, Praha 2
sluzby@lionet.cz, telefon: 221 584 101

FINKALK a **ADVOKALK** jsou
ochrannými známkami firmy Lionet s.r.o.
Skutečný **FINKALK** koupíte jen u nás!

aktuální téma

Ve své původní verzi se tento text do-
týkal obhajoby.

Bylo požádáno o jeho zrušení, je o ně
stále žádáno, a jsou tací, kteří se cítí do-
tčeni, že zde byly snahy o pouhé sníže-
ní jeho dosahu a nebezpečnosti.

Hrozila ovšem i další nebezpečí: vý-
voj směřující k odposlouchávání telefo-
nických hovorů advokátů, které nedávno
zastavily pouze finanční překážky.

A pak se stalo cosi neuvěřitelného, až
do onoho březnového dne roku 2005
nepředstavitelného: jistý soudce přišel
vykonat prohlídku Komory s cílem zís-
kat podklad pro žalobu o porušení ml-
čenlivosti.

Nikdy předtím, v žádné době se nic
podobného nestalo!

Tento nestoudný a neznalý soudce
nakonec neuspěl: díky tomu, že jiný,
znalý a inteligentní soudce uplatnil usta-
novení chránící advokátní kanceláře.

Na tento nový problém bylo třeba
najít řešení.

Musela být uplatněna zásada realis-
mu, a řešení, které bylo pro tento spor-
ný text nalezeno, je kladné; zahrnuje
i obranu proti domovním prohlídkám
a odposlouchávání telefonických hovo-
rů, nicméně tato diskuse po sobě zane-
chala stopy: což obhajobu už není mož-
no vykonávat jednoduše?

Na ospravedlnění těchto kroků jsou
opět halasně uváděny terorismus, orga-
nizovaný zločin a praní špinavých peněz.

Tento argument ale neobstojí! Pokud
je advokát tolerován pouze pro případy
pokut či drobné přestupky, je institut
obhajoby v ohrožení.

**- Ano, zločinci páchající závažně
trestné činy potřebují advokáty:** ter-
roristé, pedofilové, ti, kdo perou peníze,
i všichni ostatní, násilníci nebo sérioví
vrazi musejí být obhajováni.

Někteří advokáti bezpochyby mohou
volit – jsou svobodní – nepřijímat po-
dobné případy, avšak pro **advokacii je
ctí**, že má ve svých řadách kolegy, kteří
byli vybráni nebo pověřeni z moci úřed-
ní k jejich obhajobě.

A je úchylkou naší doby, jak jsme
mohli vidět ve Francii před pár lety, že
jsou napadáni advokáti obhajující tyto
osoby, jež jsou rychle označeny za mon-
stra a jsou přítomni, bohužel, jen dolože-
ním rozbouranosti naší epochy.

Tato epocha, která vidí naše před-
městí v plamenech: mluví se o osamo-
cených čtvrtích, jako se mluví o „sa-
motkách“; a přesto i tito mladí lidé
musejí být obhajováni, a samozřejmě se
tak musí dít za předpokladu nevin-
y a s vědomím právního státu.

**Vyhlášený a prodloužený výjimečný
stav nesmí v žádném případě zasahovat
do práv na obhajobu.**

Jsou ale i závažnější záležitosti: Před

měsícem, a opětovně i minulý týden došlo
k vrcholu, když byli v Bagdádu zavraždě-
ni dva advokáti v procesu se Saddámem
Husajnem. Žalostný stav, do kterého tato
země upadla, navzdory křehké jiskerce
naděje, nás již navykl na každodenní sebe-
vražedné atentáty: **v tomto případě
však byla zavražděna obhajoba!**

Podobně a za stejného kontextu byli
fyzicky napadeni i soudci, i to je na-
prosto nepřipustné.

- Zde jsou tedy, pane ministře, soudci
i advokáti **spojeni** ve stejném protestu.

Můžete však zůstat klidný, spojení tr-
vá jen krátce, protože ve svých vzájem-
ných vztazích si soudci a advokáti příliš
nerozumějí: na veřejnosti, při slavnost-
ních shromážděních se vše jeví klidně
jako hladina vodní tůně.

Jak to však bouří v kancelářích vyšet-
řovatelů a při líčení! Měl byste vědět,
že advokáti systematicky nejsou respek-
továni ze strany soudců, měl byste zažít
– jeden by až řekl, že žije v nějaké jiné
době – ony hodiny čekání před dveřmi
kanceláří vyšetřovatelů stejně jako před
civilním i trestním řízením.

Nebylo by možno, navíc při nedostat-
ku finančních prostředků, soudců
i soudních zapisovatelů, zajistit předvo-
lávání postupně, po hodinách, aby ad-
vokáti a jejich klienti neplýtvali cenným
časem ve zbytečném čekání a dopravě?

Pro advokáty přinesl rok 2005 dva
významné výnosy: první určuje rámec
a průběh disciplinárního řízení a druhý
se zabývá naší deontologií.

Je pravda, že návrh byl kancléřství
předložen komisí pro pravidla a zvy-
klosti (commission des regles et usages)
Národní rady advokacie (Conseil
National des Barreaux), je také pravda,
že v této radě jsou pařížští advokáti za-
stoupeni jak v ordinálním, tak v gene-
rálním kolegiu.

Nicméně Rada Pařížské advokátní
komory **jednohlasně** rozhodla o podá-
ní odvolání proti této vyhlášce.

Bylo nám řečeno, že toto odvolání má
malou naději na úspěch u Nejvyššího
shromáždění (Haute Assemblée), které
o sporné věci rozhoduje: a přitom jde
o významnou záležitost, jde totiž o nezá-
vislost advokacie.

Usuzuje-li se, že takováto vyhláška
není v rozporu s nezávislostí advokátů,
chtěli bychom přesto opětovně zdůraz-
nit, že **tato nezávislost je naší nej-
cennější devízou.**

Právě o to jde v celém mém proslovu:
o důstojnost justice současně s nezávis-
lostí advokacie, obě tvoří společně jeden
celek.

V palácích, kde se rozhoduje ve jmé-
nu spravedlnosti – a ten, v němž se na-
cházíme je toho dokonalým ztělesně-
ním, včetně všech svých nedokonalostí

– o spravedlnosti rozhodují ženy a mu-
ži, jež ji ztělesňují.

Stát drží tuto zákonnou moc ve svých
rukou prostřednictvím soudcovského sta-
vu, jenž musí uchovávat svou nezávislost.

**- Pro advokáty tato nezávislost
onen stav nahrazuje, a stát ji má re-
spektovat.**

Stát má rovněž respektovat své závaz-
ky, což v současné době nečiní, napří-
klad pokud jde o **podíl na financování
základní odborné přípravy advokátů.**

To je rovněž případ **právní pomoci**,
kde jak při stanovování výše odměny za
jednotlivé případy, tak i při jejich ohodno-
cování v případech nových řízení stát neko-
ná, nikoliv v důsledku nedostatku financí,
ale v důsledku nedostatku politické vůle.

V jiných advokacích proběhly stávky
zaměřené na líčení jakožto výraz protestu
proti novému systému, který by advokáty
nutil zjišťovat finanční situaci klientů, kte-
ří jsou vybráni pro poskytnutí právní po-
moci a určovat, zda jim tato právní pomoc
může být skutečně poskytnuta.

Není těžké pochopit, že tato úloha
advokátům naprosto nenáleží, stejně
tak jako úkol **oznamovat podezření**,
které by případně mohli pojmout ve vě-
ci pochybného původu peněz používa-
ných při určité transakci: texty, a to i ty,
které mají evropský původ, které tako-
vouto povinnost zavádějí, jsou v na-
prostém rozporu s etikou naší profese.

Ať se již jedná o směrnice, transpo-
ziční zákon či prováděcí vyhlášku,
**oznamování podezření zůstává ne-
přijatelné:** nepřístupíme na ně!

Prezidenti advokátních komor při-
cházejí a odcházejí, pane ministře, a mi-
nistři rovněž.

I advokáti přicházejí a odcházejí.

Co však nepomíjí je naše odhodlání za-
chovat naši nezávislost, respektování ml-
čenlivosti a službu nejvíce nemajetným.

Bez nich by advokacie nebyla hodna
svého jména.

Neignorujte tedy výtky, které jsem na
Vaši adresu vyřkl, ani požadavky, které
jsem přednesl!

Naše **stará přísaha**, ta, kterou jsem
složil ještě i já, zmiňovala respekt, jímž
jsme povinováni vůči soudům a veřej-
noprávním úřadům.

Naše **nová přísaha** již tuto zmínku
neobsahuje, avšak advokáti, i když se
proti tomu staví, protestují, manifestu-
jí, stále cítí tento respekt, jenž se
nedotýká jejich nezávislosti.

Tento respekt je znamením právního
státu.

**Je ale také nutno, aby stát respekto-
val advokáty**, protože bez nich, nezá-
visle na kvalitě soudců, by nebyla justi-
ce hodna svého jména.

Tudíž, pane ministře: respektujte ad-
vokáty! ♦

Slavnostní přednáška justičního rady pana Heinze Weila, bývalého prezidenta Evropské rady advokátních komor (CCBE), přednesená u příležitosti 15. výročí opětovného založení Saské advokátní komory dne 23. 11. 2005 v Drážďanech

Patří orgán justice do starého železa?

Vážený pane prezidente Zemského sněmu, pane ministře, vážené dámy a pánové, zástupci justice, pane prezidente Saské advokátní komory, milé kolegyně a kolegové, vážené dámy a pánové,

v listopadu roku 1995, přesně před deseti lety, zasedala zde v Drážďanech pod mým předsednictvím Evropská rada advokátních komor. Toto plenární zasedání CCBE bylo ze dvou důvodů velmi významné: jednak proto, že se jednalo o první zasedání konané v té části Evropy, která ještě před několika lety ležela východně od železné opony, a jednak proto, že bylo konečně dosaženo kompromisu v otázce, ve které evropské advokacie marně usilovaly o dohodu po dlouhých 15 let. Tady v Drážďanech byl potřebnou kvalifikovanou většinou schválen návrh Evropské směrnice pro realizaci práva advokátů na usazování. Následujícího dne jsem tedy mohl Komisi v Bruselu přednést zprávu o tom, že evropské advokátní komory byly jako první a dosud jediná profese schopny předložit evropskému zákonodárci plně formulovaný návrh směrnice. Jistě pochopíte, že je pro mne dnes obzvláštním potěšením a ctí moci k vám dnes zde v Drážďanech promluvit.

„Patří orgán justice do starého železa?“ je vědomě provokativně formulované téma úvah, o které bych se s vámi dnes rád podělil. Svě úvahy bych chtěl uvést třemi příklady.

Tři příklady jako úvod do tématu

První příklad pochází z **Nigérie**. Jsem zástupcem Spolkové advokátní komory v International Bar Association, která před nějakou dobou založila Institut na ochranu lidských práv (Human Rights Institute). Během jednoho zasedání tohoto grémia jsem seděl vedle zástupkyňe nigerijské advokacie, šarmantní kolegyně v jejím tradičním oděvu. Mluvila o tom, že ve své zemi obhajovala ve velmi sledovaném trestním procesu ženu

obviněnou z cizoložství. Proces byl veden před soudem v jedné ze severních spolkových zemí Nigérie, ve které platí muslimské právo šaría. Atmosféra v soudní síni byla mimořádně nepřátelská. Kolegyně mluvila o tom, že v této atmosféře, ve které byla doslova přitlačena zády ke zdi, čerpala svou sílu k obhajobě klientky ze dvou prvků. Jednak z nigerijské ústavy, která zaručuje základní práva a je platná ve všech spolkových zemích, a také z bezpodmínečné podpory advokátní profesní organizace, která jednoznačně stála na její straně.

Možná si teď pomyslíte, co s takovým příkladem ze vzdálené Afriky. Můj druhý příklad proto pochází z **USA**, největšího právního státu západního světa, jehož ústava byla do značné míry kmotrem při utváření německého právního státu po 2. světové válce. Ani ústava tohoto právního státu nedokázala zabránit tomu, aby vznikla zóna bezpráví. Nese název Guantánamo. Proti tomuto znevážení základní práv v oblasti nacházející se pod americkou suverenitou vehementně protestovala Organizace americké advokacie, American Bar Association. Úspěšní byli advokáti naopak u Supreme Court USA. Opora ze strany jejich advokátní profesní organizace jim přitom významně pomohla. Prezident American Bar

Association v proslovu před CCBE nedávno prohlásil, že jeho nejdůležitějším úkolem není zastupování ekonomických zájmů advokacie, nýbrž obhajoba právního řádu v jeho zemi.

Můj třetí příklad pochází z **Anglie**, členského státu našeho společného evropského právního prostoru. Zde vláda před několika týdny jako první krok směrem k téměř revolučnímu novému uspořádání advokacie zveřejnila Bílou knihu s názvem „The Future of Legal Services: Putting Consumers First!“ Hlavním cílem je posílení konkurence na trhu advokátních služeb a posílení finanční

síly velkých anglických právních firem. Laťkou, podle které je tento záměr posuzován, je tedy ekonomika. Dosud existuje i v Anglii do značné míry samostatně konstituovaná advokacie v rámci Law Society pro Solicitors a General Council of the Bar pro Barristers. V budoucnu mají být tyto samostatně konstituované orgány advokacie již jen Frontline Regulators, které bude muset schvalovat nově vytvořená Legal Services Board, pod jejímž dohledem pak budou v budoucnu pracovat. Členové této Legal Services Board budou jmenováni vládou a většinou, včetně předsedy, se nebude jednat o advokáty. Kromě toho je plánováno, že zájemcům z řad jiných profesí, zejména bankám a pojišťovnám, bude umožněno podílet se na kapitálu advokátní firmy (Lawfirm) a dokonce získat většinový podíl na jejím kapitálu. Má tedy být přípustné, aby advokátní firmy patřily bankám či pojišťovnám.

Moje tři příklady tedy naznačují prostor, ve kterém se budou naše dnešní úvahy pohybovat.

Dějinné ohlédnutí

Tyto úvahy bych chtěl nyní zahájit historickým ohlédnutím za německou advokacii. Dne 21. března 1878 schválil

aktuální téma

Říšský sněm **Říšský advokátní řád**, ve kterém je advokát poprvé kvalifikován jako orgán justice a který zakládá nezávislé advokátní komory. Říšský advokátní řád byl podstatnou součástí říšských soudních zákonů, které tvořily nosný pilíř německého právního státu rozvíjejícího se na konci 19. století.

Do té doby bojovala německá advokacie po celá desetiletí o nezávislost advokátního stavu. V roce 1843 svolával Württemberský advokátní svaz ve všech německých novinách k Prvnímu dni německé advokacie, který se měl konat v roce 1844 v Mainzu. Reakce pruského ministerstva spravedlnosti byla taková, že justičním komisařům, kteří byli úředními advokáty, zakázalo účast, takže pokus ztroskotat. V roce 1845 se pak konal **První den advokacie v Hamburku** a o rok později následoval pokus o založení prvního advokátního svazu. Pozoruhodné je, že z 585 členů Frankfurtského národního sněmu v roce 1848 byla téměř pětina advokátů.

Až do nacistického režimu pak docházelo k upevňování právního státu, ale v roce 1936 byly nezávislé regionální advokátní komory zrušeny. Krátce po pádu národně socialistického bezprávního státu byly na přelomu let 1946/1947 ve spolkových zemích opět zřízeny nezávislé advokátní komory, které v roce 1959 založily na zákonném podkladu **Spolkovou advokátní komoru**. V NDR naopak žádná advokátní komora neexistovala. V dalším vývoji bylo demokratické zmocnění tohoto orgánu pověřeného zákonodárcem vytvořením profesně právních norem výrazně posíleno tím, že na místo prezidentů advokátních komor nastoupil volený advokátní parlament v podobě statutárního sněmu. Ústavně právní normy a trvalý tlak Spolkového ústavního soudu hrály při tomto vývoji velmi důležitou roli. Na konci 20. století tak bylo dosaženo stavu, ve kterém bylo na jedné straně posíleno vlastní konstituování advokacie jako garanta nezávislosti a na druhé straně byla odstraněna profesní pravidla, která neospravedlňoval veřejný zájem.

Zpochybnění samosprávy ze strany ekonomů

Nyní ale přišla kritika od institucí, které se dosud advokacií téměř nezabývaly. Tuto kritiku spustil projev komisaře Evropské komise, tehdy zodpovědného za otázky hospodářské soutěže, pana Maria Montiho u příležitosti Evropské konference pořádané Spolkovou advokátní komorou v březnu 2003 v Berlíně. Svě úvahy nazval „Hospodářská soutěž ve svobodných povoláních: Nové světlo a nové úkoly!“ Pan Monti se profesně zabývá ekonomickými vědami a ekono-

mické úvahy byly také do značné míry základem jeho kritiky. **Mario Monti rozlišoval mezi starými a mladými svobodnými povoláními. Stará svobodná povolání jsou podle něj reglementována a spočívají na středověkém cechovním myšlení. Mladá svobodná povolání, jako například povolání IT poradce, reglementována nejsou.** Položil otázku, proč u starých svobodných povolání není možné to, co u mladých povolání možné je. Odkazoval také na příklad Finska, kde nejen právní poradenství, nýbrž také profesní zastupování před soudem téměř postrádá jakýchkoliv úprav a oporu v zákoně má pouze titul advokáta. Proč by nebylo v Německu možné to, co je možné ve Finsku, ptal se Monti.

Jen o několik měsíců později udělila anglická vláda zcela ve smyslu Evropského komisaře pro hospodářskou soutěž sira Davida Clementiho pověření k tomu, aby byla prověřena profesní pravidla anglické advokacie. Pozoruhodné je, že Clementi není ani advokát, ani právník, nýbrž byl místogovernérem Bank of England a předsedou představenstva jedné pojišťovny. Také on se zaměřil zcela jednoznačně na ekonomickou funkci advokátů, což je zjevné z používání pojmů Legal Services nebo Legal Services Industry.

Ani Německo nezástalo stranou tohoto vývoje. Nezávislá monopolní komise vytvořená na základě zákona proti omezením hospodářské soutěže se tohoto tématu ujala a v roce 2004 provedla slyšení, při kterém mi byla udělena čest mluvit jménem Spolkové advokátní komory. Otázky pokládané členy monopolní komise směřovaly stejně jako otázky Montiho a Clementiho. Hodnocení monopolní komise bude zveřejněno v roce 2006 v hlavním posudku.

Celkově se od ekonomů stále znovu dozvídáme, že jak povinné členství v advokátních komorách, tak i profesní pravidla jdoucí za hranice obecného práva hospodářské soutěže jsou přežitky, které jsou v rozporu se svobodou hospodářské soutěže a kterých je třeba se zbavit.

Pohled ekonomů nemusí být nutně špatný, je však jednostranný a nevyvážený. Historický exkurz jednoznačně ukázal, že mezi právním státem a existencí nezávisle konstituované advokacie existuje souvislost. Základní zákon německé advokacie, Spolkový advokátní řád, ve svém prvním paragrafu stejně jako Říšský advokátní řád z roku 1878 stanoví, že advokát je orgánem justice a připojuje k tomu, že se jedná o nezávislý orgán. Podle mého pevného přesvědčení je to nejen každá jednotlivá advokátka či každý jednotlivý advokát, který tuto funkci orgánu plní, nýbrž ta-

ké celek všech advokátek a advokátů, kteří jsou sdružení v nezávislých advokátních komorách, tedy konstituovaná advokacie.

Samostatně konstituovaná advokacie jako pilíř právního státu

Pohled na naši vlastní historii jednoznačně ukazuje, že vždy, když se právní stát změnil na stát bezprávní, byla nezávislá advokacie zrušena, protože byla bezprávnému režimu trnem v oku.

Nezávislost znamená nezávislost na státu, nezávislost na vlivných silách společnosti a nezávislost na klientovi. Nemá-li být nezávislost pouze prázdným slovem, musí mít sílu, zejména při zastupování jednotlivce proti státu nebo mocným společenským silám. Tato síla spočívá do značné míry v zapojení do svobodné organizace advokacie, která nepodléhá vlivu státu nebo jiných mocných skupin. V Německu je tato organizace tradičně tvořena spojením všech advokátek a advokátů v komorách, které podléhají pouze právnímu dohledu státu a jinak jsou ve svém sebeurčení svobodné.

Nezávisle konstituovaná advokacie je proto pilířem právního státu, Rule of Law, Etat de Droit. Zcela v tomto smyslu konstatoval Spolkový ústavní soud v roce 1983, že svobodná advokacie je podstatným prvkem úsilí o právní omezení státní moci¹.

Samostatně konstituovaná advokacie není ospravedlněním korporatismu

Tímto však nechci své úvahy ukončit, nýbrž chci nechat zaznít také některé kritické poznámky a zejména konstatovat toto: vlastní konstituce neospravedlňuje korporatismus či stavovská privilegia. Bylo správné, že jsme se vrátili od stavovského práva k právu profesnímu, od pravidel napomáhajících pohodlnému výkonu povolání k zásadním hodnotám, ke core values. *Jedná se přitom o zásady nezávislosti, zákazu obhajoby vzájemně si odporujících zájmů, zachování mlčenlivosti, objektivitu a potlačení vlastních zájmů za zájmy klienta.* Všechna omezení, která jsou za hranicemi obecného práva hospodářské soutěže, musí obstát ve zkoušce, která zkoumá jejich soulad s veřejným zájmem. V tomto smyslu se Spolkový ústavní soud na základě § 12 Ústavy a s nosnou myšlenkou svobodného sebeurčení každého jedince již postaral o to, aby řada starých přežitků byla odstraněna. Nyní by dle mého názoru bylo načase ještě více do popředí vyzvednout význam core values.

aktuální téma

Evropský soudní dvůr to ve svém zásadním rozhodnutí z 19. 2. 2002 v právní věci Wouters² dle mého názoru rozpoznal správně. *S ohledem na ustanovení práva hospodářské soutěže správně konstatoval, že advokáti jsou podnikatelé a advokátní komory jsou proto podnikatelskými sdruženími. Při tomto zařazení však nepřehlédl, že se jedná o podnikatele zvláštního druhu, jejichž role v právním státě ospravedlňuje omezení všeobecné svobody hospodářské soutěže v zájmu ochrany core values.* Evropský soudní dvůr dal také jasně najevo, že členské státy mají při utváření organizace advokacie určitou svobodu. Organizace advokátního pilíře právního státu v podobě samostatně konstituovaných advokátních komor, která v Německu vyrostla spolu se vznikajícím právním státem, je tedy přípustná.

Dostojí advokátní komory požadavkům?

Kriticky je však nutno posoudit otázku, zda advokátní komory svůj zvláštní úkol ve společnosti také plní. **Současný stav advokacie je na jedné straně charakterizován obrovským nárůstem počtu advokátů.** Před třiceti lety jich bylo 56 000, dnes je to téměř 140 000. Charakteristická je také prohlubující se specializace a vznik advokátních firem, z nichž některé se již podobají mnohonárodnostním concernům. Přitom nelze zapomenout, že v takovýchto velkých společnostech nepracuje více než 10 % advokátů, ačkoliv dosahují podstatně většího podílu na celkovém obratu, než vyjadřuje jejich procentuální podíl na advokacii.

Advokátní komory dostojí svému úkolu, pokud se nebudou vnímat jako

čistě správní organizace. Společnost může od advokátních komor oprávněně očekávat, že jsou schopny efektivně kontrolovat dodržování základních povinností členy komory. Musí se svou strukturou a svými prostředky přizpůsobit obrovskému růstu advokacie i novým formám výkonu tohoto povolání.

Orgány komor musí také disponovat dostatečným demokratickým mandátem. Notoricky nízká účast na volbách představenstva a tím vyjadřovaný nezáměr mě v tomto ohledu naplňují obavami. **Vyplatilo by se zamyslet se nad tím, zda by zavedením možnosti volby dopisem nebo elektronickou formou nebylo možno dosáhnout lepšího demokratického zmocnění.** Z osobních zkušeností mohu říci, že dnes se koná volba představenstva pařížské komory a já jsem se jí dnes ráno zúčastnil z hotelového pokoje pomocí svého počítače. Díky tomu je účast na volbách 50procentní.

Moje dlouholeté působení v evropských a mezinárodních instancích advokacie mě také vede k doporučení, abychom pozornost věnovali transparentnosti „tvorby vůle“ v orgánech advokacie vůči publiku. **Jednoznačně existuje celosvětová tendence k účasti laické veřejnosti v profesních zastoupeních advokacie.** Plánovanou anglickou novou úpravu s profesním dohledem složených většinou z „neadvokátů“ považuji za naprosto nepřiměřenou, nehledě na to, že nové grémium vykonávající dohled nebude voleno, nýbrž ustanoveno vládou. Avšak zřízení funkce *ombudsmana při komorách*, na kterého se mohou obracet občané, považuji za hodné zamýšlení.

Příkladné je z mezinárodního pohledu uspořádání profesní jurisdikce v Německu s jasnou hranicí mezi komorou a dis-

ciplinárním soudem a s kombinovaným obsazením soudcovské lavice advokáty a profesními soudci. Dovolme si však otázku, zda mohou být provinění proti profesnímu právu odbornými soudy stíhána dostatečně.

Můžeme konstatovat, že advokátní komory nyní stojí pod trvalým tlakem ospravedlnění jejich potřebnosti a přiměřenosti jejich činnosti vzhledem k jejich úloze v právním státě. Tradice sama o sobě takovým ospravedlněním není.

Shrnutí

Pro naše kolegy, kteří v 19. století vybojovali svobodnou advokacii, bylo její naplnění součástí boje proti zlovůli a v zájmu práva. V dobách, kdy se nikoliv bez úsilí vytvořený německý právní stát opět změnil ve stát bezpráví, se advokáti odvolávali na své postavení orgánu justice, aby dali šanci právu. **Samostatně konstituovaná advokacie je dnes stejně jako tehdy podstatnou součástí právního státu** organicky se vytvářejícího v Německu po dobu uplynulých 125 let. Profesní obrázek advokáta se správně přizpůsobil ekonomickému vývoji a pro stavovská privilegia již není místa. Advokátní komory si musí pravidelně pokládat otázku, zda dostojí svým úkolům v tomto měnícím se prostředí. Základní hodnoty našeho povolání jsou však nadčasové a nesmíme je obětovat ekonomice. Proto orgán justice nepatří do starého železa. ♦

1 Usnesení z 8. 3. 1983 – 1 BvR 1078/80 -, BVerfGE 63,266 = BRAB-Mitt 1983, 144.

2 C-309/99, Rozhodnutí z 19. 2. 2002.

PRO OBČANSTVÍ, OBČANSKÁ A LIDSKÁ PRÁVA

SEMINÁŘ: Zvyšování kapacity právnických profesí v boji proti diskriminaci

Seminář, připravený tak, aby opovídal praktickým potřebám právnických profesí, si klade za cíl přispět k prohloubení porozumění problematice rovného zacházení a ochrany před diskriminací. Obsahem interaktivním způsobem vedeného semináře budou přednášky o teorii diskriminace, antidiskriminačním právu a související judikatuře.

Lektory semináře budou pracovníci soudů (ÚS, NSS, ESLP), veřejné správy i advokacie.

Seminář je určen pro právníké profese (advokáti, soudci, státní zástupci a notáři, advokátní a notářští koncipienti, justiční a právní čekatelé).

Termíny: **25.-26. května 2006** nebo **12.-13. června 2006**

Kde: **Hotel Hvězda, Vážany č. 182, 767 01 Kroměříž**

Organizátor: **Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva**

Adresa: Petřská 29/ 1168, 110 00 Praha 1, www.diskriminace.cz

Přihlášky: **do 15. dubna 2006** e-mailem na adresu: poradna@poradna-prava.cz nebo scotkova_poradna@centrum.cz

Přihlášky jsou ke stažení na www.diskriminace.cz a www.poradna-prava.cz nebo info na tel: 224 829 087

Účast na semináři je bezplatná, nocleh a stravování zajištěno.

Projekt finančně podporuje: Evropská komise a Vláda ČR

Vzácná a drahocenná komodita*

Světová advokacie se obává Tonyho Blaira a jeho přístupu k principu vlády práva

FRANCIS NEATE

Pokud Tony Blair podporuje dlouhá zadržování bez soudního procesu nebo používání důkazů získaných mučením, odhaluje své pohrdání hodnotami, pro jejichž nastolení jsme po staletí bojovali. Pokud říká našim soudcům, aby se nevměšovali do vůle parlamentu, ignoruje základní principy vlády práva, a to zejména zásadní význam principu dělby moci. Ještě horším důsledkem je, že tak vlastně nabádá vůdčí politiky jiných zemí, kteří se ani nesnaží předstírat, že s námi sdílejí tytéž hodnoty, aby ve svém zneužívání moci pokračovali. Důkaz běhu dějin, důkazy k nalezení všude kolem nás, poukazují na křehkost principu vlády práva. My všichni tak musíme spojit síly, abychom jej chránili.

álních členů, zejména předních světových právníků.

Na své poslední konferenci Rada asociace přijala následující rezoluci: „Mezinárodní asociace advokátních komor ... odmítá a odsuzuje narůstající erozi principu vlády práva ve státech světa. IBA vítá recentní rozhodnutí soudů v některých státech, které znovu zdůrazňují principy, na nichž je vláda práva založena. V těchto rozhodnutích se odráží zásadní role, kterou při ochraně těchto principů sehrávají nezávislá justice a nezávislá advokacie. IBA rovněž vítá a podporuje úsilí svých členských advokátních komor, jež upozorňují na tyto principy a snaží se jimi usilovně řídit.“

„Nezávislá, nestranná justice; pre-sumpce nevin; právo na spravedlivý a veřejný proces bez zbytečných průta-

procesu; kruté a nedůstojné zacházení nebo tresty; zastrasování nebo korupce ve volebním procesu.“

„Vláda práva je základním pilířem civilizované společnosti. Vytváří rovný a transparentní proces přístupný všem. Zajišťuje zachování principů, které zároveň osvobozují i chrání. IBA apeluje na všechny země, aby tyto základní principy respektovaly. Rovněž apeluje na své členy, aby hájili a podporovali vládu práva ve svých vlastních společnostech.“

Výše uvedené je směrodatné prohlášení světové advokacie. Je vyhlášeno v kritické době, kdy Spojené státy americké a Spojené království – země dlouho považované za příklady v respektování vlády práva – své standardy snižují. Co mohu poradit mým kolegům z Právní společnosti Zimbabwe, když

jim prezident Mugabe řekne – „já přijmu zákon, já vynutím jeho dodržování; vyhovuji zásadám vlády práva“?

Vláda práva je vzácnou a drahocennou komoditou. Je jediným mechanismem dosud sestrojeným, který je schopen kontrolovat svévoli výkonu státní moci. Máme neskutečné štěstí, že můžeme žít v naší zemi. Většina zemí světa se neřídí principem vlády práva a žije ve strachu, utrpení a chudobě. Poslední úspěchy demokracie v určitých částech světa dávají naději v rozšiřování vlády práva. Vidíte zápal, s jakým se státy východní Evropy chtějí stát členy EU. Důvodem není pouze

ekonomická prosperita, ale také mír a svoboda. Tyto výdobytky přicházejí s vládou práva.

❖ AUTOR JE PREZIDENTEM IBA

* Otištěno v The Times 24. ledna 2006

Mezinárodní asociace advokátních komor (IBA – International Bar Association) zahájila celosvětovou kampaň podpory a propagace vlády práva. Toto seskupení je vedoucí mezinárodní organizací advokátů, jejíž členstvo tvoří více než 190 advokátních komor a právních společností a přes 20 000 individu-

hů; rozum a přiměřenost v přístupu k trestu; silná a nezávislá advokátní profese; přísná ochrana důvěrné komunikace mezi advokátem a klientem; rovnost před právem; toto jsou základní principy vlády práva. V tomto ohledu jsou proto nepřijatelná svévolná zatýkání; neomezené zadržování bez soudního

Projev prezidenta Soudcovské unie ČR JUDr. Jaromíra Jirsy na 15. výročním shromáždění zástupců sekcí Soudcovské unie ČR (Brno, 25. – 26. listopadu 2005)

Soudcovská unie uzavírá 15. rok své existence. Jde o natolik významnou skutečnost, že nemohu jinak než konstatováním tohoto faktu zahájit svůj projev. Teprve nedávno jsem si ve všech souvislostech uvědomil, jakou ctí a příležitostí pro mě je, že jsem se před třemi lety stal prezidentem Unie a že jsem v jejím čele právě dnes.

Promiňte mi, že na úvod položím sám sobě řečnickou otázku: *Jak já osobně vnímám Soudcovskou unii? Věřte tomu, že ji vnímám jako zázrak.* Zcela výjimečný, zvláštního zřetele hodný společenský úkaz. Ukažte mi v naší mladé, demokratické, poněkud závistivé, trochu kverulantní a zapomnětlivé společnosti podobný neziskový spolek, založený na dobrovolném členství, na obětování osobního času, na iniciaci vynaložené jaksi navíc, a zároveň fungující tak profesionálně! Unie je prostě vidět, slyšet a má své unikátní a prestižní místo na politické a společenské scéně.

Zaměřím se ve svém projevu především na budoucnost, ale minulosti se nelze zcela vyhnout, protože se toho povedlo skutečně hodně. Budu však na rozdíl od naší budoucnosti poměrně heslovitý. Tak tedy:

- **prestižní právnícký časopis Soudce**, ze kterého mám obzvláště radost,
- **pravidelné tiskové konference**,
- **pravidelný prostor v médiích**,
- namátkou bych si dovolil upozornit na deník Právo a jeho přílohu Firma ze dne 17. 10. 2005, kterou kompletně obsadila Soudcovská unie, a na další deníky, které pravidelně publikují zprávy o Unii a soudcích,
- na pravidelné **účasti** v tak **prestižních pořadech**, jako jsou Události a komentáře, Otázky Václava Moravce, Interview BBC, Radioforum, každodenní zpravodajské pořady v televizích, v publicistických pořadech, jako je například „Proti srsti“, „Za zdí“, „Dobré ráno“ a další,
- historicky první setkání českých soudců se soudci z Iráku, Afghánistánu, další setkání s běloruskými, švédskými, norskými, albánskými, japonskými soudci,
- výrazný **podíl na projektu** Ministerstva spravedlnosti ČR „**mediace v civilních věcech**“,
- **návrh nového etického kodexu a kariérního řádu**, který máte před sebou,
- aktivní **spolupráce na vzdělávacím projektu studentů Právnické fakulty Univerzity Karlovy**,
- projekt zaměřený na posilování právního vědomí studentů středních škol s pracovním názvem „**Soudci do škol**“,
- **výrazné prolomení ledů ve vztahu k České advokátní komoře a zahájení zcela nové etapy spolupráce mezi těmito dvěma stavovskými organizacemi.**

Mohl bych ještě pokračovat ...

Teď mi dovoluňte, abych byl velmi osobní. Tři roky jsem stál v čele této profesní organizace a chci vás ujistit, že jsem si nesmírně vážil toho, že jste mi světili takovou důvěru. Snažil jsem se ji nezklamat. Zároveň cítím, že jsme někde na cestě, že je tu spousta rozdělané práce, od které rozhodně nechci utíkat. Budu se znovu ucházet o funkci prezidenta Soudcovské unie a shledáte-li, že mi ji svěříte i na druhé funkční období, bude to pro mne opět obrovský závazek, k jehož plnění budu přistupovat bohatší o zkušenosti, poučenější z chyb a s veškerou vážností a energií.

Uvědomuji si, že na výsledcích práce uplynulých tří let mají mimořádné zásluhy všichni ti, kteří mi pomáhali činem, radou, každodenním úsilím i nasazením v kritických momentech. Těm všem – vám všem – s pokorou a ze srdce děkuji. Bylo mi ctí pracovat s takovými osobnostmi, jakými jsou oba vi-

ceprezidenti, členové republikové rady a výboru, pracovnice naší kanceláře, předsedové a členové aktivních komisí, externí poradci a spolupracovníci.

Nechci a nebudu teď jmenovat. Jakékoliv jméno, které v této souvislosti zazní, je jistě na místě, kterékoliv z dalších jmen, jež by nezaznělo, by tu nespravedlivě absentovalo. Proto ještě jednou opakuji – díky vám všem, kteří víte, že se jich tato slova týkají. Díky za pomoc, rady, podporu, oporu a projevy sounáležitosti, které mne celou tu dobu povzbuzovaly. Budu-li pokračovat ve své funkci, spoléhám, že se o vás budu moci opírat i nadále.

Minulý rok jsem hovořil o citu pro spravedlnost a soudcovské pokoře. O pokoře je třeba hovořit stále a stejně jako loni bych chtěl připomenout a zdůraznit, že se v případě této vlastnosti nejedná o nějakou slabost, ale právě naopak. Jde o vlastnost silných a sebevědomých osobností.

A právě o této vlastnosti, tedy o sebevědomí, bych chtěl dnes hovořit především. A protože jsme mezi soudci, bude řeč o sebevědomí soudcovském. Mám totiž pocit, že toho zdravého soudcovského sebevědomí není mezi soudci na rozdávání. Zdůrazňuji však slovo zdravé. Neboť sebevědomí nezdravé zavání pýchou, arogancí a elitářstvím.

V naší etické komisi bude jistě řeč o tom, že soudci patří k elitě společnosti, ať již chtějí nebo ne, ať se tomu veřejnost brání nebo ne. Soudce totiž k elitě náleží. Stejně jako poslanec, prezident, senátor nebo ministr. Musí se však podle toho také chovat a být si v každém okamžiku vědom svého výjimečného postavení. Výjimečného nikoliv platem, talárem a mocí rozdávat pořádkové pokuty, posílat obžalované „nativro“ do chládku na pár let nebo dokonce na doživotí. Výjimečného mocí rozsuzovat lidské osudy a brát na sebe někdy až nadpřirozenou pravomoc. Rozhodujeme totiž nejen o právu, ale také o nepravu, tedy o tom, co není nikde psáno. *Vždyť kolikrát každý z nás pocítil ten fatální okamžik, kdy rozhoduje o svobodě člověka, existenci podnikatele, člověka na prahu bezdomovectví, o životě nezletilého dítěte. Okamžik, o kterém dopředu ví, že změní život, osud člověka.*

ze soudcovské unie

Jak už jsem napsal, je to právě ten okamžik, který je na našem poslání krásný i mrazivý zároveň. Nejsme poslanci ani ministři, kteří sice rozhodují o důležitých věcech společenského bytí a nebytí, ale v principu rozhodují anonymně. Bez toho, že by před sebou viděli konkrétního adresáta svého rozhodnutí. My se musíme vždy odsouzenému podívat do očí přímo v jednací síni. To je ten zásadní rozdíl mezi našimi ústavními pravomocemi, to je například ten rozdíl, který mě vede k odporu proti veřejně, na internetu přístupným majetkovým přiznáním soudců.

Soudce se nemůže chovat elitářsky, ale elitně ano. Musí myslet na společenský rozměr svého povolání – poslání, kterému musí být připraven vždy přinést určité oběti. Krásně to vystihl JUDr. Vladimír Čermák, dnes bohužel již zemřelý soudce Ústavního soudu, který napsal: „*Příslušníka elity poznáte jen podle sociálního výkonu, tedy podle toho, jestli je schopen se obětovat nebo něco obětovat, ať už má majetek nebo vzdělání. Svět je založen na obětech.*“

A to je právě to, o čem tu běží. Jsme připraveni přinést oběť? V našem případě oběť právu, spravedlnosti a nezávislosti? K tomu potřebujeme být nejen pokorní, ale i sebevědomí. A chováme se vždy dostatečně sebevědomě a nezávisle při výkonu našeho soudcovského povolání? Já bych za všech 2850 soudců ruku do ohně nedal. Ptám se tedy znovu: Jsou soudci zdravě sebevědomí? Já si nehodlám sypat popel na hlavu, ale jsem zvyklý mít na sebe, i na ostatní, vysoké nároky.

Uvedu nyní několik příkladů z nedávné doby:

Nejprve podáme žaloby na dorovnání našich platů, kterým není vyhověno, u dovolacího soudu. Co vidíme na televizních obrazovkách? Kolegy prchající před kamerou, případně koktající, aby je, proboha, nezabírali. Podat žaloby, schovat se za paragraf, to ano, ale jít s kůží na trh a stát za svým názorem, byť dovolacím soudem nepotvrzeným? To už nikoliv.

Druhý případ: Rozhodování o vazbě sbormistra Kulínského: Na kameru hovořili všichni. Obviněný, advokát, státní zástupce ... A soudce? Zavřel se do jednací síně s tím, že se s nikým bavit nebude.

Případ třetí: Poprvé v historii vyhraje soudní funkcionář spor s ministrem spravedlnosti o odvolání z funkce. Taková příležitost pro aktivní a pozitivní mediální prezentaci soudní moci! Zatímco ministr a jeho mluvčí byli v souvislosti s odvoláním kolegyně Drahokoupilové vidění, slyšení a citování snad ve všech médiích, jaká byla reakce soudu, který rozhodl o neoprávněnosti tohoto aktu? Nijaká. Jediný mluvčí správního soudu, současně soudní funkcionář, který s novináři komunikuje pouze přes „sprčka“, byl právě na dovolené. Nikdo jiný nebyl k zastížení. Ačkoliv jsme sháněli, nikoho jsme nesehnali, aby řekl jednu větu na kameru, i když po tom novináři zoufale volali.

Nebo konečně chování nejvyšších soudních funkcionářů, kteří, až na vzácné výjimky, nejdříve mlčeli, poté svolali po nejmenování mladých soudcovských kandidátů prezidentem Klausem tiskovou konferenci, aby ji zase bez odůvodnění zrušili.

Svědčí tyto události o soudcovském sebevědomí?

A kde sebevědomí hledat a nalézt? Soudcovo sebevědomí se musí budovat, intenzivně na něm pracovat. A v tom vidím jeden z největších úkolů Unie pro příští roky. V budování a posilování zdravého sebevědomí soudců, nečlenů i členů Soudcovské unie. **Mám před sebou vizi moderně a konstruktivně smýšlejícího soudce, který bude sebevědomě a zároveň pokorně sloužit v naší demokratické společnosti právu a spravedlnosti.** Cest, které k tomu vedou, je celá řada. Je to cesta aktivní mediální politiky, osvěty a posilování právního vědomí u budoucích kolegů i právních laiků, soudcovské etiky, implementace moderních prvků managementu a řízení do procesu nalézání práva. Po všech těchto cestách již Unie rázně vy-

kročila a doufám, že jí rázný krok vydrží po celou dobu této dlouhé, vysilující a náročné cesty. Pokud budu mít i nadále příležitost být u toho jako prezident Unie, mám poměrně přesné a konkrétní představy, jak dosáhnout úspěšně cíle.

Sebevědomí souvisí úzce s vědomím. S právním vědomím, povědomím spoluobčanů o justici a s její prestiží. Velice těžko se prestiž získává a lehce ztrácí. Ne proto, že polovina účastníků u soudu prohraje. Že většina obžalovaných je odsouzena. Že média chtějí vidět jen průsvih. Ale v první řadě pro nejistotu, která někdy z postupů soudců v jednotlivých kauzách vyzařuje.

Soudce totiž může zprostit viny i údajného vraha, po jehož odsouzení volá celý národ, rozhodnout o osudu dítěte, tak, jak si to veřejnost nežadá, ale musí umět svůj závěr a názor přesvědčivě, jistě a sebevědomě obhájit. Nejenom v jednací síni, kde precizně odůvodní svůj verdikt, ale i před médii, před veřejností. *„Musí se umět podívat zpřímá do očí odsouzenému, státnímu zástupci, účastníkům v jednací síni a poté i do televizní kamery. A ne se schovat za jakési písemné odůvodnění rozsudku.* To je právě to sebevědomí, které mi u českých soudců někdy chybí. Ne snad pracovitost, poctivost a nestrannost. Ale sebevědomí, bez něhož budeme stále mezi těmi třemi ústavními mocmi nechtěnou popelkou.

Každý soudce musí po celou dobu své kariéry pracovat sám na sobě a budovat si sám své sebevědomí. Jak? Především výkonem v jednací síni a taláru. Soudní jednání a hlavní líčení je tím neopakovatelným vrcholem soudcovské činnosti. **Ne psaní písemných elaborátů, ne vyměřování poplatků, shánění svědků, znalců, nedejbože vyplňování statistických listů, ne anonymní práce v kanceláři při přípravě jednání,**

ale souzení, provádění dokazování a vynášení verdiktů. To je smysl a vrchol soudcovského snažení. Při něm se může soudce realizovat, přesvědčovat přítomné o svém právním názoru, ale především o svém sebevědomém postupu ve věci. Veřejnost jednání musí být naše výhoda, nikoliv snad nějaké trpěné zlo. Ne anonymně, na stránkách písemného odůvodnění rozhodnutí, ale v jednací síni, tváří v tvář i té straně sporu, která nemá sebemenší důvod k tomu, aby byla spokojena s rozsudkem. Proto musí precizní odůvodnění rozhodnutí zaznít v jednací síni. Sebevědomě, sebejistě, suverénně. *Není většího slendriánství, jak napsal v jednom svém článku JUDr. Josef Rubeš, než zbaběle odkázat na písemné vyhotovení rozhodnutí a utéct z jednací síně.*

Soudní řízení není žádná reality show. Ale právo veřejnosti na informace ze soudního řízení je svaté. Každý z nás alespoň jednou za život bude soudit kauzu mediálně zajímavou. A opět, vážení. To není žádný trest, ale skvělá příležitost pro to, abychom ukázali veřejnosti své soudcovské sebevědomí. **Kdy už si konečně všichni soudci uvědomí, jak svým unikáním před médii, zcela nemístným schováváním se za povinnost mlčenlivosti, zásadu rovnosti, nestrannost, a já nevím, za co ještě, justici škodí!**

Každý nemá nadání pro to, aby hrál divadlo před televizními kamerami. Ale přečíst tiskovou zprávu, říci dvě předem připravené věty, to musí umět každý soudce! Nejen ten mediálně zdatný a známý. Ani netušíte, jak pravidelně trpím před televizními kamerami a trnu při avízu na událost z justičního prostředí, a naopak, jakou mám nefalšovanou radost z toho, když nějaký kolega řekne sebejistě na kameru jednu větu o své souzené věci.

Co vidíme na televizních obrazovkách? Kolegy prchající před kamerou, případně koktající, aby je, proboha, nezabírali. Podat žaloby, schovat se za paragraf, to ano, ale jít s kůží na trh a stát za svým názorem, byť dovolacím soudem nepotvrzeným? To už nikoliv.

ze soudcovské unie

My si totiž musíme uvědomit i další věc. V době, kdy je všeobecné přesvědčení o tom, že koupit se dá skutečně všechno, kdy novinář Klíma napíše bez okolků, klidně a aniž by se namáhal splnit svou občanskou a žurnalistickou povinnost a předložil též konkrétní důkazy, že o rok nižší nepodmíněný trest stojí 200 000 Kč, **každý nesebevědomý postoj soudce vyvolává ve veřejnosti přesvědčení, že zaplatit si lze i spravedlnost.** A můžeme stále sami sebe ubezpečovat, že justice není korupční prostředí. Což je ostatně pravda. Občan se však nedostane k závěrečné zprávě Českého helsinského výboru nebo Trasparency International, ale přečte si a poslechne investigativního novináře. A ukáže-li se po něm na obrazovce nejistý soudce, nedejbože prchající před kamerou, je zle a naše prestiž a důvěra těžce utrpí.

Českou justici čekají změny. Velké a doopravdy podstatné změny. Věřte mi, že **konzervativní svět justice se již nezávratně neubrání okolnímu běhu života a dějin.** Náporu různých technických vymožeností, moderních trendů v řízení. Někomu to možná bude líto, ale není vyhnutí, nastal čas pro změny, a kdo to nepochopí, nebude dobrým soudcem. O tom jsem přesvědčen. Věřte mi, že během relativně krátké doby budou u jednotlivých soudů zrušena klasická oddělení, soudní kanceláře, nebudeme znát funkci vedoucí kanceláře a zapisovatelky. Naopak se budeme na poradách stále více bavit o manažerských postupech a dovednostech. Tolik omílané a často vysmívané týmy. Zažil jsem na poradě vysokých funkcionářů, jak se tři čtvrtiny z přítomných vyjadřovaly asi v tomto duchu: „Týmy? Dejte už s tím pokoj, my žádné týmy nepotřebujeme, vlastně už je máme! A ti asistenti?! Ti nás budou jenom zdržovat!“ Jak hluboké nepochopení základních postupů, bez nichž justice nebude pružnější, modernější, transpa-

rentnější a sebevědomější zároveň! Hluboké nepochopení – a také cesta do pekel. Hluboké nepochopení té nezbytné a nutné vnitřní reformy soudnictví, které mě vede k jednomu rezolutnímu závěru. **Nejen soudní funkcionáři, ale všichni soudci budou muset v nejbližších letech zcela radikálně změnit své myšlení!** Zejména v tom smyslu, že bude nutné změnit letité návyky a postupy, které se dědí ze soudcovské generace na generaci a o nichž se v podstatě nepřemýšlí. Postupy, které jsou založeny na alibismu, nepřímých vazbách mezi soudcem a podpůrným personálem. Těch postupů lze potom najít v jednom jediném spisu desítky. Různých odložení spisů na lhůtu, úkonů pro úkony. Namísto aktuálních, jasných stručných pokynů těsně spolupracujícím členovi týmu a okamžité realizace myšlenky, nápadu, vedoucího k tomu jedinému, k čemu jsme povoláni. K rychlému a spravedlivému rozhodnutí.

I v tak otevřené, demokratické a pozitivně naladěné společnosti, jako je společnost holandská, byly tyto změny pro soudce velice bolestné, jak jsem se na vlastní oči přesvědčil. Budou bolestné i pro nás, tím spíše, že v Čechách se příliš pozitivní a konstruktivní myšlení nenosí.

Dlouho si stěžujeme na to, že se musíme věnovat administrativní činnosti, že chceme odbřemenit. **Věřte mi, že v blízké době odbřemenění budeme.** Již nyní ale slyším hlasy, že nám vlastně to odbřemenění nepomůže. Že nás podpůrný tým bude spíše zdržovat. Promiňte mi ta slova, ale pokud někdo takto přemýšlí, vystavuje všechny soudce do pozice kverulantů, kteří nevědí, co chtějí. Jsem však pevně přesvědčen o tom, že většina soudců myslí moderně, pozitivně.

Nejsem si navíc jist, a to říkám zcela otevřeně, zda mohou být všichni stávající soudní funkcionáři těmi moderně myslícími manažery, kteří budou stát v čele moderně a pružně

ze soudcovské unie

fungujících firem na spravedlnost. *Stále více se spíše přesvědčuji, že čerstvý vítr do řad soudních funkcionářů, ať již omezením funkčního období nebo vypsaním výběrových řízení na vedoucí místa u soudů, by nemusel české justici uškodit.* Možná právě naopak. Říkám to i s tím vědomím, že sám jsem jedním z funkcionářů a že vím, že si jich celou řadu těmito slovy příliš nenakloním.

Čekají nás tedy zásadní změny a Soudcovská unie musí být jejich hnacím motorem. Jsem přesvědčen, že je na to připravena.

Máme volební shromáždění a bude záležet na vás, jaké vedení si zvolíte. Přeji vám šťastnou ruku při volbách. Chtěl bych nyní zmínit několik projektů, které jsou před námi, ať již bude prezident a vedení jakékoliv.

V první řadě musí Unie **pokračovat v mediální politice**, kterou začala realizovat, ať již se jedná o pravidelné tiskové konference, které se staly mezi novináři celostátních médií velice oblíbenými. Měla by je začít konat nejen v Praze, ale postupně ve všech soudních krajích.

Jestli mám z něčeho upřímnou radost, je to časopis Soudce. Myslím, že je velice úspěšný, moderní právnícký časopis. Jiného takového u nás není. Musíme však udržet jeho vysokou úroveň, dále do něj nejen přispívat, ale vymýšlet nové rubriky, seriály. Chtěl bych například začít oslovovat předseď nejvyšších soudů ze zemí celého světa a ptát se na jejich názory na právo, spravedlnost a postavení soudce ve společnosti. A proč si klást malé cíle a nezačít v nejmocnější zemi světa, kde mají několik týdnů zvoleného nového předsedu?

Rýsuje se pravidelný publicistický pořad na ryze justiční témata, zatím na ČT 24, cyklus televizních a rozhlasových inscenací z justičního prostředí, pravidelná rubrika v jednom z nejčtenějších celostátních deníků, vše pod záštitou a garancí Soudcovské unie.

V rámci posilování právního vědomí připravujeme **příručku pro právní laiky**, která by měla velice názorně přiblížit základní pravidla komunikace se soudy prostým občanům. Půjde o konkrétní krok k zajištění práva chudých a k tolik potřebnému otevření justice laické veřejnosti.

Budeme pokračovat ve **vzdělávacích akcích** na pražských středních školách a chystáme se rozšířit tyto aktivity po celé republice. Na Právnické fakultě Univerzity Karlovy se buduje moderní jednací síň, do které budou moci všichni soudci moci nařizovat své živé a aktuální věci.

Začínáme se podílet na rozsáhlém vzdělávacím programu, určeném pro komerční a správní sféru, na němž se Unie bude výrazně lektorsky, pedagogicky a ideově podílet. Tomuto projektu, ze kterého by se časem mohlo vyvinout klasické právnícké vysokoškolské studium, zaměřené mnohem více na praktickou stránku věci, dávám velkou budoucnost.

Velice nadějně se začíná rozvíjet spolupráce s ostatními stavovskými právníckými organizacemi, zejména s Českou advokátní komorou. Nebudu zastírat, že s doktorem Jirouskem, předsedou ČAK, jsem si lidsky i odborně porozuměl, a začínám nabývat přesvědčení, že se spolupráce s kolegy advokáty dostává poprvé po 15 letech na zcela jinou úroveň. Na takovou úroveň, která by mohla vyústit v ustanovení silného seskupení – napříč justičním systémem, majícího silný společenský a politický vliv.

Vítám nadějně kroky ministerstva spravedlnosti a předsedů krajských soudů, které vyústily v takzvanou „**Kroměřížskou dohodu**“ a které by mohly vést ke zlepšení personální situace v české justici. Jde však pouze o začátek procesu, na jehož nezbytnost Unie několikrát upozorňovala. Soudcovská unie musí v tuto chvíli pocítit morální závazek přispět podle svých možností k úspěchu tohoto procesu. Proto se obracím na všechny soudce, aby vyšli vstříc, a zároveň na soudní funkcionáře, aby vytvořili nezbytné materiální a organizační podmínky, které by umožnily dočasné působení dobrovolníků

v krizových justičních oblastech. Připomínám v této souvislosti i Unii podporované instituty „emeritních“ a „létajících“ soudců. Můžeme tuto iniciativu nazvat pro lepší zapamatování například „**Chomutovskou výzvou**“, i když název není podstatný. Podstatné je to, že soudci musí v kritických okamžicích pocítit spoluodpovědnost za celkový stav justice a oprostít se od svých parciálních, krajských a okresních zájmů. Obracím se tedy na vás s Chomutovskou výzvou. Máme výtečnou šanci veřejnosti předvést, že nám jde o důstojný výkon spravedlnosti na území celé naší republiky, a nikoliv pouze v našem senátu a za humny domovského soudu. Prosím vás o to.

Vzhledem k tomu, že jsem na minulých dvou sněmech hovořil o úrovni právního vědomí svých potomků, chystám se letos spolu s končícím funkčním obdobím zakončit i svůj rodinný cyklus.

Svého syna jsem se již tentokrát na otázky týkající se spravedlnosti neptal, neboť mě prokoukl a je na můj vkus již příliš vychytralý. Zaměřil jsem se tedy opět na naivnější, a dalo by se říci „přirozenoprávnější“, šestiletou dceru. Pokládal jsem jí během roku záludné otázky, a hle, vypořádal jsem v jejích úvahách některé moderní trendy.

Tak například: Na otázku, co dělám v práci, odpověděla: „*Když se dva lidé hádají, tak jim řekneš, aby toho nechali.*“ Zde jsem vytyčil evidentní příklon k mediacím, smířčímu řízení a odklonům od soudního řízení, pod heslem „normální je se nesoudit“.

Za několik dnů odpověděla na stejnou otázku: „*Když se dva lidé hádají, tak řekneš pravdu.*“ V této odpovědi vnímám příklon k přirozenému vnímání práva a ke spravedlivému rozhodování podle zásad nepsaného práva.

Zeptal jsem se jí do třetice i na to, jak by měl podle ní vypadat soudce. Odpověděla: „*Já nevím, já znám jenom tebe.*“ Z této odpovědi jsem si vzal ponaučení, že je třeba zapracovat na posilování právního vědomí našich spoluobčanů, ale hlavně jsem dospěl k závěru, že dcera ctí zásadu zákonného soudce.

Myslím, že po 16 letech od demokratických změn v naší společnosti můžeme sebevědomě – byla-li dnes tak často řeč o sebevědomí – konstatovat, že čeští soudci se výrazně zasloužili o návrat k demokratickým hodnotám, k přechodu na tržní hospodářství. Trochu se již zapomíná na rehabilitace a restituce, na to, jakou měrou se právě čeští soudci podíleli a podílejí na nápravě majetkových a nemajetkových křivd spáchaných v nedávných letech. A že se o návrat k demokratickým hodnotám nezasloužili jenom čeští soudci, ale i Soudcovská unie České republiky – jejich jediné dobrovolné sdružení. Jsem hrdý na to, že jsem byl při tom. Ať již jako soudce nebo člen Soudcovské unie a dokonce její prezident.

Je málo vznešenějších poslání než soudcovská služba právu, spravedlnosti a demokracii. Je málo takových organizací, jako je Soudcovská unie. Přeji jí k 15. narozeninám všechno dobré.

Závěrem bych si dovilil odcitovat skutečného klasika. Aristoteles před více než 2000 lety napsal: „*Slušné jest také býti shovívavý k tomu, co je lidské, a také přihlížeti nikoli k zákonu, nýbrž k zákonodárci, nikoli k slovnímu znění zákona, nýbrž k úmyslu zákonodárcovu, nikoli ke skutku, nýbrž k úmyslu, nikoli k části, nýbrž k celku, ani k tomu, jaký někdo jest v daném případě, nýbrž jaký jímak vždycky byl, nebo aspoň jak se osvědčoval ve většině případů. Slušné jest také býti pamětliv více přijatého dobra než utrpěného zla a více dobra, jehož se nám dostalo, než toho, jež jsme prokázali; rovněž utrpěné bezpráví klidně snášeti, raději chtít zjednati si právo slovem než skutkem a raději srovnati se před rozhodčím než jíti k soudu ...*“ Zdá se mi, že tato slova jsou stále více než aktuální. Nebo máte jiný názor?

Dámy a pánové, přeji i vám všem všechno dobré v osobním, rodinném i profesním životě v justičním roce 2006 a děkuji vám za pozornost. ♦

Nic než

Když řeknu „o mrtvých nic než dobré“, proklamují prastarou mravní zásadu. Prohlásím-li „nic než Sparta“, případně „nic než Baniček“, je to celkem neškodné svědectví o mé intelektuální úrovni. Horší je to už s výroky typu „nic než národ“, „nic než rasa“, „nic než dělnická třída“, „nic než moje rodná komunistická strana“. O jisté intelektuální úrovni to sice vypovídá také, ale jeli to nakonec míněno vážně – a tak tomu bohužel bývá – končívá to u koncentráků, gulagů, etnických čistek, holocaustů a genocid všeho druhu. To jisté rádi dosvědčí pamětníci, jímž bylo souzeno prožít větší část jejich života v neblahém dvacátém století.

Metoda třídění jevů, o nichž nás informuje naše zkušenost, může být efektivní pro naše poznání, pokud je zvolené třídící kritérium způsobí nějaké nové poznatky příměst a pokud lze z nových poznatků vyvodit nějaký mravně přijatelný návod k jednání.

Třídíme-li fanoušky, minerály nebo odpad, nic nám tak dalece nehrozí. Nebezpečné je třídění skoro vždy, když lidstvo začne třídít samo sebe jako celek. Nic ještě nelze namítat, když se roztrídíme podle velikosti nohy nebo hlavy pro účely obuvnické či kloboučnické výroby. Závěr, že je třeba vyrobit 351 milionů bot čísla 45 ročně, je zajisté věcný a mravně zcela přijatelný. V tom tedy ten problém není. Ten začíná, když se začne třídít podle teoretických termínů, které jsou nutně pořádně zjednodušené, trvale sporné, a tudíž nebezpečně kluzké. Zkusíme trochu probrat tři takové termíny: národ, rasa, třída.

S národem si nejvíc užili naši předkové v osmnáctém, ale hlavně potom v devatenáctém století. Ale ještě ani v dvacátém století, vzdor úsilí soudruha Stalina, nikdo pořádně nevěděl, co to takový národ je. A neví se to ani do dneška. Je to otázka jazyka? Nebo mateřského jazyka? Nebo pobytu na nějakém území? Či dokonce nějakých úředních potvrzení nebo naopak osobního prohlášení? Jsem Laponec, když řeknu, že jsem Laponec? Ale třeba se chytíme na jídle. Kdo má rád špagety a víno, je Ital; kdo si libuje v hamburgrech a kole, je Američan; přivo a vepřová ukazuje na Čecha, kdežto přivo a vajsivstle na Bavoráka. Je Bavorák Němec? Je Moravák Čech? Je Slovák Če-

choslovák? Je Belgičan Belgičan, když neumí vlámsky? Je Křovák Australan? Je Eskymák Kanadčan? Je vůbec nějaký Kanadčan? Tak vidíte, jak se v tom pěkně plácáme. A úplně zbytečně. Pojem národ je hůl, kterou chceme někoho bít. My chceme definovat negativně, a to podle již klasického „kdo neskáče, není Čech“. No tak dobře, tak nejsem. Kdo je Rom, není Čech. No tak dobře, tak jim šlápneme na krk. Stejně se myjí míř než předsedkyně Národní strany a zuby si možná vůbec nečistí. Tak to jsou ty konce národního nadšení, když se neví, co to ten národ je. Ubohé.

Šikovná hůl na kohokoliv je také pojem rasa. Já sice bez obtíží rozeznám pudla od chrtu a také jsem si povšiml, že lidé se vzájemně odlišují barvou pleti, což u nás bývá více patrné v zimě než v létě. Otázka, zda chrt je vyšší nebo čistší rasa než pudl, mě však nenapadá. Asi jsem na to hloupý. Ale i kdybych hloupý nebyl, otázka mě napadla a já na ni i odpověděl, nevím, proč by pudlové měli být vyhubeni, kdežto chrti velebeni. Inu, s lidmi se to má, neznámo proč, asi nějak jinak. A tak když si oholíte hlavu a pěkně si namícháte koktejl z národa a rasy (rasa je globálnější než národ, budete mít více příznivců i obětí), můžete rovnou začít stavět plynové komory pro pudly a cvičit popravčí čtyry pro ty chrti, které označíte za zrádce národa a prznitele rasy. Z čehož zejména plyne, že Hitler byl ještě větší lump než třeba takový Milošević, kterému by bývalo celkem stačilo zlikvidovat Chorvaty, Bosňáky a Albánce, a i ty nakonec jenom tam, kde podle něho neměli co dělat. Hle, v tom je rozdíl národa a rasy. Smutné.

Absolutního vrcholu dokonalosti však zatím dosáhlo dělení lidstva podle třídění příslušnosti. V tomto systému se lidi nedělí podle nějakých svých vlastností (třeba jak mluví nebo jakou mají barvu pleti), nýbrž podle svých vztahů. „Vztahy“ bylo devatenácté století vůbec úplně posedlé a přežívá to kupodivu do dneška, takže prodavačka Andula by se styděla říci, že chodí s Frantou, nýbrž vědecky breptá cosi o svém vztahu. Ale nerozptylujme se s Andulou a pojďme rovnou k výrobním prostředkům. Podle vztahu k nim, totiž zda je vlastní nebo ne, se dá lidstvo pěkně rozdělit na vykořisťovatele a vykořisťované, a to skutečně s univerzálním celosvětovým a nadčasovým rozsahem. To by ještě tak mohlo být každému jedno, jako je každému

jedno, jestli má Andula Frantu nebo vztah. Jenže z této šedé teorie se při troše dalšího úsilí dá vyvodit, že vykořisťování a vykořisťovatele je třeba odstranit, že je to dějinná nutnost a onen pokrok, k němuž dějiny směřují, a důsledně pak, že tady musí být někdo, kdo autoritativně rozhodne, co je to vykořisťování, kdo je to vykořisťovatel a jak se má odstraňovat. Nu a už tu máme leninismus a stalinismus s celou parádou, včetně předvoje dělnické třídy a jeho vedoucí úlohy. A těch koncentráků a gulagů. Takže taky pěkná hůl na bázi dějinné nutnosti a pokroku. Dokud Andula řešila Frantu, věděla si vždy rady, potvora jedna mazaná. Jakmile začala řešit vztah, pochopitelně ambivalentní či spíše multivalentní, skončili nejspíš oba na uzavřeném oddělení psychiatrie. No to měli ještě štěstí. V gulagu je hůř. Strašné.

Řeknete, že za všechno stejně mohou profesori. Historikové vymysleli národ, antropologové rasu, filozofové třídu. Ba, ale praktickou aplikaci jejich hypotéz a teorií berou už do rukou jimi. Ti, kteří svůj zlý sklon k násilí nechtějí ovládat ctností umírněnosti, nýbrž prosadit pod falešným praporem vědy. Extremisti. Nacionální, rasoví, komunističtí. Jsou i jiní, pravda, ale ti vyjmenovaní dali lidstvu v našem nešťastném dvacátém století pořádně zabrat. Smíří se s tím i generace století dvacátého prvního?

Řeknete, že taky jenom kázu, co ne, a houby vím, co ano.

Nevím, a trápí mě to.

Že bychom třeba zkusili zjistit, co je člověk? A definovat hezky zeširoka?

„Nic než člověk“ bych jako heslo ale stejně nedoporučil. Je nebezpečně extremistické.

◆ LEDEN 2006
KAREL ČERMÁK

STATUT soutěže „Právník roku“

Preambule

Pořadatelé projektu soutěže „Právník roku“ (dále jen „**Soutěž**“) Česká advokátní komora a akciová společnost epravo.cz deklarují společnou vůli propagovat a popularizovat prostřednictvím Soutěže, ať již vůči odborné nebo laické veřejnosti, dobré jméno a společenský význam právnických profesí, a to s důrazem na odbornost, etiku a povýšení kvality obecného právního vědomí v České republice. Takto vymezená kritéria budiž též v rámci demokratického prostředí a při respektování specifické nezávislosti toho kterého právníckého oboru determinantou při realizaci projektu bez jakýchkoliv náznaků diskriminace, politických kalkulů či ideologického zneužití.

Pořadatelé, vycházejíce z pojmu justice jakožto pojmu zahrnujícího celou škálu druhů právnických profesí, budou při naplňování cílů Soutěže spolupracovat se zástupci Ministerstva spravedlnosti ČR, se zástupci soudců, státních zástupců, notářů a exekutorů (dále jen „**Partneři Soutěže**“). Zásadně platí, že kandidátem na titul Právníka roku může být kterýkoliv právník, jehož profesionální výkon právnícké praxe se jakkoliv dotýká justice v širším slova smyslu, resp. ji ovlivňuje.

I.

Základní ustanovení

- 1.1. Tento statut (dále jen „**Statut**“) Soutěže vymezuje pravidla Soutěže a stanoví režim rozhodování o jejich výsledcích.
- 1.2. Statut navazuje na „Smlouvu o spolupořadatelství soutěže Právník roku“ uzavřenou mezi Českou advokátní komorou a epravo.cz, a.s. dne 24. 1. 2006 (dále jen „**Smlouva**“) a je její nedílnou součástí. Právní následky (účinnost) Statutu jsou založeny uzavřením Smlouvy. Zánikem Smlouvy zaniká současně Statut, tzn. případný právní nástupce v pořadatelství Soutěže musí přijmout nový Statut, přitom převzetí Statutu jakožto základu nového organizačního předpisu je možné.
- 1.3. Cíle (účel), základní kritéria a poslání Soutěže vyjádřené v Preambuli Statutu jsou organickou součástí základních ustanovení Statutu a pro aplikaci jeho režimu mají primární význam. Zejména se zdůrazňuje, že právo účasti v Soutěži svědčí každému právníkovi, který praktikuje v justiční oblasti nebo jehož právní praxe má na chod justice ať již přímý či nepřímý dopad (např. též legislativní a akademická praxe).
- 1.4. Organizační a provozní realizaci projektu Soutěže včetně rozpočtového a finančního zajištění zabezpečuje a provádí stálý organizační výbor Soutěže ustavený v souladu s čl. III/Smlouvy (dále jen „**Organizační výbor**“).
- 1.5. Soutěž je každoroční, každý ročník Soutěže je vyhlášen

ván k 31. březnu daného roku s tím, že vyhlášení výsledků Soutěže bude hlavním bodem programu slavnostního galavečera – Právník roku (dále jen „**Galavečer**“), realizovaného dle scénáře sestaveného a schváleného Organizačním výborem zpravidla v průběhu ledna bezprostředně následujícího kalendářního roku. Galavečer bude pořádán střídavě v Praze a v Brně, přitom k vyhlášení výsledků za rok 2006 a k uspořádání Galavečera dojde v průběhu ledna 2007 v Praze.

II.

Odborná porota

- 2.1. Odborná porota Soutěže (dále jen „**Porota**“) sestává z předsedy Poroty, dvou místopředsedů a šesti členů Poroty. Porota je pro každý ročník Soutěže ustanovována vždy k 28. únoru na základě těchto zásad:
  - a) předsedou Poroty je úřadující předseda České advokátní komory;
  - b) 1. místopředsedou Poroty je předseda dozorčí rady epravo.cz, a. s.;
  - c) 2. místopředsedou Poroty je osoba jmenovaná Ministerstvem spravedlnosti ČR;
  - d) členové Poroty jsou jmenováni po jednom ze strany České advokátní komory, epravo.cz, a. s., Soudcovské unie, Unie státních zástupců, Notářské komory ČR a Exekutorské komory ČR.
- 2.2. Porota se schází dle potřeby, její jednání svolává a řídí 1. místopředseda. Ten organizuje činnost Poroty a zajišťuje průběžnou komunikaci.
- 2.3. Porota zejména:
  - a) vyhláší Soutěž oznámením aktuálních kategorií Soutěže pro ten který ročník včetně podmínek a pravidel Soutěže, to vše spolu s přísl. organizačními pokyny, resp. s oznámením případných cen za umístění v Soutěži;
  - b) v souladu se Statutem registruje jednotlivé kandidáty a zajišťuje jejich souhlas s kandidaturou;
  - c) v průběhu roku přijímá, ověřuje a zjišťuje veřejně přístupné informace o kandidátech, jejich profesionálním vystupování, odborné prezentaci apod.;
  - d) na základě relevantních podkladů rozhoduje o vítězích v jednotlivých kategoriích Soutěže, a to zpravidla v období od 15. prosince daného soutěžního roku do 10. ledna roku následujícího (rozhodnutí Poroty je tajné až do okamžiku zveřejnění výsledků při slavnostním vyhlášení vítězů v rámci Galavečera „Právník roku“);
- 2.4. Porota provádí svou činnost v úzké spolupráci s Organizačním výborem, jenž zajišťuje organizační agendu, publicitu a prezentaci Soutěže, v neposlední řa-

dokument

dě též sponzorské partnery, reklamu atd. V tomto směru se Porota řídí pokyny Organizačního výboru. Při rozhodování v rámci svých kompetencí (b. 2.3.) je však Porota zcela nezávislá.

- 2.5. Pro přijetí rozhodnutí Poroty platí zásada nadpoloviční většiny hlasů přítomných, je-li svoláno ústní jednání, nebo zásady nadpoloviční většiny všech hlasů, jde-li o rozhodování per rollam. O vítězích Soutěže se rozhoduje zásadně při ústním jednání, které 1. místopředseda svolá nejpozději 10 dní před termínem konání.

III.

Kategorie, kritéria

- 3.1. Soutěž se vyhláší zpravidla v těchto základních kategoriích:

- a) občanské právo (hmotné, procesní);
- b) obchodní právo;
- c) rodinné právo (včetně opatrovnické agendy);
- d) veřejné právo;
- e) trestní právo (hmotné, procesní);
- f) právo duševního vlastnictví;
- g) obor občanských (lidských) práv a svobod.

- 3.2. Zvláštními a stálými kategoriemi Soutěže jsou:

- a) Právník roku – za výjimečný přínos právní profesi (tzv. Síň slávy);
- b) Talent roku;
- c) Právník roku volený veřejností (odbornou i laickou veřejností).

- 3.3. Porota má právo modifikace, vymezení a specifikace tzv. základních kategorií (viz b. 3.1.), avšak s tím, že v zásadě bude respektována jejich kategorizační (obsahová) struktura.

- 3.4. V případě základních kategorií (b. 3.1.) Porota rozhoduje zejména a zpravidla na základě těchto kritérií, jež může v souladu s Preambulí a Základními ustanoveními Statutu (I/1.3.) konkretizovat či vhodně doplnit (pro rozhodnutí stačí naplnění jen některého z uvedených či Porotou přijatých kritérií):

- a) konkrétní počin či počiny kandidáta v rámci jeho praktické činnosti;
- b) výsledky právní činnosti účastníka, případně společenský význam či dopad jeho práce;
- c) publikační, legislativní nebo jiná činnost znamenající významný přínos pro právní praxi, ať již v oblasti teoreticko-právní, aplikační, resp. též systémové, právně manažerské apod.;
- d) významný přínos na poli praktického právního vzdělávání, resp. též na úseku veřejné právní osvěty.

- 3.5. V případě kategorie vymezené pod b. 3.2., písm. a) (Právník roku – Síň slávy) Porota v návaznosti na kritéria uvedená v b. 3.4. písm. a)-d) (některého z nich) rozhoduje na základě posouzení celoživotní práce, resp. díla, kandidáta, a to v kontextu s obecným kreditem účastníka v povědomí právní veřejnosti či její významné části.

- 3.6. V kategorii Talent roku (b. 3.2., písm. b) rozhoduje Porota na základě předložených písemných prací účast-

níků Soutěže. Téma, forma a rozsah těchto prací se vymezují takto:

- a) jakékoliv téma týkající se právní praxe, právní historie, legislativní problematiky (právního předpisu či judikatury), občanských (lidských) práv nebo politické (dějinné či současné) události s dopadem na právní obor nebo právní stav, resp. na právní teorii či praxi, případně též téma týkající se významné osobnosti, jež svým životem nebo dílem zasáhla do oblasti práva, apod.;
- b) užití jakékoliv literární formy (povídka, esej, fejeton, úvaha – analýza atd.), resp. formy běžné v právní teorii či praxi (výklad institutu, písemné zpracování závěrečné řeči či jiného právního úkonu atd.);
- c) rozsah práce – při ústním přednesu cca 15-20 minut.

- 3.7. Před vyhlášením vítězů v kategorii Talent roku může Porota vyzvat vybrané účastníky k ústnímu přednesu písemné práce před Porotou.

- 3.8. Pro kategorii Talent roku zásadně platí, že Porota při vyhlášení Soutěže oznámí finanční ocenění za 1. až 3. místo v Soutěži, přitom toto finanční ocenění by se pokud možno mělo pohybovat v relacích 100 tis. Kč za 1. místo, 75 tis. Kč za 2. místo a 50 tis. Kč za 3. místo.

IV.

Účastníci (kandidáti)

- 4.1. Kandidáta (fyzickou osobu) může do té které kategorie Soutěže přihlásit jak fyzická, tak právnická osoba, přitom:

- a) musí jít o subjekt činný v právnickém prostředí;
- b) kandidatura bude doložena stručným odůvodněním a pokud možno písemným souhlasem kandidáta s účastenstvím v Soutěži.

- 4.2. Porota kandidáta na základě přihlášky zaregistruje, pokud splňuje základní podmínky stanovené v b. I/1.3. Statutu. Nebyl-li k přihlášce přiložen souhlas ve smyslu b. 4.1. písm. b) s kandidaturou, požádá Porota kandidovanou osobu, aby písemný souhlas s účastí v Soutěži udělila. Bez tohoto souhlasu není účast v Soutěži možná. To neplatí, je-li určitá osoba navrhována pro udělení ceny In memoriam.

- 4.3. Účastníkem kategorie Talent roku může být pouze právník, jenž v daném roce, za který je kategorie vyhlásována, završí maximálně 33. rok svého věku.

- 4.4. Účastníkem Soutěže nemůže být člen Poroty.

V.

Vyhlášení vítězů Soutěže

- 5.1. Rozhodnutí o vítězích v jednotlivých kategoriích Soutěže bude vždy obsahem závěrečného písemného protokolu o jednání Poroty, přitom toto rozhodnutí, resp. protokol, podepsaný předsedou a oběma místopředsedy Poroty, bude v jednom stejnopisu doručeno předsedovi Organizačního výboru, a to nejméně pět dnů před datem konání Galavečera.

- 5.2. Vyhlášení vítězů v jednotlivých kategoriích Soutěže bude probíhat v úvodní části Galavečera, a to v tomto pořadí:

dokument

- a) základní kategorie;
- b) Právník roku volený veřejností;
- c) Talent roku;
- d) Právník roku – Síň slávy.

5.3. Vítěz Talentu roku, resp. na základě rozhodnutí Poroty též druhý v pořadí této kategorie, přednesou v rámci programu Galavečera a v návaznosti na vyhlášení výsledků své kategorie veřejně své vítězné práce.

5.4. Porota své rozhodnutí o vítězi té které kategorie pro účely vyhlášení výsledků Soutěže stručně písemně odůvodní.

5.5. Bez ohledu na případné sponzorské zajištění soutěžních kategorií, resp. finanční ceny v kategorii Talent roku, obdrží každý z vítězů předseda a místopředseda Poroty podepsaný certifikát osvědčující dané ocenění v přísl. kategorii a ročníku. Certifikát s logem Právník roku je oceněná osoba oprávněna přiměřeně užívat v rámci své právní praxe.

VI.

Závěrečná ustanovení

6.1. Porota je oprávněna pro ten který ročník Soutěže vhodně a dle aktuálních potřeb doplnit či modifikovat podmínky a pravidla Soutěže ve směru a v rozsahu, jak to jednotlivé články Statutu výslovně či dle rozumného výkladu umožňují. O takových krocích Poroty vede 1. místopředseda písemnou evidenci.

6.2. Ke změnám Statutu je povolán toliko Organizační výbor, přitom jakékoliv změny či dodatky Statutu vyžadují dodržení písemné formy. Porota je oprávněna podávat Organizačnímu výboru podněty ke změnám Statutu. Tyto podněty písemně odůvodní.

6.3. Statut je přístupný všem členům Poroty, resp. Partnerům Soutěže.

V Praze dne 6. 2. 2006 ❖

články

K právní úpravě dispozic s obecním majetkem (dokončení)

JUDR. ADAM FUREK

V. Rozhodování o majetkoprávním úkonu

V.1 Orgán oprávněný rozhodovat o majetkoprávním úkonu

Jako **rozhodování o majetkoprávních úkonech obce** lze označit utvoření vůle obce směřující k uskutečnění (případně neuskutečnění) zamýšleného právního úkonu. Již výše bylo uvedeno, že rozhodování o majetkoprávních úkonech obce (lhostejno, zda jim předchází zveřejnění záměru či nikoli) rozděluje obecní zřízení mezi **zastupitelstvo obce** (§ 85) a **radu obce** (§ 102 odst. 2 a 3). Pravomoc zastupitelstva obce a rady obce rozhodovat o majetkoprávních úkonech podle § 85 a podle § 102 odst. 2 obecního zřízení je jejich *vyhrazenou pravomocí*. Zatímco zastupitelstvo obce svou vyhrazenou pravomoc v oblasti dispozic s obecním majetkem nemůže převést na jiný orgán obce, může rada obce z této své vyhrazené pravomoci svěřit oprávnění rozhodovat o uzavírání

nájemních smluv a smluv o výpůjčce podle § 102 odst. 2 písm. m) obecního zřízení zcela nebo zčásti na **obecní úřad** (zákon hovoří o **příslušném odboru obecního úřadu**),⁴⁵ na **příspěvkovou organizaci obce** nebo na **starostu obce** [srov. § 102 odst. 2 písm. m) ve spojení s § 102 odst. 3 obecního zřízení]. *Ostatní* (tj. *nevyhrazené*) *pravomoci* vztahující se k rozhodování o majetkoprávních úkonech náležejí – v souladu s § 102 odst. 3 obecního zřízení – do *nevyhrazené pravomoci rady obce*, která může být svěřena **starostovi** nebo **obecnímu úřadu**. *Nevyhrazené pravomoci* si rovněž může **zastupitelstvo obce** svým rozhodnutím vyhradit (srov. § 84 odst. 4 obecního zřízení). V obcích, ve kterých se **rada obce nevolí**, vykonává její pravomoc vztahující se k dispozicím s obecním majetkem **starosta obce** (§ 102 odst. 4 obecního zřízení; zastupitelstvu jsou v tomto případě vyhrazeny pouze určité záležitosti uvedené v tomto ustanovení).⁴⁶

Nebude patrně sporu o tom, že **pravomoc rozhodovat o určitém majetkoprávním úkonu** v sobě obsahuje rovněž pravomoc rozhodovat i o **dodatecích a změnách těchto úkonů**

(změny smlouvy), jakož i o **jejich „rušení“** (výpovědi ze smluv apod.). I v těchto případech bude nutné, aby o takovém právním úkonu rozhodl k tomu oprávněný orgán obce.⁴⁷

Rozhodnutí příslušného orgánu o majetkovém úkonu může být tímto orgánem **změněno či zrušeno**, a to až do doby realizace schváleného právního úkonu (např. uzavření smlouvy), neboť z uvedeného rozhodnutí nevyplývá pro druhou smluvní stranu (adresáta právního úkonu) právní nárok na jeho splnění. Lze odkázat i na judikaturu prvorepublikového Nejvyššího správního soudu v této věci.⁴⁸

Povinnost zveřejnit záměr obce se vztahuje na *prodej, směnu, darování, pronájem* nebo *výpůjčku nemovitého majetku obce*. Podle § 85 písm. a) obecního zřízení je **zastupitelstvu obce vyhrazeno rozhodovat o nabytí a převodu nemovitých věcí**, včetně vydání nemovitostí podle zvláštních zákonů, a o **převodu bytů a nebytových prostorů z majetku obce**. Podle § 102 odst. 2 písm. m) obecního zřízení je **radě obce vyhrazeno rozhodovat o uzavírání nájemních smluv a smluv o výpůjčce**, přičemž tuto působnost může rada obce svěřit výše uvedeným subjektům.

články

Na tomto místě je třeba učinit poznámku ve vztahu k ustanovení § 105 odst. 1 ve spojení s § 84 odst. 5 obecního zřízení. Podle těchto ustanovení může starosta obce **pozastavit výkon usnesení rady obce** (tedy včetně jejího rozhodnutí v oblasti dispozic s obecním majetkem), **má-li za to, že je nesprávné** (jde o volnou úvahu starosty; „nesprávnost“ se může týkat zásadně jakýchkoli důvodů). **Věc předloží k rozhodnutí nejbližšímu zasedání zastupitelstva obce, které může usnesení rady obce zrušit** (nebo návrhu na jeho zrušení nevyhovět). V případě dispozic s obecním majetkem vyhrazených radě obce tak **zastupitelstvo obce může do této vyhrazené působnosti samo zasáhnout, avšak pouze negativně**, tj. zrušením příslušného rozhodnutí rady.⁴⁹

Pro úplnost lze dodat, že povinnost zveřejnit záměr obce se podle § 9 odst. 3 zákona č. 172/1991 Sb., jakož i podle § 36a odst. 4 obecního zřízení z roku 1990 vztahovala na záměr obce *převést* nebo *pronajmout nemovitý majetek*, avšak s výjimkou *pronájmu bytů*. Podle § 36a odst. 1 písm. a) obecního zřízení z roku 1990 rozhodovalo **zastupitelstvo obce o nabytí a převodu nemovitých věcí**. Pravomoc rozhodovat o **uzavírání nájemních smluv** náležela jako *zbytková pravomoc* do pravomoci **rady obce** podle § 45 písm. k) tohoto obecního zřízení.

V.2 Náležitosti rozhodnutí o majetkoprávním úkonu

Obecní zřízení náležitosti rozhodnutí o majetkoprávním úkonu obce výslovně nevymezuje. **Podstata tohoto rozhodnutí však spočívá v ustavení vůle obce být vázána určitým smluvním závazkem**. S ohledem na to lze dovodit určité *minimální požadavky*, které by takové rozhodnutí mělo splňovat [vedle „obecných“ náležitostí, které by mělo usnesení (rozhodnutí) orgánu obce obsahovat].

V první řadě musí z tohoto rozhodnutí být dovoditelná jednoznačná vůle obce být konkrétním smluvním závazkem vázána. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby rozhodnutí **vymezilo zamýšlený právní úkon** (*prodej, směnu* atd.), **vymezilo druhou smluvní stranu závazku, konkretizovalo nemovitý majetek, který je předmětem závazku** (příčemž tato konkretizace by již měla být provedena v souladu s katastrálním zákonem; v opačném případě se totiž obec vystavuje nebezpečí, že označená nemovitost nebude jednoznačně identifikovatelná a podmínku předchozího rozhodnutí nebude možno považovat za splněnou), a konečně aby

vymezilo i podstatné náležitosti daného smluvního závazku.⁵⁰ Příslušný orgán obce je pochopitelně oprávněn rozhodnout i o **dalších smluvních podmínkách**. V takovém případě by součástí usnesení mělo být i uvedení těchto podmínek.⁵¹

Je třeba zdůraznit, že nedostatek některé z výše uvedených náležitostí rozhodnutí nebude mít bez dalšího za následek nezákonnost takového rozhodnutí ve smyslu § 124a obecního zřízení a z tohoto důvodu nemůže být předmětem dozoru podle tohoto ustanovení. Nedostatek těchto náležitostí však bude způsobovat, že o majetkoprávním úkonu nebylo v souladu s obecním zřízením rozhodnuto, a uplatní se proto sankce neplatnosti tohoto majetkoprávního úkonu ve smyslu § 41 odst. 2 obecního zřízení.

Výše uvedený názor, omezující obsah rozhodnutí příslušného orgánu obce „pouze“ na podstatné náležitosti daného právního úkonu, není v praxi přijímán všeobecně a **lze se setkat i s názorem, podle kterého musí být rozhodnutím příslušného orgánu rozhodnuto o majetkoprávním úkonu jako celku, tedy o celém jeho obsahu**.⁵² Publikovaná judikatura na tuto otázku neodpovídá a v praxi ve většině případů rozhoduje příslušný orgán pouze o podstatných náležitostech smlouvy. Uvedený postup, při kterém příslušný orgán obce rozhodne o celém obsahu majetkoprávního úkonu, lze považovat za vhodný a s ohledem na neexistenci relevantní judikatury jej lze jen doporučit. Jsem však toho názoru, že v těch případech, ve kterých obsahuje rozhodnutí příslušného orgánu pouze podstatné náležitosti právního úkonu, nikoli

schválení celého jeho obsahu, nebude tato skutečnost bez dalšího vyvolávat neplatnost následně učiněného majetkoprávního úkonu. Příslušný orgán v takovém případě dostatečným způsobem projevil vůli, aby obec byla vázána určitým právním úkonem, tedy požadavku obecního zřízení učinil zadost (viz též díkce § 41 odst. 2 obecního zřízení), a jestliže chtěl rozhodnout o celém jeho obsahu, mohl tak učinit, případně si vyhradit i následné schválení celého textu smlouvy.

Existuje však určitý rozdíl mezi díkci § 85 písm. a) obecního zřízení, který hovoří o rozhodování o „nabytí a převodu nemovitých věcí...“, a § 102 odst. 2 písm. m) obecního zřízení, který hovoří o rozhodování o uzavírání nájemních smluv a smluv o výpůjčce. **V případě rozhodování rady obce by proto bylo možno dovodit povinnost rozhodnout o celé smlouvě, zatímco v případě rozhodování zastupitelstva obce pouze povinnost rozhodování o podstatných náležitostech úkonu** s tím, že rozhodnutí o ostatních součástech právního úkonu (o konkrétním textu smlouvy) by náleželo, s ohledem na § 102 odst. 3 obecního zřízení, do zbytkové působnosti rady obce.

Vzhledem k výše zastávanému výkladu náležitostí rozhodnutí o majetkoprávním úkonu je však třeba dále řešit vztah mezi **rozhodnutím o majetkoprávním úkonu a obsahem následně učiněného právního úkonu** (např. uzavřené smlouvy). Je samozřejmě možné, aby příslušný orgán svým rozhodnutím odsouhlasil (i) návrh smlouvy. V takovém případě jsou všechny náležitosti rozhodnutí obsaženy přímo v textu návrhu smlouvy. Tento postup však, ze-

články

jména u menších obcí, nebývá pravidlem – většinou je rozhodnuto bez přímé vazby na konkrétní návrh smlouvy. Vypracování konkrétního návrhu smlouvy tak může být považováno za činnost technického (pomocného) rázu, kterou zpravidla zajišťuje obecní úřad [s ohledem na § 109 odst. 3 písm. a) bod 1. obecního zřízení] nebo přímo starosta obce (s ohledem na § 103 odst. 1 obecního zřízení). Příslušný orgán obce si však může vyhradit i schválení definitivního návrhu smlouvy.⁵³ Lze však argumentovat i opačně a dovodit, že „od-souhlasení“ konečného textu smlouvy – v intencích rozhodnutí o majetkoprávním úkonu – je nevyhrazenou pravomocí v souladu s § 102 odst. 3 obecního zřízení, které náleží do působnosti **rady obce**.⁵⁴ Bylo by rovněž možno užít výše nastíněný gramatický výklad ustanovení o působnosti zastupitelstva a rady (zastupitelstvo rozhoduje o nabytí a převodu nemovitých věcí, rada o uzavření nájemní smlouvy a smlouvy o výpůjčce) a pokládat rozhodnutí o obsahu nájemní smlouvy a smlouvy o výpůjčce za vyhrazenou pravomoc rady a rozhodnutí o obsahu smluv o nabytí a převodu nemovitých věcí za nevyhrazenou působnost žádného orgánu a tudíž za působnost primárně svěřenou radě obce. **Osobně se přikláním ke druhému uvedenému výkladu, neboť schválení textu smlouvy lze jen obtížně považovat za „pouhé technické provedení“.** Názory se však různí a dostupná judikatura se k této otázce nevyjadřuje.

Za zvláštní případ je třeba považovat tzv. malé obce, tj. obce, ve kterých není zřizována rada a ve kterých rozhodování o majetkoprávních úkonech náležejících do pravomoci rady přechází *ex lege* na starostu obce.⁵⁵ V tomto případě totiž starosta nevydává zvláštní formalizované rozhodnutí o majetkoprávním úkonu; toto jeho rozhodnutí je *implicitně* obsaženo v aktu realizace konkrétního majetkoprávního úkonu (např. v uzavření smlouvy).

Lze dodat, že v těch případech, kdy obecní zřízení vyžaduje zveřejnění záměru (§ 39), je třeba, aby **schválené rozhodnutí odpovídalo obsahu učiněného a zveřejněného záměru** (musí se jednat o totožný právní úkon, totožný předmět právního úkonu a rozhodnuto musí být za splnění všech zveřejněných podmínek). Pokud rozhodnutí zveřejněnému záměru **neodpovídá**, nastupuje opět sankce v podobě neplatnosti učiněného právního úkonu podle § 39 odst. 1 obecního zřízení (o právním úkonu v tomto případě bylo rozhodnuto bez zveřejněného záměru, neboť ten se vztahoval na dispozici odlišnou).

V.3 K projednávání rozhodnutí o majetkoprávním úkonu zastupitelstvem obce

Podle § 93 odst. 1 obecního zřízení obecní úřad informuje o místě, době a navrženém programu připravovaného zasedání zastupitelstva obce.⁵⁶ **Informaci vyvěsí na úřední desce obecního úřadu alespoň 7 dní před zasedáním zastupitelstva obce;** kromě toho může informaci uveřejnit způsobem v místě obvyklým. Tato „informační“ povinnost ve vztahu k programu připravovanému zasedání zastupitelstva obce se **vztahuje též na informování o připravovaném rozhodování zastupitelstva obce o majetkoprávním úkonu.**

Vzniká otázka, jaké důsledky pro zákonnost rozhodnutí o majetkoprávním úkonu a pro platnost následně učiněného majetkoprávního úkonu bude mít **porušení § 93 odst. 1 obecního zřízení**, tj. nezveřejnění programu zasedání zastupitelstva obce, případně neuvedení informace o připravovaném rozhodování o majetkoprávním úkonu obce.

V odborné literatuře dosud nebyla dořešena otázka, zda starosta obce má v soukromoprávní sféře postavení statutárního orgánu či nikoli.

Judikatura obecních soudů na uvedené otázce dostupná není. Namítaným porušením § 93 odst. 1 obecního zřízení tím, že na **program zasedání zastupitelstva byly zařazeny „nové“ body, které nebyly předem zveřejněny**, se zabýval Ústavní soud, který, byť v jiné souvislosti, ve svém nálezu⁵⁷ dovodil, že takový postup není v rozporu s obecním zřízením (zejména s ohledem na § 94 odst. 2 obecního zřízení, který výslovně předpokládá „změnu“ již zveřejněného programu), a tudíž ani nezpůsobuje nezákonnost přijatého usnesení. Ústavní soud dovodil, že zařazovat nové body na program zasedání zastupitelstva obce není možné jen v určitých konkrétních, obecním zřízením sankcionovaných případech, nikoli však z dikce „obecního“ § 93 odst. 1 obecního zřízení. K tomu uvádí: *Pakliže lze mluvit o určitých konkrétních návrzích, které nelze předkládat k zařazení na pořad jednání v průběhu zasedání zastupitelstva obce, resp. jejichž projednání by bylo za této situace v rozporu se zákonem, jedná se podle názoru Ústavního soudu pouze o takové návrhy,*

kde to z povahy věci vyplývá z ostatních ustanovení zákona. Takovým ustanovením je např. § 39 odst. 1 zákona o obcích (...) *Vě vztahu k vývodům krajského soudu se sluší poznamenat, že v případě závažných bodů programu, jakým nesporně odvolání dosavadního místostarosty a volba místostarosty nového je, by nepochybně mělo být ust. § 94 zákona o obcích v praxi, a to z důvodů transparentnosti jednání řádně zvolených zástupců občanů obce a možnosti omezené účasti občanů při projednávání taktó ad hoc vznesených návrhů, využíváno zdrženlivým a uváženým způsobem, nezbuzujícím podezření o jejich účelovém předkládání „na poslední chvíli“.* *Zákonná dikce citovaného ustanovení ovšem - jak již bylo řečeno - takové jednání umožňuje, i když samotné meritorní řešení rozhodnutí stran těchto návrhů podrobuje příslušným dalším zákonným podmínkám.*

Domnívám se však, že oproti výše uvedenému je třeba považovat za odlišný případ, kdy **nejde o zařazení „nového“ bodu na program jednání, ale o neuvedení informace předem známé o tom, že zastupitelstvo bude o určitém majetkoprávním úkonu rozhodovat.** Judikatura k tomuto případu není a lze pouze zvažovat, zda by nebylo možno následně učiněný majetkoprávní úkon považovat za odporující § 39 obč. zák. pro obcházení zákona. Tímto postupem je totiž znemožněno nejen případným zájemcům vyjádřit se k dispozici a podávat své návrhy, jak předpokládá § 39 odst. 1 obecního zřízení, ale dochází i k porušení práva občana obce vyjádřit se k věci projednávané zastupitelstvem – srov. § 16 odst. 2 písm. c) obecního zřízení. Z tohoto důvodu se domnívám, že porušení této povinnosti ve vztahu k majetkoprávním dispozicím s obecním majetkem sice nezpůsobuje nezákonnost rozhodnutí zastupitelstva obce (s ohledem na citovaný náleží Ústavního soudu), může však vyvolat neplatnost následně učiněného majetkoprávního úkonu pro obcházení zákona – rozpor s účelem a smyslem § 39 odst. 1 obecního zřízení.

V.4 Sjednání ceny při úplatném převodu majetku

Obec je jako základní územní samosprávný celek veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek, vystupuje v právních vztazích svým jménem a která nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících (§ 2 odst. 1 obecního zřízení). Mezi základní povinnosti této veřejnoprávní korporace náleží péče o všestranný rozvoj jejího území a péče o potřeby svých občanů (§ 2 odst. 2 obecního zřízení). Veřejnoprávní fundament obce se projeví mj. též v oblasti

články

dispozic s obecním majetkem, pro které obecní zřízení obcím stanoví oproti ostatním („soukromoprávním“) vlastníkům určité specifické povinnosti a určitá omezení, jejichž společným cílem je ochrana majetku obce a transparentnost hospodaření s ním.

Základní pravidla pro hospodaření s majetkem obce vyplývají z ustanovení § 38 obecního zřízení, zejména pak z jeho odstavce prvního (*Majetek obce musí být využíván účelně a hospodárně v souladu s jejími zájmy a úkoly vyplývajícími ze zákonom vymezené působnosti. Obec je povinna pečovat o zachování a rozvoj svého majetku.*) a odstavce druhého (*Majetek obce musí být chráněn před zničením, poškozením, odcizením nebo zneužitím.*).

Významné omezení obce v oblasti dispozic s obecním majetkem pak stanoví obecní zřízení ve svém § 39 odst. 2, které **omezuje smluvní volnost obce při určení ceny převáděného majetku**. Podle tohoto ustanovení se *při úplatném převodu majetku cena sjednává zpravidla ve výši, která je v daném místě a čase obvyklá, nejde-li o cenu regulovanou státem. Odchylna od ceny obvyklé musí být zdůvodněna.*

Ve spojení s obecními povinnostmi pro hospodaření s majetkem obce podle § 38 obecního zřízení lze konstatovat, že smyslem citovaného ustanovení je zabránit poškozování majetkové podstaty obce prodejem jejího majetku s neodůvodněně nízkými cenami, resp. chránit majetek obce, který je svou povahou určen k uspokojování veřejných potřeb, před možným zneužitím. Z ustanovení § 39 odst. 2 obecního zřízení proto vyplývá jednak obecná **povinnost obce zásadně nepřevádět obecní majetek za cenu nižší, než je cena obvyklá**, a jednak **oprávnění obce převést obecní majetek za cenu nižší, než je cena obvyklá, pouze tehdy, jestliže je tato odchylna v konkrétním případě založena na objektivních a relevantních důvodech** (tj. musí být „zdůvodněna“). Z účelu tohoto ustanovení lze současně dovodit, že povinnost zdůvodnit odchylnu od obvyklé ceny se nevztahuje na případy, kdy je sjednána cena vyšší, než je cena obvyklá, neboť převod majetku za cenu vyšší pojmově obec poškodit nemůže, resp. nemůže být k tíži jejího majetku (oprávněnost takové odchylny *implicitně* vyplývá již ze samotné skutečnosti, že obci se dostane vyššího příjmu než při prodeji za cenu obvyklou - relevantním důvodem je tedy sám o sobě vyšší příjem obce).

Z citovaného ustanovení proto vyplývá, že **stanovení nižší než obvyklé ceny nemůže být založeno na**

„libovůli“ příslušného orgánu obce, ale musí být vždy objektivně odůvodnitelné, tzn. odchylku od obvyklé ceny musí být vždy možné „ospravedlnit“ relevantními a objektivními důvody. Existenci i relevanci těchto důvodů pak příslušný orgán obce ve svém rozhodnutí o ceně zohlední (pro stanovení nižší ceny ve svém rozhodnutí akceptuje).

Tyto relevantní důvody budou obecně dány buď tehdy, *jestliže prodej majetku za cenu obvyklou v konkrétním případě není možný*, nebo tehdy, *jestliže s ohledem na povinnost obce pečovat o všestranný rozvoj a o potřeby svých občanů a s ohledem na její povinnost pečovat o rozvoj a zachování obecního majetku nebude obec převodem za nižší cenu poškozena, resp. jestliže prodej za nižší než obvyklou cenu přinese obci jiné výhody*. Skutečností odůvodňující stanovení nižší ceny může být např. nemožnost prodeje za obvyklou cenu pro nedostatek zájemců nebo nutnost „urychleného“ prodeje majetku apod.

V této souvislosti je třeba konstatovat, že „technický stav nemovitosti“ nelze bez dalšího považovat sám o sobě za „relevantní důvod“ pro sjednání nižší ceny, neboť tato skutečnost se již projeví ve výši určené „obvyklé ceny“ – srov. k tomu zákon o oceňování majetku. Technický stav nemovitosti lze považovat za důvod pro sjednání nižší než obvyklé ceny pouze podřídně, tj. jsou-li pro tuto odchylku současně dány i další důvody, např. nemožnost prodat nemovitost za obvyklou cenu apod. (v opačném případě by se totiž technický stav nemovitosti v ceně odrazil dvakrát – poprvé by „snížil“ obvyklou cenu a podruhé by byl důvodem pro další „snížení“ obvyklé ceny, což jistě není smyslem § 39 odst. 2 obecního zřízení a bylo by i v rozporu s § 38 obecního zřízení).

O **odchylce od ceny obvyklé**, tj. o tom, zda jsou dány objektivní důvody pro sjednání nižší než obvyklé ceny, **rozhodne příslušný orgán obce při**

rozhodování o majetkoprávním úkonu. Důvody pro toto sjednání nižší ceny by proto měly být uvedeny v rozhodnutí tohoto orgánu (např. v usnesení zastupitelstva obce), event. by měly vyplynout ze souvisejících dokumentů (např. akceptací nabídky na nižší cenu s jejím odůvodněním). **Podstatné však je, že objektivní důvody pro nižší cenu zde byly v době rozhodování dány a že příslušný orgán obce k nim při stanovení nižší ceny přihlédl** (nižší cenu stanovil právě z těchto důvodů).

V souvislosti s povinností podle § 39 odst. 2 obecního zřízení je třeba zabývat se rovněž otázkou, **zda porušení povinnosti vyplývající z tohoto ustanovení (a tím i obecného § 38) vyvolává neplatnost uzavřené smlouvy**. Podle § 39 občanského zákoníku je *neplatný právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům*. S ohledem na toto ustanovení lze konstatovat, že v případě porušení povinnosti podle § 39 odst. 2 obecního zřízení, tj. v případě sjednání ceny nižší, než je cena obvyklá, aniž by toto rozhodnutí bylo založeno na objektivních důvodech (resp. aniž by obec toto své rozhodnutí o nižší ceně těmito objektivními důvody odůvodnila), bude možno uvažovat o **neplatnosti uzavřené smlouvy pro rozpor s § 39 občanského zákoníku, případně pro rozpor s § 589 ve spojení s § 40a občanského zákoníku** (relevantní judikatura, která by tento závěr definitivně potvrdila, však nebyla publikována).

VI. Uzavření smlouvy

Od rozhodnutí o majetkoprávním úkonu v příslušném orgánu obce je třeba odlišit **učinění tohoto majetkoprávního úkonu obcí**, tedy **projev konstituované vůle navenek**, neboť obecní zřízení odlišuje **konstituování vůle obce**, které náleží zásadně do pravomoci zastupitelstva, případně rady obce, a **projevení této vůle navenek**, které zásadně náleží do pravomoci starosty obce podle § 103 odst. 1 obecního zřízení⁵⁸ (přičemž orgán obce příslušný k utvoření vůle – rada, zastupitelstvo – není oprávněn tuto vůli projevit navenek a naopak, starosta zásadně není oprávněn tuto vůli tvořit).

Podle § 52 odst. 2 obecního zřízení z roku 1990 zastupoval navenek obec starosta. Tuto konstrukci převzalo

články

i současné znění § 103 odst. 1 obecního zřízení. V odborné literatuře dosud nebyla dořešena otázka, zda starosta obce má v soukromoprávní sféře postavení statutárního orgánu či nikoli. Právní názory se různí⁵⁹ a oscilují mezi závěrem, že obec nemá statutární orgán (např. KOUDELKA), a tím, že statutárním orgánem je starosta obce (např. SVOBODA). Spíše ojedinělý je názor, podle kterého je statutárním orgánem rada obce a starosta pouze v těch případech, ve kterých se rada obce nezřizuje (PLÍVA). Řešení této otázky má zásadní význam pro posuzování případů, kdy starosta obce **učiní právní úkon bez předchozího schválení příslušným orgánem obce.**

Bez ohledu na určení, zda starosta obce je nebo není statutárním orgánem obce, shodla se judikatura⁶⁰ i teorie⁶¹ na tom, že **starosta není oprávněn učinit právní úkon jménem obce bez jeho předchozího schválení v příslušném orgánu obce.** K následkům porušení této povinnosti viz dále.

Podle § 41 odst. 1 obecního zřízení, *podmiňuje-li zákon platnost právního úkonu obce předchozím zveřejněním, schválením nebo souhlasem, opatří se listina osvědčující tento právní úkon doložkou, již bude potvrzeno, že tyto podmínky jsou splněny.* Smyslem tohoto ustanovení je uvedení informace osvědčující splnění procedurálních podmínek stanovených obecním zřízením. **Doložka** však není obligatorní náležitostí právního úkonu a její absence tudíž nezpůsobuje jeho neplatnost. Lze dále doporučit, aby **písemné vyhotovení rozhodnutí příslušného orgánu obce tvořilo přílohu realizovaného právního úkonu** (zejména v případech dispozic s nemovitým majetkem).^{62,63}

VII. Následky uzavření smlouvy bez předchozího rozhodnutí příslušného orgánu

Obecní zřízení z roku 1990 výslovně nestanovilo sankci neplatnosti právního úkonu učiněného starostou obce bez předchozího souhlasu příslušného orgánu obce. Ve výkladové praxi obecních soudů existovaly zásadně dva přístupy. První upřednostňoval soukromoprávní povahu dispozicních úkonů s majetkem obce a ochranu dobré víry třetích osob, přičemž vycházel z toho, že starosta obce zastupoval podle § 52 obecního zřízení z roku 1990 obec navenek, a z ustanovení občanského zákoníku dovodil, že za obec jako právnickou osobu jsou oprávněny činit právní úkony ty osoby, které jsou k tomu oprávněny zákonem.⁶⁴ Druhý přístup akcentoval veřejnoprávní charakter obce, přičemž obec-

ního zřízení svěřovalo rozhodování o konkrétních majetkoprávních úkonech konkrétním orgánům, mezi nimiž však starosta obce zásadně nefiguruje.

Otázka platnosti či neplatnosti takto uzavřené smlouvy byla právní teorií i judikaturou řešena nejednotně.⁶⁵ Ke sjednocení právního názoru došlo na základě rozhodnutí Ústavního soudu, který ve svém nálezu ze dne 12. dubna 2001, sp. zn. IV. ÚS 576/2000 (nálež byl publikován ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 61 ve svazku 22) dospěl k závěru, že na jednání starosty nelze bez výhrad užit soukromoprávní pravidla, podle nichž jednání statutárního orgánu právnickou osobu zavazuje, i když odporuje konstituované vůli této právnické osoby. Postavení obce jako veřejnoprávní korporace je upraveno předpisy veřejného práva, přičemž k utvoření vůle obce jsou ze zákona příslušné orgány obce a starosta obec toliko zastupuje navenek. Podle názoru Ústavního soudu nelze z citovaného ustanovení obecního zřízení z roku 1990 dovodit závěr, že jakýkoli právní úkon starosty obce, tedy i takový, který byl učiněn bez předchozího souhlasu příslušného orgánu obce, obec zavazuje.⁶⁶ Uvedený právní názor potvrdil Ústavní soud i ve svém dalším nálezu ze dne 10. července 2001, sp. zn. III. ÚS 721/2000 (nálež byl publikován ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 103 ve svazku 23).^{67,68} **Absence rozhodnutí příslušného orgánu obce proto zakládá absolutní neplatnost právního úkonu učiněného starostou obce.**⁶⁹

Nové obecní zřízení obsahovalo ve svém původním znění ustanovení § 103 odst. 1⁷⁰, podle kterého *úkony, které vyžadují schválení zastupitelstva obce, popřípadě rady obce, může starosta provést jen po jejich předchozím schválení, jinak jsou tyto právní úkony od počátku neplatné.* Zákonem č. 313/2002 Sb. byla uvedená věta z dikce § 103 odst. 1 vypuštěna a v ustanovení § 41 byl doplněn odstavec druhý tohoto znění: *právní úkony, které vyžadují schválení zastupitelstva obce, popřípadě rady obce, jsou bez tohoto schválení od počátku neplatné.* Obecní zřízení tedy při nesplnění podmínky předchozího schválení právního úkonu již stanoví sankci **absolutní neplatnost učiněného právního úkonu výslovně.**

Absolutní neplatnost právního úkonu nastává přímo *ex lege*; právní úkon není za neplatný prohlašován, nýbrž se na něj hledí tak, jako by nebyl učiněn (případně soudní rozhodnutí má pouze deklaratorní povahu). Tento právní úkon není způsobilý vyvolat žádné zamýšlené právní následky. Plnění z neplatného právního úkonu je bezdůvod-

ným obohacením (§ 451 odst. 2 obč. zák.), a dojde-li pro neplatnost právního úkonu ke vzniku škody, odpovídá se za ni podle odpovědnosti za škodu podle ustanovení občanského nebo obchodního zákoníku (srov. § 42 obč. zák.). K absolutní neplatnosti přihlíží soud, případně jiný správní orgán, i bez návrhu. **Absolutní neplatnost nemůže být zhojena dodatečným schválením (ratihabici) příslušným orgánem obce⁷¹ a právní úkon nemůže ani konvalidovat dodatečným odpadnutím důvodu neplatnosti.** Případné dodatečné schválení nezpůsobuje „zplatnění“ učiněného právního úkonu (vada v podobě neexistence předchozího schválení neodpadá) a ve vztahu k tomuto právnímu úkonu je zcela neúčinné.

Nabízí se však možnost odlišným způsobem posuzovat **ty případy, kdy učiněný právní úkon (uzavřená smlouva) obsahuje suspenzivní podmínku platnosti, vázanou na následné schválení v příslušném orgánu obce.** Takový právní úkon totiž až do okamžiku svého schválení nevyvolává žádné právní účinky. Nebude-li následně příslušným orgánem právní úkon schválen, nemůže nabýt platnosti, tedy nebude ani nadále vyvolávat žádné právní následky a *de facto* vůbec „nebude existovat“. Takový postup by proto bylo možné považovat za souladný s § 41 odst. 2 obecního zřízení, neboť zachovává smysl citovaného ustanovení, kterým je chránit obec při dispozicích s majetkem. Nastíněné řešení je však diskutní a jednoznačnou odpověď by mohl dát až soud (k této otázce však dosud není žádná publikovaná judikatura a z dosud publikované související judikatury jak Ústavního, tak Nejvyššího soudu by bylo spíše možno učinit závěr, že i v tomto případě je smlouva absolutně neplatná⁷²).

Ve svém posledním nálezu⁷³, ve kterém se Ústavní soud zabýval problematikou neplatnosti právních úkonů učiněných starostou obce bez předchozího schválení příslušným orgánem obce, však Ústavní soud svůj původní postoj, vyjádřený ve výše citovaných rozhodnutích, **významným směrem modifikoval.** Oproti výše uvedeným nálezům, které zdůrazňují veřejnoprávní povahu obce, akcentuje tento judikát soukromoprávní charakter neplatnosti právního úkonu. Podle právní věty tohoto nálezu je třeba při výkladu ustanovení o neplatnosti právního úkonu upřednostnit teleologický výklad daného ustanovení.⁷⁴ V posuzovaném případě uzavřel starosta městské části dodatek k nájemní smlouvě, kterým bylo zvýšeno nájemné. Tento dodatek však starosta uzavřel bez předchozího schválení ra-

články

dou městské části. Ústavní soud ve svém rozhodnutí „navázal“ na nálezy ve věci sp. zn. 576/2000 a konstatoval: *Ústavní soud vychází z názoru, který byl vysloven ve výše citovaném nálezu, že starosta podle dřívější ani podle současné úpravy nemohl a nemůže sám vytvářet vůli obce. Avšak tam, kde již vůle obce v zásadních bodech vytvořena byla, mu nelze upřít právo, aby v intencích takto projevené vůle jednal.* V konkrétním případě byla ze strany stěžovatelky dodržena všechna zákonná pravidla při uzavírání vlastní nájemní smlouvy. Neplatnost byla namítána jen ve vztahu k dodatku této nájemní smlouvy, kterým se upravovala pouze výše nájmu. *Výše nájmu není podstatnou náležitostí nájemní smlouvy, tou je pouze dohoda, že věc se přenechává za nájemné, a není-li výše nájmu sjednána, určuje se podle kritérií stanovených zákonem. Pokud tedy starosta podepsal dodatek k nájemní smlouvě, kterým se upravovalo pouze zvýšení nájemného, nevybočil z původního rozhodnutí kolektivního orgánu obce, kterým byl udělen souhlas s uzavřením nájemní smlouvy.*

S uvedeným rozhodnutím vyslovila v odlišném stanovisku svůj nesouhlas soudkyně **JUDr. Dagmar Lastovecká**. Ve svém stanovisku uvádí: *Argumentace týkající se otázky absolutní neplatnosti právního úkonu je vztahována k soukromoprávní sféře, nebere však na zřetel skutečnost, že v posuzované věci se sice jedná o realizaci vztahu soukromoprávního, jedním z účastníků soukromoprávního závazku (stěžovatelem) je však obec, tedy subjekt, jehož postavení a funkce jsou a priori upraveny právem veřejným. (...) Starosta zastupuje obec navenek, je prostředkem projevu vůle obce, nikoliv jejím tvůrcem. Rozhodovací principy obce jsou jednoznačně stanoveny zákonem, veřejnoprávním předpisem, jehož dodržování nelze vnímat jako formalismus a nelze jej obcházet extenzivním výkladem. Požadavek nutnosti striktního dodržování pravidel tvorby vůle obce je podmíněn mimo jiné povahou tohoto subjektu, smyslem jeho existence je péče o blaho příslušníků této korporace, k němuž má směřovat péči o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, přičemž obec je povinna chránit též veřejný zájem (k tomu srov. § 2 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb.). Jakkoliv je tento subjekt oprávněn vstupovat do soukromoprávních vztahů, stále si zachovává status veřejnoprávní korporace se specifickými úkoly. (...) V posuzovaném případě se nejedná o ochranu soukromoprávních vztahů, ale především o důsledné respektování a naplňování principů územní samosprávy. Ty nemohou být interpretovány tak široce, jak vyplývá z odůvodnění části nálezu, podle něhož „pokud byla vůle obce v zásadních bodech vytvořena, nelze starostovi upřít právo, aby v intencích takto projevené vůle jed-*

nal“. (...) *Připustit možnost existence jediného oprávnění starosty tam, kde tato možnost ze zákona výslovně nevyplývá [např. za podmínek stanovených § 104 odst. 3 písm. b) či g) zákona č. 128/2000 Sb.], znamená nejen ohrožení základních principů územní samosprávy například v podobě možného zneužívání práva ze strany starostů (byť neúmyslného), ale současně i ohrožení realizace soukromoprávních vztahů, neboť takový přístup by představoval naprostou nejistotu v otázce posuzování platnosti a neplatnosti právních úkonů, jež by byly jménem obce učiněny.*

Podle mého názoru je stanovisko zaujaté II. senátem Ústavního soudu v rozporu s předcházející judikaturou⁷⁵ tohoto soudu k uvedené právní otázce (ačkoli se nálezy snaží „navodit“ zdání kontinuity). Zde zaujatý výklad se jeví jako příliš extenzivní a v porovnání s dosavadním přístupem Ústavního soudu nemůže obstát. Ponechávám stranou otázku, proč II. senát Ústavního soudu nevyužil v tomto případě postup podle § 23 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, a nepředložil věc k posouzení plénu.⁷⁶ Nad rámec odůvodnění odlišného stanoviska JUDr. Lastovecké se domnívám, že Ústavní soud opomenul ještě jednu důležitou skutečnost, která je pro rozhodování orgánů obce o majetkoprávních úkonech charakteristická.

Orgán obce konstituuje vůli obce k uskutečnění určitého právního úkonu, přičemž tato vůle sestává nejen ze souhlasu s **podstatnými náležitostmi tohoto úkonu**, ale rovněž ze souhlasu s **učinením právního úkonu jako takového**. Ústavní soud tedy ve svém rozhodnutí nedostatečně odlišil vůli obce být vázána a vůli obce být vázána za konkrétních podmínek. **Podle mého názoru starosta městské části v posuzovaném případě nemohl platně uzavřít dodatek k nájemní smlouvě, neboť rada městské části vůbec ne-deklarovala svou vůli tento právní úkon učinit**, a domnívám se, že **tuto vůli nelze dovodit z rozhodnutí o původní nájemní smlouvě** (jde o dva odlišné, byť navazující úkony, přičemž z existence jednoho nelze dovozovat „vůli“ k existenci druhého, byť obsahově navazujícího). Starosta tedy v daném případě jednal bez konstituované vůle obce **být vázána dohodou o změně nájmu**. Pokud bychom závěr Ústavního soudu přijali za správný, ve svém důsledku by starosta obce mohl „libovolně“ měnit většinu ustanovení existujících smluv (a to nejen smluv, o nichž rozhodla rada, ale též smluv, o nichž rozhodlo zastupitelstvo). Právní názor Ústavního soudu by bylo možno spíše aplikovat na věcné nedostatky rozhodnutí o schválení určitého právního úkonu („je-li vůle obce v zásadních bodech vytvořena, nelze upřít starostovi obce, aby v intencích takto projevené vůle jednal“).

tého právního úkonu („je-li vůle obce v zásadních bodech vytvořena, nelze upřít starostovi obce, aby v intencích takto projevené vůle jednal“).

VIII. Dispozice s majetkem obce v některých zvláštních případech

VIII.1 Rozhodování starosty obce v tzv. malých obcích

Podle § 99 odst. 2 obecního zřízení vykonává v obcích, ve kterých se nevolí rada obce (dále hovořím o „malých obcích“), většinu jejích pravomocí starosta obce (zastupitelstvu je přitom vyhrazeno rozhodování pouze v některých případech – srov. § 102 odst. 4 obecního zřízení). **Starosta obce** je proto v těchto případech oprávněn činit majetkoprávní úkony podle § 102 odst. 2 písm. m) obecního zřízení (**uzavírání nájemních smluv a uzavírání smluv o výpůjčce**) a případné majetkoprávní úkony podle § 102 odst. 3 obecního zřízení. V praxi zpravidla toto **rozhodnutí starosty obce není uskutečněno jeho „zvláštním“ opatřením, ale je implicitně obsaženo v jeho projevu vůle jménem obce podle § 103 odst. 1 obecního zřízení. Rozhodnutí o uzavření smlouvy a její samotné uzavření (její podpis) de facto spadají v jeden okamžik.**

V souvislosti s dispozičními úkony „malých“ obcí je třeba řešit dvě otázky: zda si může zastupitelstvo obce s odkazem na § 84 odst. 4 obecního zřízení vyhradit rozhodování o ostatních záležitostech uvedených v § 102 odst. 2 obecního zřízení, které zastupitelstvo nevykonává *ex lege* podle § 102 odst. 4 obecního zřízení a které vykonává v těchto případech starosta: Konkrétně, zda si může zastupitelstvo „malé“ obce vyhradit rozhodování o uzavírání nájemních smluv a smluv o výpůjčce. Dále pak jakým způsobem posoudit postup zastupitelstva „malé“ obce, které před uzavřením smlouvy podle § 102 odst. 2 písm. m) obecního zřízení starostou obce samo o jejím uzavření rozhodne.

Podle mého názoru – i když se lze setkat i s náhledy opačnými – si zastupitelstvo nemůže uzavíratí nájemních smluv vyhradit, resp. nemůže namísto starosty obce samo rozhodnout, neboť jde o působnost, kterou obecní zřízení (§ 102 odst. 4) svěřuje do vyhrazené působnosti starosty. K tomuto závěru lze dospět s ohledem na systematický výklad příslušných ustanovení obecního zřízení, jakož i s ohledem na účel vyhrazené působnosti rady obce, kterým je zajištění operativního a rychlého rozhodování

články

o stanovených otázkách. Opačné názory argumentují specifickým postavením zastupitelstva obce i skutečností, že zákon vyhrazuje působnost radě, nikoli (též) starostovi. Publikovaná judikatura, ze které by bylo možno vyjít, však není dostupná.

V praxi malých obcí se lze setkat s případy, kdy rozhodnutí o uzavření nájemní smlouvy (případně o uzavření smlouvy o výpůjčce), které je podle § 102 odst. 2 písm. m) a odst. 4 obecního zřízení vyhrazeno starostovi obce, učiní *zastupitelstvo obce*. Smyslem takto voleného postupu je, aby „závažná“ rozhodnutí byla přijata vrcholným a reprezentativním orgánem obce, tj. zastupitelstvem obce (u malých obcí může být každé „rozhodnutí o uzavření nájemní smlouvy či smlouvy o výpůjčce“ vnímáno jako rozhodnutí, které může významně ovlivnit působnost obce). Nájemní smlouvu (případně smlouvu o výpůjčce) následně jménem obce uzavírá *starosta obce*. Starosta tedy i v případě, kdy zastupitelstvo uzavření nájemní smlouvy *předem* schválilo, může o uzavření nájemní smlouvy *de iure* rozhodnout sám, a to (ne)uzavřením nájemní smlouvy. Pokud nájemní smlouvu jménem obce uzavře, jedná sice v intencích rozhodnutí zastupitelstva, avšak současně projevuje vlastní rozhodnutí v rámci své pravomoci podle § 102 odst. 4 obecního zřízení. Požadavky stanovené obecním zřízením (tj. rozhodnutí starosty) jsou v tomto případě splněny. Rozhodnutí zastupitelstva tak má vlastně pouze doporučující povahu, resp. může být vnímáno jako projev politické vůle tohoto orgánu. Starosta proto může v souladu s obecním zřízením nájemní smlouvu platně uzavřít i proti vůli zastupitelstva (srov. § 41 odst. 2). Rozhodnutí zastupitelstva jde sice nad rámec zákona (obecního zřízení je nevyžaduje), ale – s ohledem na výše uvedené – nezpůsobuje neplatnost uzavřené smlouvy (rozhodnutím potřebným k její platnosti ve smyslu § 41 odst. 2 obecního zřízení bude rozhodnutí starosty, které spadá v jeden okamžik s uzavřením smlouvy). Je však třeba znovu připomenout, že tento závěr lze uplatnit pouze v případě obcí, které nezřizují radu obce a ve kterých náleží uzavření smlouvy (§ 103 odst. 1) a rozhodnutí o jejím uzavření (§ 102 odst. 2 písm. m) do působnosti jednoho orgánu – starosty obce.

VIII. 2 Rozhodnutí zastupitelstva obce ve věcech vyhrazených radě obce

Podle obecního zřízení platí, že *rozhodnutí, která jsou vyhrazena* zastupitelstvu

obce nebo radě obce, může učinit pouze tento orgán, *ostatní rozhodnutí v samostatné působnosti*, která vyhrazena nejsou, může přijmout rada obce, případně zastupitelstvo obce, pokud si jejich výkon vyhradí (praxe připouští i „vyhrazení mlčky“, tj. tak, že zastupitelstvo o úkonu samo rozhodne, aniž by výslovně a předem deklarovalo svou vůli o tomto právním úkonu rozhodnout namísto rady).

Vzhledem k existenci vyhrazené pravomoci rady, kterou na sebe zastupitelstvo nemůže ani svým rozhodnutím atrahovat, je způsob, jakým obecní zřízení upravuje (a rozděluje) pravomoc orgánů obce rozhodovat o záležitostech v oblasti samostatné působnosti, předmětem odborné kritiky, zejména z hlediska ústavněprávního chápání samosprávy a rozhodování ve věcech samosprávy (srov. čl. 101 odst. 1 Ústavy)⁷⁷. Z tohoto důvodu se lze setkat též s názory připouštějícími možnost, že zastupitelstvo obce je s odkazem na ústavněprávní zakotvení své působnosti pro rozhodování ve věcech samosprávy oprávněno rozhodovat ve všech věcech samosprávy, a to i přesto, že obecní zřízení některé tyto působnosti vyhrazuje radě obce. Vedle důvodů opírajících se o čl. 101 odst. 1 Ústavy bývá v případě „malých“ obcí argumentováno též „úmyslem zákonodárce“ pro stanovení vyhrazené působnosti rady, spočívajícím v požadavku operativnosti a rychlosti rozhodování, jež je obecně způsobila naplnit spíše rada obce než zastupitelstvo, přičemž právě u „malých“ obcí však bývá i zastupitelstvo způsobilé rozhodovat operativně. Jakkoli lze s uvedenými námitkami souhlasit, domnívám se, že obecní zřízení je třeba aplikovat v jeho současném znění, přičemž z pouhého odkazu na čl. 101 odst. 1 Ústavy nelze dovodit oprávnění zastupitelstva obce (jdoucí proti výslovnému ustanovení obecního zřízení – § 4 odst. 4) rozhodovat i ve věcech vyhrazených radě.⁷⁸

VIII. 3 Rozhodnutí rady obce ve věcech vyhrazených zastupitelstvu obce

Ve vztahu k obecnému rozhodovacímu oprávnění rady obce mohou být pravomoci zastupitelstva obce dvojí povahy: **pravomoci vyhrazené zastupitelstvu ex lege** (§ 84 a § 85 obecního zřízení) a **pravomoci, které si zastupitelstvo vyhradilo svým rozhodnutím podle § 84 odst. 4 obecního zřízení**. Zatímco v případě pravomocí vyhrazených ex lege není sporu o tom, že rozhodnutí rady obce o majetkoprávním úkonu nelze považovat za rozhodnutí splňující podmínku § 41 odst. 2 obecního zřízení, je spor-

né, zda v případě rozhodnutí rady o majetkoprávním úkonu, který by jinak podle § 102 odst. 3 obecního zřízení radě náležel, avšak toto rozhodnutí na sebe atrahovalo zastupitelstvo obce, nebude splněna podmínka § 41 odst. 2 obecního zřízení. Podle mého názoru však i v těchto případech bude třeba následně učiněný právní úkon považovat za úkon učiněný bez rozhodnutí příslušného orgánu obce, a tedy za úkon neplatný podle § 41 odst. 2 obecního zřízení.⁷⁹

VIII. 4 Porušení vnitřních předpisů obce upravujících nakládání s obecním majetkem

Zvláštním způsobem je třeba posuzovat případy, kdy příslušný orgán obce (zastupitelstvo, případně rada) schválil **interní pravidla postup orgánů obce při dispozicích s obecním majetkem** (dále jen „*vnitřní předpisy*“). Je otázkou, zda jejich porušení může samo o sobě – jsou-li jinak zákonné podmínky pro dispozici s majetkem splněny – vyvolávat neplatnost učiněného majetkoprávního úkonu.

K uvedenému problematické zaujal v několika svých rozhodnutích stanovisko Nejvyšší soud.⁸⁰ V posuzovaném případě došlo k převodu nemovitosti v souladu s obecním zřízením z roku 1990 (zákonem č. 367/1990 Sb.), nicméně v rozporu s vnitřními předpisy, které si obec schválila pro „privatizaci“ svého bytového fondu. Nejvyšší soud se ztotožnil s právním názorem odvolacího soudu, že **tato skutečnost nezpůsobuje (bez dalšího) neplatnost dotčené smlouvy**. *Privatizační směrnice totiž nebyly obecně závazným předpisem. Takovým mohou být v rámci samostatné působnosti obce vyhlášky. Podle § 16 odst. 3 zákona č. 367/1990 Sb., tehdy platného, je vyhláška platná i účinná patnáctým dnem od vyvěšení na úřední desce. Privatizační směrnice však byly přijímány pouze jako interní předpisy, nevyplývala z nich tedy obecná závaznost navenek a jejich porušení nemůže způsobovat neplatnost kupní smlouvy (...)* Pokud za takové situace obec usnesením svého orgánu přistoupila k schválení kupní smlouvy s jiným subjektem, jehož shledala za odpovídající svým kritériím komplexně vyjadřujícím její vlastní zájmy, nelze z pouhé odlišnosti od interních směrnic, které nemají povahu obecně závazného předpisu, dovozovat neplatnost smlouvy z titulu jejího rozporu se zákonem nebo z důvodů obcházení zákona (§ 39 občanského zákoníku).⁸¹

Z citovaného názoru Nejvyššího soudu tedy pro vnitřní předpisy upravující dispozice s obecním majetkem vyplývá rozlišování pravidel stanovených **obec-**

články

ně závaznou vyhláškou jako obecně závazným právním předpisem na straně jedné a **interní směrnici** jako opatření orgánu obce, které má pouze vnitřní závaznost. V případě porušení pravidel stanovených obecně závaznou vyhláškou pak Nejvyšší soud dovozuje neplatnost právního úkonu pro rozpor se zákonem, zatímco v případě interních směrnic nikoli, neboť nemají povahu právního předpisu.

Podle mého názoru je třeba při výkladu důsledků porušení vnitřních pravidel zohlednit nikoli to, jakou formou byla vydána, ale jejich povahu. Tato pravidla mají totiž v obou případech povahu vnitřních pravidel (byť v jednom případě deklarovaných právním předpisem), která zásadně mohou zavazovat pouze zaměstnance a orgány obce. Jsou-li vydána interní směrnici, není o tomto závěru pochyb. Jestliže však byla vydána formou obecně závazné vyhlášky, nemohou obsahovat povinnosti směřující vůči třetím osobám, neboť obec potřebuje k ukládání povinností v obecně závazných vyhláškách vydaných v samostatné působnosti výslovné zákonné zmocnění.⁸² **Obec podle obecního zřízení ani podle obecního zřízení z roku 1990 není a nebyla zmocněna k vydávání obecně závazných vyhlášek regulujících pravidla pro prodej či pronájem obecního majetku a nebyla ani zmocněna k ukládání povinností třetím osobám v této oblasti formou obecně závazných vyhlášek.** Soud by v takovém případě měl využít svého oprávnění uvedeného v čl. 95 odst. 1 Ústavy a obecně závaznou vyhlášku, která v souvislosti s nakládáním s obecním majetkem ukládá povinnosti, z důvodu jejího rozporu se zákonem a ústavním pořádkem neaplikovat⁸³ (zrušení takové obecně závazné vyhlášky lze zjednat v rámci dozoru nad právními předpisy obcí podle obecního zřízení, tj. na návrh ministra vnitra rozhodnutím Ústavního soudu). Taková obecně závazná vyhláška proto může upravovat pouze „interní záležitosti“ nakládání s majetkem. **Z tohoto důvodu se domnívám, že rozlišování vnitřních pravidel pro nakládání s majetkem obce podle formy jejich vydání není na místě,** neboť v obou případech mohou tyto akty způsobovat totožné právní následky, a to pouze „dovnitř“ obce (jsou-li taková pravidla vydána obecně závaznou vyhláškou, jedná se vlastně o užití neadekvátní formy – vyhlášky – pro předpis, který je a svou povahou může být pouze interní normou). Ve světle uvedených argumentů jsem toho názoru, že **porušení interních pravidel pro nakládání s obecním majetkem nezpůsobuje neplatnost právního úkonu pro**

rozpor se zákonem nebo pro jeho obcházení, tak, jak jej chápe ustanovení § 39 občanského zákoníku⁸⁴, **bez ohledu na formu jejich vydání.**

Na druhou stranu by však bylo v tomto případě možno uvažovat (a to opět bez rozlišování formy, v jaké byla tato pravidla vydána) **o rozporu s dobrými mravy, způsobujícímu neplatnost právního úkonu.** V tomto případě lze poukázat na argumentaci soudu prvního stupně, uvedenou v citovaném judikátu⁸⁵ Nejvyššího soudu: *Pokud se soud prvního stupně zabýval posouzením toho, zda Zásady postupu při převodu nemovitostí ve vlastnictví Města L., na něž bylo v tomto řízení účastníky řízení poukazováno, jsou nebo*

Uvedení „podstatných náležitostí“ majetkoprávního úkonu v rozhodnutí příslušného orgánu obce je tedy podmiňující ve vztahu k platnosti dispozitivního úkonu, např. smlouvy, nikoliv však k zákonnosti daného rozhodnutí jako takového.

nejdou obecně závazným předpisem, vycházel soud prvního stupně rovněž z právního názoru odvolacího soudu, vyjádřeného v jeho dřívějším usnesení ze 16. 1. 2001, sp. zn. 35 Co 744/2000, vydaného v této právní věci, že totiž je tu rozhodné, zda tyto zásady byly nebo nebyly vydány ve formě vyhlášky (ve smyslu ustanovení § 16 zákona č. 367/1990 Sb.). Uváděné Zásady však v daném případě formou vyhlášky vydány nebyly. Přesto, že uváděné Zásady byly pouze interním předpisem, byl však soud prvního stupně toho názoru, že je v rozporu s dobrými mravy, aby město vyhlásilo zásady pro prodej svých nemovitostí, ale pak samo by jednalo v rozporu s těmito zásadami. Podle mého názoru je toto stanovisko soudu prvního stupně obhajitelné a lze se s ním – s ohledem na právní povahu obcí jako územních společenství občanů vykonávající veřejnou správu – ztotožnit.

IX. Dozor nad výkonem samostatné působnosti obce při dispozicích s obecním majetkem

Pro úplnost tohoto textu považuji za nutné krátce se zmínit o problematice

dozoru nad samostatnou působností obcí ve vztahu k rozhodování o dispozicích s obecním majetkem.

Dispozice s obecním majetkem náleží, s ohledem na ustanovení § 35 odst. 1 a 2 obecního zřízení, ve spojení s § 84, § 85 a § 102 a hlavou I, dílem 2 obecního zřízení, **do samostatné působnosti obce. Dozor nad výkonem samostatné působnosti obce** vykonává podle § 123 odst. 1 obecního zřízení krajský úřad v přenesené působnosti a ministerstvo vnitra. Dozor se vykonává následně a zjišťuje se při něm soulad obecně závazných vyhlášek obcí se zákony a soulad usnesení, rozhodnutí a jiných opatření orgánů obce se zákony a jinými právními předpisy. Vzhledem k tomu, že o majetkoprávních úkonech rozhodují příslušné orgány obce svými usneseními, omezím se v následujícím textu na podmínky dozoru nad těmito usneseními.

Zákonem určené meze, ve kterých jsou ministerstvo vnitra i krajský úřad jako dozorové orgány povinny a oprávněny se při výkonu dozoru nad samostatnou působností obcí (zejména pokud jde o uplatňování represivních dozorových opatření) pohybovat, lze rozlišit na *formální podmínky výkonu dozoru* a *materiální podmínky výkonu dozoru*.

Při dozoru nad zákonností postupu obcí při dispozicích s majetkem obce je *formální podmínkou* pro uplatnění dozorových opatření existence usnesení, rozhodnutí nebo jiného opatření orgánu obce (dále jen „usnesení“), neboť pouze tyto akty mohou být „dozorovány“ (dozoru tedy nepodléhá jakákoli činnost samosprávného orgánu). *Materiální podmínka*, tj. obsahové hledisko pro posuzování uvedených aktů, vyplývá primárně z ustanovení § 123 odst. 1 obecního zřízení, podle kterého je jediným kritériem přezkumu uvedených aktů jejich soulad se zákony a jinými právními předpisy, tj. zákonnost v širším slova smyslu. Předmětem dozoru tak nemůže být posuzování hospodárnosti, účelnosti či efektivnosti nakládání s majetkem, ledaže by současně došlo k porušení zákona. Z právního řádu České republiky lze však pro uplatnění obsahového hlediska nalézt určité *modifikace*, resp. určitá *omezení*. Na prvním místě je třeba zmínit ustanovení čl. 101 odst. 4 Ústavy, podle kterého může stát zasahovat do činnosti územních samosprávných celků, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem stanoveným zákonem. Ve spojení s čl. 8 Ústavy, zaručujícím právo na územní samosprávu, znamená tento ústavní princip zásadu *minimalizace zásahů do činnosti územních samosprávných celků*. Z této zásady lze dovodit též podpůrné požadavky *účelnosti dozorového zásahu* (do-

články

zorová opatření mají být realizována pouze v těch případech, kdy na jejich základě lze dosáhnout nápravy nezákonného stavu) a *subsidiarity dozorového zásahu* (represivní dozorové zásahy ze strany státu do samostatné působnosti obcí mají být realizovány pouze v případech, kdy nápravy nelze docílit jinými způsoby, např. cestou pořadu práva v civilním řízení).⁸⁶ Uvedená ústavní zásada, včetně požadavku účelnosti a subsidiarity dozorového zásahu, se projevuje zejména při posuzování možnosti uplatnění dozorových opatření vůči usnesením orgánů obcí, kterými bylo rozhodnuto o majetkoprávních úkonech, jestliže konkrétní majetkoprávní úkon již byl uskutečněn (někdy se hovoří o tzv. *konzumovaných* nebo *vykonaných rozhodnutích orgánů obce*). Pro posuzování úkonů souvisejících s majetkovými dispozicemi územními samosprávnými celky je dalším omezujícím kritériem též ustanovení § 124a odst. 5 obecního zřízení, podle kterého *dozorová opatření nelze uplatnit v případě porušení předpisů občanského, obchodního a pracovního práva*.

S ohledem na výše uvedené nelze než konstatovat, že **v případě zjištěného porušení příslušných ustanovení obecního zřízení, upravujících dispozice s obecním majetkem, jsou možnosti dozoru ze strany ministerstva vnitra i krajského úřadu, včetně možnosti aplikace dozorových opatření, relativně omezené**. Dozoru nepodléhá *učměný právní úkon* (např. *uzavřená smlouva*), neboť soukromoprávní úkon nelze považovat za „usnesení, rozhodnutí nebo jiné opatření orgánu obce v samostatné působnosti“ podle § 124a obecního zřízení. Kromě toho podle § 124a odst. 5 obecního zřízení se ustanovení o dozoru nepoužijí v případě porušení právních předpisů občanského, obchodního a pracovního práva a „neplatnost právního úkonu“ je institutem práva občanského (byť je tento důsledek v případě § 41 odst. 2 stanoven přímo obecním zřízením). K vyřešení případného sporu o neplatnost právního úkonu podle § 41 odst. 2 obecního zřízení je příslušný obecní soud v civilním řízení, nikoli dozorový orgán. Dozor se proto musí omezit pouze na *usnesení orgánu obce, kterým bylo o majetkoprávním úkonu rozhodnuto, a případně též na usnesení orgánu obce o přijetí záměru*.

Při posuzování zákonnosti *usnesení orgánu obce, kterými bylo rozhodnuto o majetkoprávním úkonu*, je však třeba mít na zřeteli, že pokud rozhodnutí neobsahuje všechny náležitosti nutné pro konstituování vůle obce být vázána určitým majetkoprávním úkonem, tj. pokud neobsahuje rozhodnutí o podstat-

ných náležitostech konkrétního majetkoprávního úkonu, nepůsobuje tato skutečnost sama o sobě nezákonnost tohoto usnesení, neboť náležitosti usnesení nejsou v obecním zřízení výslovně stanoveny, může však mít vliv – v rovině soukromoprávní – na platnost následně učiněného majetkoprávního úkonu. Uvedení „podstatných náležitostí“ majetkoprávního úkonu v rozhodnutí příslušného orgánu obce je tedy podmiňující ve vztahu k platnosti dispozičního úkonu, např. smlouvy, nikoliv však k zákonnosti daného rozhodnutí jako takového.⁸⁷ Podobné důsledky na zákon-

Jestliže však krajský soud dovozuje naléhavý právní zájem z postavení občana obce, nevyplývá tento právní zájem z osobní sféry žalobce, nýbrž z jeho postavení v oblasti veřejného práva, z jeho veřejnoprávního vztahu k obci.

nost usnesení zastupitelstva o dispozici s majetkem má i předchozí (ne)zveřejnění, případně vadné zveřejnění záměru obce disponovat s obecním majetkem. Důsledky porušení povinnosti podle § 39 odst. 1 obecního zřízení se mohou projevit opět jen v rovině soukromoprávní v podobě neplatnosti právního úkonu, nikoli v podobě nezákonnosti usnesení příslušného orgánu obce. *Posuzování platnosti majetkoprávního úkonu však, s ohledem na výše uvedené, dozorovým orgánům v rámci výkonu jejich dozorové pravomoci nepřislouží*. Z hlediska obecního zřízení se tedy dozor nad rozhodnutími orgánů obce v oblasti dispozic s obecním majetkem v praxi omezuje na dodržení procedurálních pravidel pro jejich přijetí, případně na otázky nepřípustných zásahů do vyhrazených pravomocí zastupitelstva či rady obce.

Ve vztahu k *usnesení (rozhodnutí) orgánu obce o přijetí záměru* lze o jeho rozporu se zákonem hovořit pouze tehdy, jestliže neobsahuje označení příslušného majetkoprávního úkonu nebo jestliže neoznačuje nemovitosti v souladu s katastrálním zákonem. Je však třeba důsledně rozlišovat mezi otázkou zákonnosti záměru, přičemž je třeba dále rozlišit usnesení (rozhodnutí) příslušného orgánu obce o přijetí záměru a samotné zveřejnění tohoto záměru, resp. dokument, kterým se záměr zveřejňuje, a otázkou neplatnosti následně učiněného majetkoprávního úkonu. Dozor se nevztahuje k obsahu zveřejněného do-

kumentu (záměru), neboť tento dokument pouze „přebírá“ obsah usnesení o přijetí záměru a sám o sobě podle mého názoru nemá povahu „usnesení, rozhodnutí či jiného opatření orgánu obce“ ve smyslu určitého autoritativního řešení – rozhodnutí – konkrétní věci. Dozor se proto pojmově vždy musí vztahovat pouze k usnesení (rozhodnutí), kterým bylo o záměru rozhodnuto.

Z hlediska možnosti pro uplatnění dozorových opatření je však třeba opět respektovat výše uvedené meze pro výkon dozoru, zejména princip minimalizace zásahů do činnosti územních samosprávných celků a z něj plynoucí požadavky účelnosti a subsidiarity dozorového zásahu. Aplikací těchto pravidel lze dojít k závěru, že uplatnění dozorových opatření ve vztahu k usnesení o záměru bude připadat do úvahy pouze tehdy, jestliže dosud nedošlo k rozhodnutí příslušného orgánu obce o majetkoprávním úkonu, resp. k uzavření smlouvy. Uplatnění dozorových opatření vůči usnesení o záměru však patrně nebude, podle mého názoru, zásadně na místě ani v případech, kdy již od zveřejnění záměru uběhla zákonem stanovená doba 15 dní, neboť pozastavení usnesení o záměru nemůže zabránit splnění zákonné podmínky doby zveřejnění záměru (tato doba již uběhla) – pro uplatnění dozorových opatření by v tomto případě tedy nebyl splněn ani požadavek subsidiarity, ani požadavek účelnosti dozorového zásahu. Ochrana se v tomto případě „přesuňuje“ do oblasti civilního soudního řízení. Lze jen dodat, že porušení 15denní lhůty pro vyhlášení záměru nemá vliv na zákonnost rozhodnutí o záměru, ale pouze na případnou platnost smlouvy; porušení této doby proto nepodléhá dozoru.

Tento závěr lze podpořit i povahou rozhodnutí ministerstva vnitra o pozastavení výkonu usnesení. Toto rozhodnutí je svou povahou rozhodnutím předběžným, jehož jediným účelem je zabránit, aby nezákonné usnesení orgánu obce bylo vykonáno. Jeho realizace tedy pojmově musí nastat dříve, než je dozorované usnesení vykonáno. Tyto podmínky ve výše uvedených případech však splněny nebudou.

O splnění podmínek pro uplatnění dozorových opatření ve vztahu k usnesení by proto bylo možno uvažovat zásadně jen tehdy, jestliže záměr dosud nebyl zveřejněn po dobu 15 dnů a současně, jestliže při jeho přijímání buď došlo k porušení procedurálních pravidel podle zákona o obcích, nebo jestliže neobsahuje označení nemovitostí podle katastrálního zákona (rozpor s § 39 odst. 1 obecního zřízení)⁸⁸, přičemž tento nedostatek lze považovat za natolik závažný, že dozorový zásah odůvodňuje ochrana zákona podle čl. 101 odst. 4 Ústavy.

články

X. Dovolání se určení neplatnosti uzavřené smlouvy

V závěru tohoto článku bych se rád alespoň stručně zmínil o možnosti domáhat se podle § 80 písm. c) o.s.ř. určení neplatnosti smlouvy uzavřené obcí (určení vlastnictví), tj. o řešení otázky, **kterým subjektům svědčí naléhavý právní zájem na určení, zda tu právní vztah je či není.**

Podle Komentáře k o.s.ř.⁸⁹ je předpokladem úspěšnosti určovací žaloby po procesní stránce věcná legitimace a existence naléhavého právního zájmu na požadovaném určení. *Věcnou legitimaci v řízení (...) má ten, kdo je účastníkem právního vztahu nebo práva, o něž v řízení jde, nebo jehož právní sféry se sporný právní vztah nebo sporné právo týká. Naléhavý právní zájem na určení (...) je dán zejména tam, kde by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení stalo jeho právní postavení nejistým.*

K otázce existence naléhavého právního zájmu ve vztahu k určení neplatnosti smluv uzavíraných obcí se v několika judikátech vyjádřil Nejvyšší soud.

Podle rozhodnutí ze dne 27. října 1999, **sp. zn. 2 Cdon 824/97**, které bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 9, sv. 2/2001, **má neúspěšný účastník nabídkového řízení naléhavý právní zájem na určení, že smlouva o převodu nemovitostí ve vlastnictví obce, kterou obec uzavřela s jiným zájemcem o koupi, je neplatná**⁹⁰. Nejvyšší soud dále uvádí: **Zatímco okolnost, že záměr převést nemovitý majetek obce nebyl zveřejněn vůbec, umožňuje zpochybnit platnost smlouvy všem potenciálním zájemcům o převod nemovitého majetku obce, kteří se pro porušení povinnosti podle citovaného ustanovení o tomto záměru ani nedozvěděli (nemohli dozvědět), typově jiná situace nastává, jestliže záměr zveřejnit majetek obce sice byl odpovídajícím způsobem zveřejněn, avšak nebyla dodržena předepsaná třicetidenní lhůta. Naléhavý právní zájem na určení neplatnosti smlouvy se v takovém případě u osob, které tvrdí, že byly poškozeny na svých právech coby další zájemci o koupi nemovitosti ve vlastnictví obce, může prosadit (je dán) jen na základě tvrzení, že v určené lhůtě (nebo i před započítáním jejího běhu) samy zájem o koupi projevíly (učinily obci nabídku).**⁹¹

V posuzovaném případě namítali dovolatelé, že naléhavý právní zájem na určení neplatnosti právního úkonu má

ten, jehož právní postavení či subjektivní právo jako obsahová součást konkrétního občanskoprávního vztahu je absolutně neplatným právním úkonem dotčeno. (...) *Toto právo nemají žalobci jako nájemci bydlící v předmětném domě. Soudy ve sporech o určení absolutní neplatnosti dohod uzavíraných podle zákona č. 87/1991 Sb. (o mimosoudních rehabilitacích) opakovaně uvedly, že nájemci bytů v domech nemají k podání takové žaloby naléhavý právní zájem, neboť ani poté se nic nezmění na jejich právním postavení nájemců.* K této argumentaci zaujal Nejvyšší soud následující stanovisko: **Dovolatelé především dovozují nedostatek naléhavého právního zájmu žalobců z jejich postavení (toliko) nájemců bytu v domě, jehož se napadaná smlouva týká. K tomu Nejvyšší soud uvádí, že závěr o existenci naléhavého právního zájmu žalobců se v daném případě neodvítí z jejich nájemního vztahu (o kterém beze zbytku platí závěry vyslovené v nálezu Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. III. ÚS 17/95, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR, svazku 3, části I, pod číslem 35, na něž dovolatelé odkazují a se kterými se Nejvyšší soud ztotožňuje), nýbrž z toho, že jim mělo být (podle žalobních tvrzení) znemožněno účastnit se nabídkového řízení o prodeji obecního majetku, pro tvrzené porušení povinností orgány obce.**

V jiném svém rozhodnutí⁹² se Nejvyšší soud vypořádal i s otázkou, zda naléhavý právní zájem není dán z „příslušnosti k obci“, tedy **zda tento naléhavý právní zájem není dán u každého občana obce** ve smyslu § 16 odst. 1 obecního zřízení (občanem obce je fyzická osoba, který je státním občanem České republiky a je v obci hlášena k trvalému pobytu). Nejvyšší soud v této souvislosti konstatoval: **absurdní je názor vyslovený soudem prvního stupně o takové legitimaci každého občana obce** (ve vztahu k určení neplatnosti části smlouvy, již bylo převedeno vlastnické právo k nebytovému prostoru vymezenému jako jednotka podle zvláštního zákona). **Aktivně legitimovanými žalobci by mohly být pouze osoby, do jejichž právních poměrů by se určení neplatnosti smlouvy mohlo promítnout.**⁹³ Veřejný zájem, který by občan obce takto mohl zastávat, nelze považovat za naléhavý právní zájem ve smyslu § 80 písm. c) o.s.ř.

V této souvislosti si dovoluji upozornit na **usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích, pobočky v Táboře**, ze dne 21. dubna 2005, **sp. zn. 15 Co 132/2005**. V tomto rozhodnutí přezkoumával soud k odvolání žalobce rozsudek okresního soudu

v Táboře, kterým byla zamítnuta žaloba o určení vlastnictví. V žalobě se žalobce, který nebyl stranou smlouvy, domáhal určení, že vlastníkem určitých pozemků je město T. Naléhavý právní zájem odůvodnil tím, že je *architektem působícím na území města T. a že je občanem tohoto města*. Podle názoru soudu I. stupně žalobce nebyl účastníkem dotčeného právního stavu a nebylo ani prokázáno, že uzavření dotčených smluv vedlo ke zhoršení jeho právního postavení. Soud I. stupně dospěl k závěru, že naléhavý právní zájem není dán pouhým odkazem na Listinu základních práv a svobod a Ústavu. Žalobce ve svém odvolání namítá porušení § 39 odst. 1 obecního zřízení s tím, že pokud by záměr byl řádně zveřejněn, stal by se on sám zájemcem. Současně odkázal na výše uvedený judikát Nejvyššího soudu 2 Cdon 824/97. Žalovaný poukázal na to, že záměr byl řádným způsobem zveřejněn. **Odvolací soud rozhodnutí okresního soudu zrušil s odkazem na citované rozhodnutí Nejvyššího soudu, nicméně ve svém odůvodnění se vyjádřil i k možnosti dovodit naléhavý právní zájem žalobce z jeho postavení občana obce.** Krajský soud k tomu uvádí: *Na straně druhé je pro posouzení naléhavého právního zájmu významné v daném případě postavení žalobce jako občana města T., které mělo při převodu nemovitostí postupovat v rozporu se zákonem (...) Jestliže je zde tvrzeno, že obec prostřednictvím svých orgánů rozhodla o převodu svého majetku v rozporu se zákonem, nepochybně nemůže jít ve svých důsledcích o postup naplňující základní smysl obecního společenství, pečujícího o svůj všestranný rozvoj a o potřeby občanů... Odvolací soud je proto přesvědčen, že právě občan má za daného tvrzeného stavu naléhavý právní zájem na požadovaném určení, bez kterého by zůstaly porušeny jak jeho práva občana ve vztahu k obci, tak principy fungování obecního společenství vytvářeného občany... Stejně příznivé ovlivnění právní sféry žalobce lze dovodit i z jeho postavení občana obce, které mělo dle žaloby svůj majetek převést v rozporu se zákonem... Jelikož obec je ve smyslu § 1 tohoto předpisu (obecního zřízení, pozn. aut.) tvořena občany, případná úspěšnost určovací žaloby, i když jenom nepřímo, zasáhne do právního postavení žalobce, neboť sporný majetek se vrátí zpět do majetkové sféry obce.*

Domnívám se, že výklad zaujatý Krajským soudem v Českých Budějovicích ve vztahu k naléhavému právnímu zájmu vyplývajícímu z postavení žalobce

články

jako občana obce nejenom odporuje judikatuře Nejvyššího soudu k uvedené otázce, ale současně pojem „naléhavý právní zájem“ interpretuje *de lege lata* nepřiměřeně rozšiřujícím způsobem. **Naléhavý právní zájem musí vyplývat z postavení žalobce a musí se týkat jeho sféry** (v daném případě jeho majetkové sféry). Jestliže však krajský soud dovozuje naléhavý právní zájem z postavení občana obce, nevyplývá tento právní zájem z osobní sféry žalobce, nýbrž z jeho postavení v oblasti veřejného práva, z jeho veřejnoprávního vztahu k obci. Žalobce tak v tomto případě nevystupuje jako „ochránce“ svého postavení, ale jako ochránce „veřejného“ zájmu, což mu jistě nepřislouží a což není ani účelem § 80 písm. c) o.s.ř.

Pro srovnání možností občana obce je zde možné uvést právní úpravu podle **zákona ze dne 16. dubna 1864 č. 7 zemského zákoníku, kterým se vydává zřízení obecní**. Podle § 10 odstavce 1 měli občané účastenství v právech a užiticích i v povinnostech a břemenech obecních, a to způsobem stanoveným zákonem. Součástí těchto „práv občana obce“ byla rovněž zákonem upravené oprávnění podat **odvolání proti usnesení obecního zastupitelstva ve věcech náležejících do samostatné působnosti, jestliže tak přípoštěl zákon** (§ 99 odst. 1 obecního zřízení z roku 1864).

Zákonem č. 329/1921 Sb. z. a n., o přechodné úpravě finančního hospodářství obcí a měst s právem municipálním (tzv. finanční novela z roku 1921) byla podrobně upravena pravidla pro nakládání s obecním majetkem (§ 23 tohoto zákona). Uvedené ustanovení rozlišovalo dvojí rozhodnutí zastupitelstva o dispozicích s obecním majetkem – ta rozhodnutí, kte-

rá podléhala schválení dohlédacího úřadu (zejména z hlediska § 96 obecního zřízení z roku 1864, tj. z hospodárnosti nakládání s majetkem), a rozhodnutí, která tomuto schválení nepodléhala. Proti těmto usnesením bylo možno podat odvolání k okresnímu úřadu za podmínek stanovených v § 23 odst. 2 ve spojení s § 6 odst. 4 zákona č. 329/1921 Sb. z. a n. a § 99 obecního zřízení z roku 1864. Podle judikatury Nejvyššího správního soudu **byl k podání odvolání do rozhodnutí obce legitimován každý člen obce, jestliže musel nésti finanční důsledky tohoto rozhodnutí**.⁹⁴ Pokud však jde o možnost soudního přezkumu rozhodnutí dohlédacího úřadu, kterým rozhodl o schválení dispozice s majetkem ve smyslu § 23 zákona č. 329/1921 Sb. z. a n., dovedl Nejvyšší správní soud⁹⁵, že k podání správní žaloby jsou oprávněni pouze stěžovatelé, u nichž se naříkané rozhodnutí dotýkalo jejich subjektivních práv, tedy nikoli na základě ochrany veřejného zájmu (v posuzované věci byla prodána část návsi třetí osobě, přičemž proti tomuto prodeji brojili instancí cestou jiní občané obce).

Ve světle této historické právní úpravy vyvstává otázka, **zda současná právní úprava zásadní nemožnosti občana obce dovolat se neplatnosti majetkoprávního úkonu učiněného obcí by neměla být určitým způsobem *de lege ferenda* přehodnocena** s cílem zajistit větší kontrolu dispozic s obecním majetkem příslušnými orgány obce. V úvahu připadá možnost využití *actio popularis*, kdy by občan obce byl aktivně procesně legitimován na základě výslovného ustanovení zákona domoci se vyslovení neplatnosti majetkoprávního úkonu učiněného obcí. O návrhu by rozhodoval soud v civilním řízení, přičemž možnost podání žaloby by byla *ex lege* časově, případně též hod-

notově omezena. Současně by bylo možno využít obdobného ustanovení jako § 83 o.s.ř. (překážku litispendence pro další obdobné nároky jiných žalobců – občanů obce) a § 159a odst. 2 o.s.ř. Taková možnost by na jednu stranu posílila kontrolu orgánů obce ze strany jejích občanů, na druhou stranu by však mohla vést k paralyzování hospodaření obce a nakládání s obecním majetkem.

XI. Závěr

Výše uvedený text, jak bylo řečeno v úvodu, si neklade za cíl vyčerpávajícím a jednoznačným způsobem podat odpovědi na veškeré možné otázky spojené se specifiky právní úpravy dispozic s obecním majetkem. Mou snahou bylo pojmenovat aktuální aplikační problémy, které současná právní úprava předstírá. Z tohoto pohledu je třeba i náznaky na způsoby řešení těchto problémů, které v textu předkládám, považovat nikoli za konečná řešení, ale spíše za možné pohledy na uvedené otázky. Jsem si vědom, že mnohé závěry, které jsem v textu učinil, jsou značně diskusní, často i polemické s dostupnou judikaturou. Ostatně na většinu nastíněných otázek nelze v publikované judikatuře ucelenou odpověď nalézt.

♦ AUTOR JE PRACOVNÍKEM ODBORU DOZORU A KONTROLY VEŘEJNÉ SPRÁVY MINISTERSTVA VNITRA ČR, KTERÝ SE ZABÝVÁ MJ. DOZOREM NAD ZÁKONNOSTÍ VÝKONU SAMOSTATNÉ A PŘENESENÉ PŮSOBNOSTI ÚZEMNÍMI SAMOSPRÁVNÍMI CELKY.

Názory uvedené v tomto článku vyjadřují stanovisko autora, nikoli instituce, pro kterou pracuje. Autor velmi děkuje doc. Vladimíru Mikulemu z Právnické fakulty UK v Praze a JUDr. Miroslavu Brúnovi za cenné rady a připomínky.

45 Rada obce může svěřit obecnímu úřadu oprávnění rozhodovat o uzavírání nájemních smluv a smluv o výpůjčce buď *ad hoc* nebo *obecně* svým zvláštním rozhodnutím, ale může tak učinit i v rámci *organizačního řádu obecního úřadu*, který rada obce schvaluje podle § 102 odst. 2 písm. o) obecního zřízení. Vzhledem k tomu, že obecní úřad tvoří podle § 109 odst. 1 obecního zřízení starosta, mistostarosta (mistostarostové), tajemník obecního úřadu a zaměstnanci obecního úřadu, lze v organizačním řádu obecního úřadu stanovit i rozdělení pravomocí podle § 102 odst. 2 písm. m) obecního zřízení i mezi tyto subjekty.

46 Zůstává otázkou, zda pravomoc starosty obce podle § 102 odst. 2, která na něj přešla podle odst. 4 tohoto ustanovení, je – stejně, jako v případě rady obce – pravomocí vyhrazenou nebo zda o vyhrazené pravomoci lze hovořit pouze tehdy, je-li zřizována rada. Nejde pouze o teoretickou otázku, protože v případě posléze uvedeného výkladu by si zastupitelstvo obce mohlo vyhradit i ostatní pravomoci svěřené starostovi podle § 102 odst. 4 obecního zřízení. K tomu vidě dále.

47 K tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2003, **sp. zn. 21 Cdo 224/2003**. Nejvyšší soud se v této věci zabýval výpovědí z nájmu bytu, kterou vůči nájemci realizoval, byť prostřednictvím žaloby na přivolení k této výpovědi, starosta obce bez předchozího souhlasu rady obce.

48 Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 5. ledna 1921, publikované v Bohuslavově sbírce, administrativní řada, pod č. 653/21. **Rozhodnutí obecního zastupitelstva v majetkoprávních věcech je pouhou hospodářskou dispozicí a nikoli konstitutivním správním aktem. Nemůže tedy vejít v právní moc a může být měněno.**

49 Lze poznamenat, že podle § 99 odst. 1 obecního zřízení je rada obce výkonným orgánem v oblasti samostatné působnosti obce a ze své činnosti odpovídá zastupitelstvu. Tato odpovědnost však není právní, ale politická, a odráží se v pravomoci zastupitelstva radu obce odvolat. Nerespektování vůle zastupitelstva radou obce tak zásadně vyvolává pouze politickou odpovědnost rady ve vztahu k zastupitelstvu obce (Pokud tedy zastupitelstvo „uloží“ radě uzavřít nájemní smlouvu s X. Y. a rada tento úkol nesplní a nájemní smlouvu uzavře s N. M., nejde o porušení zákona a uzavřená smlouva nebude z titulu svého „rozporu“ s usnesením zastupitelstva neplatná).

50 Pokud jde o judikaturu Nejvyššího soudu k této otázce, lze odkázat na jeho rozsudek ze dne 22. prosince 2005, **sp. zn. 28 Cdo 1067/2004**. Nejvyšší soud se zabýval

otázkou, zda obecní zastupitelstvo muselo pro platnost kupní smlouvy schválit celý text kupní smlouvy (§ 36a obecního zřízení z roku 1990), nebo zda bylo dostačující schválení pouze „podstatných náležitostí“. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí dovedl, že **kupní smlouva, o které před jejím uzavřením nedošlo k jejímu schválení obecním zastupitelstvem** (ve smyslu schválení konkrétního textu smlouvy), **není neplatná podle § 39 obč. zák.**, jestliže zastupitelstvo dostatečně určitým způsobem rozhodne o „esenciálních náležitostech kupní smlouvy“. Judikatura však v této otázce dosud jednotná není – srov. např. nepublikovaný **rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. ledna 2005, č. j. 9 Cm 217/96-177**, ze kterého vyplývá, že zastupitelstvo musí rozhodnout o celém obsahu smlouvy (*Che-li obec převzít závazek ručení, musí nejprve obecní zastupitelstvo schválit příslušně ručitelství závazek, tj. že takový majetkoprávní úkon nemůže být platně učiněn bez předchozího usnesení obecního zastupitelstva o tom, že ručitelství závazek má být uskutečněno, přičemž usnesením musí být rozhodnuto o majetkoprávním úkonu jako celku, tedy o celém jeho obsahu).*

51 Komentář k zákonu o obcích (KOUDELKA, Z. – ONDRUŠ, R. – PRŮCHA, P.: *Zákon o obcích – komentář*. 2. vydání. Praha, Linde, 2004, str. 268 a násl. [komentář k § 85]) požaduje pro rozhodnutí zastupitelstva obce o nabytí a převodu nemovitých věcí **rozhodnutí o všech náležitostech smlouvy** (Zastupitelstvo obce musí vždy schválit nejen samotný převod konkrétně specifikované nemovitosti, ale i podmínky tohoto převodu, jako je například kupní cena a podmínky její splatnosti. Ke změně náležitostí kupní smlouvy, jako je například změna způsobu splatnosti kupní ceny, její zvýšení či snížení, odklad splatnosti či splátkový kalendář, je vždy nutný nový souhlas zastupitelstva obce).

52 Srov. ČEBIŠOVÁ, T. a kol.: *Obec – postavení, správa, činnost*. 1. vyd., Praha, Institut sociálních vztahů (ISV), 1996, str. 113.

53 Z obecního zřízení nelze, podle mého názoru, dovodit požadavek, aby příslušný orgán rozhodl přímo o konkrétním obsahu smlouvy. Rozhodnutí o majetkoprávním úkonu – podobně, jako rozhodnutí o přijetí záměru – není, podle mého názoru, právním úkonem v oblasti soukromého práva, ale jde o úkon v oblasti práva veřejného s důsledky v právu soukromém (v soukromém právu toto rozhodnutí vlastně vytváří část právního úkonu – utvoření právně relevantní vůle jednatelkou subjektu). K názorům opačným viz předchozí poznámka.

54 Takový názor však považuji za problematický, neboť záležitosti podle tohoto ustanovení si

články

- může vyhradit zastupitelstvo obce do svého rozhodování. Mohlo by se tedy stát, že o uzavření nájemní smlouvy rozhodne rada obce, avšak rozhodnutí o konkrétním obsahu smlouvy si vyhradí zastupitelstvo.
- 55 Starosta obce v tomto případě nemá podle úlohu orgánu zastupujícího obec navenek (§ 103 odst. 1 obecního zřízení), tedy orgánu, který pouze projevuje svou vůli navenek, ale je oprávněn vůli obce rovněž vytvářet (§ 102 odst. 4 obecního zřízení).
- 56 Schůze rady obce jsou na rozdíl od zasedání zastupitelstva obce neveřejné. Obecní zřízení nestanoví povinnost zveřejňovat program schůze rady obce.
- 57 Nález Ústavního soudu ze dne 30. září 2002, **sp. zn. IV. ÚS 331/02**, publikovaný pod č. 113 sv. 27 Sb. n. a u. ÚS. Ústavní soud na základě „komunální“ stížnosti obecního zastupitelstva proti rozsudku krajského soudu, který na základě návrhu přednosti okresního úřadu v Lounech zrušil rozhodnutí tohoto zastupitelstva o odvolání dosavadní místostarostky a volbu nového místostarosty z důvodu porušení § 93 odst. 1 obecního zřízení. Ústavní soud vyšel z čl. 101 odst. 4 Ústavy a dotčené rozhodnutí krajského soudu zrušil, neboť dozorový zásah, podle jeho názoru, nezbytně nutné ochrana zákona nevyžadovala. Ústavní soud v tomto rozhodnutí zrušil předchozí rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 21. března 2002, č. j. **15 Ca 444/2001-14**, které porušení povinnosti předem informovat o rozhodnutí zastupitelstva o tzv. závazných otázkách pokládá za natolik významné, aby takové rozhodnutí zastupitelstva bylo zrušeno. (Dotčené rozhodnutí krajského soudu bylo publikováno pod č. **968** v časopise Soudní judikatura č. 3/2002, str. 198 a násl., s touto právní větou: *Odvolání místostarosty obce a volba nového místostarosty je rozhodování zastupitelstva obce o závazných otázkách obce se týkajících, a tedy znamená povinnost o těchto uvažovaných změnách orgánů obce vždy informovat její občany, a to v předstihu stanoveném v ustanovení § 93 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb. Porušení této povinnosti odůvodňuje zrušení rozhodnutí zastupitelstva obce o odvolání a o zvolení těchto orgánů obce.*)
- K tomu srov. též rozhodnutí Nejvyššího správního soudu z 11. června 1919, **Boh. A 126/19** - *Když při schůzi obecního výboru řádně svolané bylo bez protestu členů výboru usneseno také o nálehačích předmětech, které nebyly členům výboru před schůzí oznámeny, není tato okolnost sama o sobě důvodem neplatnosti usnesení.* Toto rozhodnutí se týkalo dodatečného zařízení návrhu na prodej věci na pořad jednání obecního výboru.
- 58 Srov. odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16. října 2003, **sp. zn. 26 Cdo 1829/2002**.
- 59 Za všechny odkazují na odborné články: KOUDELKA, Z.: Obec a statutární orgán. In: *Právní rádce*, č. 11/1997 (podle jeho názoru obec nemá statutární orgán tak, jak jej znají soukromoprávní předpisy); SVOBODA, P.: Právní jednání obce. In: *Bulletin advokacie*, č. 1/2000, str. 30 a násl. (statutárním orgánem obce je starosta); PLIVA, S.: K postavení obce v soukromoprávních vztazích, in: *Veřejná správa a právo, pocta Dušanu Hendrychovi k 70. narozeninám*, 1. vyd. C.H.Beck, Praha, 1997 (statutárním orgánem obce je rada obce a starosta v těch případech, ve kterých se rada obce nevolí) a z poslední doby KOPECKÝ, M.: K soukromoprávním činnostem územní samosprávy. In: *Pocta Vladimíru Mikule k 65. narozeninám*, Praha, ASPI Publishing, 2002, str. 252 („Z ustanovení § 103 odst. 1 obec. zřiz., podle kterého »Starosta zastupuje obec navenek« lze dovodit, že funkci statutárního orgánu obce vykonává právě starosta, přesněji řečeno, funkce starosty se blíží funkci statutárního orgánu obce“).
- 60 Nález Ústavního soudu ze dne 10. července 2001, **sp. zn. III. ÚS 721/2000** (publikovaný pod č. 103, sv. č. 23 Sb. n. a u. ÚS) a nález Ústavního soudu ze dne 12. dubna 2001, **sp. zn. IV. ÚS 576/2000** (publikovaný pod č. 61, sv. č. 22 Sb. n. a u. ÚS). Z judikatury Nejvyššího soudu lze odkázat např. na rozhodnutí **sp. zn. 32 Cdo 11/2004** (byť názor zde uvedený považuje starostu obce za statutární orgán) a na rozsudek ze dne 29. září 2003, **sp. zn. 21 Cdo 224/2002** (i v tomto rozhodnutí je uveden právní názor, podle kterého je starosta obce statutárním orgánem).
- 61 Např. KOUDELKA, Z.: Obec a statutární orgán. In: *Právní rádce*, č. 11/1997; SVOBODA, P.: Právní jednání obce. In: *Bulletin advokacie*, č. 1/2000, str. 30 a násl.
- 62 Autorovi je známo, že katastrální úřady v této věci postupují nejednotně; některé vyžadují předložení takového dokumentu, jiné nikoli.
- 63 Srov. též KOPECKÝ, M.: K soukromoprávním činnostem územní samosprávy. In: *Pocta Vladimíru Mikule k 65. narozeninám*, Praha, ASPI Publishing, 2002, str.254.
- 64 Srov. např. právní názor odvolacího soudu, uvedený v rozhodnutí Nejvyššího soudu **sp. zn. 32 Cdo 11/2004**.
- 65 P. Svoboda (SVOBODA, P.): Právní jednání obce. In: *Bulletin advokacie* č. 1/2000.) upozorňuje na rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. října 1998, **sp. zn. 5 Cmo 75/97**, uveřejněný v časopise *Právní rozhledy* č. 3/1999, a cituje: *Podle právního názoru vrchního soudu vysloveného v odůvodnění citovaného rozsudku: „Pokud (starosta - pozn. autora) učiní právní úkony, které by nebyly schváleny obecním zastupitelstvem anebo by byly dokonce v rozporu s jeho rozhodnutími, přesto navenek jsou jeho jednání pro obec závazná, leda by bylo prokázáno, že třetí osoby nejednaly v dobré víře, to znamená, že by znaly pravý stav věci a přesto by takové právní úkony starosty přijaly.“* Autor dále uvádí odmítavě reakce na názor zaujatý Vrchním soudem - MRUZEK, K.: Nad rozhodnutím Vrchního soudu v Praze k § 52 zák. č. 367/1990 Sb., In: *Právní praxe* č. 3/1999 a MIKULE, V.: Poznámky k úvahám dr. Karla Mruzka „Nad rozhodnutím Vrchního soudu v Praze z 13. 10. 1998“, in: *Právní praxe* č. 3/1999. P. Svoboda se v článku vyjadřuje i k platnosti právních úkonů učiněných v rozporu (bez předchozího rozhodnutí) obecní rady, přičemž dovazuje, že platnost takového právního úkonu nelze posuzovat totožně jako platnost právního úkonu bez rozhodnutí obecního zastupitelstva. S tímto názorem však, podle mého názoru, nelze souhlasit. Domnívám se, že není důvodem pro rušení právního úkonu učiněného bez předchozího rozhodnutí zastupitelstva nebo rady obce. Důsledky, tedy neplatnost právního úkonu, by měly být ve všech případech stejné.
- 66 Z odůvodnění rozhodnutí: *Působnost obecního zastupitelstva upravoval dnes již zrušený zákon o obcích č. 367/1990 Sb. zejména v ustanovení § 36 a 36a, postavení starosty pak v § 52-55. Je pravdou, že v něm nebylo přitomno obdobně pregnantní ustanovení, jakým je dnešní § 103 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, které právní úkony starosty vyžadující schválení zastupitelstvem obce, provedené bez takového předchozího schválení, výslovně označuje jako od počátku neplatné. Ústavní soud je však přesvědčen, že tato zásada byla přítomna i v právní úpravě dřívější a vyplývala přímo z již zmíněného čl. 101 Ústavy. Starosta obce podle dřívější ani současné úpravy nemohl a nemůže vytvářet sám vůli obce, ale pouze mohl a může tuto vůli navenek sdělovat a projevoval. Jakkoli tedy obecní právní vědomí přisuzuje starostovi obce rozsáhlá oprávnění, opak byl a je skutečností. Starosta obce tedy nemohl platně učinit úkon závazným způsobem ohrožující majetek obce bez platného rozhodnutí obecního zastupitelstva, případně rady obce.*
- 67 Viz právní věta tohoto nálezu: *Starosta obce podle dřívější ani současné úpravy nemohl a nemůže vytvářet sám vůli obce, ale pouze mohl a může tuto vůli navenek sdělovat a projevoval. Rozhodnutí obecního zastupitelstva podle § 36a zákona č. 367/1990 Sb. je třeba v daných souvislostech považovat za zákonem stanovenou podmínku právního úkonu (conditio legis). Jakkoli tedy obecní právní vědomí přisuzuje starostovi obce rozsáhlá oprávnění, opak byl a je skutečností. Starosta obce tedy nemohl platně učinit úkon závazným způsobem ohrožující majetek obce bez platného rozhodnutí obecního zastupitelstva, případně rady obce. Obce jsou veřejnoprávními korporacemi, a pokud jednají ve věcech práva soukromého, nelze tvoření a projevy jejich vůle mechanicky posuzovat stejně, jako*
- by šlo např. o obchodní společnosti. Vzhledem k tomu, že oprávnění obecního zastupitelstva dle § 36a zákona č. 367/1990 Sb. bylo zákonem taxativně vymezené a zároveň výhradní, nemožno být třetí osobě při právních úkonech dle cit. ustanovení na pochybách, že o takovém právním úkonu musí napřed kladně rozhodnout obecní zastupitelstvo. A protože již od dob starých Římanů platí, že „Ignorantia iuris non excusat“, je v bytostném právním zájmu třetích osob, aby si ověřily, že při daném právním úkonu byla splněna jedna ze zákonem stanovených podmínek jeho vzniku. Ani vedlejšímu účastníku v takovém postupu nic nemohlo bránit a ze skutkových zjištění ani nevyplývá, že se tak stalo.*
- 68 Judikatura Nejvyššího soudu uvedený právní názor respektuje. Viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16. října 2003, **sp. zn. 26 Cdo 1829/2002**.
- 69 Dodnes však o tomto závěru existují pochybnosti. Srov. např. KOPECKÝ, M.: K soukromoprávním činnostem územní samosprávy. In: *Pocta Vladimíru Mikule k 65. narozeninám*, Praha: ASPI Publishing, 2002, str. 250.
- 70 Důsledky této nové úpravy poměrně pregnantně vyjádřila J. Hamplová: *Citované ustanovení má tedy hned trojí význam: - chrání obec před smlouvami či jinými právními úkony, o nichž nevěděla a jež byly podepsány bez souhlasu příslušných orgánů obce, - obec podle nich nemusí plnit a není jimi ani jinak vázána, - odstraňuje argument „dobré víry“ třetích subjektů při uzavírání podobných smluvních závazků, jejichž snaha obejít orgány obce za součinnosti starosty je nyní zbytečná, a to i tehdy, že skutečně v dobré víře byli a starosta jim tvrdil, že vše bylo řádně schváleno, - usnadňuje identifikaci vědomého překročení pravomoci starostou obce či města, který by měl za stávající úpravy v podstatě z pudu sebezáchovy respektovat rozdělení pravomocí mezi orgány obce či města, a nerozhodovat sám. Z opačného pohledu, podepíše-li dnes starosta sám smluvní závazek za obec bez souhlasu příslušného orgánu, nastupuje: a) neplatnost tohoto závazku ze zákona, b) trestněprávní odpovědnost starosty za překročení pravomoci s velmi zjednodušenou důkazní situací, a dále může nastoupit jeho odpovědnost občanskoprávní (náhrady škod apod.). Je důležité podotknout, že neplatnost nastane i tehdy, schválí-li věc namísto zastupitelstva například rada obce. (HAMPLOVÁ, J.: Osvědčovací doložka na listinách podepsaných starostou obce. In: *Právní rádce* č. 3/2001. Citováno dle právní databáze ASPI).*
- 71 Srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16. října 2003, **sp. zn. 26 Cdo 1829/2002** (vedle otázky dodatečného schválení právního úkonu se Nejvyšší soud v tomto rozhodnutí vypořádal i s otázkou povahy neplatnosti, kterou posoudil – ve shodě s nálezem Ústavního soudu – jako neplatnost absolutní a nikoli jako neplatnost relativní). Z odůvodnění lze uvést: *Okolnost, že místní (správně obecní – pozn. aut.) rada posléze vzala starostou učiněný úkon na vědomí, nemůže mít na učiněný závěr vliv, neboť starosta nebyl sám oprávněn vůli obce (veřejnoprávní korporace) tvořit, nýbrž pouze místní radou již vytvořenou vůli projevovat navenek. Rovněž je bez významu, zda právní úkon starosty učiněný při absenci předchozího rozhodnutí místní rady, závazným způsobem ohrozil majetek obce či nikoli.*
- 72 Srov. odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16. října 2003, **sp. zn. 26 Cdo 1829/2002** (starosta je při zastupování obce navenek vázán nejen rozhodnutími obecního zastupitelstva, ale rovněž rozhodnutími obecní rady; iménem obce není oprávněn činit právní úkony, dokud zákonem požadované rozhodnutí tohoto orgánu chybí. Jestliže starosta učiní právní úkon v majetkoprávní věci, jež není vyhrazena zastupitelstvu, bez nezbytného předchozího rozhodnutí obecní rady, jde o právní úkon, který byl učiněn v rozporu se zákonem, a je neplatný ve smyslu § 39 obč. zák.).
- 73 Nález Ústavního soudu ze dne 6. dubna 2005, **sp. zn. II. ÚS 87/04**. Závěry v tomto rozhodnutí se sice vztahují k právní úpravě podle zákona č. 367/1990 Sb., nicméně jsem toho názoru, že je lze bez dalšího aplikovat i na právní úpravu v novém obecním zřízení.
- 74 Právní věta nálezu zní: *Závěr, že určitý právní úkon je neplatný pro rozpor se zákonem nebo proto, že zákon obchází, se musí opírat o rozumný výklad dotčeného zákonného ustanovení. Nelze vystačit pouze s gramatickým výkladem. Významnou roli zde hraje především výklad teleologický. Je proto nutné se vždy ptát po účelu zákonného příkazu či zákazu. V soukromoprávní sféře ne každý rozpor se zákonem má za následek absolutní neplatnost právního úkonu. Smyslem ochrany legality v soukromoprávní sféře není jen ochrana zájmů státu, ale především ochrana soukromoprávních vztahů, tedy především ochrana smluvních vztahů podle zásady „pacta sunt servanda“ (smlouvy se musí dodržovat). V soukromoprávní sféře platí zásada, že co není zakázáno, je dovoleno. Proto každý zákonný zásah do této sféry je třeba vnímat jako omezení lidské svobody a proto je nutno vykládat ustanovení o neplatnosti právních úkonů pro rozpor se zákonem restriktivně a nikoli extenzivně. Opačný výklad by byl v rozporu s čl. 4 odst. 4 Listiny, podle kterého při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod (v tomto případě smluvní volnosti stran) musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu a taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.*
- 75 Viz výše citované nálezy: nález Ústavního soudu ze dne 10. července 2001, **sp. zn. III. ÚS 721/2000** (publikovaný pod č. 103, sv. č. 23 Sb. n. a u. ÚS) a nález Ústavního soudu ze dne 12. dubna 2001, **sp. zn. IV. ÚS 576/2000** (publikovaný pod č. 61, sv. č. 22 Sb. n. a u. ÚS).
- 76 Domnívám se, že úloha Ústavního soudu na poli sjednocování judikatury, i když Ústavní soud k této své úloze nezaujímá jednoznačné stanovisko, vyžaduje, aby i jeho judikatura byla jednotná a konstantní. Z tohoto důvodu se domnívám, že ustanovení § 23 se sluší vykládat spíše extenzivně a vztáhnout jej nikoli pouze na případy, kdy senát dojde

Advokátní kancelář

Becker a Poliakoff, v.o.s.

specializující se zejména na oblast práva obchodního, občanského a stavebního hledá do svého týmu:

Advokátní koncipienty/advokátní koncipientky

Nabízíme:

- zajímavou odbornou práci
- profesionální a odpovědný přístup advokátů k vzdělávání koncipientů
- moderní pracovní zázemí
- individuální přístup, mladý a přátelský kolektiv
- finanční ohodnocení odpovídající pracovním výsledkům

Požadujeme:

- výbornou znalost anglického jazyka slovem i písmem
- nadšení pro kvalitní práci
- schopnost pracovat v týmu

V případě zájmu, zašlete prosím své životopisy na adresu: office@becker-poliakoff.cz

články

- k opačnému názoru, než je dosavadní názor Ústavního soudu, ale i na případy, kdy již zaujatý právní názor rozvíjí (konkretizuje) způsobem, který se může dostat do rozporu se stávajícím právním názorem (ustanovení § 23 hovoří o právním názoru odchylném, přičemž výraz „odchylný“ jistě není totožný jako výraz „opačný“).
- 77 Jen připomínám, že obecní zřízení z roku 1990 kategorií vyhrazené působnosti rady obce neznal.
- 78 Bylo by však zajímavé, jak by se k uvedeně věci – s ohledem na ústavněprávní souvislosti – vyjádřil Ústavní soud.
- 79 K odlišnému názoru, akcentujícímu nutnost ochrany dobré víry třetích osob, srov. KOPECKÝ, M.: K soukromoprávním činnostem územní samosprávy. In: *Počta Vladimíru Mikule k 65. narozeninám*, Praha: ASPI Publishing, 2002, str. 254. Judikatura k této věci však publikována nebyla.
- 80 Zejména lze odkázat na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2004, **sp. zn. 28 Cdo 865/2003**.
- 81 Je však nutné upozornit, že Nejvyššímu soudu byla v souvislosti s uvedenou otázkou předložena též námítka (byť v jiné věci), zda porušení interních směrnic pro privatizaci bytů, které nebyly vydány formou obecně závazné vyhlášky, nezakládá neplatnost učiněného právního úkonu z důvodu rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 ve spojení s § 39 občanského zákoníku). Nejvyšší soud však v tomto případě rozhodnutí odvolacího soudu zrušil z jiného důvodu, a proto se k této právní argumentaci blíže nevyjádřil (srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. července 2004, **sp. zn. 28 Cdo 2453/2003**).
- 82 K tomu srov. obsáhlá judikatura Ústavního soudu ve věci rušení obecně závazných vyhlášek obcí. Za všechny lze odkázat na náleze Ústavního soudu ze dne 3. prosince 1996, **sp. zn. Pl. ÚS 1/96**, publikovaný pod č. 120 sv. 6 Sb. n. a u. ÚS nebo pod č. 294/1996 Sb. a na náleze Ústavního soudu ze dne 3. července 1996, **sp. zn. Pl. ÚS 43/95**, publikovaný pod č. 60 sv. 5 Sb. n. a u. ÚS nebo pod č. 203/1996 Sb. Srov. publikované právní věty: *Stanovení povinností cestou obecně závazné vyhlášky je možné jen na základě výslovného zákonného zmocnění. Pokud jde o zákaz něco činit ve smyslu ustanovení čl. 2 odst. 4 Ústavy ČR a čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, je to možné jen zákonem. V případě, že zákaz něco činit je současně formou zásahu do základních práv a svobod, je ho možné stanovit ve smyslu ustanovení čl. 4 odst. 2 jen zákonem a za podmínek, které Listina základních práv a svobod stanoví.*
- 83 K aplikaci obecně závazné vyhlášky vydané bez zákonného zmocnění na právní vztahy od takové vyhlášky se odvíjející viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2003, **sp. zn. 25 Cdo 676/2001** a ze dne 17. června 2003, **sp. zn. 33 Odo 93/2003** (v tomto rozhodnutí dovolací soud však poněkud překvapivě konstatoval nicotnost obecně závazné vyhlášky vydané bez zákonného zmocnění, nikoli její neaplikovatelnost podle čl. 95 Ústavy. S názorem o nicotnosti vyhlášky se lze jen obtížně ztotožnit. Tento názor popírá nejen celou koncepci dozoru nad obecně závaznými vyhláškami obcí podle obecního zřízení z roku 1990 i podle současného obecního zřízení, nýbrž je zároveň v rozporu i s judikaturou Ústavního soudu vztahující se k posuzování právních předpisů územních samospráv a potažmo s povahou právních předpisů jako takových).
- 84 Jsem si však vědom, že tento názor je diskutabilní a s jistotou lze nalézt argumenty pro i proti takovému výkladu. Z těchto pravidel vydaných formou obecně závazné vyhlášky by totiž bylo možno dovodit práva třetích osob, aby obec ve vztahu k nim podle těchto pravidel postupovala.
- 85 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. července 2004, **sp. zn. 28 Cdo 2453/2003**.
- 86 Podle mého názoru, který lze podpořit i konstantním přístupem Ústavního soudu k ochraně samosprávy, je proto třeba odmítnout závěry plynoucí z publikovaného rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 26. 9. 2001, č. j. **10 Ca 231/2001-24** (rozhodnutí bylo publikované v časopise Soudní judikatura č. 1/2002, str. 38 a násl., pod č. **915**), podle kterého je jediným kritériem pro pozastavení výkonu usnesení orgánu obce zákonost či nezákonost takového usnesení (právní věta zní: *Jediným kritériem pro pozastavení výkonu usnesení zastupitelstva obce při uskutečňování dozoru okresního úřadu nad výkonem samostatné působnosti obce podle § 124 odst. 2 je zákonost takového usnesení. Pro pozastavení výkonu nezákonného usnesení obce nejsou stanoveny žádné omezující podmínky, ani časový limit.*). Domnívám se, že z ústavního zakotvení samosprávy, zejména z její ústavní ochrany, lze dovodit i uvedené omezující kritéria pro výkon dozoru, resp. pro uplatnění formálních dozorových opatření podle obecního zřízení.
- 87 Velmi pregnantně tuto skutečnost vyjadřuje odborné stanovisko odboru dozoru a kontroly veřejné správy ministerstva vnitra č. 32/2005, publikované na webových stránkách tohoto úřadu – <http://web.mvcr.cz/stanoviska>.
- 88 S ohledem na výše uvedené je rovněž zřejmé, že porušení povinnosti označit v záměru nemovitosti podle katastrálního zákona sice znamená porušení ustanovení § 39 odst. 1 obecního zřízení, nicméně právě vzhledem k tomu, že ne každé takové porušení zákona musí nutně vyvolat i neplatnost majetkoprávního úkonu, bude třeba vždy zvažovat, zda tento nedostatek (porušení zákona) bude takové intenzity, aby byl splněn požadavek ochrany zákona podle čl. 101 odst. 4 Ústavy (zejména s ohledem na související požadavek účelnosti dozorového zásahu a jeho subsidiarity).
- 89 BUREŠ, J.- DRÁPAL, L.- KRČMÁŘ, Z.- MAZANEC, M.: *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, str. 258 a násl. (komentář k § 80 o.s.ř.).
- 90 V daném případě se prohlášení neplatnosti smlouvy domáhali uživatelé bytu a tím i spoluzvůdatelé prodané nemovitosti. Z této skutečnosti soud dovodil, že mají naléhavý právní zájem, neboť jako uživatelům bytu se jim jedná o právo podílet se na nabídkovém řízení.
- 91 Srov. dále rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2001, **sp. zn. 20 Cdo 899/99**, publikované pod č. 11 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 2/2002, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2004, **sp. zn. 28 Cdo 865/2003**.
- 92 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2004, **sp. zn. 28 Cdo 2081/2004**.
- 93 Totožný názor zastávala i judikatura první republiky – srov. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 11. února 1922, publikovaný v Bohuslavové sbírce v části administrativní pod č. 1164/22. Publikovaná právní věta zní: *Občané nejsou legitimováni ke žalobě ke správnímu soudu ve věci odprodeje části obecní návsi jen s hlediska ochrany veřejných zájmů.*
- 94 Srov. Boh. A. 8503/30, 7309/28, 7038/28, 2835/23, 125/1919.
- 95 Boh. A. 1164/22.

Vydání akcie dle § 5 odst. 4 zákona o cenných papírech

JUDR. LUKÁŠ JANSÁ

V rámci velké novely zákona č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry, provedené zákonem č. 308/2002 Sb., účinným od 12. 7. 2002, **došlo mimo jiné ke zcela zásadní obměně dosud platné teorie vydání cenných papírů, a tedy i akcií.** Základní pojetí vydávání akcie, jehož těžiště bylo v § 5 odst. 1 zákona č. 591/1992 Sb. (dále jen „CenP“) doplněno o ust. § 5 odst. 7 a § 8 CenP. Dnes se již jedná o § 5 odst. 4 a 5 CenP v důsledku zrušení § 5 odst. 4 až 6 CenP zákonem č. 257/2004 Sb. Snahou zákonodárce bylo zakomponovat do naší právní úpravy tzv. teorii domnělého práva, která převažuje v právním prostředí německy mluvících zemí.¹

1 Teorie domnělého práva či právní listiny

Teorie domnělého práva (tzv. Rechts-scheintheorie) úzce souvisí s Randovou teorií poctivého nabytí. *Teorie domnělého*

práva je odvozena od smluvní teorie a základem je odpovědnost vystavce listiny za smlouvu o vydání listiny prvěmu nabyvateli. Je-li tato smlouva neplatná či trpí právními vadami, nemá tato skutečnost žádný vliv na vznik cenného papíru, bude-li listina nabyta v dobré víře třetí osobou.

K základním charakteristickým prvkům teorie domnělého práva patří:

a) *Listina musí mít všechny zákonné náležitosti.* Nutnou podmínkou je listina odpovídající obsahem, formou i podobou zákonem stanovenému cennému papíru (obsahující všechna essentialia). Listina musí splňovat všechny zákonné požadavky, jinak není způsobilá stát se cenným papírem. Emitent svým podpisem na listině a předáním listiny nabyvateli vytváří vnější skutkovou podstatu, která je způsobilá ke vzniku cenného papíru. Jde o spojení principu domnělého práva a principu přičitatelnosti.²

b) *Listina musí být nabyta v dobré víře třetí osobou.* Poctivým nabyvatelem (třetí osobou) je třeba rozumět jak oprávněného prvěho nabyvatele (tj. zejména

upisovatel či ten, kdo nabytí např. zatímní listy, poukázky na akcie), tak osobu odlišnou od oprávněného prvěho nabyvatele, která jednala v dobré víře. Listina musí být nabyta první osobou v dobré víře a nevznikne, je-li nabyta v dobré víře až po jejím převodu na třetí osobu.³

c) *Podpis na listině zakládá závazek emitenta.* Byla-li listina podepsána emitentem či osobou, jejíž jednání zavazuje emitenta, pak práva vyplývající z podpisem stvrzeného skripturního prohlášení vznikla po právu. Při formálně či materiálně vadném podpisu (např. osobou nezpůsobilou, zfalšovaný podpis) závazek emitenta vůči nabyvateli nevzniká.⁴

d) *Vydavatel nese odpovědnost vůči poctivému nabyvateli.* Tato odpovědnost má podobu vzniku skripturního závazku na straně vydavatele, pakliže listina byla podepsána osobou zavazující emitenta. Emitent pak nese plnou odpovědnost za právní vady postupu při vydávání listiny do vlastnické sféry třetí osoby a cenný papír vznikne jako platný i přes tento nedostatek. Tato přičitatelnost se

články

posuzuje dle splnění požadavků klade-
ných na dobrou víru nabyvatele.

e) *Domněnka vzniku cenného papíru.*
Tato domněnka se uplatní, jestliže vyda-
ná listina byla nabyta osobou odlišnou od
oprávněného prvního nabyvatele nebo ne-
byl dodržen zákonu odpovídající postup.

Smyslem celé teorie domnělého prá-
va je ochrana oběhu cenného papíru,
která brání neplatnosti cenného papíru
nabytého v dobré víře a na ni navazují-
cím negativním právním dopadům.

2 Interpretace § 5 odst. 4 zákonu o cenných papírech

**Novum právní reglementace spočívá
v ochraně dobré víry třetí osoby, která
nabude cenný papír, přestože nebyla
oprávněna v důsledku určitých pochy-
bení tento cenný papír nabyt či nebyly
splněny náležitosti postupu při vydává-
ní akcie.** Novela pak stanoví odpověd-
nost osob, které porušily povinnosti
v souvislosti s vydáním akcií.

K obligatorním předpokladům vydá-
ní akcií dle platné právní úpravy ve
smyslu ust. § 5 odst. 4 CenP patří tedy
následující (níže pak v jednotlivých od-
stavcích popsané) skutečnosti:

a) **cenný papír obsahuje všechny
náležitosti stanovené zákonem či
jiným právním předpisem** [konkr.
ust. § 4 CenP a ust. § 155 odst. 3 a 4
obchodního zákoníku (dále jen
„ObchZ“),]

b) **nabytí cenného papíru do majet-
ku osoby v dobré víře** (v postavení
prvního nebo dalšího nabyvatele dle
ust. § 5 odst. 4 CenP).

Zákon č. 308/2002 Sb. doplňující
pro vydání cenných papírů zásadní § 5
odst. 4 CenP chrání poctivého nabyva-
tele jen do určité míry a zároveň s se-
bou přináší řadu nejasností spjatých
s vydáváním akcie.

Pod obligatorní podmínkou splnění
základních náležitostí akcií, stanove-
ných právním předpisem uvedených
shora pod písm. a) a b), dojde k vydání
cenného papíru i za následujících nega-
tivních právních skutečností:

2.1. Nebyly dodrženy náležitosti postupu při vydání cenného papíru

Náležitosti postupu při vydání cenného
papíru zákon nedefinuje a je nutné je
odvozovat z konkrétních ustanovení zá-
kona o cenných papírech a obchodního
zákoníku. V této souvislosti mohou být
nedodrženy všechny či některé náleži-
tosti postupu při vydání akcií.

*K pochybením v postupu při vydání ak-
cie v širším smyslu tak patří nedostatky ná-
ležitostí vztahující se k:*

- postupu vyhotovení listiny

Při vyhotovování listiny mohou na-
stat nedostatky například v jednání
oprávněné osoby.

- postupu při vyznačování všech nále-
žitostí listinné akcie

Zde může dojít k řadě pochybení
projevujících se kupříkladu nesprávným
dnem vyznačení podpisu na listině
(před vyznačením ostatních náležitostí),
nebo podpisem osoby, která nebyla
oprávněna jednat za společnost k datu
emise (§ 155 odst. 4 ObchZ) z důvodů
jejího odvolání z funkce, přičemž nedo-
šlo ještě k zápisu změny v osobě člena
představenstva v obchodním rejstříku.

- postupu při předání cenného papíru,
resp. výměně písemného prohlášení, za-
tímního listu či poukázky na akcie za akcii.

Nedostatky při tomto postupu se pro-
jevují jako výměna písemného prohláše-
ní (§ 168 odst. 3 ObchZ), zatímního lis-
tu (§ 176 odst. 5 ObchZ) nebo
poukázky na akcie (§ 204b odst. 4
ObchZ) v rozporu se zákonem za akcie,
a to jako výměna nikoliv bez zbytečného
odkladu (či registrace zaknihovaných
akcií) nebo výměna nikoliv tzv. „z ruky
do ruky“, ale nabytím akcií před před-
ložením např. zatímních listů. Vady mo-
hou být i na straně nabývajících osob,
kdy první nabyvatel udělí plnou moc fy-
zické osobě k převzetí akcií od emitenta
a tato pověřená fyzická osoba se po udě-
lení plné moci stane nezpůsobilou (zce-
la či částečně) k právním úkonům, ale
nakonec akcie předá prvnímu nabyvateli
a ten je nabude do svého majetku.

Při těchto úkonech může nastat celá
řada pochybení, která nemají vliv na pod-
statné náležitosti akcií a nejsou překáž-
kou vzniku bezvadných cenných papírů.

Nedodržením náležitosti postupu při
vydání akcií není dle výkladu ust. § 5
odst. 4 CenP věty první nabytí cenného
papíru nikoliv „svým prvním nabyvate-
lem“ rozuměno osobou dosud oprávně-
nou vykonávat akcionářská práva ve
smyslu ust. § 155 odst. 1 ObchZ (dále
jen „oprávněný první nabyvatel“). Tento
nedostatek vydání je explicitně v zákoně
odlišen od nedostatků náležitosti postu-
pu při vydání akcií, a jako s takovým je
nutno s ním při výkladu a aplikaci da-
ného ustanovení nakládat odděleně.
Širší výklad zákona by byl v rozporu
s textem zákona a úmyslem zákonodár-
ce o rozlišení jednotlivých negativních
skutečností. Přestože lze uvažovat
o eventualitě podřazení „nabytí akcií ni-
koliv svým prvním nabyvatelem“ pod
„nesplnění náležitosti postupu při vydá-
ní cenného papíru“, je nutné se inter-
pretačně ubírat směrem k samostatné-
mu posuzování obou negativních
právních skutečností s vazbou na dob-
rou víru nabyvatele.

2.2. Cenný papír se nestal zákonem stanoveným způsobem majetkem svého prvního nabyvatele

Tato negativní skutečnost nastane při
vedení cenného papíru do majetkové
sféry jiné osoby než oprávněného první-
ho nabyvatele v rozporu s § 5 odst. 1
CenP. Tato negativní právní skutečnost
se projevuje zejména tím, že se cenný
papír stane majetkem nabyvatele v dob-
ré víře, který byl přesvědčen o svém
právu na vydání akcie, ačkoliv jej po
právu nenabyl nebo jej pozbyl.

*Uvedení akcie do oběhu může nastat
s vědomím emitenta či osoby pověřené
k předání akcií prvnímu nabyvateli (např.
tradicí) nebo bez vědomí těchto osob (na-
př. v důsledku krádeže, nálezu). Právní
následky (vznik akcie) jsou pak závislé na
dobré víře nabyvatele a na podání důkazu
opaku o existenci této dobré víry.*

Dále tato negativní skutečnost může
mít i podobu, kdy se žádná osoba ne-
stane prozatímně držitelem listiny obsa-
hující všechny zákonné náležitosti (na-
př. při ztrátě listin určených k vydání).

2.3. Kumulace negativních právních skutečností

Pro lepší pochopení následujících závě-
rů uvádím relevantní část zákonného
ust. § 5 odst. 4 CenP:

*„Cenný papír ... je řádně vydán i přesto,
že nebyly dodrženy náležitosti postupu při je-
ho vydání **nebo** že se nestal zákonem stano-
veným způsobem majetkem svého prvního
nabyvatele, první nebo kterýkoliv dal-
ší **nabyvatel v dobré víře**, že nabývá řád-
ně vydaný cenný papír.“*

*Výklad ust. § 5 odst. 4 CenP směřuje
k závěru o možnosti nabytí akcie osobou
odlišnou od oprávněného prvního nabyva-
tele (nabyvatelem v dobré víře, že se jedná
o řádně vydanou akci) při současném ne-
splnění všech náležitostí postupu při vydá-
vání akcií. Z gramatického a logického vý-
kladu ust. § 5 odst. 4 CenP plyne
připustnost této kumulace tzv. negativních
právních skutečností (skutečností stanove-
ných pod bodem 2.1. a 2.2. shora), když
zákon výslovně odděluje nesplnění náleži-
tostí postupu při vydání akcií od skuteč-
ností, že se akcie nestanou majetkem svého
prvního nabyvatele, disjunktivně spojkou
„nebo“.*

3 Vydání akcie dle § 5 odst. 4 zákonu o cenných papírech

V důsledku kombinace negativních
právních skutečností zakotvených v § 5
odst. 4 CenP může nastat při vydání
akcie několik následujících praktických
situací:

články

3.1. Nedodržení náležitosti postupu a nabytí akcie oprávněným prvním nabyvatelem v dobré víře nebo kterýmkoliv dalším nabyvatelem v dobré víře

Akcie se všemi zákonnými náležitostmi je způsobilá k řádnému vydání ve smyslu první alternativy stanovené v ust. § 5 odst. 4 CenP, jestliže prvním nabyvatelem je osoba, kterou za prvního nabyvatele považuje § 5 odst. 1 CenP, a současně nejsou splněny všechny náležitosti postupu při vydání akcie. I tato osoba oprávněného prvního nabyvatele však musí být v dobré víře splnění náležitostí postupu při vydání akcií (že nabývá řádně vydaný cenný papír). Porušení některých pravidel při vydávání akcií, nemají-li vliv na obsahové obligatorní náležitosti, není překážkou řádného vydání akcií, stane-li se jejich prvním vlastníkem osoba oprávněného prvního nabyvatele v dobré víře.

Bude-li však podán důkaz opaku, spočívající v tom, že osoba oprávněného prvního nabyvatele nebyla v dobré víře a že tudíž věděla o porušení náležitostí postupu při vydání akcie (což je nutné taky prokázat), pak akcie není vydána. Vydání akcie může však způsobit její nabytí další osobou v dobré víře, pokud dojde k nabytí touto osobou do doby podání důkazu opaku ohledně nabytí oprávněným prvním nabyvatelem.

3.2. Nenabytí akcie oprávněným prvním nabyvatelem a nabytí akcie prvním nebo kterýmkoliv dalším nabyvatelem v dobré víře

Akcie, která obsahově vyhovuje požadavkům obchodního zákoníku i zákona o cenných papírech bude řádně vydaná i v situaci, kdy oprávněný první nabyvatel se nestane majitelem vydávané akcie, když tuto akci nabude do svého majetku osoba jednající jako první či další nabyvatel akcie v dobré víře. Dobrá víra nabyvatele se bude zakládat na přesvědčení nabyvatele, že měl právo na vydání akcie a že ji tedy nabyl řádně, jako řádně vydanou.

3.3. Nedodržení náležitosti postupu a nenabytí akcie oprávněným prvním nabyvatelem a nabytí akcie prvním nebo kterýmkoliv dalším nabyvatelem v dobré víře

Přípustnost kumulace se projevuje tím, že se lze dovolávat vydání akcií ve smyslu § 5 odst. 4 CenP, pokud akcie obsahuje všechny zákonné náležitosti a současně nebyly splněny všechny náležitosti postupu při vydání akcií a akcie nebyla nabyta oprávněným prvním nabyvatelem.

Ust. § 5 odst. 4 CenP umožňuje řádné vydání akcie i v situaci, kdy oprávněný první nabyvatel se nestane majitelem vydávané akcie, když tuto akci nabude do svého majetku osoba jednající jako první nabyvatel akcie v dobré víře, že náležitosti postupu splněny byly a že jí náleželo právo na vydání akcie. U dalšího nabyvatele se dobrá víra váže na skutečnost řádného vydání akcie a nabytí akcie.

4 Dobrá víra a její posuzování

Zákon o cenných papírech v § 5 odst. 4 stanoví dobrou víru řádně vydaného cenného papíru u prvního či kteréhokoliv dalšího nabyvatele jako předpoklad vzniku cenného papíru, a to ve třech rovinách:

- při nedodržení náležitostí postupu při vydání akcie

Nabyvatel je v dobré víře, jestliže se domnívá, že neexistuje žádná překážka, která by mu v řádném nabytí akcie bránila, ačkoliv taková překážka tu je.

- v případě, že se akcie nestane majetkem oprávněného prvního nabyvatele
- současně pro případ nedodržení náležitostí postupu při vydání akcie a pro případ, že se akcie nestane majetkem oprávněného prvního nabyvatele.

Nabyvatel je v dobré víře, jestliže se domnívá, že neexistuje žádná překážka, která by mu v řádném nabytí akcie bránila, ačkoliv taková překážka tu je (nebyly dodrženy náležitosti postupu při vydání akcie či nemá právo na vydání akcií nebo cenný papír nebyl řádně vydán).

Pro úplnost dodávám, že dobrá víra jako psychický stav je stavem vlastním pouze fyzickým osobám, nicméně dobrá víra fyzických osob jednajících za právnickou osobu (např. členů statutárních orgánů) vyvolává právní následky předvídané zákonem i ve vztahu k této právnické osobě (ust. § 13 – § 16 ObchZ).

Presumpce dobré víry ve formě vyvratitelné právní domněnky je promítnuta do následující právní věty: „Není-li prokázán opak, má se za to, že nabyvatel jednal v dobré víře.“ Takto koncipovaná právní domněnka dobré víry má zásadní právní následky pro vznik cenného papíru a vyvolává řadu nejasností v předmětné problematice. Podoba zásadních právních následků může být následující:

a) Akcie se může stát řádně vydanou, přestože jej nabude osoba nejednající v dobré víře.

Presumpce dobré víry prvního nabyvatele způsobuje, že i nepoctivý první nabyvatel je do doby prokázání opaku v dobré víře a může způsobit tím, že převede akci na dalšího nabyvatele v dobré víře, její řádné vydání. Platí zde totiž vyvratitelná domněnka řádného vydání cenného papíru do doby prokázání absence dobré víry prvního nabyvatele.

b) Akcie není řádně vydána, bude-li prokázán opak.

Důkazu opaku lze dosáhnout soudním rozhodnutím vydaným na základě určovací žaloby. Důkaz opaku provedený vůči společnosti samé jen na základě tvrzení není dle mého názoru relevantním důkazem a může být kdykoliv zpochybněn ze strany nepoctivého nabyvatele s tím, že hrozí převedení akcie na dalšího nabyvatele v dobré víře. Aktivně legitimována k podání žaloby o určení existence akcií je každá osoba, která prokáže naléhavý zájem na takovém určení. Soud bude zkoumat dobrou víru k okamžiku nabytí cenného papíru nabyvatelem (žalovaným). Rozhodnutí soudu bude mít deklaratorní povahu. Nabude-li toto rozhodnutí prokazující chybějící dobrou víru na straně prvního nabyvatele právní moci do doby, než se stane dalším nabyvatelem osoba v dobré víře, pak cenný papír nebude platně vydán a první nabyvatel nebude oprávněn k dispozici s akciemi a výkonu akcionářských práv. Je-li osobou v postavení prvního nabyvatele oprávněný první nabyvatel, pak bude oprávněn ve smyslu ust. § 155 odst. 1 ObchZ k výkonu práv akcionáře. V druhém případě osoba odlišná od oprávněného prvního nabyvatele akcionářská práva pro neplatnost akcie pozbývá a tato práva opět nabude osoba oprávněného prvního nabyvatele. Nicméně do okamžiku nabytí právní moci rozhodnutí bude k výkonu práv spojených s cenným papírem oprávněna osoba, na niž se vztahuje domněnka dobré víry. Jistou ochranu v tomto směru může poskytnout předběžné opatření ve smyslu občanského soudního řádu.

Konstrukce vyvratitelné právní domněnky upravená v ust. § 5 odst. 4 CenP in fine není zcela vhodnou volbou řešení, když se za nabyvatele v dobré víře považuje první nabyvatel, který nabyl cenný papír např. v důsledku násilí, pod pohrůžkou násilí, lstí, podvodem či bez vědomí emitenta např. krádeží, přestože objektivně od samého počátku u něj dobrá víra dána nebyla. Další převod takto nabytého cenného papíru do doby prokázání opaku ohledně dobré víry může vést k nabytí akcie v dobré víře dalším nabyvatelem a akcie bude považována již za řádně vydanou.⁵ Eo ipso bych se přikláněl k následující zákonné formulaci (srovnej ust. § 20 CenP),

články

kteřá by alespoň minimalizovala případné nekalé a nechtěné praktiky některých nabyvatelů a pohledu na ně jako na nabyvatele v dobré víře: „V pochybnostech se má za to, že nabyvatel jednal v dobré víře.“

5 Závěr

Důvodová zpráva k zákonu č. 308/2002 Sb. v čl. IV. bodu 2 novelizující zákon o cenných papírech hovoří o ochraně právní jistoty investorů, kteří nabývají cenné papíry v dobré víře, že se jedná o řádně vydané cenné papíry. **Účelem je proto zabránit nabytí pouhých bezcenných kusů papírů či zápisů, které ve skutečnosti akciemi nejsou, a vzniku velké škody na straně investorů.**

Tendence směřující k ochraně dobré víry třetích osob je do určité míry správná (patrná i v souvislosti s rekodifikací našeho občanského zákoníku) a lze ji podpořit, ale pouze za podmínek, že nebude docházet k poškozování oprávněných prvních nabyvatelů v důsledku vydání akcií osobě v presumované dobré víře či k poškozování samotného emitenta. V opačném případě lze počítat s nechtěným ovládnutím společnosti a de facto zbavením vlivu a účasti na společnosti u osob, které upsaly akcie a splatily jejich emisní kurz a které byly dosud oprávněny k výkonu akcionářských práv ve smyslu ust. § 155 odst. 1 ObchZ. Ochranu práv investorů, které se dovolává důvodová zpráva, je nutno vnímat i z pohledu těch investorů, jimž po právu vzniklo právo na vydání akcií tím, že řádně a včas splatili emisní kurz upsaných akcií nebo nabyli řádně zatímní listy či poukázky na akcie.

Je samozřejmě vždy klíčovou otázkou, zda chránit osobu, která měla právo na vydání akcií, či osobu, která nabyla akcie v dobré víře od nepoctivého prvního nabyvatele. Je však vhodné ubírat se myšlenkově tím směrem, že osobě, která upsala a následně řádně splatila upsané akcie a má enormní zájem na účasti ve společnosti, se má dostat větší míry právní ochrany než osobě, která pouze nabyla akcie od nepoctivého nabyvatele. Tato osoba by měla mít dle svého názoru nárok na náhradu škody vůči nepoctivému převodci.

Zákon sice předpokládá odpovědnost za škodu dle § 5 odst. 5 CenP (v režimu odpovědnosti za škodu a její náhrady podle obchodního kodexu) dojde-li k poškození práv oprávněného prvního nabyvatele, nicméně dostatečnost ochrany investorů není dle mého soudu úplná. Právo na náhradu škody by mělo být v § 5 odst. 5 CenP rozšířeno i na další osoby, které při nabývání cenného papíru nebudou jednat v dobré víře. Stejně tak by bylo možné uvažovat o možnosti představenstva prohlásit akcie za neplatné (srov. § 214 ObchZ). Specifikem této odpovědnosti je skutečnost, že vznik škody se předpokládá postupem vydání akcie umožněným § 5 odst. 4 CenP. Jinak vyjádřeno, ke vzniku škody a odpovědnosti za ni postačí, aby akcie byla vydána dle § 5 odst. 4 CenP.

V krajním případě lze uvažovat o trestněprávní odpovědnosti osob podílejících se na vydání cenného papíru jiným postupem než zakotveným v § 5 odst. 1 CenP.

Vydání cenného papíru dle současného ust. § 5 odst. 4 CenP by však mělo vždy být v souladu s dobrými mravy (ust. § 3 ObčZ), zásadami poctivého obchodního styku [ust. § 265 ObchZ v návaznosti na ust. § 261 odst. 3 písm. a) ObchZ] a eventuálně i s Listinou základních práv a svobod (čl. 11 odst. 1, čl. 26 odst. 1). Každopádně platí, že „abusus iuris vūbec není výkonem subjektivního oprávnění, že se jedná jen o zdánlivé právní jednání, které co do svého určení směřuje contra legem, ačkoliv slovnímu znění zákona formálně odpovídá do posledního písmene.“⁶

Dle mého soudu však nedošlo ke zdařilé formulaci ochraňující dostatečně oprávněného prvního nabyvatele a především byla zvolena nevhodná konstrukce právní domněnky nabytí cenného papíru v dobré víře (§ 5 odst. 4 CenP in fine). Přesto zakotvení teorie domnělého práva je přínosem pro ochranu oběhu akcií a jejich poctivých nabyvatelů, a lze jen doufat, že úvahy soudu při rozhodování budou ku prospěchu skutečně oprávněných nabyvatelů akcií.

❖ AUTOR JE ADVOKÁTEM V OSTRAVĚ.

1 Kotásek, J., Pokorná, J., Raban, P. a kol.: Kurs obchodního práva, Právo cenných papírů, C. H. Beck 2005, str. 70.

2 Hueck-Canaris: Recht der Wertpapiere, Verlag Vahlen 1986, str. 33, nebo Richardi, R.: Wertpapierrecht, C. F. Müller Juristischer Verlag 1987, str. 54.

3 Opačně viz Dědič a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Bova Polygon 2002, str. 1387-1388.

4 Kotásek, J., Pokorná, J., Raban, P. a kol.: Kurs obchodního práva, Právo cenných papírů, C. H. Beck 2005, str. 70.

5 Opačně Dědič a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Bova Polygon 2002, str. 1388.

6 Eliáš, K.: Mala herba cito crescit, Sborník Karlovarských právnických dnů 1999, Linde Praha 1999, str. 140, s odkazem na práci Kandy, A.: K problematice zákazu zneužívání subjektivních práv, čas. Právník 1970, str. 764 a násl.

Zproštění odpovědnosti zaměstnavatele za pracovní úraz a nemoc z povolání

JUDR. LADISLAV JOUZA

Právní úprava náhrady škody v důsledku pracovních úrazů a nemocí z povolání v zákoníku práce (dále jen „ZP“) patří k nejsložitější problematice v pracovníprávních předpisech. Zejména ustanovení vztahující se k částečnému nebo úplnému zproštění odpovědnosti zaměstnavatele za náhradu škody není jednoduchou záležitostí. V advokátní praxi se tyto otázky objevují velmi často a jejich řešení nebývá jednoduché.

Odpovědnost zaměstnavatele za škodu vzniklou zaměstnanci při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání je objektivní odpovědnost. Zaměstnavatel odpovídá za tuto škodu bez ohledu na vlastní zavinění v případě, že byly splněny zákonné předpoklady vzniku škody. Vzhledem k tomu, že se nevyžaduje zavinění zaměstnavatele, je třeba v určitých případech zaměstnavateli odpovědnost snížit nebo úplně vyloučit, pokud k pracovnímu úrazu nebo nemoci z povolání došlo porušením pracovních povinností zaměstnance. ZP tak stanoví v ustanovení § 191 důvody,

kdy se zaměstnavatel může své odpovědnosti zcela nebo zčásti zprostit. Existenci těchto důvodů prokazuje zaměstnavatel.

Úplné zproštění odpovědnosti zaměstnavatele

Úplné zproštění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu přichází v úvahu ve dvou případech uvedených v ustanovení § 191 odst. 1 ZP. V prvé řadě se jedná o skutečnost, že škoda byla způsobena výhradně tím, že postižený **zaměstnanec svým zaviněním porušil právní nebo ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti**

články

a ochrany zdraví při práci nebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány (písm. a).

Tento liberační důvod se týká porušení povinností zaměstnance, které jsou mu uloženy právními nebo ostatními předpisy nebo pokyny zaměstnavatele a slouží k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a k předcházení vzniku pracovních úrazů, nemocí z povolání a materiálních škod. *O porušení právních předpisů zaměstnancem půjde pouze v případech, bude-li porušeno konkrétní ustanovení právního předpisu.*

Za právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci se podle ustanovení § 273 odst. 1 ZP považují předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, předpisy o bezpečnosti technických zařízení a technické normy, stavební předpisy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými přípravky a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví.

Pokyny k bezpečnosti práce

Pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci se rozumí konkrétní pokyny dané zaměstnanci jeho nadřízenými (§ 273 odst. 2 ZP).

Podle soudního rozhodnutí R 11/1976 *se musí jednat o předpis nebo pokyn konkrétní, který upravuje určitý způsob jednání nebo konkrétní způsob jednání zakazuje. Pokyn vydaný jen všeobecně nebo pokyn, který byl vydán za jiným účelem než k ochraně života a zdraví podřízených zaměstnanců (např. pro zajištění kvality výrobků) povahu pokynu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nemá. Porušení předpisů nebo pokynů všeobecného charakteru tedy nemůže mít za následek zproštění se odpovědnosti za škodu.*

Není možno se dovolávat porušení jen všeobecných ustanovení bezpečnostních předpisů, podle nichž si má každý počínat tak, aby neohrožoval své zdraví a zdraví jiných osob (§ 191 odst. 4 ZP).

Porušení bezpečnostních předpisů nebo pokynů ze strany zaměstnance musí být zaviněné. O zavinění může jít jen tehdy, jestliže zaměstnanec bezpečnostní předpis nebo pokyn poruší vědomě. Zavinění ve formě nevědomé nedbalosti neodůvodňuje zproštění se odpovědnosti zaměstnavatele. Jde-li o porušení bezpečnostního pokynu,

musí být hodnoceno, zda postižený zaměstnanec náležitě pokyn vnímal a zda mu i se zřetelem ke své duševní vyspělosti porozuměl. V případě, že zaměstnanec od zaměstnavatele obdrží pokyn k určité práci v rozporu s bezpečnostním předpisem a zaměstnanec pokyn splní, je na jeho straně zavinění vyloučeno a zaměstnavatel se nemůže odpovědnosti zprostit, protože dal k takovému postupu práce příkaz. Ani v případě, kdy zaměstnanec má právo splnění uvedeného pokynu odmítnout, avšak neučiní tak, nemůže se zaměstnavatel zprostit odpovědnosti.

Kromě zaviněného porušení bezpečnostního předpisu či pokynu ze strany zaměstnance musí zaměstnavatel prokázat, že zaměstnance s těmito předpisy či pokyny řádně seznámil. Zaměstnavatel je povinen zaměstnance seznamovat s bezpečnostními předpisy či pokyny průběžně po celou dobu trvání pracovního poměru a nikoli pouze před nástupem do zaměstnání. Seznámení s předpisy a pokyny musí být řádné, nestačí např. pouze formální vyjmenování předpisů, které musí zaměstnanec dodržovat.

Podle soudního rozhodnutí R 32/1963 *by nešlo o řádné seznámení s bezpečnostními předpisy nebo pokyny ani v případě, že by zaměstnavatel dal příslušné předpisy zaměstnanci pouze k přečtení. Na tomto závěru by neměnilo nic ani to, kdyby zaměstnanec svým podpisem stvrdil, že s těmito předpisy byl seznámen.*

I když splnění povinnosti seznámit zaměstnance s předpisy a pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při

Není možno se dovolávat porušení jen všeobecných ustanovení bezpečnostních předpisů, podle nichž si má každý počínat tak, aby neohrožoval své zdraví a zdraví jiných osob.

práci musí zajistit zaměstnavatel, *nelze vyloučit případy, kdy toto seznámení provádí jiný subjekt či orgán a lze ho považovat za dostatečné* (např. řidič, který při dopravní nehodě utrpěl pracovní úraz způsobený porušením dopravního předpisu z jeho strany, nemůže namítat, že ho zaměstnavatel s tímto předpisem řádně neseznámil. Znalost dopravních předpisů je podmínkou vydání řidičského průkazu. Tuto znalost prokazuje každý řidič před dopravními orgány při zkoušce, které se musí podrobit, má-li mu být řidičský průkaz

vydán. Na druhé straně je ovšem správné, aby se zaměstnavatel při změně dopravních předpisů postaral o doškolení řidičů, a to za pomoci dopravních orgánů.)

Zaměstnavatel dále nemusí zaměstnance seznamovat s předpisy, které jsou všeobecně známé, které je třeba dodržovat i v soukromém životě (např. zaměstnanec utrpí úraz tím, že vyskočí z tramvaje, ačkoli je všeobecně známo, že je to zakázáno).

Další podmínkou zproštění odpovědnosti zaměstnavatele je příčinná souvislost mezi vzniklou škodou na zdraví a porušením bezpečnostního předpisu či pokynu. Není-li zde příčinná souvislost, nemůže se zaměstnavatel odpovědnosti zprostit, i když postižený zaměstnanec současně porušil bezpečnostní předpis či pokyn (např. zaměstnanec je povinen používat při práci ochranných brýlí, avšak nečiní tak a utrpí zranění na ruce. V tomto případě skutečnost, že zaměstnanec pracoval bez ochranných brýlí, není v příčinné souvislosti se vzniklým úrazem.).

Soustavná kontrola bezpečnostních předpisů

Kromě výše uvedených skutečností *musí zaměstnavatel prokázat, že soustavně kontroloval, jestli zaměstnanci bezpečnostní předpisy či pokyny znají a jak je dodržují, a že jejich znalost a dodržování soustavně vyžadoval.* Nestačí provádět soustavnou kontrolu dodržování bezpečnostních předpisů či pokynů a kontrolu jejich znalostí. Kontrola by nepřinesla žádné výsledky, pokud by se nevyvozovaly závěry ze zjištěných nedostatků. Jako prostředku k nápravě by měl zaměstnavatel použít např. napomenutí zaměstnanců nebo projednání jejich jednání např. v odborovém orgánu. Povinnost soustavně kontrolovat znalosti a dodržování bezpečnostních předpisů či pokynů a jejich znalosti a dodržování vyžadovat musí zaměstnavatel splnit nejen pokud se chce zprostit odpovědnosti za škodu, ale povinnost kontrolovat úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je v obecné rovině stanovena i v části zákoníku práce týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a zaměstnavatel ji musí splnit v každém případě [§ 133 odst. 1 písm. e) ZP].

Opilost jako zprošťovací důvod

Druhým zprošťovacím důvodem je skutečnost, kdy si *zaměstnanec přivodil škodu svou opilostí nebo v důsledku zneužití jiných návykových látek a zaměstnavatel*

články

nemohl škodě zabránit [§ 191 odst. 1 a 2, písm. b) ZP]. Aby se zaměstnavatel mohl dovolat tohoto zprošťovacího důvodu, musí prokázat, že jsou splněny všechny stanovené podmínky: že zaměstnanec byl při práci opilý či že zneužil jiné návykové látky, že je příčinná souvislost mezi opilostí či zneužitím jiných návykových látek a vzniklou škodou a že zaměstnavatel nemohl škodě zabránit.

Především je třeba ujasnit, **kdy lze hovořit o opilosti u zaměstnance**. Pojem opilost není v zákoníku práce definován. Je jasné, že každé požití alkoholického nápoje nemusí mít vždy za následek opilost. Po požití alkoholických nápojů nastává určitý útlum mozkové kůry. Dochází k oslabení zábranných a kontrolních mechanismů a jiných psychických funkcí, které se stupňují v závislosti na množství požitého alkoholu. Tyto důsledky se navenek projevují malátností, únavou, nemotornými pohyby, vrávoravou chůzí, řeč se stává obtížnou a nesrozumitelnou. V některých případech se objevuje výstřední, neobvyklé chování, jako nedůtklivost, popudlivost, hádavost apod. Na základě těchto průvodních jevů dokážeme určit, zda zaměstnanec je nebo není opilý. *Vnější znaky jsou pro účely odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání spolehlivější kritérium než množství požitého alkoholu nebo krevní zkouška, i když tato hlediska mohou být při posuzování vodítkem. Nelze totiž opomíjet to, že každý reaguje na alkohol různě.*

Na stav opilosti podle zákoníku práce usuzujeme v takovém případě, kdy k požití alkoholu dojde v míře, která způsobí snížení duševních funkcí a celkové pohotovosti zaměstnance. *Posouzení je věcí znaleckého posudku, kdy znalec-lékař může nejlépe posoudit vliv požitého alkoholu na snížení duševních schopností.*

Z rozhodování soudů je patrné, že opilost podle zákoníku práce nelze vykládat shodným způsobem jako opilství v případě trestněprávního jednání. V trestním právu se v souvislosti s opilstvím mj. vyskytuje jako trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 201 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů). Dopustí se ho ten, kdo ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil např. požitím alkoholu, vykonával zaměstnání nebo činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku [objektivní stránka je ještě doplněna alternativně podmínkami uvedenými pod písmeny a)-d)]. Stav vylučující způsobilost je u řidiče motorového vozidla dán vždy, jestliže hladina alkoholu v krvi dosáhla 1 promile. V konkrétním případě může být nižší. **Z výše uvedeného je**

patrné, že u opilství v trestním právu v podstatě stačí, že pachatel vůbec požil alkoholické nápoje, aniž se důsledky požití alkoholu projevíly navenek.

V případě, že je zaměstnanec pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek, dopouští se tak závažného porušení pracovní kázně nebo dokonce porušení pracovní kázně zvláště hrubým způsobem, pro který je možné se zaměstnancem skončit pracovní poměr výpovědí nebo v kvalifikovaných případech i okamžitým zrušením. Alkohol a jiné návykové látky totiž působí negativním způsobem na osobu zaměstnance a znemožňují mu vykonávat práci, která odpovídá jeho pracovnímu závazku.

Z rozhodování soudů je patrné, že opilost podle zákoníku práce nelze vykládat shodným způsobem jako opilství v případě trestněprávního jednání.

Zaměstnavatel, který se chce dovolat tohoto zprošťovacího důvodu musí dále prokázat, že vzniklé škodě nemohl zabránit. V této souvislosti nelze opominout povinnosti zaměstnavatele z hlediska úrazové prevence. Ustanovení § 170 ZP, týkající se předcházení škodám, zdůrazňuje povinnost zaměstnavatele soustavně kontrolovat, zda zaměstnanci plní své pracovní úkoly tak, aby nedocházelo ke škodám. V ustanovení § 74 ZP se ukládá mimo jiné vedoucím zaměstnancům zabezpečovat dodržování právních a jiných předpisů, zejména vést zaměstnance k pracovní kázni, zajišťovat, aby nedocházelo k porušování pracovní kázně a neplnění povinností, vytvářet příznivé pracovní podmínky a zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci. *Již z těchto ustanovení vyplývá, že zaměstnavatel musí vyvodit důsledky a učinit opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zjistí-li u zaměstnance opilost, protože opilost je ohrožena bezpečnost a zdraví při práci nejen zaměstnance, který je opilý, ale i ostatních zaměstnanců.*

Zaměstnavatel, zjistí-li u zaměstnance opilost nebo zneužití jiných návykových látek, by proto především měl takovému zaměstnanci další výkon práce zakázat. Pokud by zaměstnavatel či vedoucí zaměstnanec o opilosti zaměstnance věděl nebo by opilost zaměstnance musel zjistit, kdyby prováděl kontrolu, která je mu uložena [§ 135 odst. 4 písm. g) ZP], a nepodnikl potřebné kroky, nebude

moci zaměstnavatel prokázat, že učinil vše, aby škodě zabránil. V jednání zaměstnavatele tudíž bude možné spatřovat další příčinu vzniklé škody, takže úplné zproštění odpovědnosti nebude přicházet v úvahu. **K úplnému zproštění odpovědnosti zaměstnavatele tedy musí prokázat, že o opilosti zaměstnance nevěděl a vědět nemohl**, např. proto, že opilost zaměstnance nebyla patrná, nijak se neprojevovala v jednání zaměstnance nebo že zaměstnanec pracoval na odlehklém pracovišti a kontrolu nebylo možno provést.

U obou výše uvedených zprošťovacích důvodů musí být stanovené skutečnosti jedinou příčinou vzniklé škody. Zjistí-li se, že další příčinu vzniklé škody lze spatřovat v další okolnosti, např. v porušení bezpečnostního předpisu ze strany zaměstnavatele, nebude přicházet v úvahu úplné zproštění odpovědnosti zaměstnavatele, ale jen zproštění částečné.

Částečné zproštění odpovědnosti zaměstnavatele

Pokud jsou uvedené důvody zproštění odpovědnosti jedinou příčinou vzniklé škody, dochází k úplnému zproštění odpovědnosti zaměstnavatele. Zákoník práce v těchto případech bere v úvahu, že ke vzniku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání došlo protiprávním jednáním zaměstnance. Je nepochybné, že v případě, pokud tyto skutečnosti byly pouze jednou z příčin vzniklé škody, není možné, aby se zaměstnavatel zcela zprostil odpovědnosti. Je zde totiž ještě další skutečnost, na které zaměstnanec nenese vinu a kterou mu nelze přičíst k tíži. Zákoník práce v tomto případě uznává, aby uvedené shodné právní skutečnosti byly důvodem k částečnému zproštění odpovědnosti zaměstnavatele v případě, že nebyly jedinou právní skutečností vedoucí ke vzniku škody [§ 191 odst. 2 písm. a) a b) ZP].

Na rozdíl od úplného zproštění odpovědnosti zaměstnavatele se u liberačního důvodu, který předpokládá porušení bezpečnostních předpisů nebo pokynů ze strany zaměstnance, nevyžaduje splnění podmínky ze strany zaměstnavatele, že dodržování a znalost bezpečnostních předpisů nebo pokynů bylo soustavně kontrolováno a vyžadováno. V případě opaku by totiž zaměstnanec, u něhož zaměstnavatel nesplnil výše uvedenou podmínku, nebylo možno vůbec postihnout, ačkoliv si zaměstnanec způsobil škodu svým zaviněním a s porušovaným předpisem či pokynem byl řádně seznámen. Navíc by právní úprava na zaměstnance nepůsobila výchovně.

Příklad uvedeného liberačního důvodu: U pracovního úrazu se zjistí, že příčinou

články

bylo to, že zaměstnanec odstranil ze stroje ochranný kryt a pracoval bez něho. Zároveň se zjistí, že toto jednání zaměstnance nebylo jedinou příčinou vzniklé škody. Další příčinou je možno spatřovat v nevhodných pracovních podmínkách. K úrazu došlo totiž také proto, že jiný zaměstnanec do postiženého při přecházení kolem stroje nešťastně vrazil tak, že postižený utrpěl úraz. Tato okolnost, která sice není porušením bezpečnostního předpisu ze strany zaměstnavatele, je další příčinou vzniklé škody, takže bude přičítána u úvalu jen částečně zproštění odpovědnosti zaměstnavatele. Pro úplnost je potřeba uvést, že u liberačního důvodu, který předpokládá opilost postiženého zaměstnance nebo zneužití jiných návykových látek postiženým zaměstnancem, se u částečného zproštění odpovědnosti zaměstnavatele, na rozdíl od úplného zproštění, nevyžaduje splnění podmínky ze strany zaměstnavatele, že nemohl škodu zabránit.

Co je lehkomyšlnost

Třetím důvodem částečného zproštění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu je skutečnost, že zaměstnanci vznikla škoda proto, že si počínal v rozporu s obvyklým způsobem chování tak, že je zřejmé, že ač neporušil právní nebo ostatní předpisy nebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, jednal lehkomyšlně a musel si přitom být vzhledem ke své kvalifikaci a zkušenostem vědom, že si může přivodit újmu na zdraví [§ 191 odst. 2 písm. c) ZP].

Ke vzniku tohoto liberačního důvodu je třeba splnění těchto předpokladů: lehkomyšlné jednání zaměstnance, rozpor s obvyklým způsobem chování a vědomí zaměstnance, že si může přivodit újmu na zdraví. Tento liberační důvod má význam v tom, že postihuje určité jednání zaměstnance, které je nebezpečné či riskantní, ačkoli není zakázáno žádným bezpečnostním předpisem či pokynem. Taková jednání nelze vždy postihnout bezpečnostním předpisem nebo pokynem, zejména jde-li o jednání, které u zaměstnanců není obvyklé, či o jednání při činnostech, u nichž způsob konání práce je všeobecně znám, a tudíž by bylo nadbytečné ho upravovat.

Například je zbytečné právním předpisem upravovat způsob chůze zaměstnanců, v zemědělské výrobě např. způsob sekání kosou, dále ukládat zaměstnancům povinnosti neklouzat se po podlaze, nejezdít po zábradlí, nepřibližovat se do těsné blízkosti zapojeného ventilátoru apod.

Vzhledem k tomu, že zákoník práce *ne*definuje pojem lehkomyšlného jednání, v konkrétním případě mohou vzniknout pochybnosti, zda jde o lehkomyšlné jed-

nání podle zákoníku práce, a tudíž často vzniká problém s aplikací tohoto liberačního důvodu na daný případ.

Ovšem nelze každou nedbalost kvalifikovat jako lehkomyšlnost. Podle ustanovení § 190 odst. 5 ZP nelze za lehkomyšlné jednání považovat běžnou neopatrnost a jednání vyplývající z rizika práce. Pro lehkomyšlné jednání je charakteristické, že zaměstnanec věděl nebo musel vědět, že postupuje způsobem, který může způsobit újmu na zdraví, způsobem neobvyklým u ostatních zaměstnanců, a bez přiměřených důvodů spoléhal, že k poškození na zdraví nedojde. Naproti tomu o neopatrnost nebo o jednání vyplývající z rizika práce půjde tehdy, postupuje-li zaměstnanec běžným způsobem, který je obvyklý při výkonu konkrétní činnosti, jeho pozornost je soustředěna na práci a přitom se nevědomě dopustí chyby, která se může stát každému zaměstnanci.

Rozdíl mezi lehkomyšlností a neopatrností, který má na mysli zákoník práce, bychom mohli vyjádřit také tak, že slovo lehkomyšlnost nahradíme slovem „riskování“ nebo „hazardérství“.

Příklady:

- Skladník má ve skladu sundat bednu s náradím, která je na nejvyšší polici. Místo aby postupoval obvyklým způsobem, tj. použil žebříku, který má k dispozici, šplhá po regálech, přitom uklouzne, spadne a utrpí úraz. Takové počínání lze posuzovat jako lehkomyšlné, protože zaměstnanec věděl, že takto postupovat nemá, že může utrpět úraz, ale lehkomyšlně spoléhal, že se mu nic nestane. Naproti tomu utrpí úraz skladník při výstupu po žebříku, kterého použil, aby snesl potřebný materiál. K úrazu došlo proto, že mu sklouzla noha po přičce a skladník spadl. Takové jednání nelze považovat za lehkomyšlné, je to obvyklý způsob chování při práci a jednání je nutno hodnotit jako běžnou neopatrnost, která se může při takové činnosti přihodit každému.

- Zaměstnanec se pokusí zastavit tělem jedoucí uvolněný hornický vozík, ačkoli musí vědět, že je to riskantní a že vozík takto zastavit nemůže. Nejde o běžnou neopatrnost, ale o lehkomyšlné jednání.

- V projednávaném případě (soudní rozhodnutí 6 Cz 24/1991-Nejvyšší soud ČR), byl zaměstnanec (strážný) vyslán nadřazeným uzavřít vchod do rozestavěného objektu. Zaměstnanec z vlastní iniciativy vstoupil do prvního patra objektu, neboť z něj slyšel hlasy, vešel do tmavé místnosti, ačkoli neměl žádný světelný zdroj, a propadl se větrací šachtou do hloubky 7,25 m.

K uzavření vchodu zaměstnanec nepotřeboval svítílnu, protože prostor před objektem byl osvětlen veřejným osvětlením. V objektu se zaměstnanec orientoval podle světla z veřejného osvětlení a v prostoru, kde byla úplná tma, podle hmatu. Podle výsledků dokazování zaměstnanec stavební stav objektu neznal a svým jednáním sledoval pouze to, aby v objektu neuzavřel osoby, jejichž hlasy slyšel. Soud poukázal na to, že podle obecné zkušenosti vsup do neosvětlených a neznámých prostor může mít za následek poškození zdraví a zaměstnanec si toho musel být vzhledem ke svým životním zkušenostem vědom. Jednání zaměstnance však nelze hodnotit bez přihlídnutí ke konkrétní časové a místní situaci, v níž takto postupoval (v objektu slyšel hlasy a objekt byl částečně osvětlen veřejným osvětlením), a k tomu, že k výkonu práce strážného nebyl zaměstnavatelem proškolen ani zacvičen a že neměl s výkonem této práce u daného zaměstnavatele potřebné profesionální zkušenosti (úraz se mu přihodil druhý den po nástupu do práce). Za těchto souvislostí nelze v jednání spatřovat přímé riskování možnosti poškození zdraví, popřípadě hazardování s vlastním zdravím. Jestliže měl zaměstnanec snahu přesvědčit se v objektu, který měl uzavřít, o pohybu osob, jejichž hlasy slyšel, nelze mu jeho postup vytýkat. Vstoupil-li přitom do neosvětlených prostor, je zřejmé, že jeho jednání bylo nesprávné, že však v dané situaci nepřesáhlo běžnou míru neopatrnosti. Postup zaměstnance proto nezaplnil všechny předpoklady lehkomyšlného jednání.

Soudní praxe charakterizovala lehkomyšlné jednání podobně, a to na základě rozhodnutí R 35/1970, kde lehkomyšlným jednáním je takové jednání, kdy si vzhledem ke konkrétní časové i místní situaci (např. osvětlení prostoru) na pracovišti počíná zaměstnanec způsobem, při němž vědomě podstupuje riziko hrozícího nebezpečí na zdraví a jenž je v rozporu s obvyklým způsobem chování. Jednání v rozporu s obvyklým způsobem chování znamená, že zaměstnanec postupuje odlišně od ostatních zaměstnanců v daném čase a odlišně od svého jednání a jednání ostatních zaměstnanců v minulosti. Tak tomu bude např. při skákání po schodech, klouzání po zábradlí, přelézání plotů, kdy neobvyklou takovou způsobu chování bude patrná na první pohled. Ve složitějších případech bude záležet na posouzení konkrétního jednání.

V praxi se vyskytují případy chování, které je nebezpečné, a přesto je na pracovišti obvyklé. V takových případech nebude možné se dovolávat zproštění odpovědnosti, neboť zaměstnavatel takové jednání u zaměstnanců trpí, a proto se nemůže dovolávat jejich lehkomyšlnosti.

Příklad: Dělníci na staveništi si zkracují

články

cestu do kantýny tím, že přelézají srovnané metry dříví. Protože však takto postupuje většina zaměstnanců a zaměstnavatel proti takovému jednání nezakročí a trpí jej, nemůže se zprostit odpovědnosti.

Z judikatury:

- Podle soudního rozhodnutí R 11/1976 se musí jednat o předpis nebo pokyn konkrétní, který upravuje určitý způsob jednání nebo konkrétní způsob jednání zakazuje. Pokyn vydaný jen všeobecně nebo pokyn, který byl vydán za jiným účelem než k ochraně života a zdraví podřízených zaměstnanců (např. pro zajištění kvality výrobků) povahu pokynu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nemá. Porušení předpisů nebo pokynů všeobecného charakteru tedy nemůže mít za násle-

dek zproštění se odpovědnosti za škodu.

- Podle soudního rozhodnutí R 32/1963 by nešlo o řádné seznámení s bezpečnostními předpisy nebo pokyny ani v případě, že by zaměstnavatel dal příslušné předpisy zaměstnanci pouze k přečtení. Na tomto závěru by neměnilo nic ani to, kdyby zaměstnanec svým podpisem stvrdil, že s těmito předpisy byl seznámen.

Řidič, který při dopravní nehodě utrpěl pracovní úraz způsobený porušením dopravního předpisu z jeho strany, nemůže namítat, že ho zaměstnavatel s tímto předpisem řádně neseznámil. Znalost dopravních předpisů je podmínkou vydání řidičského průkazu. Tuto znalost prokazuje každý řidič před dopravními orgány při zkoušce, které se musí podrobit, má-li mu být řidičský průkaz vydán.

Z uvedeného vyplývá závěr, že při

úplném zproštění odpovědnosti neodpovídá zaměstnavatel za škodu vůbec. Při částečném zproštění odpovědnosti se určí část škody, kterou nese zaměstnanec podle míry jeho zavinění. V případě, kdy došlo k částečnému zproštění odpovědnosti zaměstnavatele pro lehkomyšlné jednání zaměstnance [§ 191 odst. 2 písm. c) ZP] uhradí však zaměstnavatel alespoň jednu třetinu škody.

Z další judikatury: R 11/1976, R 11/1978, R 42/1969, R 28/1980, 6 Cz 24/91 Nejvyššího soudu ČR.

♦ AUTOR PŮSOBÍ JAKO PRÁVNÍK NA MINISTERSTVU PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR.

Sazby úroků z prodlení v posledních 10 letech

Doplnění článku „Nová úprava úroků z prodlení a potírání prodlení v obchodních transakcích“ autora Mgr. Tomáše Hulvy, uveřejněného Českou advokátní komorou v Bulletinu advokacie č. 1/2006, str. 20 – 24

MGR. TOMÁŠ HULVA

V Bulletinu advokacie číslo 1/2006 byl na stranách 20 – 24 uveřejněn článek Mgr. Tomáše Hulvy s názvem „Nová úprava úroků z prodlení a potírání prodlení v obchodních transakcích“.

Na straně 22, přechodná a závěrečná ustanovení, došlo nedopatřením k tiskové chybě uvedením hodnoty REPO

sazby stanovené Českou národní bankou k datu 27. 8. 2004 ve výši 3,50 % a k datu 29. 4. 2005 ve výši 2,75 %. Správné hodnoty REPO sazeb byly 2,5 % k datu 27. 8. 2004 a 1,75 k datu 29. 4. 2005.

Pro objasnění a doplnění výše uvedeného článku a pro praktické použití jednotlivých sazeb advokáty a dalšími čtenáři Bulletinu advokacie uvádím v následujících řádcích jednotlivé sazby,

kteří tvoří základ pro výpočet úroku z prodlení, jakož i výpočet úrokových sazeb. Nejprve uvádím výpočet sazby úroku z prodlení, k němuž došlo před dnem 28. 4. 2005, a poté uvádím úrokové sazby, jež se počítaly dle předchozí právní úpravy, tedy z dvojnásobku diskontní sazby platné k prvému dni prodlení dlužníka.

Úroky z prodlení počítané z jistin, u nichž se dostal dlužník do prodlení před dnem 28. 4. 2005, se počítají vždy z dvojnásobku diskontní sazby platné k prvému dni prodlení. Diskontní sazba v jednotlivých obdobích od roku 1995 viz tabulka 2.

♦ AUTOR JE ADVOKÁTNÍM KONCIPIENTEM V OPAVĚ

Tabulka 1: REPO sazba

REPO sazba k datu	Relevantní pololetí	Hodnota REPO sazby v procentech	Sazba úroku z prodlení
27. 8. 2004	28. 4. 2005 – 30. 6. 2005	2,5 %	9,5 %
29. 4. 2005	1. 7. 2005 – 31. 12. 2006	1,75 %	8,75 %
31. 10. 2005	1. 1. 2006 – 30. 6. 2006	2,0 %	9,0 %

Tabulka 2: Diskontní sazba od roku 1995

Platnost od:	Diskontní sazba	Sazba úroku z prodlení	Platnost od:	Diskontní sazba	Sazba úroku z prodlení	Platnost od:	Diskontní sazba	Sazba úroku z prodlení
24. 10. 1994	8,5 %	17 %	27. 10. 1999	5 %	10 %	31. 1. 2003	1,5 %	3 %
26. 6. 1995	9,5 %	19 %	23. 2. 2001	4 %	8 %	26. 6. 2003	1,25 %	2,5 %
21. 6. 1996	10,5 %	21 %	27. 7. 2001	4,25 %	8,5 %	1. 8. 2003	1 %	2 %
27. 5. 1997	13 %	26 %	30. 11. 2001	3,75 %	7,5 %	25. 6. 2004	1,25 %	2,5 %
14. 8. 1998	11,5 %	23 %	22. 1. 2002	3,50 %	7 %	27. 8. 2004	1,5 %	3 %
27. 10. 1998	10 %	20 %	1. 2. 2002	3,25 %	6,5 %	28. 1. 2005	1,25 %	2,5 %
23. 12. 1998	7,5 %	15 %	26. 4. 2002	2,75 %	5,5 %	1. 4. 2005	1 %	2 %
12. 3. 1999	6 %	12 %	26. 7. 2002	2 %	4 %			
3. 9. 1999	5,5 %	11 %	1. 11. 2002	1,75 %	3,5 %			

Přechod na nový výpočet úroků z prodlení počínaje dnem 28. 4. 2005

Proč (ne)využít zajišťovací převod práva?

MGR. JIŘÍ JANEBA

I. Úvodem

Právní úprava závazkových právních vztahů stanoví prevenční povinnosti v těchto vztazích a případně dává věřiteli možnost realizovat práva a povinnosti vyplývající ze závazků prostředky státního donucení. Ke zvýšení právní jistoty účastníků závazkových právních vztahů jsou zákonem stanoveny specifické prostředky, zajišťovací právní prostředky, které slouží k dosažení, popř. usnadnění uspokojení věřitele ze závazkového právního vztahu. Jedním z institutů zajištění závazků je zajišťovací převod práva.

Tento článek nepojednává o zajišťovacím převodu finančního nástroje, ani o zajišťovacím převodu peněžních prostředků, které upravil zákon č. 377/2005 Sb., který novelizoval zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, protože se jedná o specifickou úpravu v rámci obchodních závazkových vztahů, která dopadá na relativně úzkou skupinu adresátů. Použití termínu „zajišťovací převod práva“ v tomto článku se tak vztahuje k ustanovení § 553 občanského zákoníku, pokud není v textu uvedeno jinak.

II. Obecná charakteristika zajišťovacího převodu práva

Zajišťovací převod práva, upravený v ustanovení § 553 občanského zákoníku, je jedním z možných způsobů, jak může být zajištěn hlavní závazkový vztah. Úmyslně je výše uveden závazkový vztah bez přívlastku občanskoprávní nebo obchodněprávní. Využití zajišťovacího převodu práva upraveného ustanovením § 553 občanského zákoníku v obchodněprávních vztazích umožňuje ustanovení § 1 odst. 2 obchodního zákoníku.¹

Ustanovení § 553 občanského zákoníku, které je platné jak pro občanskoprávní, tak i obchodněprávní závazkové vztahy, stanoví, že

- 1) splnění závazku může být zajišťováno převodem práva dlužníka ve prospěch věřitele;²
- 2) smlouva o zajišťovacím převodu musí být uzavřena písemně.

III. Náležitosti smlouvy o zajišťovacím převodu práva

Při určení náležitostí smluvního obsahu, s ohledem na kusou úpravu zajišťovacího převodu práva, je nutno vycházet z obecného požadavku občanského zákoníku určitosti právních úkonů a z účelu jednání účastníků a zajištění právní jistoty jednání. Z uvedeného plyne, že **za podstatné složky můžeme uvést identifikaci účastníků, konkretizaci zajišťovaného závazku, určení převáděného práva a stanovení účelu převodu.**

Je na smluvních stranách, aby si dostatečně stanovily všechny možné aspekty, které při zajišťovacím převodu mohou nastat – např. ve vztahu k předmětu zajištění – nakládání s ním, právo kontroly, informační povinnosti, sjednání pojistění, zákaz převodu na třetí osobu, realizace včetně určení způsobu a postupu. Smluvním stranám se otevírají široké

možnosti při stanovení obsahu zajišťovacího převodu práva, jsou však limitovány § 39 občanského zákoníku, popř. § 265 obchodního zákoníku.

K platnému vzniku zajišťovacího převodu práva je zákonem vyžadována písemná forma, a to pod sankcí absolutní neplatnosti. V odborné literatuře se lze setkat s názorem, že zajišťovací převod vzniká i tehdy, jestliže smlouva o zajišťovacím převodu práva byla uzavřena ústně, tedy kdy věřitel přezve právo převáděné dlužníkem na základě smlouvy o zajišťovacím převodu práva neplané pro nedostatek písemné formy. Věřiteli nevznikne bezdůvodné obohacení, a to ani v případě, kdy věřitel dlužníkem převedené právo prodá a z výtěžku uspokojí svoji pohledávku.³ S uvedeným lze vyjádřit souhlas, ale je nutno upozornit na problémy, které může přinést případné soudní řízení, s ohledem na skutečnost, že zajišťovací převod práva byl učiněn pouze ústně. Díky nedostatečné právní úpravě zajišťovacího převodu práva bude dlužník např. jen těžko prokazovat, že s věřitelem bylo ujednáno, že věc má být prodána pouze ve veřejné dražbě a až v případě, že dlužník ani po dodatečné výzvě po splatnosti hlavního závazku nesplní.

IV. Předmět zajišťovacího převodu práva – movité věci

Z ustanovení § 133 odst. 1 občanského zákoníku vyplývá, že při převodu movité věci na základě smlouvy se vlastnictví nabývá převzetím věci, není-li právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto jinak. **Pro věřitele je nesporně výhodnější zajištění, když mu je věc odevzdána fakticky a nikoli jen na základě dlužníkovy prohlášení.** V případě, že movitá věc zůstane po uzavření smlouvy o zajišťovacím převodu práva v držbě dlužníka, má to pro věřitele několik negativ, např. může dojít k převodu na třetí osoby, protože ty nemusí vědět o tom, že vlastnické právo svědčí věřiteli; dlužník může věc zatížit zástavním právem; dát věc do nájmu. Většinu takovýchto jednání dlužníka budeme považovat za neplatná, ale i tak mohou nastat situace, kdy převod bude platný, např. při splnění podmínek uvedených v ustanovení § 446 obchodního zákoníku. Na základě výše uvedeného jednání dlužníka se může věřitel domáhat náhrady škody.

V. Předmět zajišťovacího převodu práva – nemovité věci

Do 1. 1. 1992 bylo zajištění závazků převodem práva upraveno pouze zákonem č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku. Zajištění závazků převodem práva bylo v tomto zákoně upraveno ustanovením § 207 a násl. Novela občanského zákoníku provedená zákonem č. 509/1991 Sb. přenesla ustanovení § 207 zákona č. 101/1963 Sb. do občanského zákoníku pod § 553. Jeden z problémů tohoto přenesení lze spatřovat při aplikaci zajišťovacího převodu práva na nemovité věci, protože z ustanovení § 2 odst. 3 zákona č. 101/1963 Sb. vyplývalo, že se zákon o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku nevztahuje na nabývání nemovitostí, avšak občanský zákoník žádné omezení ve vztahu k zajišťovacímu převodu práva nestanovil.

diskuse

Převádí-li se nemovitá věc na základě smlouvy, v našem případě smlouvy o zajišťovacím převodu práva, nabývá se vlastnictví vkladem do katastru nemovitostí podle zvláštních předpisů, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak. Převádí-li se na základě smlouvy nemovitá věc, která není předmětem evidence v katastru nemovitostí, nabývá se vlastnictví okamžikem účinnosti této smlouvy. Další zvláštností smlouvy o převodu nemovitostí je, že projevy účastníků musí být na téže listině. Na listu vlastnictví u věřitele nebude uvedeno, že vlastnické právo k nemovitosti bylo zapsáno na základě smlouvy o zajišťovacím převodu práva, ale pouze to, že vlastnické právo k nemovitosti bylo zapsáno na základě smlouvy o převodu nemovitosti. Třetí osoby v případě nevědomosti o zajišťovacím převodu práva ve vztahu k nemovitosti budou v dobré víře, že věřitel jako vlastník nemovitosti není omezen v možnosti nemovitost převádět nebo zatěžovat věcnými právy. Smluvní omezení dohodnuté mezi věřitelem a dlužníkem v rámci zajišťovacího převodu práva je významné jen ve vztahu věřitel-dlužník. Závěrem lze upozornit na možnost domáhání se náhrady škody.

VI. Zánik zajištěné pohledávky

Významným prvkem zajišťovacího převodu práva, na který je nutno upozornit, je zánik zajištěné pohledávky. Vystávají zde otázky, zda je nutno sjednat rozvazovací podmínku, otázky smluvní úpravy zpětného převodu atd. O zajišťovací převod práva se jedná za předpokladu, že dlužník na věřitele převede své právo s rozvazovací podmínkou, že zajištěný závazek bude splněn. Podmíněně tak dochází ke změně v osobě nositele práva, bude-li však závazek splněn, obnovuje se bez dalšího původní stav.⁴ Ve smlouvě o zajišťovacím převodu práva lze ujednat povinnost věřitele ke zpětnému převodu práva, ale tuto možnost můžeme považovat za nadbytečnou. Vzhledem k tomu, že zajišťovací převod práva má akcesorickou povahu, tedy slouží k zajištění určitého hlavního závazku, nemůže existovat samostatně a nejpozději zánikem hlavního závazku také zaniká. **Splní-li dlužník zajišťovaný závazek, pak tento závazek zanikne a s ním zanikne i smlouva o zajišťovacím převodu práva. Zánikem těchto závazků nabývá vlastnictví opět v plném rozsahu dlužník.** Ke zpětnému převodu dochází automaticky, pokud má věc v držení věřitel, je povinen ji dlužníku vydat; ve vztahu k nemovitostem je díky nedostatečnosti zákona na smluvní strany kladen úkol, aby ve smlouvě bylo ujednání, na základě kterého bude možno učinit vklad do katastru nemovitostí. Za správný názor považuji to, že se vlastnické právo dlužníka obnovuje ex nunc.⁵

VII. Prodlení dlužníka

Při prodlení dlužníka se splněním závazku zajištěného převodem práva vždy nastane jedna z dále uvedených situací: věc má ve faktické moci věřitel nebo je věc v držení dlužníka. Pro věřitele je pochopitelně výhodnější, když má věc u sebe a může se uspokojit prodejem z volné ruky nebo veřejnou dražbou. **Smluvní úprava uhrazovací funkce zajišťovacího převodu práva by neměla být ve smlouvě opomenuta, aby se předešlo případným soudním sporům.** V rámci smluvní úpravy by mělo být pamatováno např. na stanovení způsobu realizace a úpravy jejího postupu, upozornění dlužníka na úmysl uspokojit se z převedeného práva, poskytnout dlužníkovi dodatečnou lhůtu ke splnění zajištěného závazku. V případě, že se věc nachází v držení dlužníka a ten ji dobrovolně věřiteli nevydá, by byl věřitel nucen postupovat podle ustanovení § 126 odst. 1 občanského zákoníku, což znamená podat žalobu na vydání věci, a následně se domáhat odebrání věci podle § 345 a násl. občanského soudního řádu.

Dále je možno poukázat na **problémy spojené s uplatněním soudního uspokojení a exekuce ve vztahu k zajišťovacímu převodu práva.** Je nutno si uvědomit, že výkon rozhodnutí lze v principu vést pouze na majetek ve vlastnictví dlužníka jako povinného. V odborné literatuře je vyjádřen názor, že tuto situaci je možno odstranit vhodnou smluvní úpravou, např. sjednáním rozvazovací podmínky spočívající v podání návrhu na soudní výkon rozhodnutí, popř. nařízení exekuce.⁶ Vzhledem k možnosti prodeje z volné ruky nebo využití veřejné dražby považuji využití soudního výkonu rozhodnutí za zbytečně zdlouhavý a komplikovaný proces vedoucí k uspokojení pohledávky věřitele.

VIII. Zajišťovací převod práva a veřejné právo (daňová otázka)

Daňová otázka ve vztahu k zajišťovacímu převodu práva je velice problematická. Pokud se bude jednat o zajišťovací převod práva k movité věci, lze uvést, že až do přijetí zákona č. 149/1995 Sb., který s účinností od 1. 8. 1995 novelizoval zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, nebyl vyřešen problém s odpisováním hmotného movitého majetku. **Možnost odpisů hmotného movitého majetku při zajišťovacím převodu práva** ze strany původního vlastníka umožňuje ustanovení § 28 odst. 4 zákona č. 586/192 Sb., o daních z příjmu. Zákonná úprava daní z příjmu v rámci zajištění závazku převodem práva k nemovitostem neumožňuje dlužníkovi na základě výpůjčky odpisy, oproti možnosti odpisů u hmotného movitého majetku. Odpisy nemůže do svého daňového základu zahrnovat ani věřitel, protože mu tento majetek neslouží k dosažení, zajištění a udržení příjmů.⁷ S tímto názorem si dovolím nesouhlasit, protože dle mého názoru je velice zobecnující a dovedu si představit situace, kdy převedený majetek bude sloužit k dosažení, zajištění a udržení příjmů, např. převod nebytových prostor – kanceláří.

Zajišťovací převod práva z logiky věci nemá mít trvalý charakter, přesto však **podléhá dani darovací, resp. dani z převodu nemovitostí.** Část finančních úřadů má snahu ve vztahu k zajišťovacímu převodu práva interpretovat, že podmínka úplatnosti je splněna poskytnutím protiplnění, např. ve formě získaného úvěru. Z povahy zajišťovacího převodu práva plyne, že ke kompenzaci závazku s hodnotou převedeného práva může dojít až při nesplnění závazku. Účelem zajišťovacího převodu vlastnického práva k věci je v prvé řadě jeho zajišťovací funkce. Teprve v případě, že není splněn zajišťovaný závazek, může nastoupit uhrazovací funkce tohoto zajišťovacího institutu. V okamžiku převodu vlastnického práva k nemovitostem z titulu zajišťovacího převodu práva se nejedná o úplatný převod nemovitostí, jak má na mysli zákon o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí.⁸

V literatuře se lze setkat s názorem, že je možno využít ustanovení § 25 odst. 3 zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, na základě kterého při splnění zákonem stanovených podmínek finanční ředitelství promine na žádost daňového subjektu daň z převodu nemovitostí nebo daň darovací.⁹ Tento názor považuji za nesprávný, protože v případě připuštění použití uvedeného ustanovení bychom byli nuceni za použití analogie dovodit, že zpětný převod předmětu zajišťovacího převodu práva je ve své podstatě odstoupením od smlouvy nebo vrácením daru. Aplikaci uvedeného ustanovení je nutno považovat za nesprávnou, ne proto, že by se daňová oblast neslučovala s aplikací analogie,¹⁰ ale proto, že kauza zpětného převodu vlastnického práva na základě splnění zajištěného závazku je zcela odlišná než odstoupení od smlouvy nebo vrácení daru.

Využívání zajištění závazku převodem vlastnického práva k nemovitostem bude vzhledem k daňové náročnosti spíše výjimeč-

diskuse

ne a lze předpokládat, že smluvní strany využijí jiný zajišťovací institut. Problémem je nedostatečná právní úprava v daňové oblasti. Na výše uvedené by měla reagovat zákonná úprava, která daňovou problematiku zajišťovacího převodu práva přechází bez povšimnutí. Ve shodě s dalšími autory si myslím, že současná právní úprava neodpovídá účelu a nad „únosnou“ míru zatěžuje smluvní strany rozebíraného zajišťovacího institutu.¹¹

IX. Přípravovaná rekodifikace občanského zákoníku a zajišťovací převod práva

Ani návrh nového občanského zákoníku neopomenul upravit zajišťovací převod práva, a to v ustanovení § 1710 a násl. Ustanovení § 1710 je v podstatě shodné s dnešní úpravou § 553 občanského zákoníku. V § 1711 je stanoveno, že právo převedené zajišťovacím převodem je převedeno s rozvazovací podmínkou, že zajištěný závazek bude splněn. Nesjednají-li strany něco jiného, vykonává věřitel k převedenému právu po dobu zajišťovacího převodu vlastnická práva v rozsahu prosté správy. Na základě závěrečného ustanovení § 1712 při splnění zajištěného závazku věřitel opět dlužníkovi umožní výkon práva v rozsahu jeho převodu a vydá mu vše, co z převedeného práva získal, jakož i nahradí to, co při obvyklé péči získat mohl. Při nesplnění zajištěného závazku se převod práva stává nepodmíněným a dlužník předá věřiteli listiny a právní pomůcky nutné k plnění výkonu převedeného práva. Důvodová zpráva uvádí pouze to, že při úpravě zajišťovacího převodu práva byl inspirací vládní návrh občanského zákoníku z r. 1937 po prověření vhodnosti této úpravy konfrontací se zahraničními právními řády. Zajišťovací převod práva uve-

dený v návrhu nového občanského zákoníku v podstatě kopíruje právní úpravu, která již neplatí, a byla § 207 a násl. upravena v zákoníku mezinárodního obchodu, zákon č. 101/1963 Sb. Návrhem nového občanského zákoníku se však neřeší v současnosti sporné otázky, viz výše.

X. Závěr

Zajišťovací převod práva je jednou z možností, jak zajistit závazek, ale je nutno poukázat na nemalé problémy, které mohou při jeho aplikaci vzniknout. **Hlavním problémem zajišťovacího převodu práva je insuficientní právní úprava v občanském zákoníku a neúplnost navazujících právních předpisů.** *Komplikaci přináší především aplikace zajišťovacího převodu práva v případech, že se jedná o převod vlastnického práva k nemovitostem.* Je nutno poukázat na nedostatečnou úpravu s ohledem na zápisy vlastnického práva k nemovitostem, kdy třetí osoby z listu vlastnictví zjistí pouze to, že vlastnické právo k nemovitosti bylo zapsáno na základě smlouvy o převodu nemovitosti. *Dalším problémem zajišťovacího převodu práva je nedostatečná právní úprava v daňové oblasti.* Jedná se především o problematiku vzniku daňové povinnosti podle zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí. Ani v návrhu nového občanského zákoníku není zajišťovací převod práva upraven komplexněji a na potřebné změny navrhovaná úprava nereaguje. Praktická využitelnost tohoto institutu je velice snížena díky problémům, které současná a asi i budoucí úprava přináší.

✦ AUTOR JE ADVOKÁTNÍM KONCIPIENTEM V HRADCI KRÁLOVÉ.

1 Štenglová, I., Pliva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 10., podstatně rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, 1035 s.

2 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 1969/2000, 30 Cdo 2089/2002, 22 Cdo 1273/2000, 30 Cdo 2384/2002.

3 Giese, E., Dušek, P., Payne-Koubová, J., Dietschová, L. Zajištění závazků v České republice. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, 147 s.

4 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 2535/1999, 22 Cdo 509/2001, 30 Cdo 1119/2002.

5 Mikeš, J., Švestka, J. Nad základními otázkami zajištění závazků převodem práva. Právní rozhledy, 2001, č. 6, 249-254 s.

6 Giese, E., Dušek, P., Payne-Koubová, J., Dietschová, L. Zajištění závazku v České republice.

2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, 163 s.

7 Giese, E., Dušek, P., Payne-Koubová, J., Dietschová, L. Zajištění závazku v České republice. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, 164 s.

8 Rozsudek Krajského soudu v Brně, čj. 29 Ca 297/2001-21.

9 Giese, E., Dušek, P., Payne-Koubová, J., Dietschová, L. Zajištění závazku v České republice. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, 165 s.

10 Usnesení Nejvyššího správního soudu čj. 2 Asf 144/2004-105.

11 Zoufalý, V., Zajišťovací převod práva. Právní rozhledy, 1997, č. 9, 448-452 s.; Sagát, I., Krovy, M., Několik poznámek k zajišťovacímu převodu vlastnického práva. Právo a podnikání, 1998, č. 10, 21-24 s.; Giese, E., Dušek, P., Payne-Koubová, J., Dietschová, L. Zajištění závazku v České republice. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, 167 s.

Byt a jeho příslušenství

JUDR. LUBOŠ CHALUPA

Výklad institutu příslušenství bytu je významnou otázkou právní teorie a praxe zejména proto, že nájem bytu je zvlášť chráněným právním vztahem, jakož i pro početnost a trvalost tohoto právního institutu; rozhodující pro výklad příslušenství bytu je stanovení pojmu „byt“.

Pojem byt

„**Bytem** je soubor místností (popřípadě jednotlivá obytná místnost), které jsou rozhodnutím stavebního úřadu určeny k trvalému bydlení (§ 76 odst. 1, § 85 zákona č. 50/1976 Sb., ve znění pozdějších předpisů) ve smyslu ustanovení § 685 a násl. obč. zákoníku. (Poznámka: Tím nejsou dotčeny případy uvedené v ustanovení § 104 odst. 1 zákona č. 50/1976 Sb., ve znění pozdějších předpisů).“ R 90/2003

Pro účely zákona č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů (účinn-

ného od 1. 5. 1994) je bytem místnost nebo soubor místností, které jsou podle rozhodnutí stavebního úřadu určeny k bydlení. [§ 2 odst. 1 písm. b) cit. zákona].

Za byt ve smyslu ustanovení § 685 a násl. obč. zákoníku je nutno považovat i dokončenou stavbu, resp. její určitou část, která je svým stavebně-technickým uspořádáním vybavena jako byt, pokud nejsou zachovány doklady o její kolaudaci ve smyslu ustanovení § 104 odst. 1 zákona č. 50/1976 Sb., ve znění pozdějších předpisů, případně pokud kolaudaci tehdy platné předpisy pro určitý typ staveb sloužících pro bydlení neukládaly (např. tzv. nouzové stavby).

V praxi se může jednat o situaci, kdy se dohledá pouze staré stavební povolení na stavbu obytného domu a nejsou již dochovány doklady o její kolaudaci, přičemž se jedná o stavbu prokazatelně stavebně dokončenou i určenou pro bydlení a takto užívanou po mnoho desetiletí až staletí. Existují-li věrohodné doklady (ověřená dokumentace) vylučující charakter předmětných prostor jako prostor bytových, je vyloučeno, aby se s účinností od 1. 1. 1956 dosud jednalo o byt (část bytu), a tudíž aby mohla být platně uzavřena smlouva o nájmu bytu (části bytu).

diskuse

Byt neztrácí svůj charakter ani tehdy, když je jako celek či jen jeho část užíván k nebytovým účelům bez ohledu na to, zda v rozporu s vůlí majitele bytu či bez schválení příslušného správního orgánu.

Definice bytu do 31. 3. 1964 s návrhem budoucí úpravy

Za účinnosti o. z. o., tj. do 31. 12. 1950, byl byt definován ustálenou soudní judikaturou tak, že „Bytem se rozumí místnost nebo soubor místností, tvořící právně jeden celek a určený zásadně k obývacím účelům.“ (Boh. A 8764/30; náleze ze dne 26. 9. 1930 č. 29308/28).

V období od 1. 1. 1956 do 31. 12. 1991 byla definice bytu stanovena přímo zákonem č. 41/1964 Sb., o hospodaření s byty a zákonem č. 67/1956 Sb., o hospodaření s byty, z nichž je nutno vycházet při zkoumání platnosti smlouvy o nájmu bytu uzavřené v tomto období.

Bytem se rozumí místnost nebo soubor místností, které jsou podle rozhodnutí stavebního úřadu určeny k bydlení a mohou tomuto svému účelu sloužit jako samostatné bytové jednotky (§ 75 odst. 1 zákona č. 67/1956 Sb., § 41 zákona č. 41/1964 Sb.).

Nový návrh občanského zákoníku definuje byt takto: „Bytem se rozumí soubor místností nebo místnost, které jsou součástí domu a jsou pronajaty k účelu bydlení.“ (§ 1891 odst. 1 návrhu občanského zákoníku).

Návrh ustanovení § 1891 odst. 1 návrhu občanského zákoníku pro stěžejní význam a z důvodu snadnosti jeho zneužití navrhuji doplnit takto: „Bytem se rozumí soubor místností nebo místnost, které jsou součástí *budovy* a jsou pronajaty k účelu bydlení, *pokud jsou k tomu svým stavebně-technickým uspořádáním takto vybaveny.*“

V období od 1. 1. 1956 do 31. 12. 1991 zákon o hospodaření s byty zvláště definoval obytnou místnost, což se mj. projevilo v samostatném právním institutu osobního užívání jiných obytných místností dle ustanovení § 190 a násl. obč. zákoníku ve znění od 1. 4. 1964 do 31. 12. 1991 (např. pokoje ve svobodárnách, místnosti v podnikových ubytovacích zařízeních pro trvalé ubytování pracovníků podniku).

Za obytnou místnost byla považována přímo osvětlená a přímo větratelná místnost o podlahové ploše alespoň 8 m², kterou lze přímo nebo dostatečně nepřímým vytápěním a jež je vzhledem ke svému stavebně-technickému uspořádání a vybavení určena k celoročnímu bydlení. Za těchto podmínek se považují za obytnou místnost i kuchyně o podlahové ploše přes 12 m²; do výměry podlahové plochy obytných místností se započítává pouze ta část podlahové plochy, o kterou je kuchyň větší než 12 m². V pochybnostech, zda určitá místnost má povahu místnosti obytné, rozhoduje stavební úřad (§ 76 zákona č. 67/1956 Sb., § 63 zákona č. 41/1964 Sb.).

Z důvodu, že právní vztah nájmu (užívání) bytu zpravidla trvá po velmi dlouhou dobu a často navazuje na předchozí nájem (užívání) bytu, např. v důsledku přechodu nájmu smrti původního nájemce bytu, je *zásadně rozhodující charakter pronajatých prostor jako bytových ke dni vzniku práva nájmu (užívání) bytu.*

Příslušenství bytu

Příslušenství bytu jsou vedlejší místnosti a prostory určené k tomu, aby s bytem byly užívány (§ 121 odst. 2 obč. zákoníku).

Ustálená soudní judikatura definuje příslušenství bytu takto:

„**Vedlejší místnosti** jsou místnosti v bytě, které nelze považovat za obytné, avšak jsou určeny k tomu, aby byly užívány spolu s bytem. Jde o neobytné kuchyně, neobytné haly a komory, koupelny, záchody, spíže, šatny, stavebně oddělené kuchyňské či koupelnové kouty, předsíně atd.

Vedlejší prostory jsou prostory, které leží mimo byt, avšak jsou určeny k tomu, aby byly s bytem užívány, jako např. sklep, dřevník, kolna atd.

Z uvedeného současně vyplývá, že **příslušenství bytu není a nemůže být samostatným předmětem právních vztahů**, nýbrž se řídí režimem právního vztahu k bytu, k němuž náleží, jinak řečeno sdílí právní režim bytu, k němuž náleží.

Za příslušenství bytu ve smyslu § 121 odst. 2 obč. zákoníku **nelze považovat garáž**, byť je umístěna v téže stavbě jako byt.“ (rozsudek NS ČR ze dne 4. 4. 2001, sp. zn. 26 Cdo 2340/99; RNs C 395/2001).

Rozdílnost pojmu byt a jeho příslušenství

Při výkladu institutu příslušenství bytu má vedle definice bytu stěžejní roli logický i jazykový výklad termínu „**vedlejší místnosti a prostory**“.

Výklad soudní praxe i právní teorie je již několik desetiletí ve značném rozporu se zněním i smyslem ustanovení § 121 odst. 2 obč. zákoníku č. 40/1964 Sb., ke kterému došlo v důsledku zásadní kvalitativní změny úrovně nájemního bydlení oproti stavu před 40 – 100 lety (převážná část nájemních bytů v Rakousko-Uhersku až do 70. let 20. století měla vedlejší společné místnosti pro více bytů situovány mimo vlastní byt), jakož i mechanickým přepisováním pojmů z dřívějších cenových předpisů, majících však za účel rozlišit cenu za užívání jednotlivých místností v bytě či mimo byt, jež se kvalitativně značně lišily.

Spojením slov „**vedlejší místnosti a prostory**“ dal zákonodárce v ustanovení § 121 odst. 2 obč. zákoníku s účinností od 1. 4. 1964 jednoznačně najevo, že za příslušenství bytu lze považovat jen v e d l e j š í (tj. umístěné např. na chodbě, na patře, v budově, na zahradě u budovy) místnosti a prostory, které se nacházejí mimo vlastní byt.

Místnosti a prostory umístěné uvnitř vlastního bytu zpravidla určeného kolaudačním rozhodnutím (ohrazeného vchodovými dveřmi do bytu pod uzamčením) včetně neobytné kuchyně, neobytné haly a komory, koupelny, záchody, spíže, šatny, stavebně oddělené kuchyňské či koupelnové kouty, předsíně atd. logicky nemohou být současně „bytem“ a současně „příslušenstvím bytu“.

Omyl soudní praxe i právní teorie, vyjma nesprávného výkladu pojmu „vedlejší místnosti a prostory“, **spočívá v neuvědomění si podstatné kvalitativní změny úrovně bydlení od počátku 70. let 20. století**, kdy do té doby příslušenství nájemních bytů bylo převážně společné pro více bytů (zejména WC, koupelny), a kdy využívání společných prostor bylo běžné (půdy, prádelny, kočárkárny). Při výkladu ustanovení § 121 odst. 2 obč. zákoníku právní teorie a soudní judikatura nesprávně převzala terminologii cenového předpisu, např. § 6 odst. 4 vyhl. č. 60/1964 Sb., o úhradě za užívání bytu a za služby spojené s užíváním bytu, určenou jen pro výpočet úhrady za užívání bytu (nájemné). „Za vedlejší místnosti bytu se považují předsíně, neobytná hala, komora a další neobytné místnosti určené k tomu, aby byly s bytem společně užívány. Do podlahové plochy vedlejších místností bytu se započítává též podlahová plocha obytné kuchyně rozměrou 12 m², popřípadě celá plocha neobytné kuchyně. Nezapočítává se podlahová plocha záchodu, koupelny, koupelnového nebo sprchovacího koutu, spíže a sklepa.“ (§ 6 odst. 4 vyhl. č. 60/1964 Sb.)

Příslušenství bytu, byť vykazuje určité zvláštnosti, musí být co do základu v souladu s obecným ustanovením § 121 odst. 1 obč. zákoníku v tom smyslu, že se jedná o vedlejší místnosti a prostory určené k tomu, aby byly s bytem užívány, jež jsou ve vlastnictví (správě) vlastníka bytu s tím, že se zásadně jedná o místnosti a prostory svým charakterem i vůlí vlastníka bytu určené k trvalému užívání spolu s bytem.

diskuse

Příslušenství bytu nebylo občanským zákoníkem z roku 1811, občanským zákoníkem č. 141/1950 Sb., ani zákony o hospodaření s byty č. 67/1956 Sb. a č. 41/1964 Sb. vůbec definováno, takže se jedná o institut zavedený nově až s účinností občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., tj. dnem 1. 4. 1964.

Příslušenství bylo do 31. 12. 1950 obecně definováno ustanovením § 294 o.z.o.: Příslušenstvím se rozumí to, co bývá s věcí trvale spojeno. Sem náleží nejen přírůstek věcí, dokud od ní není oddělen; ale i věci vedlejších, bez nichž nelze hlavní věci užívat, nebo které zákon anebo vlastník určil k trvalému užívání věci hlavní.

Nájemní smlouva nemusí ve smyslu ustanovení § 686 odst. 1 obč. zákoníku obsahovat jmenný výčet jednotlivých neobytných místností vlastního bytu určeného zpravidla kolaudačním rozhodnutím, které jsou právní teorií a praxí nesprávně považovány za jeho „příslušenství“ ve smyslu ustanovení § 121 odst. 2 obč. zákoníku, nýbrž jen pronajaté

vedlejší místnosti a prostory situované mimo vlastní byt (např. na chodbě, ve které se nachází byt, v jiném patře domu).

Závěr

Příslušenstvím bytu ve smyslu ustanovení § 121 odst. 2 obč. zákoníku jsou s účinností od 1. 4. 1964 dosud jen vedlejší místnosti a prostory situované mimo vlastní byt zpravidla určený kolaudačním rozhodnutím vymezujícím jednotlivé byty v domě (typicky jedny vchodové dveře do bytu pod uzamčením); příslušenstvím bytu dle ustanovení § 121 odst. 2 obč. zákoníku nejsou zejména neobytné kuchyně, neobytné haly a komory, koupelny, záchody, spíže, šatny, stavebně oddělené kuchyňské či koupelňové kouty a předstíne situované ve vlastním bytě; tím nejsou dotčeny cenové předpisy o stanovení výše úhrady za užívání bytu (nájmu) a plnění poskytovaná s užíváním bytu (např. vyhl. č. 60/1964 Sb., vyhl. č. 176/1993 Sb.).

♦ AUTOR JE ADVOKÁTEM V PRAZE.

Petit žaloby na peněžité plnění s ohledem na formulaci úroků z prodlení, aneb je součástí výkonu advokacie opisování zákonných ustanovení?

MGR. JAN BOUČEK

Formulace úroků z prodlení v petitu žaloby

V Buletinu advokacie č. 7-8/2005¹ a č. 1/2006² se objevily dva články, které se zabývají novou úpravou zákonných úroků z prodlení na základě nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení podle občanského zákoníku. Oběma článkům je nutno přiznat zásluhy nad osvětou merita nové úpravy a především důvodů, které vedly zákonodárce k přijetí takové úpravy. Avšak po přečtení výše uvedených článků mi nezbývá, než kriticky reagovat na názory svých kolegů s ohledem na praktické využití institutu zákonných úroků z prodlení (tedy ne smluvních úroků) při formulaci petitu žaloby na peněžité plnění.

První z autorů,³ jehož článek vyšel bezprostředně po nabytí účinnosti nové právní úpravy, tedy v době, kdy se především advokáti museli začít zabývat formulací petitu žalob, vyslovil názor (dále jen „názor č. 1“), že úroky z prodlení je nutno definovat zcela pregnantně do doby vynesení rozsudku soudů. Taková formulace má podle tohoto názoru obsahovat veškeré změny, ke kterým v průběhu trvání prodlení dlužníka došlo, a to až do doby přednesení závěrečného návrhu. Autor na závěr své úvahy tvrdí, že úrok z prodlení bude ve své podstatě uplatněn jen a jen do doby závěrečného návrhu, přičemž zbytek úroků z prodlení, jak implicitně vyplývá z článku, bude muset být uplatněn samostatnou žalobou. Pokud se jedná o tento názor, pak ten je již v tuto dobu překonaný praxí a další polemika nad ním bytla jen akademického charakteru bez dopadu na soudní praxi, a tedy je v tuto chvíli bezpředmětná.

Druhý autor⁴ vyslovuje ve svém článku názor (dále jen „názor č. 2“), že petit žaloby je dostatečně určitý a vykonatelný, pokud bude obsahovat určení způsobu, jakým se výpočet úroku z prodlení provádí, tedy doslovnou citací ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb. Podle tohoto názoru nestačí pouhý odkaz na nařízení vlády č. 142/1994 Sb. Tento názor č. 2 zcela odpovídá současné praxi soudů (zde mohu ze své zkušenosti uvést soudy spadající pod Městský soud v Praze a Krajský soud v Praze) v kladení nároků na formulaci petitu žaloby.

Podle mého názoru však postačí, aby pro určitost a vykona-

telnost rozhodnutí bylo příslušenství pohledávky určeno prostým odkazem na **zákonný úrok z prodlení**. Pro názornost uvádím příklad znění žalobního návrhu vypracovaného dne 29. ledna 2006 v případě jistiny ve výši 100 000 Kč splatné k 20. květnu 2005, na níž bylo částečně plněno ve výši 50 000 Kč k 11. září 2005. **Žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku ve výši 50 000 Kč s příslušenstvím, a to ve výši zákonného úroku z prodlení z částky 100 000 Kč od 21. května 2005 do 10. září 2005; ve výši zákonného úroku z prodlení z částky 50 000 Kč od 11. září 2005 do zaplacení.** Takováto formulace je z mého pohledu určitá, neboť pro vykonávací řízení zcela jednoznačně specifikuje rozhodné skutečnosti pro způsob výpočtu příslušenství a i samotný způsob výpočtu obsažený v podzákoně normě. Z důvodu časové působnosti přechodných ustanovení zákona a ustanovení podzákoně normy není nutno vypisovat ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb., neboť takovým vypisováním prokazujeme jen naši technickou zručnost v psaní.

Stavovská čest

Výše uvedené jsem napsal, neboť mi pravidelně docházejí do kanceláře výzvy soudů, které mě nutí k opravě petitu podle formulace korespondující s názorem č. 2, a to z důvodu tvrzené neurčitosti mnou navrhovaném petitu, ve kterém je odkazováno na zákonné úroky z prodlení. Mám za to, že advokát i soud jsou právně erudováni natolik, aby znali zákonná ustanovení, resp. aby věděli, kde je možno příslušné ustanovení najít. *Přepisování normy do žaloby na výzvu soudu je podle mého názoru snižováním vážnosti soudu, neboť zde stále platí princip „ura novit curia“.* Ve finálním efektu, kdy se na procesu podílejí při rozhodování a následném výkonu rozhodnutí vždy právně vzdělané osoby, soudce a exekutor a popř. i advokát, jde o přístup snižující profesní úroveň všech zúčastněných a nepřinášející žádné výhody.

♦ AUTOR JE ADVOKÁTEM V PRAZE.

1 Mgr. Tomáš Šetina, Nová pravidla pro výpočet úroků z prodlení, Bulletin advokacie č. 7-8/2005.

2 Mgr. Tomáš Hulva, Nová úprava úroků z prodlení a potírání prodlení v obchodních transakcích, Bulletin advokacie č. 1/2006.

3 Mgr. Tomáš Šetina.

4 Mgr. Tomáš Hulva.

Trpě, trpíc, trpíce

aneb Trpíme s přechodníky

PHDR. MGR. VĚRA HARTMANNOVÁ

Právní (i právnický) jazyk je součástí odborného funkčního stylu, pro který je mimo jiné typické i hojně užívání přechodníků. Vzhledem k tomu, že léta, která jsme strávili ve školních lavicích, jsou již nenávratně pryč a že paměť pracuje pro nás i proti nám, může být určení správného tvaru přechodníku obtížné. Chybné tvary nalezneme poměrně velice často. Např. ve 12. (prosincovém) čísle Právního zpravodaje (ročník 2005) na str. 8: „Bez ohledu na právní debaty se Ústavní soud zhostil své role rádně a způsobem zcela legitimním. **Kladouce** důraz na základy tohoto státu jako státu osobujícího si přídomek demokratický a právní vyslovil právní názor...“. Zakončení *-ouce* je nesprávné, je tvarem množného čísla, ne rodu mužského (kdo klade důraz? – *Ústavní soud* – mužský rod).

Podobně i v dalším příkladu z publikace Zdeňka Kůhna Aplikace práva soudcem v éře středoevropského komunismu a transformace (vydalo nakladatelství C. H. Beck v roce 2005) nalezneme na straně 58 tvar přechodníku místo v mužském tvaru nesprávně s koncovkou rodu ženského a středního: „*Pokud si chtěl právní akademik zachovat trochu sebeúcty, **čelíc** režimu reálného socialismu, nebylo jiné cesty...*“ (podmětem je *akademik* – mužský rod).

Na straně 40 téže knihy je opět užit přechodník ve tvaru rodu ženského a středního pro vyjádření rodu mužského: „*Odkazujíc na své zkušenosti „s naším pracujícím lidem v továrnách a v JZD”, generálmajor Kokeš takto popisuje zájem pracujícího lidu o soudcovská rozhodnutí...*“.

Na tomto místě si musíme připomenout, že není důležité vše vědět, to ani není v lidských možnostech, ale nejpodstatnější je znát zdroj, ve kterém potřebnou informaci nalezneme. Po ruce bychom tedy měli mít především některé novější vydání mluvnice.

Naše nejistota při psaní správného tvaru přechodníku je způsobena také tím, že se jedná o tvary knižní, které užíváme jen zřídka. Zopakujeme si proto nejdůležitější informace. **Přechodník** je neurčitý slovesný tvar vyjadřující — děj sou-

časný s dějem slovesa v přísudku (přechodník přítomný, např.: *Obžalovaná poslouchá zprošťující rozsudek radostně se usmívajíc.*) – nebo děj předcházející před dějem slovesa v přísudku (přechodník minulý, např. *Sebravše odvahu začali únosci stupňovat své požadavky.*). Přechodníkem můžeme vyjádřit jeden z dějů, a to za podmínky, že tyto děje mají společný podmět.

Přechodník přítomný tvoříme obvykle od nedokonavých sloves, a to z kmene přítomného (kmen přítomný určíme tak, že odtrhneme osobní koncovku od tvaru 3. osoby jednotného čísla přítomného času, např. *trp-í, sekn-e, trh-á*) pomocí koncovek:

mužský rod ženský a střední rod množné číslo všech rodů končí-li 3. osoba množného čísla

na **-ou -a -ouc -ouce**

(např. *jedou*) (*jeda*) (*jedouc*) (*jedouce*)

-í (-ejí, -ějí, -ají) **-e** (-ě, -eje, -ěje, -aje) **-íc** (-ejíc, -ějíc, -ajíc)

-íce (-ejíce, -ějíce, -ajíce)

(např. *trpí, volají*) (*trpě, volaje*) (*trpíc, volajíc*) (*trpíce, volajíce*).

Některé přechodníky se ale tvoří odlišně, musíme si je proto zapamatovat (nebo hledat pomoc v odborné literatuře), např. *vidá, vidouc, vidouce* (k *vidět*), *věda, vědouc, vědouce* (k *vědět*) atd.

Pro psaní čárek v souvislosti s přechodníky platí poměrně jednoduché pravidlo: je-li přechodník bohatě rozvitý, oddělíme ho čárkou (např. *Uvědomujíc si značné komplikace s tím spojené, usilují o jednotné rozhodování soudů.*), v opačném případě zpravidla ne (např. *Usmívaje se hleděl poškozenému přímo do očí.*). Také v prvním uvedeném příkladu tedy doporučujeme doplnit čárku: „... *demokratický a právní, vyslovil právní názor ...*“.

S přechodníky minulými se dnes setkáváme již zcela výjimečně. Pro úplnost si ale uvedeme i jejich tvoření. Jak jsme již uvedli výše, **přechodník minulý** vyjadřuje děj předcházející před dějem přísudkového slovesa. Tvoříme ho od dokonavých sloves, a to z kmene minulého (kmen minulý zjistíme po odtržení *-l* od přičestí minulého, např. *bi-l, vidě-l, pra-l*) pomocí koncovek:

mužský rod ženský a střední rod množné číslo všech rodů

končí-li kmen minulý

na **-souhlásku bez koncovky -ši -še**

(např. *přived-l*) (*přived*) (*přivedši*) (*přivedše*)

-samohlásku -v -vši -vše

(např. *zanecha-l*) (*zanechav*) (*zanechavši*) (*zanechavše*)

I u přechodníku minulého platí pravidlo, že přechodník i sloveso v přísudku musí patřit ke stejnému podmětu a že bohatě rozvitý přechodník oddělujeme čárkou, např. *Rozloučiv se v klidu se všemi blízkými a známými, spáchal sebevraždu.*

Tímto stručným výkladem však není problematika přechodníků zcela vyčerpána, podrobnější poučení nalezneme v mluvnicích.

♦ AUTORKA JE PŘÁVNÍČKA

A AUTORKA JAZYKOVÝCH PUBLIKACÍ.

KERECMAN, P.:

Kapitoly z dejín advokácie na Slovensku

Košice, Agentúra PENELOPA
2005. 400 stran

Anotovaná monografie z pera košického advokáta a historika Petera Kerecmana je prvou rozsáhlejšou prácou venovanou histórii advokácie na Slovensku. Její úplný název zní „Kapitoly z dejín advokácie na území Slovenska s prihliadnutím na územie Podkarpatskej Rusi v období 1848–1948, popis základných predpisov advokátskych, judikatúry súdov vyšších pre územie Slovenska a Podkarpatskej Rusi, a života niektorých významných postáv účinkujúcich v advokácii obsahujúci a dnešnému stavu advokátskemu s úctou venované zostavil a spracoval Peter Kerecman“.

Autor úvodom konstatuje, že shromaždiť prameny k dejinám advokácie je dlhodobým a náročným úkolem a dodáva, že rastoucí zájem o toto téma je výzvou k systematickému zpracovaniu. Vyzýva zároveň pamätníky i osoby, jež majú v súkromných rukách písomnosti po advokátoch, aby poskytli součinnost. Táto výzva je z hľadiska ďalšej práce veľmi dôležitá. Ten, kto ji vyslyší, nemôže litovať, neboť práca, ktorou Peter Kerecman v tuto chvíľu predkladá, je zárukou toho, že archíválne i vzpomínky budú vkládané do najlepších rúk.

Peter Kerecman síce v podtitulu vymezil časovú svoju históriu advokácie na Slovensku a Podkarpatskej Rusi lety 1848–1948, v úvodnej kapitole však nad tento rámec podáva výklad o advokácii ve starovekém Římě a ve středověku zejména s přihlídnutím k poměrům uherským. Již v této partii je řada komparatistických informací, na straně druhé je potěšující, že autor vychází ze znalostí též poměrů českých a polských.

Prvá kapitola venovaná pak rokům 1848–1874 popisuje vývoj, v němž byly zprvu osudy českých zemí a území dnešního Slovenska – pokud jde o právní úpravu – shodné. Začíná se tak provizorním advokátním řádem č. 364/1849 ř. z., který platil v Uhrách až do vydání císařského patentu z 24. července 1852 č. 138/1852, kterým se předpisuje Advokátní řád pro Uhersko, Chorvatsko,

Slovensko, Banát Temešský a Vejvodství Srbské s výjimkou vojenské hranice. Pro srovnání s provizorním advokátním řádem je nutno uvést, že i v Uhersku a dalších jmenovaných zemích jmenoval advokáty ministr spravedlnosti. Zvláštní pozornost zaslouží mj. text přísahy, který kromě závazku věrnosti Františku Josefu I. obsahuje i rozsáhlý soubor deontologických povinností. Namísto advokátních komor existovaly v zemích Zálitavska advokátní výbory, zřízované ministerstvem, jež také jmenovaly prezidenta a členy výboru. Působnost výboru byla nad všemi advokáty v územním obvodu.

V části knihy vymezené lety 1848–1878 Peter Kerecman dále popisuje vývoj předpisů o advokátní zkoušce (i na slovenském území po čas platilo nařízení ministeria práv č. 264/1854 ř. z.) a předpisů disciplinárních.

Po pádu Bachovského absolutismu Judexkuriální konference vypracovala Dočasná právní pravidla, jež upravovala advokaci v VIII. kapitole. Následoval pak uherský advokátní řád z r. 1874. Autor pak skromně poznamenává, že o slovenských advokátech vykonávajících praxi před r. 1874 víme poměrně málo, následuje však skupina medailonků, která ukazuje opak. Mezi jmény stojí za zmínku např. Ján Baltazár Jesenský Gašparé (1825–1889) či Michal (1835–1887) a Pavel (1835–1914) Mudroňové. V této části pak autor vychází mj. z pramenů Štátného archívu Košice, Navrátilova Almanachu československých právníků či maďarsky psaných tištěných pramenů.

Další období, tj. léta 1874–1948, popisovaná v rozsáhlejší druhé kapitole, Peter Kerecman charakterizuje jako „dějiny bojů advokacie za její nezávislost na výkonné moci, za spravlivý advokátní tarif a náležitě postavení advokáta ve společnosti.“ Nutno poznamenat, že advokátní řád – zák. č. XXXIV/1874 platil na slovenském území s novelizacemi až do 31. 12. 1948 a byl nahrazen až advokátním řádem z roku 1948. Období let 1874–1948 je pak děleno podle periodizace dějin státu a práva na léta 1874–1918, 1918–1938, 1938–1945 a 1946–1948.

Podrobný výklad o vývoji právní úpravy a obsahu právních předpisů je zajímavý proto, že umožňuje komparaci úpravy v českých zemích a na Slovensku. S výjimkou let 1939–1945 se přitom jednalo o advokaci ve společném státě. I z tohoto důvodu je českému čtenáři známa i řada jmen slovenských advokátů, kteří působili v politice. Autor v těchto partiích vycházel z bohaté pramenné základny, nevynechal ani Sbírku rozhodnutí československého meziválečného Nejvyššího soudu.

Knih, ač časově omezena lety 1848–1948, končí výkladem o poúnorové advokácii. Velmi zajímavé jsou přílohy, mj. přehled počtu advokátů na Slovensku v letech 1910–1947, počty disciplinárních řízení proti advokátům v letech 1929–1948, přehled právních předpisů o advokácii v časovém sledu od r. 1848 do r. 1948, bohatý seznam literatury a přehled o písomnostech advokátních komor a advokátních kancelárií ve slovenských archívnych fondoch. Nechybí ani obrazové přílohy.

Knihu doporučuji pozornosti čtenáře. Škoda, že zatím vyšla ve velmi nízkém nákladu 100 výtisků.

♦ JUDR. PHDR. STANISLAV BALÍK

ŠTEFAN, JIŘÍ, MACH, JAN:

Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi

Brožované, vydalo nakladatelství Grada Publishing, a. s. na konci roku 2005. 247 stran, 25 fotopříloh, cena 365 Kč.

Byl to šťastný editorský nápad vydat v jedné publikaci základní poznatky ze soudně-lékařské medicíny a lékařsko-právní problematiky. Oba autoři jsou ve svém oboru známými odborníky – první působí jako profesor soudního lékařství na 3. lékařské fakultě UK v Praze, druhý – advokát – se dlouhodobě specializuje na problematiku zdravotnickou. Větší část práce (cca tři čtvrtiny) je zaměřena na otázky soudně-lékařské, zhruba jedna čtvrtina se zabývá otázkami právními. Obě tyto oblasti se rychle v teorii i praxi rozvíjejí, proto v dosud chudé literatuře obou oborů představuje anotovaná práce významný doplněk dosavadní domácí chudé literatury.

Soudně-lékařská část (str. 11–182) zahrnuje všechny základní otázky, s nimiž se lékař i právník zejména v trestněprávní praxi setkává. Pro orientaci uvádíme nadpisy základních kapitol a oddílů: Smrt,

recenze

posmrtné změny, prohlídka a pitva zemřelých, identifikace, náhlé úmrtí, násilná smrt, poranění různými nástroji, dušení, exploze, pracovní úrazy, mimopracovní úrazy, poranění fyzikálním násilím, poškození chemickými látkami – otravy (tato obsáhlejší kapitola obsahuje kromě obecných výkladů též části, vztahující se k opiátům, alkoholickým otravám atd.); pro právníka jsou instruktivní výklady o úloze lékaře v soudním řízení. Tento oddíl o více než šedesáti stranách obsahuje např. údaje o náležitostech lékařského potvrzení, odborného vyjádření, o lékaři jako svědkovi a znalci, pojednává o znaleckém posudku, o soudních pitvách, o zdravotnické dokumentaci, o příčinné souvislosti při soudně-lékařské činnosti a o soudně-lékařských aspektech nejzávažnějších násilných a souvisejících trestných činů, dále o alkoholu a bezpečnosti v dopravě, o drogové závislosti.

Výklady v soudně-lékařské části jsou podány přehledně – právnímu praktikovi umožní lepší orientaci při řešení zejména trestněprávních případů.

Neméně užitečná pro právního praktika je *druhá část (str. 183-234), věnovaná lékařsko-právní problematice*. Opět pro přehled uvádíme alespoň nadpisy

stěžejních kapitol: právní postavení, práva a povinnosti zdravotnických pracovníků, povinnost mlčenlivosti, vztah lékař-pacient (poučení a souhlas, informovaný souhlas, pozitivní a negativní revers), informace o nepříznivém zdravotním stavu a infaustní diagnóze, souhlas pacienta s poskytováním zdravotní péče a pozitivní revers, provádění zdravotních výkonů bez souhlasu pacienta. Zařazena je též kapitola o transplantaci, odběru krve, odmítnutí částí lidského těla v souvislosti s léčebně preventivní péčí. Pro právní praxi je zvlášť významná část věnovaná postupu lege artis a znaleckým posudkům hodnotícím postup při poskytování zdravotní péče. Zde autor mimo jiné poukazuje na současnou možnost stran v trestním řízení obstarat a předkládat vlastní znalecký posudek, který – pokud má všechny zákonem požadované náležitosti – má stejný důkazní význam, jako by se jednalo o znalecký posudek vyžádaný orgánem činným v trestním řízení. „Takový znalecký posudek vypracovaný a předložený jednou ze stran nesmí být nijak diskriminován oproti znaleckému posudku, který předloží úředně přibrávaný znalec“ – uvádí autor. Upozorňuje

též na občas se vyskytující chybu, že k posouzení správnosti odborného postupu lékaře příslušného klinického oboru je přibrán soudní znalec z oboru soudního lékařství. Takový znalecký posudek nemůže v praxi obstát a výsledkem je pouze to, že je posléze opatřen znalecký posudek nový, vypracovaný již znalcem z příslušného klinického oboru. Zejména právník ocení zařazení oddílu o nejčastějších chybách a nedostatecích při poskytování zdravotní péče.

Publikace obsahuje také základní přehled domácí i zahraniční literatury i podrobný a instruktivně sestavený věcný rejstřík, který usnadní celkovou orientaci čtenáře.

Knihy by neměla chybět v příruční knihovně žádného advokáta, zejména pokud se zabývá trestní obhajobou, ať již soustavně nebo jen příležitostně. Čtenář ocení nejen její komplexnost, ale i velmi přijatelnou cenu. Knihu lze buď přímo koupit nebo objednat na adrese nakladatelství: Grada Publishing, a. s., zákaznický servis, U Průhonu 22, 172 00 Praha 7, tel. 220 386 511, fax 220 386 400, e-mail: obchod@gradapublishing.cz

♦ JUDR. VÁCLAV MANDÁK

literární soutěž advokátů ve Francii

Salem – Hon na čarodějnice

JEAN-BAPTISTE ROZES

V dnešní době umírám nudou před Justičním palácem... Mé úsilí získat pěknou řadu trestních věcí mě unavuje! Ne, raději bych byl advokátem v 17. století, který je zaneprázdněn honem na čarodějnice. Tenkrát aspoň nebyl nedostatek správných případů.

Jen si to představte: v Evropě té doby bylo odsouzeno 200 000 čarodějnic, polovina z nich skončila v žalářích a padesát tisíc bylo upáleno. Jaká to perfektní klientela!

Vidím sebe jako velkého muže, který se rozhodl obhajovat 200 000 nových klientů – všichni údajně spolčení s ďáblem a samotným peklem. Ó ano: už vidím vývěsku mé kanceláře psanou krvavými písmeny: „Advokát – specialista na čarodějnictví“. Ano, já – advokát čarodějnic! A prostřednictvím jeho zástupců, já – ďáblův advokát! Ó můj bože, to má ale šmrnc!

Autority v 17. století to řekly nahlas a jasně: Ďábel přišel mezi nás. Ano, samotná osa zla! Jaké to časy! Kdo by tomu dnes věřil? Všude se boží stvoření

paktují s Luciferem, aby dělala špatnosti, a aby při tom všem ještě zničila západní křesťanství!

Každé neštěstí dává vzniknout podezření a obvinění jsou na denním pořádku! Pro mě za mě, já budu klidně rýžovat na procesech století!

Čarodějnice je květinou kriminálníků – pro trestního advokáta je verzi srdeční, ledvinové a plicní transplantace. Pokud o tom pouvažujete, zjistíte, že každá čarodějnice je identifikovatelná na základě stejných znaků. Užívá konopí a odvar z makovic (drogy), jako učednice se dopravuje na slet čarodějnic pomocí koštěte (řízení pod vlivem omamných látek). Je oblečená do krátkých černých šatů (nabízení sexuální služeb), podřezává dětská hrdla (zabití dítěte/novorozence), namáčí meč do krve (barbarské chování), kreslí na podlahu kruh (nedůležitě), vedle něj pokládá lebku otcovraha (znesvěcení, zasahování do tělesné integrity a otevření souběžného trestního stíhání) společně s lebkou kočky krmené po sedm let lidským masem (zlé zacházení s domácím zvířectvem) a netopýra utopeného v čerstvé krvi (nehumánní zacházení se zvířaty).

Pak, abychom dodali celé věci folklóru, nastane malé představení *son et lumière*: zvedá se vítr, měsíc se schová za mrak, udeří blesk a najednou se objevuje Satan – princ temnot, který drží v ruce smlouvu – pergamen podepsaný jeho vlastním pařátem. Čarodějnice jej stvrdí svými iniciály. V tomto momentě zaprodala svou duši a na oplátku je obdařena úžasnou ďábelskou mocí. Poté oba oslaví uzavření smlouvy pohlavním aktem. Já jsem vám to říkal – jaké skvělé případy!

Dnes vám tato pohádka, která má vzbuzovat strach u dětí, připadá směšná. Ale v 17. století lidi děsila. Jen na chvíli si představte, že jste byli předsvědčení doktrinární metodou, že ve vašem těsném sousedství žijí kriminální živly s nadpřirozenou mocí! Pokaždé, když se objeví nějaké neštěstí jako potopa, epidemie, zemětřesení nebo požár, podezření se rozšíří jako lesní požár a zapříčiní bouři masové hysterie.

Podezřelé je každé živé stvoření. Pokud jste stará a škaredá se zahnutým nosem a bradavicemi po těle, jste ideálním kandidátem! Když jste mladá, pohledná a stále svobodná, jste jasným cílem ďáblova svádění! Pokud žijete na stromě, na

literární soutěž advokátů ve Francii

hlavě máte peří a létáte, jste ptákem a jste také ve velkém nebezpečí, neboť čarodějnice na sebe mohou vzít jakoukoliv podobu, ať již zvířecí nebo lidskou a můžou se dokonce stát neviditelnými!

Každá živoucí bytost je podezřelá a každý podezřelý je považován za vinného. Jakmile je podáno udání, začnou proti obviněné osobě pracovat zálučné pochybnosti.

Presumpce nevinny neexistuje! Obviněná žena se okamžitě ocitá na okraji společnosti, ještě před tím, než je vůbec souzena! Sama, spolu se svým advokátem, čelí mnohonásobné přesile!

Jaké to zlé časy! Naštěstí jsou věci minulosti. Proto si myslíte, že tyto případy jsou svým způsobem irelevantní? Máte je za zastaralé, zanesené prachem, fosilizované? Zamyslete se znovu, protože můžete zjistit, že jsou ďábelsky aktuální...

Budu vám průvodcem u jednoho z těchto soudů. Slovy jednoho našeho známého: nebudete litovat! Navrhují opustit tento Starý kontinent a vydat se za Atlantik. Nacházíme se na palubě Mayflower v roce 1692 a míříme do Nové Anglie – ne tak nové a stále velmi anglické – a do mírumilovné vesničky nazvané Salem, která leží v srdci státu Massachusetts.

Neenabízím vám tlupu obyčejných zločinců. Ó, nikoli. Ďábel a jeho první vlna tří sto čarodějnic zrovna přistáli v zaslíbené zemi puritánů, a ti jsou všichni odhodláni zabránit této síle zla, aby vnikla na území jejich malého ráje.

A teď, v průběhu ani ne osmi měsíců, jsou obviněny dvě stovky lidí, polovina z nich je uvězněna a devatenáct popraveno. Soudy s čarodějnicemi v Salemu se uskutečnily v jiných časech, v jiné epoše. Abychom je mohli analyzovat, musíme překonat tento předěl mezi naším moderním osvíceným myšlením a jejich zpátečnickým tmářstvím.

Protože jsme však stejný druh, jako lidé v 17. století, věřím, že to s naší představivostí zvládneme. Ano, je to pravda: jsme stále lidské bytosti!

Nuž, pojďme rozpitvat mechanismy tohoto soudního šílenství. Salem leží v nádherném místě na vzdáleném konci zátoky. Všichni, malí i velcí, soužili v rytmu farnosti. Jako dobří puritáni věděli vše o odměně, která čeká vyvolené v ráji a o strašných mukách, které podstoupí v pekle zatracenci. A pastor je pilně poučoval o všech satanových pokušeních a jeho způsobech a všichni si dobře pamatovali 22. kapitolu, verš 18. Exodu v Bibli: „Nenecháš žít čarodějnicí.“ Ve vesnici existovala ničím z normálu nevybočující nedůvěra v ďábla a život příjemně ubíhal.

Idylka však netrvala dlouho. Jednoho dne změnila malá jiskřička skrytý strach v masovou hysterii. V Salemu ji měli na

svědomí dětí. Jejich vychovatelka, Tituba, stará indiánská žena s mastnými vlasy a vpravdě ďábelským výrazem ve tváři, věštila pětileté Betty a jedenáctileté Abigail budoucnost z vaječného bílku.

Jediným princem na bílém koni, kterého však děti spatřily, byl jednoho večera přízrak v rakvi. Děti zachvátily křeče a rozšířily se drby, že vesnici navštívil ďábel. V průběhu několika týdnů byli lidé odpovědní za vyšetřování přesvědčeni, že došlo k vytvoření celé sítě čarodějnic. Soudci si osobovali úlohu posledních zachránců před ďáblovými rejdy. Děti obvinily Titubu z čarodějnictví. Ale vyšetřovatelé chtěli víc, mnohem víc. Betty a Abigail souhlasily, že ukážou prstem na další dva demony.

Tituba přiznala, co už všichni věděli: totiž, že bylo jejím zvykem létat na slet čarodějnic na koštěti s tím vylepšením, že s ní létalo také malé prasátko a černá a zrzavá kočka. Jinými slovy: v této chvíli nebylo největším štěstím být prasátkem nebo černou kočkou! Naštěstí pro zrzavou kočku, žádná ve vesnici nebyla.

Zahnána do rohu vyradila Tituba existenci dalších osmi čarodějnic. Každý začal nenávidět svého souseda! Mnoho dětí, a brzy také mnoho dospělých, začalo být sužováno křečemi. Trpěli v noci, ve dne a dokonce v průběhu soudních přelíčnic. Byli v temné moci nikoli lidí z masa a kostí, ale v daleko zálučnější moci fantomů – ano, v moci duchů čarodějnic, které, jak se zdálo, nabývaly stále vyšších počtů.

Několik z udaných obvinění odmítlo. Jiní byli tak otřesení, že přiznali vinu a sami udali nové podezřelé. Jako ten muž, který přiznal, že mu princ temnot vyjevil existenci dalších 300 čarodějnic v celé zemi a v momentě popsal tu strašlivou chvíli, kdy mu muž v černém nabídl k podpisu kontrakt.

Stejně jako ty houfy dalších, kteří popsalí podobné události.

Tato přiznání byla sama o sobě výsledkem hysterie a zřejmě byla podpořována příslibem autorit, že ti, kteří se přiznají, ujdou trestu.

Soudci se odhodlaně pustili do práce. První obvinění byli lidé, o kterých se vědělo, že jsou ve spolčení s ďáblem. Poté přišla řada na ty, kteří z podobných svazků nikdy nebyli podezříváni! Sto lidí bylo uvězněno, padesát se přiznalo, devatenáct bylo pověšeno. Udávání se nevyhnuli ani lidé v dobrém postavení. Pak ovšem soudci zjistili, že je Satan zavedl do pasti. Nejvyšší soudní autority uznaly, že došlo k nespravedlivému nařčení všech těchto nevinných lidí; uvěznění byli propuštěni a oběšeným byla navrácena jejich čest!

Přišli jste někdy do styku s pozoruhodnějšími soudy?

Pojďme se blíže podívat na strašlivou

realitu těchto případů. Uvidíte, že pouze zákon neoplýval žádnou magickou mocí v těchto dávných dobách. Nelíšil se tak mnoho od našeho vlastního.

Před každým řízením byli obvinění vyslýcháni dvěma úředníky. Hlavním rozdílem bylo, že pokud proti nim bylo následně vzneseno obvinění, dočasné uvěznění bylo pravidlem, zatímco dnes se jedná o výjimečný prostředek.

Zločin čarodějnictví byl definován jednoznačně: „*Kdokoli (...) se zaváže smlouvou, (...) a provádí čarodějnictví, kouzla nebo čáry, bude zabít, zničen, zrušován, spálen, lámán nebo čtvcen(...). Zločinci (...) budou ztrestáni smrtí.*“

Tyto tresty byly takového druhu, že mohly vést k opravdovým bojům! Osvobozující rozsudky neexistovaly. Polehčující okolnosti byly stále užitečné, pokud klienti upřednostňovali upálení před lámáním, a to ještě před tím, než je pověšili!

Musím si to všechno srovnat v hlavě. Nemůžu být právním poradcem všech obviněných v případě. Velmi často obviňovali jeden druhého. A potom, nechci příliš rozměšňovat svou pozornost! Mohu si vybrat pouze jeden případ: ten, který nejlépe charakterizuje, co vám dnes hodlám sdělit.

Ne, Tituba to není. Víím, že je to pro vás zklamáním. Ale ji nestihala spravedlnost! Protože se přiznala, byla pouze exkomunikována. Příslib volnosti mnohdy leckomu usnadní přiznat vinu. Je pravda, že bych mohl být právním poradcem někomu, kdo vypadá jako démon – tomu, kdo má klobouk do špičky a pořádnou bradavici: osobě, o které si každý na první pohled myslí, že oděná v černý šat podepsala pakt s ďáblem!

Leč nikoliv! Chci zkoumat utrpení ženy, která, ačkoli zcela integrovaná do společnosti, s dobrou pověstí a respektovanou, viděla, jak se jí život rozpadá na kousky pod tíhou obvinění z čarodějnictví. V Salemu jich bylo mnoho! Ale opravdovou ikonou nevinné obviněné byla Rebecca Nurse. Ona je tou pravou pro mne!

Sedí na lavičce před svou farmou. Její manžel se ještě nevrátil ze zasedání vesnické rady, které je členem. Je sama a její život zbožné a oddané ženy jí ubíhá před jejíma usměvavýma, někdy zasněnými očima. Pak přijdou nějakí lidé z vesnice a oznámí jí tu nejhorší možnou zprávu. Malá Abigail byla toho rána napadena přízrakem, který měl její podobu: podobu Rebeccy Nurse! Je si vědoma toho, že je nevinná, ale rozjímá, jaký že to spáchala hřích, aby ji Bůh takto trestal.

Sužované dítě, které ukáže prstem, respektovaný dospělý, který odmítá obvinění, a žádný svědek, který by do věci vnesl jasno: jak bychom měli postupovat

literární soutěž advokátů ve Francii

vat? Někteří navrhují, aby byla dětská historka sprovedena ze světa hozením soli přes rameno. Jak jednoduché! Cože, měli bychom nevěřit malé Abigail, božskému stvoření, které není ještě poznamenáno životem, a které je raněno v srdci a ukazuje na osobu, která je příčinou jejího trápení? Může se opravdu jednat o výplod její fantazie? Omyl! Není Dr. Griggs, který potvrzuje důvěryhodnost dítěte a tvrdí, že na ni vztáhl ruku sám ďábel, mužem na svém místě?

Ne, člověk musí být rozumný a přijmout fakta! Abigail byla trápena zjevením, které na sebe vzalo podobu Rebeccy Nurse. Pokud to nebyla Rebecca, byl to někdo jiný. Démon musí být nalezen! Odpověď je nasnadě! Je věcí zákona, aby věc potvrdil! Je to těžký úkol pro spravedlnost, aby demaskovala a soudila provinilce!

Ale v těchto temných časech salemští soudci pevně věří, že Bůh by Satanovi zabránil, aby na sebe vzal podobu nevinné osoby. V těchto temných časech jsou si soudci jisti, že lidé, jejichž příznaky útočí na děti, jsou vinni. Víme, že v těchto temných časech bude Rebecca postavena před soud a považována za vinnou.

Soudci tvrdí, že důkaz zjevení příznakem není zcela dostačující, a hledají hmotné důkazy, které by podpořily obvinění. Ale oni hledají pouze důkazy o vině, nikoli o nevině – jedná se přece o hon na čarodějnice!

Pozorně prozkoumejte farmu nebohé Rebeccy, protože pokud naleznete amulet nebo nůžky na nehty, budou kvalifikovány jako přitěžující důkazy! S důkazem zjevení příznakem, amuletem a nůžkami na nehty je kostka vržena! Pravda vyšla najevo a osud Rebeccy je zpečetěn!

V jejím domě autority naleznou pouze zbožné předměty. Konečně zjistíme, zda v těchto časech stačil pouze důkaz zjevení příznakem k tomu, aby byl obviněný poslán za mříže a posléze na šibenici.

Rebecca a Abigail se nikdy v životě neviděly. Poprvé se setkaly 24. května 1692 u přípravného soudního jednání, po němž mohlo dojít k obvinění z čarodějnictví. V soudní místnost se přeměnil místní kostel. Pastorovo křeslo bylo otočeno o sto osmdesát stupňů, aby vytvořilo zábranu. Kazatelna byla přisunuta ke stěně. Abigail a deset či kolik dalších postížených děvčat sedělo v první řadě.

Všichni vesničané se přišli na Rebeccu podívat, ohromeni, že by ďábel mohl svést z cesty úplné ztělesnění nevinnosti, které představovala.

Vstoupila do místnosti. Mladý soudce ji informoval, že se modlil k Bohu, aby ji odsoudil pouze v případě, že je opravdu vinna. Jedna z postížených holčiček vykřikla: „Nenařídila jsi mi pokoušet Boha a zemřít?”

Zajímavou formou pantomimy poté holčička začala napodobovat pohyby Rebeccy. Když Rebecca omdlela, začaly děti okamžitě kvílet jako zatracenci. Když se Rebecca začala kousat do rtů, okamžitě začaly křičet, že byly kousnuty. Když se Rebecca opřela o zábranu, ihned si začaly stěžovat, že je pálí celé břicho.

Najednou si postížené holčičky lehly na podlahu tváří vzhůru s očima upřenými na strop: „*Tam, nahore v kopuli! Přízrak! – Kde? Napravo? Jste si jisté?*” ptal se soudce. Nikdo neviděl nic! Zjevně je důkaz zjevení příznakem založen na víře!

Jakožto poslední a nejdůležitější důkaz začaly postížené holčičky improvizovat divný synchronizovaný tanec, jako by jim předcvičoval samotný ďábel. „*Všichni hlavy doprava, doleva! Opatrně! A teď všichni najednou! Pískejte! Kvíčte! Chroptěte! Dobře! A teď, děvčata, cvičení na zemi! Všechny ze židlí! Plazte se na zádech! A jako poslední – ale nejlepší kousek, prosím – začněte sebou hrozivě trást a kroutit své vrchní končetiny!*”

Výborně!”

Nevím přesně, co se dělo dál – zapsovatel nestačil všechno poctivě zapsat. Víme jen, že na konci slyšení Rebecca stále ležela natažená na podlaze kostela. Bylo vydáno rozhodnutí o uvěznění. Tu noc spala v Bostonské věznici. Žalářník jí spoutal nohy řetězy, aby nemohl uniknout její přízrak.

Jakou pohromou byl pro Rebeccu důkaz zjevení příznakem! Duch v její podobě napadl osobu, kterou vůbec neznala, a to z ní učinilo čarodějnici! Rebecca před soudem bojovala statečně. Ale navrch měla společnost, která upřednostňovala nevinnou osobu v žaláři před čarodějnici na svobodě.

Rebeccu odsoudily drby. Obvinění má někdy schopnost zničit pověst, kterou člověk buduje po léta. Být uvězněna a odsouzena společností pro ni muselo být opravdové peklo. Pro Rebeccu se noční můrou stalo probuzení do každého nového dne.

Umíme si představit, co cítila první ráno ve vězení? Myslím, že to snad byla naděje. Věděla, že je nevinna a věřila v justici své země. Myslím, že později propadla beznaději, když zjistila, že spravedlnost byla oslepena hromadnou panikou a toužila po jediném: aby ji shledali vinnou.

Dva dny po zatčení Rebeccy byl ustanoven mimořádný trestní tribunál sestávající z dvanácti soudců, kteří měli za úkol uvolnit přeplněné věznice.

Rebecca byla souzena 30. června 1692 s dalšími čtyřmi obžalovanými ženami. Soudu bylo předloženo prohlášení o mravnosti, které podepsalo 39 jejich sousedů. Bojovala zuby nehty.

Postížené holčičky vystoupily se stejnou choreografií jako u prvního slyšení.

Porota se šla poradit. V kostele se rozhostilo ticho jako v katedrále, když se znovu objevila v soudní místnosti. „*Osvobozena!*” Vidím se, jak dlouze Rebeccu objímám! Logika viny vytvořená masovou hysterií byla narušena! Rebecca byla volná!

Avšak několik dnů poté svolal hlavní soudce porotce znovu. Když poslouchal svědectví jiné čarodějnice, Rebecca zašeptala: „*Proč jste ji sem zavedli? Ona je jednou z nás!*” Porota přiznala, že toto nevezala v úvahu! Rozhodli se případ znovu otevřít. V novém procesu už Rebecca neměla sílu argumentovat, že měla na mysli, že svědkyně je zadržovanou osobou, stejně jako ona.

Soud oznámil nový verdikt: „*Vinna.*” Rebecca byla odsouzena k smrti. Dne 19. července 1692 byla popravena spolu s dalšími obviněnými ženami. Na šibenici slyšely jednoho z farníků zakřičet: „*Když nejste čarodějnice, modlete se Otčenáš!*” Jedna z nich začala: „*Otče náš, jenž jsi na nebesích, přijď království Tvé (...).*” Rebecca se se svými společníky modlila, aby ji Bůh přijal. Provaz se napnul. Jsem si jist, že její modlitba byla vyslyšena.

Novina o oběšení Rebeccy obletěla všechna vězení. Obviněným bylo jasné, že jejich životy nebudou ušetřeny. V průběhu léta 1692 nabrala epidemie na obrátkách. Čím více rozsudků bylo soudy vyneseno, tím více obvinění bylo podáno.

Celá soudní horečka se dostala pod kontrolu až v říjnu. Obvinění lidé začali pocházet ze stále vyšších vrstev společnosti. Od ledna 1693 soudy již nepřijímaly důkaz zjevení příznakem. V dubnu 1693 vydal guvernér státu Massachusetts úplnou amnestii. Porotci se omluvili obětem a jejich rodinám za to, že „*nedokázali čelit rafinovaným lstím sil zla (...) a protili nevinnou krev.*”

Při východu slunce se jednoho dne shromáždila celá komunita města Salem na vrcholku kopce. Jako v mrákotách viděli svůj strach pomalu mizet. Tento strach vrazil větve do soukolí justičního systému tím, že zaslepil každého z jeho protagonistů. Neexistoval nikdo, kdo by obhajoval Rebeccu a další, protože advokáti zastupující obviněné by bývali byli automaticky obviněni z čarodějnictví a pravděpodobně také odsouzeni. Soudci v důvěře, že jsou poslední pojistkou proti ďáblově vládě na zemi, ztratili jakoukoli schopnost objektivního rozhodování. Ve světle vycházejícího slunce si všichni shromáždění lidé přísahalí, že v budoucnu vynaloží své veškeré úsilí a lidskost, aby zjistili nevinnou osobu mezi vinnými, aby tak od té chvíle už čarodějnice zůstaly navždy jen v oblasti představ. ♦

Na počest Abrahama Lincolna

FELIX DE BELLOY

Je 19. listopadu. Je jim zima, přestože jim nízké slunce zahřívá tváře. Je 19. listopadu 1863; je jim zima, i když je tento rok v Pensylvánii mírný podzim.

Musí to být vyčerpáním; třesou se jako děti a tisknou se k sobě. Opírají se o své bajonety, aby nepřepadli; pokud to vydrží, musí zůstat hrdě stát ve svých roztrhaných uniformách. Dostali rozkaz vydržet, poslouchat řečníky a aplaudovat.

Stojí v řadách na tomto obrovském poli, obklopeném lesy a malými údolíčky; na poli, kde během hrůzné třídní bitvy zmizelo před jejich očima z tohoto světa osm tisíc mužů. Gettysburg – pole, na kterém severané konečně zastavili postupující jižany: úplný masakr a nakonec vítězství. První vítězství pro *Yankees* za dva a půl roku trvání občanské války.

Je 19. listopadu. Je jim zima. Připomínají si smrt svých kamarádů, kteří zemřeli v červenci. Kdyby jižní armády oslavovaly každé ze svých vítězství, neměly by čas válčit. Pro tyto muže však bylo pole vyklizeno. Bylo postaveno řečnické s nad ním vlající vlajkou Unie a muži se seřadili po stovkách, aby vyslechli řečníky.

Řeč senátora Everetta k uctění památky mrtvých nebere konce. V den bitvy se musel se svým kočárem projíždět ulicemi Bostonu. Neznal jediného z mužů, kteří našli na tomto místě smrt. Nikdy neslyšel jejich nářky, vznášející se nad ranami z děl.

Udělal by lépe, kdyby mlčel, nebo kdyby vysvětlil vojákům, proč po více než dva předešlé roky stovky tisíc Američanů zabíjely jiné Američany; proč, u všech všudy, se jižní státy nemohou odtrhnout a nechat si na svých bavlněných plantážích své otroky, když chtějí.

Za senátorem, s rukama spočívajícíma na opěrkách křesla, sedí vysoký muž; vysoký muž v černém obleku. I ti nejdál stojící vojáci jej ihned poznali.

To vysoké čelo, vystupující lícní kosti, tmavý vous a upřený pohled. Je to on. Prezident. Prezident Spojených států, nebo toho, co z nich zbylo. Po senátorovi přijde řada na něj. Všichni trpělivě čekají.

Abraham Lincoln, sedící na tribuně, shledává těžkým spočítat všechny vojáky, které před něj seřadili na obrovském poli. Zcela jasně však vidí vyčerpání a únavu zračící se ve tvářích v prvních řadách a odhaluje strach a přetrvávající vzpomínky na smrt v očích těch nejmladších. K nim bude muset promluvit později.

Abraham Lincoln se rovněž bojí.

Tento svůj strach velmi dobře zná. Cítil jej tisíckrát, vždy před svou řečí obhajoby.

V dobách, kdy býval advokátem, vědom si své neschopnosti improvizovat, psal své texty v předstihu, frázi za frází na malých kouscích papíru, které si strkal za lem svého klobouku, když odcházel k soudu. Před zahájením slyšení si je srovnal před sebe, za což sklízel posměch svých uvolněnějších kolegů.

On však oproti nim nevěřil až tak nedozírně svému talentu.

Možná to bylo proto, že předtím, než se stal advokátem, pracoval jako pomocník na farmě, jako dělník a dřevorubec; možná to bylo proto, aby se mohl stát advokátem, musel se učit právo sám.

V New Salem ve státě Illinois trávil o samotě večery studiem Blackstoneových *Komentářů* a Storyho *Spravedlnosti*. Nakonec po týdny přednášel z paměti rozhodnutí Nejvyššího soudu a jedné letní noci roku 1836 odešel do hlavního města Springfieldu. Projížděl jím na koni brzkého rána, obdivoval tu spoustu vzájemně se křížujících ulic, které byly sice blátivé, ale tak široké.

Později toho dne složil zkoušku u advokátní komory, a o dva týdny později, 9. září, již četl své poznámky v malé soudní místnosti, kde zastupoval farmáře, který uplatňoval svůj nárok na nějaký dobytek.

Bylo mu 27 let.

Bál se stejně jako dnes.

Nenamáhal se mluvit, pokud lidé slyšeli jeho akcent a dovtipili se, odkud pochází; pokud zjistili, že pochází z malého dřevěného srubu uprostřed Kentucky, že má otce analfabeta a matku, která zemřela bez zubů ve svých třiceti letech.

Obával se, že to lidé zjistí, a protože si myslel, že je příliš vysoký a příliš škaredý, byl si jist, že nikdy nenalezne žádné klienty.

Proto se připojil k podivné skupině úředníků a advokátů, která dvakrát ročně po tři měsíce projížděla státem Illinois a zastavovala v těch nejzapadlejších výspách a městečkách.

Tito muži se vydávali na tyto cesty, aby vykonávali spravedlnost. Obsadili hlavní obchod ve městě nebo zapomenutou stodolu a učinili z ní soud pro civilní i trestní záležitosti. Vesničané, místní honorace a děti se hrnuli do těchto prozatímních soudních místností a vzrušeně sledovali soudní řízení, někdy aplaudovali řečem advokátů.

Někteří z nich mezi nimi možná spat-

řili malinko nervózního mladého muže, shrbeně sedícího na své židli, který neustále něco psal; a když došlo na jeho případ a on se konečně postavil, aby přednesl svou řeč, možná, že osazenstvo soudní síně na okamžik zatajilo dech v překvapení z vysokého, váhavého, nosového hlasu s préríjním akcentem, který najednou zaplavil celou stodolu.

Dnes však musí mluvit na otevřeném prostranství před tisíci vojáky. Jeho klobouk, který si položil do klína, obsahuje kousek papíru složeného do čtverečku – jediný list, na který si ve vlaku z Washingtonu do Gettysburgu napsal svou řeč.

Cestoval spolu se suitou privátních sekretářů a členů jeho Kabinetu, všichni z nich měli dobrou a vzrušenou náladu. V prezidentském vagonu bylo během cesty velmi rušno. Lincoln nebyl schopen najít klidné místo, kde by mohl být sám. Svou řeč si musel napsat na malinkém stolku ve všem tom rámusu, jak vlak uháněl krajinou.

Byl však zvyklý psát své texty uprostřed chaosu. Ve Springfieldu pracoval ve změti prachu a zmatku. Jeho kancelář se rozkládala v prvním poschodí cihlového domu na hlavním trhu: tři malé místnosti v neustálém šeru kvůli zaprášeným oknům. Složky byly poskládány na sebe všude – na dřevěných křeslech a po podlaze.

Odevšad se valily papíry z naplů otevřených šuplíků a zcela zaplněných stolů. Před soudním slyšením jste mohli Lincolna nebo jeho kolegu spatřit, jak zoufale v tomto chaosu hledají nějaký nepostradatelný dokument. Na stolku, který stával blízko vchodu, se týden po týdnu plynule hromadily dokumenty. Nad stolek Abraham Lincoln vyvěsil nápis: „*Pokud jsi to nenašel jinde, hledej tady.*“¹

Na malém stolku v rachotu uhánějícího vlaku napsal Lincoln text, který najednou vypadá příliš krátký. Senátor Everett se pustil do obsáhlého proslovu, popisující hrdé regimenty v tmavomodrých barvách Unie, vítané jako hrdiny do království Boha a prosáknuté slávou boží, která odměňuje statečné.

Senátorova řeč trvala dvě hodiny.

Lincolnovi k vyslovení všeho, co chce svým armádám říci, stačí jeden list papíru. Jeho řeč je obsažena v deseti řádcích. Prostě hledal nejjasnější, nejvýstižnější možnou formulaci, se záměrem, aby byl pochopen svými posluchači. Vybral slova, která jsou jednoduchá a pravdivá; vybíral je pečlivě, jedno po druhém, tak jak potřeboval.

Abraham Lincoln našel ve slovech velké zalíbení.

literární soutěž advokátů ve Francii

Jako dítě chodil v Indianě do školy pouze v období mezi zimní sklizní a jarní orbou. Byla to venkovská škola, kde děti osadníků společně recitovaly lekce v ohlušujícím řevu. Lincoln se zde naučil jen číst a psát.

Stačilo mu to však k tomu, aby přelouskal *Robinsona Crusoa* a zhltnul sentimentální biografii o *Georgi Washingtonovi*. Později našel ještě další knihy, které bylo lze najít v těchto na literaturu panenských oblastech.

Jako osamělý a nevzdělaný mladý muž byl vždy pohnut rytmem fráze nebo verše v poezii. Rozhodl se, že bude sám psát, nikdy však nevěděl, zda slovo, které použil, se nachází na správném místě. A takovým způsobem si vytvořil svůj vlastní, vysoce originální a přesný jazyk.

Ve Springfieldu, a to i po dvaceti letech v profesi, byl při řečnění v soudním sále veden jedinou obavou: aby mu bylo rozuměno.

Ať již zastupoval vraha, násilníka, uprchnutého otroka nebo výrobce parolodí, vždy před tím, než začal mluvit, vyložil na stůl před sebe malé útržky papíru, které vytáhl zpoza lemu svého klobouku.

Porotci po jeho levici zírali s fascinací na vysokého, špatně oblečeného čahouna, který se po chvíli před ně postavil a uctivě uklonil. Sotva však vyslovil první věty svým vysokým, mečivým hlasem, jeho od počátku slyšení střídámá a zasmušilá tvář se rozzářila a jeho otupený pohled zaostřil. Lincoln vyložil své argumenty jeden po druhém, jasně artikuloval a neopomenul jediný technický aspekt své demonstrace. Jeho slova následovala v proudu jedno po druhém. Užíval zvířecí a farmářské metafory, které si pro každý případ sám vymýšlel. Porotci ve státě Illinois rozuměli velmi jasně, o čem tento advokát mluvil.

A tak přestali vnímat jeho vyšumělý zevnějšek, jeho kostnaté líánovité tělo a jeho předklon; přestali vnímat nervózní pohyby jeho velikých dlaní, které někdy držel za zády, někdy je měl v kapsách; přestali vnímat jeho nervozitu a ruce divně visící po stranách trupu. Na toto vše zapomněli a jen poslouchali.

Senátor Everett dospěl k úplnému a srdceryvnému závěru a za svou řeč sklídl potlesk z uctivosti. Musí být zcela vyčerpan. Pochodová hudba začíná hrát *The Battle Hymn of the Republic*: „*Glory, Glory, Halleluiah!*” Přichází řada na Abrahama Lincolna. Po skončení chvalozpěvu se od něj očekává, že povstane a osloví armády. Při zvuku dechů a činelů se všechny oči otáčejí k prezidentovi a tajně jej vyzývají.

Pokud by tu nebyl, všechny ty děti seřazené před ním by pravděpodobně byly doma u svých matek. Tito mužové,

zase, by byli daleko, cválající přes Velké pláně, a objevovali by Západ. Kdyby se Lincoln nerozhodl promluvit, pokud by nestál a neřečnil na tribunách s kouskem papírku v ruce, nikdo z těchto mužů by nezemřel na válečném poli v Gettysburgu.

Ale přece jen přišel ten májový den roku 1854.

Abraham Lincoln byl v té době již respektovaným advokátem ve Springfieldu, hlava rodiny vedoucí klidný život, muž, který byl dobře zaveden a oblíben svými přáteli v konzervativní straně – *the Whigs*.

Když mu bylo třicet let, byl bojovným členem parlamentu státu Illinois.

Později reprezentoval svůj stát po dva roky v Kongresu ve Washingtonu.

Po splnění svého funkčního období se bez jakýchkoliv námitek vrátil domů.

Zřejmě se chtěl vypracovat z beze-

jmennosti, ale jeho bojácný a zasmušilý charakter jej držel zpět.

Chtěl v Kongresu zůstat, ale jeho strana jej určila jen na jedno funkční období. Snažil se získat místo ve washingtonské administrativě, ale byl odmítnut. A tak se roku 1850 vrátil do Springfieldu, zklamán a rezignující.

Při svém návratu prodělal těžkou krizi hypochondrie, období intenzivního smutku, který jej paralyzoval. Často sedával sám s pohledem ztrácejícím se v prostoru. Zřekl se svých ambicí a znovu se pustil do práce. Práci chápal jako jediný lék svého kritického stavu, kterému nerozuměl.

A pak přišel ten májový den roku 1854.

Protože, i když Lincoln nevěřil sám sobě, stále věřil ve svou zemi.

Ze Springfieldu sledoval dění v národě, který obdivoval, v národě, který jej z plání v Indianě dovedl až do Kongresu ve Washingtonu: v tom jediném národě bez aristokracie.

Tentokrát však měl o svou zemi obavy. Viděl ji zmítanou násilnými střety od Severu k Jihu od chvíle, kdy se objevila otázka zrušení otroctví.

Lincoln se obával, že se jeho národ rozpadne, pokud se otroctví, již pevně etablované na Jihu, rozšíří i do dalších států.

Celá záležitost se stala vysoce ožehavým tématem vždy, když bylo obsazeno nové území. Osadníci si nárokovali právo vlastnit otroky ve vztahu k půdě, kterou kolonizovali. Ve Washingtonu však převládl názor opačný.

Až po ten májový den roku 1854, ten den, kdy demokratičtí poslanci parlamentu přecenili své síly ve jménu všeobecné suverenity. Chtěli oprávnit lidi usazené v teritoriích Kansasu a Nebrasky k legalizaci otroctví.

Samotný Kongres byl krůček od prohlubování institutu otroctví a ostudy na americké půdě. Když se Lincoln tuto zprávu dozvěděl z novin, nebyl ji schopen přijmout. Byl velmi rozrušen.

„*Glory, Glory, Halleluiah!*” Nástroje zahrají poslední slouku a ztichnou. Přichází řada na Abrahama Lincolna. Zpod lemu svého klobouku vytahuje papírek, klobouk odkládá na zem a pomalu vstává. Jeho tělo se napřimuje. Najednou vypadá řečníště o mnoho menší.

Před devíti lety, na konci mítinku svého demokratického oponenta, se zmocnil řečníště o své vlastní vůli. I když v té době byl *nikým* a publikum se začalo rozcházet, Lincoln se napřimil a řekl jim, že přijde řečnit zítra. Následujícího dne se vrátilo i publikum. Lincoln přednesl svou první řeč proti otroctví a publikum jej poslouchalo po dvě hodiny, uchvácené jedinečným hlasem tohoto orátora.

Mezi lety 1854 až 1860, i když byl v té době *nikým*, Lincoln přednesl více než sto řečí pouze k problematice otroctví, a to při každé možné příležitosti: na předvolebních mítincích, propagačních večerech, stranických setkáních.

V roce 1858 kandidoval proti demokratickému kolegovi ve Springfieldu. Oba advokáti spolu cestovali státem Illinois celé léto a debatovali, usazení proti sobě na stejném pódium. Poprvé ve volební his-

literární soutěž advokátů ve Francii

torii byli kandidáti usazeni proti sobě v průběhu společných debat. Lincoln sice volby prohrál, ale získal jméno.

A protože se otázka otroctví stávala jedinečnou záležitostí, jelikož se stará strana *Whig* začala rozpadat, a protože Republikánská strana byla vytvořena na základě programu o zrušení otroctví, stal se Lincoln republikánem. Velice brzo se mu dostávalo pozvání k přednášce v jiných státech.

Měl několik nezapomenutelných vystoupení v Cincinnati, v Columbusu a Novém Yorku. A když bylo třeba určit kandidáta prezidentských voleb roku 1860, zjevil se Lincoln takový, jaký opravdu byl: skromný, ale tak přesvědčivý; málo známý, ale bez nepřátel; odměřený, ale čestný.

V září si Lincoln nechal narůst vousy.

V listopadu byl zvolen prezidentem Spojených států.

Vysoký, vousatý muž kráčí vpřed s papírem ve své ruce a zastavuje se na okraji tribuny. Odtud je schopen přehlédnout jednoho každého vojáka. Řady tichnou. Ticho křičí do lehkého podzimního vzduchu. Cinkání bajonetů a přezek, odkašlávání a plivání najednou ustává.

Armáda jakoby zkamení.

Pohlížejí na tohoto muže, jehož samotné zvolení vedlo jižní státy k odtržení. Pohlížejí na tohoto muže, který byl od počátku svého prezidentství zcela zahlcen událostmi, který vypadá jako omámený, někdy netečný a nepozorný, neschopný učinit rozhodnutí, někdy frenetický a zaslepený, bez toho, aby někdy někomu nakazoval poslušnost; tento muž přezdívaný Žirafa z Illinois, který po dva roky zápasí s nespavostí.

Armáda stojí tváří v tvář muži, který k ní nikdy nehovořil. Muži, který její vojáky poslal do války a na smrt bez toho, aby jim vysvětlil proč.

Pro ně se muž, který hovořil příliš, stal duchem, který již nikdy nepromluví.

Je na okraji řečnické, list papíru v ruce. „Před čtyřmi desítkami a sedmi lety...“.

Vojáci se začínají bavit.

Lincoln nezvedá oči z listu papíru. Vysokým hlasem čte deset řádků, které napsal den předtím: deset vybroušených vět, které se americké děti učí dodnes zpaměti ve školách.

„Před čtyřmi desítkami a sedmi lety založili naši otcové na tomto kontinentu nový národ, vyznávající svobodu a zasvěcený myšlence, že všichni lidé jsou stvořeni sobě rovni.“

Lincoln začíná mluvit o válce a mrtvých, o národě a jeho přežití. Mluví o historii, životě a důvodech boje. Vyzývá muže stojící před ním, aby bojovali tak, že „vláda lidí lidem nezmizí z této země“.

Vojáci k němu zdvihají zraky.

Lincoln pečlivě složí svůj list papíru a vrací se ke svému křeslu.

Monsieur le Garde des Sceaux,

Monsieur le Bâtonnier,

dámy, pánové, vzácní kolegové.

Když po dlouhém tichu muži seřazení před ním zjistili, že Lincolnova řeč je skončena a že řekl vše, co chtěl, porozuměli, že jejich úkolem je zachránit základy Spojených států, zachránit samotnou myšlenku demokracie – myšlenku, která byla ušpiněna krví lidí trpících v řetězech. V davu vojáků náraz začalo vřít, z nevěřícího šumu se stal ohlušující a oslavný ryk, zatímco Lincoln již seděl zpět ve svém křesle.

Opravdovým prezidentem se Abraham Lincoln stal právě tento den – 19. listopadu 1863, tři roky po svém zvolení. Byl znovuzvolen následujícího roku, zatímco jeho generálové pokračovali v krvavé ofenzivě v Georgii.

Dne 31. ledna 1865 byl přijat 13. dopisek ústavy, rušící otroctví.

Dne 8. dubna jižní armády kapitulovaly.

O týden později, 14. dubna, zatímco si protahoval své nohy v prezidentském boxu Fordova divadla ve Washingtonu,

byl Lincoln zavražděn kulkou vpálenou do jeho týla.

Protože měl sílu postavit se na řečnické, když byl pouze *nikým*, protože předstoupil před nepřátelsky naladěné davy, protože si vzal slovo, když mu nikdo nechtěl naslouchat, zachránil Abraham Lincoln svou zemi od osudné chyby a změnil zemi, ve které se začala vytrácet svoboda na zem, a to především, rovnosti.

Každým dnem svého prezidentství trpěl, až do úplného konce.

Nic, ani jeho triumfy či jeho znovuzvolení, ani oslavy zrušení otroctví nezažehaly z jeho tváře „hlubokou, únavnou a trpělivou bolest“.²

Zdálo se, že 600 000 lidí, kteří zahynuli ve válce rozpoutané jeho zarputilostí, vynesou na světlo světa hlubší zármutek, prapůvodní utrpení, schované v něm v podobě zostuzující zátěže.

Lincoln o tom nikdy nemluvil tak, jako nikdy nemluvil o sobě.

Lincoln o tom nikdy nemluvil, ale když promluvil, jeho bolest se prolínala jeho slovy.

Nebyl nositelem té lehkosti, vrozené přesvědčivosti dobře situovaného člověka.

Byl čistý a zranitelný jako muž, který trpí.

A bylo to pro jeho bratry v utrpení, když promluvil. Hovořil jménem obžalovaných, zotročených, ponížených.

Abraham Lincoln byl tak přesvědčivý, protože ve svém nitru nosil utrpení těch, které obhajoval.

Jeho pronikavý hlas byl hlasem, který nemohl být zastaven.

Jeho podivná gesta vedla k obratu o 180°.

Jeho mečivý hlas vyzýval k rebelii.

A jeho specifický způsob řeči byl znovunalezenou nadějí. ❖

¹ William Herdon, *Lincoln*, p. 293 – Herdon byl společníkem A. Lincoln v letech 1844 – 1860.

² Charakteristika užitá Harrietem Beecher Stowem, autorem *Uncle Tom's Cabin*, Mitgang, Press Portrait, str. 373.

Informace o 4. schůzi představenstva České advokátní komory, konané dne 6. února 2006

Kontrola úkolů

JUDr. Jirousek podal **zprávu o provedení kontroly v pobočce Brno** a odkázal členy představenstva na písemnou zprávu ředitelky pobočky JUDr. M. Snášelové. Poté sdělil, že od JUDr. Mrázka a od JUDr. Mikety obdržel **základní přehled regionálních akcí**.

Užívání obchodního jména advokátními kanceláři

JUDr. Brož přednesl problematiku užívání obchodního jména advokátními kanceláři a k této otázce předložil písemný materiál. Připomněl aktuálnost této otázky s ohledem na skutečnost, že řada advokátních kanceláří užívá obchodní jména, jež jsou v rozporu se zákonnými a stavovskými předpisy.

JUDr. Mikš doplnil, že jde o dlouhodobý problém, kterým se kontrolní rada už několikrát zabývala a má v této věci jednoznačný názor. Užívání obchodního jména, které neobsahuje náležitosti dle čl. 20 etických pravidel o tzv. povinných údajích, je kárným přestupkem a nelze je nadále tolerovat. JUDr. Mokřý navrhl provést srovnávací analýzu relevantních předpisů v zemích EU, už proto, aby český advokát neargumentoval, že vykonává služby v diskriminačním prostředí a předešlo se tak případnému skandálu s mezinárodním prvkem. JUDr. Žižlavský se připojil s obavou, aby nedošlo k zaměňování obchodního jména s tzv. logem kanceláře, ochrannou známkou apod., neboť to omezuje obvyklé marketingové nástroje, které mají k dispozici zahraniční advokátní kanceláře a vedlo by to k diskriminaci českých advokátních kanceláří.

JUDr. Mandák se stavěl za rigorózní postup, už proto, že ČAK již zaujala jednoznačné stanovisko v roce 2003. Nejde jen o to, že někdo používá údaje v rozporu s úpravou obsaženou v etickém kodexu, ale i o to, že nepoužívá údaje, jež jsou dle stavovských předpisů povinné (např. označení pouze „advokátní kancelář“). S odkazem na čl. 20-22 etických pravidel doložil, že kolize s označováním zahraničních AK nemůže nastat s ohledem na právo těchto kanceláří užívat názvy, jež v souladu s předpisy domovského státu užívají ve svém státě. Na druhé straně čl. 22 umožňuje ke jménům, příjmením a označením advokát atd., přiřazovat doplňující údaje; nelze také směšovat reklamu a obchodní jméno.

JUDr. Patera vzpomněl vývoje úpravy obchodního jména alias firmy v obchodním zákoníku od roku 1996, kdy byl přijat etický kodex, a zmínil nutnost reflektování tohoto vývoje i ve stavovském předpise.

Členové představenstva po další diskusi rozhodli o nutnosti zpracovat komparativisticky ve vztahu k zemím EU podkladové materiály, po jejichž prostudování přijme představenstvo konečné rozhodnutí. Úkolem byla pověřena Ass. jur. Trmalová, termín do 30. 4. 2006. Dále byl JUDr. Mandák požádán, aby pro BA vypracoval článek s danou tematikou za účelem informování advokátní obce.

Smlouva a Statut „Právník roku“

Všichni členové představenstva se seznámili s písemnými materiály, tj. s návrhem smlouvy mezi ČAK a společností **epravo.cz**

a s obsahem Statutu soutěže Právník roku. Schváleno bez připomínek a doporučeno předsedovi Komory podepsat obě listiny.

Informace odboru mezinárodních vztahů

JUDr. Mokřý podal informaci, že se konalo **zasedání PE-CO výboru v Bruselu** a konečně došlo k rozhodnutí o koncepci financování akcí. Dále referoval o výběru zemí jakožto cílových zemí pro poskytování finanční podpory a vznesl návrh, aby byl posílen aparát PECO za účelem monitoringu tendrů ohledně podpor ze strany EU. Upozornil také na započatou analýzu plnění a dopadů 2. směrnice o praní špinavých peněz prostřednictvím dotazníků.

JUDr. Jirousek podal **zprávu o předjednání spolupráce mezi ČAK a Indickou advokátní komorou**, která by měla finalizovat umožněním stáží indických advokátů v českých advokátních kancelářích a naopak. JUDr. Pejchal tuto spolupráci předjednal v rozsahu lektorské činnosti o právních režimech obou zemí a jednání představitelů Komor o výše uvedených stážích. Rozhodnuto, že až po návratu JUDr. Pejchala do ČR bude v této věci učiněn konkrétní závěr.

Návrh rozpočtu sociálního fondu ČAK

JUDr. Krym seznámil členy představenstva s návrhem rozpočtu soc. fondu na rok 2006 a upozornil na dvě připomínky přednesené v rámci jednání rozpočtu JUDr. Smejkal. Po diskusi nechal JUDr. Jirousek nejprve hlasovat o schválení výjimky ohledně limitu pro výdaje na potřeby zaměstnanců (překročeno o 10 504 Kč) a na sportovní akce (překročeno o 88 831 Kč), což bylo jednomyslně přijato. Poté se hlasovalo o schválení předloženého návrhu rozpočtu sociálního fondu na rok 2006 s tímž výsledkem.

Koncepce hospodaření reg. představitelů

JUDr. Mrázek informoval o závěrečné schůzce s regionálními zmocněnci, kde by měl být konstituován finální návrh pravidel hospodaření a předložil ke schválení **návrh usnesení o určení paušální náhrady hotových výdajů spojených s výkonem činnosti reg. představitelů** tak, aby jim byla přiznána paušální částka 2500 Kč měsíčně jako refundace mzdy za administrativní práce a paušální částka 500 Kč za hovorné (náhrada ostatních hotových výdajů dle skutečnosti). Usnesení bylo schváleno.

JUDr. Mrázek dále předložil tento **návrh na jmenování regionálních představitelů a jejich zástupců**, který představenstvo následně schválilo:

Praha: JUDr. Jan Brož; zástupce: JUDr. Petr Meduna a JUDr. Prokop Beneš;

Středočeský region: JUDr. Roman Premus; zástupci: JUDr. Jan Camrda a JUDr. Bohuslav Sedlatý;

Jihočeský region: JUDr. František Smejkal; zástupce: JUDr. Jiří Švihla;

Západočeský region: JUDr. Julie Šindelářová; zástupci: JUDr. Jaroslav Liška a JUDr. Ladislav Vávra;

Severočeský region: JUDr. Jiří Císař; zástupce: JUDr. Juráková;

z České advokátní komory

Východočeský region: JUDr. Milan Jelínek; zástupce dosud neurčen

Jihomoravský region: JUDr. Marie Snášelová; zástupci: JUDr. Vladimír Focko a JUDr. Alexander Nett;

Severomoravský region: JUDr. Aleš Vídeňský; zástupci: JUDr. Marek Kříž a Mgr. Ladislav Popek;

Olomoucký region: JUDr. Lenka Vidovičová; zástupce: JUDr. Aloisie Jurkovičová.

Informace o přípravě konference Nezávislost advokáta, nezávislost soudce

JUDr. Jirousek podal zprávu o přípravě konference na téma nezávislost advokáta, nezávislost soudce a seznámil členy představenstva s výsledky spolupráce s JUDr. Šolcem, JUDr. Sokolem, JUDr. Lžičařem a dalšími s tím, že považuje za nutné zainteresovat na projektu též JUDr. Čermáka. Konference by měla proběhnout 19. – 20. 10. 2006 v Paláci Dunaj. Veškeré, ať již tematické či organizační návrhy budíž adresovány k rukám JUDr. Kovářové.

Aktuální legislativa

JUDr. Račok informoval členy představenstva o stadiu *legislativního procesu novely ZA*. Bude-li novela schválena, bude nutné přijmout některé stavovské předpisy. JUDr. Račok dále přislíbil, že v krátké době poté, co novela bude vyhlášena ve Sbírce zákonů, vyjde zvláštní číslo BA s platnými texty všech právních předpisů o advokacii, jakož i všech stavovských předpisů.

JUDr. Račok a JUDr. Patera také seznámili představenstvo se *stanoviskem 4/2004 Úřadu pro ochranu osobních údajů*, z něhož vyplývá, že užíváním údajů jako rodná čísla jsou advokáti osobami, majícími zákaz shromažďování tohoto osobního údaje. Ke stanovisku tohoto úřadu vypracoval legislativní odbor ČAK vlastní stanovisko, které bylo v písemné podobě předloženo členům představenstva, jednomyslně schváleno a bude prezentováno prostřednictvím BA a webových stránek všem advokátům. Uskuteční se též jednání mezi vedením Úřadu pro ochranu osobních údajů a vedením ČAK, neboť je nutno pro advokáty konstituovat bez dalšího stav právní jistoty.

Schválení obsazení poradních orgánů ČAK – výborů a sekcí

Před vlastním schvalovacím procesem navrhla Ass. jur. Trmalová sloučení stávajícího Výboru zástupců Komory v mezinárodních advokátních organizacích a sekce pro právo EU a mezinárodní právo z toho důvodu, že činnosti těchto orgánů se fakticky překrývají. Nová sekce bude mít název: „*Sekce pro právo EU, mezinárodní právo a mezinárodní vztahy*“. Změna byla jednomyslně přijata, předsedou nové sekce zůstal JUDr. Martin Vychopeň.

Tajemník JUDr. Krym pak předložil návrhy předsedů jednotlivých sekcí na jmenování členů sekcí s výjimkou sekce pro dějiny advokacie (doplněna do březnové schůze představenstva ČAK); navržené členové byli hlasováním schváleni.

Následovalo hlasování o návrhu na jmenování členů výboru pro vnější vztahy a internetové rady (doplněno o JUDr. Čermáka, PhDr. Chaloupkovou, JUDr. Kryma a JUDr. Jirouska), výboru pro výchovu a vzdělávání (JUDr. Kovářová, JUDr. Snášelová M., JUDr. Čermák, JUDr. Žižlavský a JUDr. Milan Jelínek), výboru reg. představitelů (JUDr. Mrázek a reg. představitel) a výboru odborné

pomoci a na ochranu zájmů advokátů s kladným výsledkem (pozn.: členové hospodářského výboru již byli schváleni na prosincové schůzi).

Běžné věci

JUDr. Krym seznámil členy představenstva s materiály, které souvisí s *pojištěním na rok 2007*, tzn. zejména s dodatkem č. 12 k Rámcové pojistné smlouvě č. 2904309313. Z dodatku vyplývá, že pojistná smlouva uzavřená na dobu určitou do 31. 12. 2006 byla dodatkem prodloužena na dobu do 31. 12. 2007.

Po diskusi k *výběru makléře* navrhl JUDr. Jirousek v souladu s názorem JUDr. Račoka, aby bylo ve věci přijato usnesení, kterým bude rozhodnuto o povinnosti realizovat výběrové řízení na subjekt makléře *se závaznými podmínkami*. Zároveň navrženo *ustavit výběrovou komisi* pod vedením JUDr. Smejkal ve složení: JUDr. Krym, JUDr. Kyjovský, JUDr. Vychopeň; jednoho člena bude jmenovat kontrolní rada nejpozději do 30. 6. 2006. Následně byly předloženy návrhy hlasováním jednomyslně přijaty.

JUDr. Krym požádal o *názor představenstva k dotazu advokáta, zda lze dodatečně učinit prohlášení o pravosti podpisu klienta na listině, kterou advokát sepsal v minulosti a klient v minulosti před ním podepsal, ale o prohlášení o pravosti podpisu advokáta požádal až nyní*.

Představenstvo zaujalo následující stanovisko k výkladu zákona (§ 25a zákona o advokacii) a stavovského předpisu:

Možnost advokátů činit prohlášení o pravosti podpisu je naprosto spjata s listinou, kterou advokát sepsal. Advokát není oprávněn potvrzovat shodu podpisu klienta na základě prohlášení klienta o uznání podpisu za vlastní. Proto datum podpisu listiny sepsané advokátem ze strany klienta a datum prohlášení o pravosti podpisu klienta musí být shodné. Jestliže se listina dostane mimo dosah advokáta, nemůže již advokát zaručit případnou manipulaci s listinou atd. Na položený dotaz je proto nutné odpovědět záporně.

V souvislosti s tím uloženo JUDr. Račokovi, aby na dubnové představenstvo předložil materiál k různým sporným problémovým výkladům § 25a ZA.

JUDr. Kovářová seznámila představenstvo s nabídkou CE-AG ohledně *kongresu konaného ve dnech 6. – 7. 11. 2006 (počítačové právo)* v Praze. JUDr. Kovářová se pověřuje, aby zjistila zázemí celé akce a po konzultaci s JUDr. Mokřým a JUDr. Vychopněm se rozhodlo o případné účasti za nabízených podmínek.

JUDr. Uhlíř přednesl písemné zprávy o stavu knihoven v Praze a Brně a *základní vizi o fungování knihovny jako celku*, která by z velké míry měla být sebeobslužná, náležitě internetově vybavena a vedena vysokoškolsky vzdělaným pracovníkem, který bude schopen organizačně i odborně vést knihovny ČAK z pohledu jejich optimální součinnosti. Představenstvo vzalo zprávy na vědomí a uložilo vypsát výběrové řízení na vedoucího knihoven.

JUDr. Všečetka předložil zprávu obsahující *plán legislativních prací LRV na rok 2006*, který je kdykoliv k nahlednutí členům a náhradníkům představenstva k dispozici na legislativním odboru ČAK.

Nato předseda poděkoval přítomným za účast, sdělil, že další jednání představenstva ČAK se bude konat dne 6.- 7. 3. 2006 a schůzi ukončil.

❖ ZPRACOVALA: JUDR. KVĚTA SLAVÍKOVÁ

Usnesení představenstva ČAK ke změnám v pojištění advokátů

V souvislosti se schválenou novelou zákona o advokacii, která nabude účinnosti 1. dubna 2006, přijalo představenstvo ČAK na své schůzi dne 7. 3. 2006 usnesení, kterým se konkretizuje úprava pojištění advokátů. Vzhledem k tomu, že toto usnesení sice bude vyhlášeno v nejbližším čísle Věstníku ČAK, to ale vyjde až po 1. dubnu, přinášíme pro předběžnou informaci jeho text již v tomto čísle Bulletinu.

Usnesení představenstva České advokátní komory ze dne 7. března 2006, kterým se stanoví **minimální limity pojistného plnění z pojištění odpovědnosti advokátů za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem advokacie**

Představenstvo České advokátní komory se usneslo podle § 24a odst. 5 a § 44 odst. 4 písm. b) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), takto:

ČÁST PRVNÍ MINIMÁLNÍ LIMITY POJISTNÉHO PLNĚNÍ Z POJIŠTĚNÍ ODPOVĚDNOSTI ADVOKÁTŮ ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU V SOUVISLOSTI S VÝKONEM ADVOKACIE

Čl. 1

Pojištění advokátů vykonávajících advokacii samostatně

- (1) Minimální limit pojistného plnění z pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem advokacie (dále jen „minimální limit pojistného plnění“) se u advokáta vykonávajícího advokacii samostatně (§ 11 odst. 1 písm. a) zákona) stanoví částkou 1 000 000 Kč.
- (2) Zaměstnává-li advokát jiné advokáty v pracovním poměru (§ 15a odst. 1 zákona), částka minimálního limitu pojistného plnění podle odstavce 1 se zvyšuje o částku 1 000 000 Kč za každého zaměstnávaného advokáta.

Čl. 2

Pojištění advokátů vykonávajících advokacii ve sdružení

- (1) Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii jako účastník sdružení (§ 14 zákona) se stanoví částkou 1 000 000 Kč, násobenou počtem účastníků sdružení, a to u každého účastníka sdružení.
- (2) Zaměstnává-li některý z advokátů, kteří jsou účastníky sdružení, jiné advokáty v pracovním poměru (§ 15a odst. 1 zákona), částka minimálního limitu pojistného plnění podle odstavce 1 se u každého z účastníků sdružení zvyšuje o částku 1 000 000 Kč za každého takto zaměstnávaného advokáta.

Čl. 3

Pojištění advokátů, kteří jsou společníky veřejné obchodní společnosti nebo komplementáři komanditní společnosti

- (1) U advokáta, který je společníkem veřejné obchodní společnosti jejímž předmětem podnikání je výkon advokacie (§ 15 odst. 1 zákona), se minimální limit pojistného plnění stanoví částkou 1 000 000 Kč, násobenou počtem společníků veřejné obchodní společnosti, a to u každého ze společníků společnosti.
- (2) U advokáta, který je komplementářem komanditní společnosti jejímž předmětem podnikání je výkon advokacie (§ 15 odst. 1 zákona), se minimální limit pojistného plnění stanoví částkou 1 000 000 Kč, násobenou počtem komplementářů této společnosti, a to u každého z komplementářů.

- (3) Zaměstnává-li veřejná obchodní společnost nebo komanditní společnost jiné advokáty v pracovním poměru (§ 15a až 15c zákona), částka minimálního limitu pojistného plnění podle odstavců 1 a 2 se u každého společníka nebo u každého komplementáře zvyšuje o částku 1 000 000 Kč za každého zaměstnávaného advokáta.

ČÁST DRUHÁ SPOLEČNÁ USTANOVENÍ

Čl. 4

- (1) Advokáti vykonávající advokacii samostatně nebo jako účastníci sdružení a advokáti, kteří jsou společníky veřejné obchodní společnosti nebo komplementáři komanditní společnosti, a jsou účastni hromadného pojištění advokátů podle § 24a odst. 3 zákona (dále jen „hromadné pojištění advokátů“), jsou povinni nahlásit České advokátní komoře (dále jen „Komoře“) den vzniku pracovního poměru se zaměstnaným advokátem podle čl. 1 odst. 2, čl. 2 odst. 2 nebo čl. 3 odst. 3 nejpozději do jednoho měsíce ode dne jeho vzniku.
- (2) Advokáti vykonávající advokacii podle odstavce 1, kteří nejsou účastni hromadného pojištění advokátů, jsou v případě uzavření pracovního poměru se zaměstnaným advokátem podle odstavce 1 povinni uvést své pojistné smlouvy do souladu s příslušnými ustanoveními tohoto usnesení nejpozději do jednoho měsíce ode dne vzniku takového pracovního poměru a předložit o tom příslušný doklad Komoře.
- (3) Minimální limity pojistného plnění tohoto usnesení se vztahují i na pojištění usazených evropských advokátů (§ 35m odst. 1 písm. c) zákona) a společníků zahraničních advokátních společností, kteří ručí za závazky společnosti celým svým majetkem (§ 35na odst. 4 zákona).

ČÁST TŘETÍ PŘECHODNÁ USTANOVENÍ

Čl. 5

- (1) Advokáti vykonávající advokacii samostatně nebo jako účastníci sdružení a advokáti, kteří jsou společníky veřejné obchodní společnosti nebo komplementáři komanditní společnosti, a nebudou účastni hromadného pojištění advokátů, jsou povinni uvést své pojistné smlouvy do souladu s tímto usnesením nejpozději do 1. července 2006 a předložit o tom příslušný doklad Komoře; ustanovení čl. 4 odst. 2 tím není dotčeno.
- (2) Tímto usnesením nejsou dotčeny pojistné smlouvy, na základě kterých jsou pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem advokacie pojištěny veřejné obchodní společnosti, jejichž předmětem podnikání je výkon advokacie.

ČÁST ČTVRTÁ ÚČINNOST

Čl. 6

Toto usnesení nabude účinnosti třicátým dnem po jeho vyhlášení ve Věstníku České advokátní komory.

z České advokátní komory

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v Paláci Dunaj

● ve čtvrtek 23. března 2006

Náhrada škody a zadostiučinění

Nové tendence při uplatňování náhrady škody na zdraví – zkušenosti s novelou obč. zák. – vyhl. č. 47/2004 Sb. – zkušenosti s vyhláškou o odškodňování bolestí a ZSU č. 440/2001 Sb. – zadostiučinění ve smyslu ustanovení § 13 obč. zákona – příprava podkladů k vydání směrnice Evropské komise ve věci promlčecí lhůty u dopravních nehod s cizím prvkem – procesní postupy u uplatňování náhrady škody z různých škodných událostí – specifická řízení při uplatňování nároků na náhradu škody způsobené postupem contra lege artis ve zdravotnictví – náhrada škody a konkurzní řízení – odpovědnost za škody v energetice a plynárenství – pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel.

Lektoři: **JUDr. Marie Cilinková, advokátka, JUDr. Klára Kořínková, advokátka, JUDr. Jaroslav Palas, advokát**

Číslo semináře: 41035 Poplatek za seminář: 550 Kč Uzávěrka přihlášek: 11. března 2006

● ve čtvrtek 30. března 2006

Problémy a nedostatky v trestních dovoláních

Nejčastější vady a nedostatky v dovoláních, dodržení náležitostí dovolání, dovolací důvod, námitky, včasnost – rozhodovací praxe NS, rozbor konkrétních rozhodnutí.

Lektor: **JUDr. Petr Hrachovec, soudce Nejvyššího soudu ČR**

Číslo semináře: 41036 Poplatek za seminář: 540 Kč Uzávěrka přihlášek: 20. března 2006

● ve čtvrtek 6. dubna 2006

Technika a výraz mluveného projevu a řeč těla při veřejném vystupování

Technika a výraz mluvy a řeč těla. Práce s tělem, hlasem a hlasivkami. Výrazovost – barevnost hlasu jako výraz estetizující a strategický. Signály řeči těla a možnosti jeho ovládnutí při mluveném projevu. Prakticky orientovaný kurz s využitím audiodiagnostické techniky. Seminář pro maximálně 35 účastníků!

Lektor: **doc. PhDr. Josef Valenta, CSc., FF UK a DAMU Praha**

Číslo semináře: 41037 Poplatek za seminář: 655 Kč Uzávěrka přihlášek: 26. března 2006

● ve čtvrtek 13. dubna 2006

Přestupky a jiné správní delikty

Typy správních deliktů – základy odpovědnosti za přestupky a jiné správní delikty – sankce za přestupky a jiné správní delikty – přestupkové řízení a řízení ve věcech jiných správních deliktů.

Lektor: **JUDr. Helena Prášková, CSc., katedra správního práva, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Praha**

Číslo semináře: 41038 Poplatek za seminář: 550 Kč Uzávěrka přihlášek: 3. dubna 2006

● ve čtvrtek 27. dubna 2006

Nový správní řád

Reforma správního řízení a základní principy nové úpravy – správní řízení – zastoupení ve správním řízení – náprava vadných rozhodnutí – vyjádření, osvědčení, sdělení – veřejnoprávní smlouvy – doručování – řízená diskuse.

Lektor: **doc. JUDr. Vladimír Vopálka, CSc., vedoucí katedry správního práva, Právnická fakulta, Univerzita Karlova**

Číslo semináře: 41040 Poplatek za seminář: 650 Kč Uzávěrka přihlášek: 17. dubna 2006

● ve čtvrtek 4. května 2006

Právo životního prostředí – vybrané otázky pro advokátní praxi

Trestné činy proti životnímu prostředí. Přestupky a správní delikty v oblasti ochrany životního prostředí. Povolení a další řízení na úsecích ovzduší, vody, půdy, lesa, odpadů a ochrany přírody a krajiny. Mezinárodní obchod ohroženými druhy a jeho právní úprava. Občanskoprávní odpovědnost za škody na životním prostředí. Vlastnické právo, sousedské vztahy, pozemkové právo a stavební právo ve vztahu k ochraně životního prostředí.

Lektoři: **prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc. (proděkan a vedoucí KPŽP PF UK v Praze), doc. JUDr. Jaroslav Drobník, CSc. (katedra práva životního prostředí PF UK v Praze)**

Číslo semináře: 41041 Poplatek za seminář: 550 Kč Uzávěrka přihlášek: 25. dubna 2006

● ve čtvrtek 11. května 2006

Aktuální otázky obchodního práva

Právo výkupu účastnických cenných papírů – výkladové problémy, dispozice s majetkem společnosti, finanční asistence – právní aspekty fúzí, Insolvenční zákon

Sponzoring a lektorské zajištění: **advokáti advokátní kanceláře Linklaters, v. o. s.**

Číslo semináře: 41032 Poplatek za seminář: 550 Kč Uzávěrka přihlášek: 1. května 2006

● ve čtvrtek 25. května 2006

Advokát před komunitárními soudy v Lucemburku

Vztah národního a komunitárního práva – vybrané aspekty soutěžního práva – protisoutěžní praktiky – státní podpory – řízení před Evropským soudem prvního stupně ES z pohledu advokáta

Lektoři: **prof. Irena Pelikánová, soudkyně Soudu 1. stupně ES, referendáři téhož soudu Jan Převořil, Ivo Gross a Arnaud Raclet**

Číslo semináře: 41044 Poplatek za seminář: 990 Kč Uzávěrka přihlášek: 15. května 2006

Všechny semináře probíhají v Paláci Dunaj, Národní 10 (vchod z Vorskilské ul. č. 14), obvykle od 9 do 16 hod. s polední pauzou od 12 do 13 hod. Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách, a zašlou ji mailem na adresu: seminare@cak.cz, a poukáží příslušný účastnický poplatek (včetně 19 % DPH) na účet č. 12432011/0100, konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: desetimístné číslo složené z pětimístného čísla semináře (viz výše) a registračního pětimístného čísla osvědčení advokáta bez pomlčky či lomítka (např. 4101000312). Doklad o úhradě vezmete s sebou, fakturu obdržíte při prezenci. Účastnické poplatky se bez vážné omluvy tři dny předem nevracejí. Sál je klimatizován. Žádáme účastníky o včasný příchod, pozdní příchody ruší lektory i posluchače. 15 minut po začátku přednášky je již vstup do sálu omezen.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném Vzdělávací akce. Telefonické informace: Markéta Andrlíková, tel. 224 951 778. Těšíme se na setkání s vámi.

♦ JUDr. DANIELA KOVÁŘOVÁ, VEDOUcí ODBORU VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ ČAK

Semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacím a školicím centru pobočky ČAK v Brně, v sále Veřejného ochránce práv, Údolní 39

● V úterý 11. dubna 2006

Aktuální otázky správního soudního řádu

Lektor: **JUDr. Michal Mazanec, místopředseda Nejvyššího správního soudu ČR v Brně**

Číslo semináře: 6804 Poplatek za seminář: 500 Kč Uzávěrka přihlášek: 6. dubna 2006

● V úterý 16. května 2006

Obchodní společnosti

Lektor: **Doc. JUDr. Jarmila Pokorná, CSc., pedagog katedry obchodního práva Právnické fakulty MU v Brně**

Číslo semináře: 6805 Poplatek za seminář: 500 Kč Uzávěrka přihlášek: 11. května 2006

● Ve čtvrtek 15. června 2006

Aktuální otázky rodinného práva

Lektor: **Prof. JUDr. Milana Hrušáková, CSc., pedagog katedry občanského práva Právnické fakulty MU v Brně**

Číslo semináře: 6806 Poplatek za seminář: 500 Kč Uzávěrka přihlášek: 9. června 2006

Všechny semináře probíhají ve vzdělávacím a školicím centru v sále Veřejného ochránce práv, Údolní 39, 602 00 Brno. Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách ČAK, zašlou ji mailem na adresu: sekr@cakbrno.cz, a poukáží příslušný účastnický poplatek (tj. 500 Kč včetně 19% DPH/1 účastník) na účet č. 12432011/0100, konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: číslo semináře a číslo osvědčení advokáta bez pomlčky či lomítka (např. 680200123). Doklad o úhradě vezmete sebou. Účastnické poplatky se bez vážné omluvy tři dny předem nevracejí. Sál je klimatizován se stolovou úpravou, občerstvení zajištěno. Žádáme účastníky o včasný příchod.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném Vzdělávací akce. Telefonické informace: 542 514 401-2 pi. Modlitbová. Těšíme se na setkání s vámi.

♦ JUDr. MARIE SNAŠELOVÁ, ŘEDITELKA Pobočky BRNO

Pravidla obchodního jména jsou závazná pro všechny advokáty

Kdyby koncipient při advokátní zkoušce váhal s odpovědí na otázku, jaké náležitosti má obchodní jméno advokáta, měl by potíže s klasifikací z předmětu „Předpisy o advokacii“. Sotva by zřejmě obstáli i někteří kolegové, kteří už advokátní zkoušku mají úspěšně za sebou. Lze tak alespoň usuzovat z různých signálů, které se dostávají k sluchu, ale hlavně i ke zraku nejen našich klientů, ale i některých kolegů – advokátů, kteří v chybném prezentování obchodního jména někdy právem spatřují i projevy nekalosoutěžního jednání.

Signály nasvědčující tomu, že někteří advokáti užívají nesprávné obchodní jméno, docházejí též Komore. Nejednou se jimi zabývala i kontrolní rada, která byla nucena vytýkat nedostatky zejména v označení sídla advokáta nebo pokud jde o obsah a případně i výtvarné řešení záhlaví služební korespondence.

I v našem časopise jsme se opakovaně touto problematikou zabývali a upozorňovali na přetrvávající nedostatky (viz naposledy „Zvláštní advokátní kanceláře se zvláštním označením?“ – č. 2/2003 Bulletinu advokacie).

Zopakujme si pro osvěžení paměti, že závazná pravidla pro tvorbu obchodního jména advokátů a o sídle advokáta upravuje usnesení představenstva ČAK č. 1/1997 Věstníku, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex). Příslušná ustanovení v platném znění zní takto:

Obchodní jméno advokáta

Čl. 20

Povinné údaje

- (1) Obchodní jméno advokáta sestává z jeho jména a příjmení a z označení „advokát“.
- (2) Obchodní jméno sdružení advokátů nebo veřejné obchodní společnosti advokátů sestává z příjmení alespoň jednoho ze společníků, jakož i podle okolností z označení například „advokáti“, „advokátní kancelář“, „sdružení advokátů“, „a společníci“, „a spol.“ nebo „veřejná obchodní společnost advokátů“.

Čl. 21

Dovolené údaje

- (1) Obchodní jméno může obsahovat i akademické tituly advokáta, označení jeho vědecké hodnosti a titul vysokoškolského profesora nebo docenta, jakož i informaci o nástupnictví, pokud jsou dodrženy podmínky pracovněprávních předpisů.
- (2) Jména a příjmení společníků, kteří zemřeli nebo přestali vykonávat advokacii z jiných důvodů, lze v obchodním jménu zachovat, pokud jsou dodrženy podmínky právních předpisů.
- (3) Je-li advokát oprávněn poskytovat právní služby i na území jiného státu, může jeho obchodní jméno sestávat z údajů, pod nimiž v takovém státu poskytuje právní služby sám nebo na základě smlouvy o sdružení nebo o zřízení právnické osoby pro poskytování právních služeb. Ustanovení čl. 20 tím nejsou dotčena.
- (4) Označení a údaje, které nejsou podle čl. 20 a 21 odst. 1 až 3 dovoleny, nesmí obchodní jméno advokáta obsahovat, nestanoví-li kogentní právní předpis jinak.

Čl. 22

Doplňující údaje

V souvislosti se svým obchodním jménem může advokát, sdružení advokátů a veřejná obchodní společnost advokátů zveřejňovat i doplňující údaje o tom, že advokát je soudním znalecm nebo tlumočnickem, údaje o preferovaných právních oblastech, v nichž působí, údaj o tom, že je oprávněn vykonávat advokacii i na jiném území, údaje o trvalé spolupráci s tuzemskými i zahraničními advokáty, údaje o svém sídle a pobočkách a v případech zvláštního zřetele hodných i své rodné jméno nebo pseudonym.

Čl. 23

Jazyk obchodního jména

Obchodní jméno včetně doplňujících údajů podle čl. 22 lze uvádět vedle českého jazyka i v těch jazycích, v nichž je advokát schopen poskytovat právní služby.

Čl. 24

Užívání obchodního jména

V souvislosti s výkonem advokacie používá advokát na všech svých písemnostech výlučně jen zvolené obchodní jméno a případně i doplňující údaje podle čl. 22.

Čl. 29

Informace o sídle advokáta

Informační tabulky

- (1) Na domě, v němž má sídlo, musí advokát umístit údaje o svém obchodním jménu, a to na tabulce přiměřené velikosti.
- (2) Stejně smí advokát označit místo, kde má pobočku své kanceláře nebo kde pravidelně poskytuje právní služby.
- (3) Je-li to nutné pro snazší orientaci, smí advokát v domě a jeho nejbližším okolí umístit další obdobné tabulky.

připomenutí

Přes tuto jasnou úpravu, která je součástí stavovských předpisů již téměř deset let, se stále ještě setkáváme s nejrůznějšími variantami „obchodního jména“ vyznačujícími se větší či menší fantazií tvůrců, někdy i prvky jakéhosi domácího kutilství. To se projevuje zejména na informačních tabulkách a na záhlaví služební korespondence. Kromě údajů, které nejsou přípustné, se však naopak setkáváme i se sklony ke skromné anonymitě, např. když na informační tabulce umístěné u vchodu do domu se dozvíme, že se zde nachází „advokátní kancelář“, nic více a nic méně. Vybrali jsme jednu takovou ukázkou – viz připojený snímek, který odkazuje případného klienta takové utajené kanceláře na návštěvu v 1. patře, kde se snad už dozví, kdo že je jejím provozovatelem. Setkáváme se stále ještě též – být už jen výjimečně – s „advokátními a komerčněprávními kancelářemi“.

Různé excesy se objevují i na záhlaví služební korespondence, včetně fantazijních názvů, nejčastěji s reminiscencemi na římské právo (odvozeniny od slova ius, iustitia, lex apod.); někdy odrážejí též různé lokální či regionální zvláštnosti.

Tato dlouhodobá setrvačnost přinutila představenstvo ČAK k tomu, že na program únorové schůze zařadilo též

bod „Užívání obchodního jména advokátními kancelářemi.“ V rozpravě bylo konstatováno, že jde o dlouhodobý problém, že nelze chybné užívání obchodního jména tolerovat a že bude třeba v závažných případech přistoupit i ke kárnému postihu. Bez ohledu na to představenstvo rozhodlo provést mezinárodní komparativní, po jejímž vyhodnocení budou uváženy případné další kroky, včetně reflektování poslední novely zákona o advokacii o nových formách výkonu advokacie (§ 15). Bude uvážena i úprava obchodního jména zahraničních advokátů s aplikací platného ust. § 35g a § 35n zákona o advokacii.

Bez ohledu na uvažovanou revizi platí a zřejmě i nadále budou platit základní ustanovení o obchodním jménu českých advokátů. Ti, jichž se to týká, by proto měli urychleně přezkoumat, zda jimi užívané jméno je v souladu s citovanými stavovskými předpisy (zejména při obchodní korespondenci, reklamě a používání informačních tabulek), a případnou nápravu provést dříve, než se snad jejich profesní prezentace stane předmětem zájmu kontrolních orgánů advokacie.

♦ JUDr. VÁCLAV MANDÁK

ILUSTRACNÍ FOTO: JAKUB STADLER

personalia

JUDr. Milan Skalník - SERVITII LUSTRA DECEM

S gratulacemi kolegovi Skalníkovi přicházíme poněkud pozdě, ale přece. JUDr. Milan Skalník byl totiž zapsán do seznamu advokátů dnem 1. září 1955, takže oněch shora zmíněných deset římských pětiletých ve službě advokátní mu uplynulo již vloni koncem léta.

Římský lustra měla něco do sebe, protože zhruba vždy po těch pěti letech můžeme bilancovat a vytyčit si cesty k novým úkolům. Zdá se, že JUDr. Skalník to

s péčí sobě vlastní poctivě dělal. Koncipient, mladý advokát, šéf studijní sekce trestního práva hmotného, vedoucí sekce celého trestního práva, předseda studijního kolegia celé československé advokacie, odpovědný redaktor Bulletinu, předseda a likvidátor býv. Krajského sdružení advokátů v Ostravě, člen představenstva ČAK, předseda ČAK, předseda zkušební komise pro advokátní zkoušky - těch deset luster se asi všelijak

překrývalo nebo na sebe přímo navazovalo, ale dr. Skalník zůstal vždy doktorem Skalníkem.

S klasikem o něm lze prohlásit, že celých těch deset luster „huius saeculi insolentiam vituperabat“ a zpupnost našeho pokolení káral vždy se svým příslovečným šarmem a noblesou, kterou mu můžeme jen tiše závidět.

Děkujeme, Milane.

Ad multa lustra

♦ JUDr. KAREL ČERMÁK

Dne 28. ledna 2006 zemřel ve věku 72 let

JUDr. Jan Jurčák

advokát v Hodoníně

Prototyp generálního praktika, opravdový právní přítel své rozsáhlé klientely, moudrý a rozvážný komentátor dění v advokacii, justici i v celém státě.

Takový byl Honza jako advokát. Honzovi ale nechyběl ani ušlechtilý lidský rozměr. Angažmá pro nadčasové hodnoty jako je věrnost tradici, služba pravdě, oddanost spravedlnosti. To vše rostlo z hloubi kořenů jeho rodného Slovácka.

Děkujeme, Honzo. Byl jsi nám vzorem. Nezapomínáme.
JUDr. Karel Čermák

Jde o závažné porušení povinnosti advokáta, jestliže zmeškáním lhůty pro písemné vyjádření k žalobě způsobí vydání rozsudku pro uznání.

Kárný senát kárné komise České advokátní komory rozhodl dne 4. 11. 2005 v řízení K 79/05, že JUDr. O. V., je vinna tím,

že

poté, co dne 15. 9. 2003 převzala právní zastoupení Ing. J. K. jako žalované v řízení, vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 3 pod sp. zn. 5C 266/2003, již bylo usnesením tohoto soudu ze dne 12. 8. 2003 čj. 5C 266/2003-7, doručeným jí do vlastních rukou dne 22. 8. 2003, uloženo, aby se ve lhůtě 30 dnů písemně vyjádřila k žalobnímu návrhu s poučením, že pokud se ve stanovené lhůtě bez vážného důvodu nevyjádří ani nesdělí, jaký vážný důvod jí v tom brání, má se za to, že uplatněný nárok uznává, vyjádření k žalobnímu návrhu podala k Obvodnímu soudu pro Prahu 3 až dne 1. 10. 2003, v důsledku čehož tento soud vydal dne 31. 5. 2004 pod čj. 5C 266/2003-23 rozsudek pro uznání, kterým Ing. J. K. uložil povinnost zaplatit žalobci 7 026 euro a nahradit žalobci náklady řízení ve výši 43 637 Kč,

tedy nechránila a neprosazovala práva a oprávněné zájmy klienta, neřídila se jeho pokyny, při výkonu advokacie nejednala čestně a svědomitě, když nevyužívala důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci neuplatnila v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládala za prospěšné, při výkonu advokacie nepostupovala tak, aby nesnižovala důstojnost advokátního stavu, když nedodržovala pravidla profesionální etiky ukládající jí povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu.

Tím porušila ust. § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, v platném znění, ve spojení s čl. 4 odst. 1 Pravidel profesionální etiky advokátů ČR a dopustila se tak kárného provinění, za které jí bylo uloženo kárné opatření podle § 32 odst. 3 písm. c) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, v platném znění, a to pokuta ve výši 7000 Kč, dále byla uložena povinnost nahradit náklady kárného řízení.

Z odůvodnění:

Včas podanou kárnou žalobou byl kárně obviněný kladen za vinu skutek, uvedený ve výrokové části rozhodnutí.

Kárně obviněná uvedla, že o běhu lhůty pro podání vyjádření k žalobě nebyla klientkou při převzetí zastoupení informována a při studiu soudního spisu bezprostředně po převzetí věci výzvu soudu nezjistila. Věc se snažila dodatečně napravit, ale považuje to za chybu, neboť stěžovatelka se s ní soudí o náhradu škody. O uzavření smlouvy o právní pomoci ze dne 15. 9. 2003 nebyla sepsána žádná listina.

Kárný senát dále provedl důkaz podstatným obsahem kárného spisu, zejména základními údaji o advokátovi z matriky, stížností ze dne 18. 1. 2005, vyjádřením kárně obviněné ke stížnosti ze dne 16. 2. 2005, plnou mocí ze dne 13. 4. 2004, usnesením Policie ČR ze dne 27. 9. 2001, usnesením Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 10. 4. 2003, plnou mocí ze dne 15. 9. 2003, žádostí o prominutí zmeškané lhůty ze dne 1. 10. 2003, vyjádřením stěžovatelky ze dne 16. 9. 2003, rozsudkem pro uznání ze dne 31. 5. 2004, žalobou stěžovatelky proti kárně obviněné ze dne 18. 10. 2004, plateb-

PRÁVNÍ ŘÁD ČR: PROMĚNY A STABILITA

Datum: 13. dubna 2006
Místo konání: palác Žofín

Pořádá: společnost eStat – www.estat.cz, ve spolupráci s JUDr. Jiřím Pospíšilem, místopředsedou ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, Českou advokátní komorou, Exekutorskou komorou ČR, Notářskou komorou ČR, Soudcovskou unií ČR a Unií státních zástupců ČR
Vstupné: zdarma

Konference je určena pro odbornou právnickou veřejnost, zvláště pro soudce, státní zástupce, advokáty, notáře, exekutory, akademické pracovníky a právníky působící v oblasti legislativy.

Tematicky bude zaměřena na obě základní oblasti – legislativu a justici – v nichž se prvořadě projevují systémové a funkční nedostatky českého právního systému.

Organizátoři konference předpokládají, že v referátech předních představitelů právní teorie a právní praxe a v následné diskusi dojde nejen k analýze příčin negativního stavu působení práva (nízká kvalita právních předpisů, jejich nestabilita, hypertrofie právního řádu na straně jedné, nízká úroveň vymahatelnosti práva, nepředvídatelnost soudního rozhodování, neodůvodněné průtahy v řízení na straně druhé), ale též k nastínění možných postupů jeho zlepšení.

Předmětná problematika bude posuzována v kontextu členství České republiky v Evropské unii a z toho vyplývajících konsekvencí.

Program

10.00 Zahájení JUDr. Jiří Pospíšil, poslanec PS PČR, místopředseda ústavně právního výboru PS PČR Praha. Vystoupení představitelů spolupředáteleckých profesních organizací

1. blok

přednášející: JUDr. Josef Baxa, předseda Nejvyššího správního soudu Brno; Prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc., děkan Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze; Prof. JUDr. Pavel Holländer, DrSc., místopředseda Ústavního soudu Brno

DISKUSE

13.00 Oběd

14.00

2. blok

přednášející: JUDr. Lenka Pítrová, CSc., zástupkyně ředitele Parlamentního institutu, KPS PČR Praha; JUDr. Josef Vedral, Ph.D., Úřad vlády České republiky Praha

DISKUSE

15.30 Závěrečný raut

17.00 Ukončení

Pro advokáty je v sále k dispozici 50 volných míst. Zájemci o účast na konferenci se přihlásí telefonicky či e-mailem v sekretariátu CAK: tel.: 221 729 032, e-mail: sekr@cak.cz, nejpozději do 6. dubna 2006.

z kárné praxe

ním rozkazem Obvodného soudu pro Prahu 2, doručení kárně obviněné 25. 11. 2004, usnesením Obvodného soudu pro Prahu 2 ze dne 18. 11. 2004, výzvou kárně obviněné, vyjádřením kárně obviněné ze dne 30. 11. 2004 a vyjádřením stěžovatelky ze dne 22. 12. 2004 a souborem listin, týkajících se nahlášení škodní události.

S ohledem na provedené dokazování dospěl kárný senát k nepochybnému závěru, že kárně obviněná zaviněně zmeškala procesní lhůtu, s jejímž marným uplynutím zákon spojuje uznání žalovaného nároku. I bez ohledu na to, zda v probíhající soudním řízení mezi stěžovatelkou a kárně obviněnou bude či nebude stěžovatelce přiznáno právo na náhradu škody vůči kárně obviněné, uzavřel kárný senát, že kárně obviněná při výkonu advokacie nejednala svědomitě, nevyužila důsledně všechny zákonné prostředky v zájmu klienta. Takové jednání vede ke zpochybnování advokátního stavu, jeho dů-

stojnosti a je též porušením Pravidel profesionální etiky advokátů ČR. Takové jednání je závažným porušením povinností advokáta a tedy kárným proviněním ve smyslu § 32 odst. 2 zákona č. 85/1996, o advokacii. Ke stejným závěrům dochází i standardní rozhodovací praxe kárných senátů (viz R 1/92, R 4/95, R 7/96, R 23/98, R 1/99 a R 24/99).

Při ukládání kárného opatření přihlédl kárný senát k dosažité kárné bezúhonnosti kárně obviněné a k míře porušení profesních povinností v projednávané věci a zjištěných okolností tohoto případu. Dále bylo přihlédnuto k osobním, rodinným a majetkovým poměrům kárně obviněné. S ohledem na to bylo uloženo kárné opatření ve formě pokuty ve výši 7000 Kč, které se jeví přiměřeným ke splnění účelu kárného řízení.

♦ PŘIPRAVIL JUDR. JAN SYKA, VEDOUcí ODDĚLENÍ
PRO VĚCI KÁRNĚ ČAK

ze zahraničí

■ SLOVENSKO:

Trestnoprávne postavenie mladistvých podľa nových trestných kódexov

PROF. JUDR. JOSEF MADLIAK, CSc. –
MGR. PETER DZADÍK

Akcelerácia kriminality mládeže si vyžiadala zmeny v úprave právneho postavenia mladistvých, ktoré sú zakotvené v nových trestných kódexoch. Výsledkom sú tak zmeny a nové inštitúty v trestnom zákone a trestnom poriadku vyžadujúce primeranú pozornosť z dôvodu náležitej aplikácie v záujme predchádzania a zamedzovania páchaniu protiprávnych činov mladistvými a maloletými osobami.

Eskalácia kriminálneho konania uvedených osôb, častá recidíva pred dovŕšením osemnásteho roku života, zvyšujúca sa závažnosť páchanej trestnej činnosti, s poukazom na urýchlenie fyzického a psychického dospievania detí zamerali pozornosť v odborných kruhoch na otázku **stanovenia fyzického veku** ako jedného zo základných predpokladov trestnej zodpovednosti subjektu. Neustále sa znižujúca veková hranica tých, ktorí sa podieľajú na páchaní trestnej činnosti, viedla k interdisciplinárnemu záveru znížiť hranicu trestnej zodpovednosti z pätnásť na štrnásť rokov. Napriek tomu, že z komparatívneho pohľadu nedochádza k ničomu výnimočnému v kontinentálnom právnom prostredí,¹ môžu vzniknúť oprávnené pochybnosti so stanovením nízkeho veku trestnej zodpovednosti. Pri stanovení dolnej hranice trestnej zodpovednosti má byť totiž zohľadnená emočná, mentálna aj intelektuálna zrelosť osoby.

Moderné prístupy by preto mali zvažovať, či dieťa na základe svojho individuálneho poznania a uvedomenia môže chápať a prijať zodpovednosť za svoje antisocialne konanie.²

Tieto požiadavky v súčasnej právnej úprave zohľadňuje korektív v podobe zavedenia „obmedzenej“ relatívnej trestnej zodpovednosti mladistvých. Trestná zodpovednosť mladistvého je závislá od stupňa rozumového a mravného vývoja a nie len od dosiahnutia stanovenej vekovej hranice.

Podľa Trestného zákona, mladistvý mladší ako pätnásť rokov, ktorý v čase spáchania činu nedosiahol takú úroveň rozumovej a mravnej vyspelosti, aby mohol rozpoznať jeho protiprávnosť alebo ovládať svoje konanie, nie je za tento čin trestne zodpovedný (§ 95 ods. 1 TZ). Pri dospievaní detí je totiž všeobecne badať za posledné desaťročia nie len jeho urýchlenie, ale aj zreteľnú diferenciáciu medzi jednotlivými jedincami. Z tohto pohľadu relatívna trestná zodpovednosť tým, že skúma aj dosiahnutý stupeň vývoja u konkrétneho jedinca, umožňuje naň reagovať už v rámci základov trestnej zodpovednosti.³

Omeškaný psychický vývoj dieťaťa však nemožno vnímať ako duševnú chorobu v zmysle trestného zákona a preto podľa koncepcie trestnej zodpovednosti zakotvanej v predošlej právnej úprave nebol vnímaný ako okolnosť vylučujúca trestnú zodpovednosť mladistvého.

V praxi je orgánom činným v trestnom konaní uložená obligatórna povin-

nosť skúmať u mladistvého, ktorý v čase činu neprekročil pätnásť rok svojho veku, či bol spôsobilý rozpoznať protiprávnosť činu a či bol spôsobilý ovládať svoje konanie. V prípadoch ak mladistvý z dôvodu zjavnej **zaostalosti v mentálnom vývoji** v porovnaní s rovesníkmi nebude v čase činu schopný rozpoznať protiprávnosť svojho konania alebo svoje konanie ovládať nebude trestne zodpovedný. Pre zodpovedanie otázky, či vedel, že hrubo porušuje hodnoty akceptované spoločnosťou, a či bol schopný usmerňovať svoje konanie spoločnosťou očakávaným spôsobom, podľa okolností prípadu spravidla postačí zabezpečiť vyjadrenie školy, vyžiadať si správy o jeho chovaní v detskom domove, vo výchovnom zariadení, vypočúť k tejto otázke učiteľa či vychovávateľa. Nevyhnutné bude podrobne vypočúť mladistvého, jeho rodičov, prípadne iné osoby do výchovy ktorých bol zverený. Následne ak na podklade zhromaždeného dôkazného materiálu vzniknú pochybnosti o jeho schopnosti rozpoznať protiprávnosť konania, resp. schopnosti ovládať v čase činu svoje konanie, obdobne ako je tomu pri pochybnosti o jeho príčetnosti, príberie orgán činný v trestnom konaní dvoch znalcov z odboru psychiatrie, z nich spravidla aspoň jedného z odvetvia detskej psychiatrie za účelom vyšetrenia mladistvého.

Dôkladné skúmanie mentálneho veku, ktorý vyjadruje celkovú vyspelosť jedinca podmieňujúcu rozpoznávanie a určovanie schopnosti je taktiež dôležitá pre voľbu prostriedkov vhodných pre jeho nápravu ako to predpokladá § 337 TP⁴ ako aj pre posúdenie závažnosti prečinu v zmysle § 95 ods. 2 TZ.⁵

Samotné zníženie vekovej hranice trestnej zodpovednosti problém detskej kriminality nerieši. Zmeny tak nastali aj vo formách trestnoprávnej reakcie na kriminálne konanie mládeže. Orgánom činným v trestnom konaní a súdom sa

ze zahraničí

poskytla široká škála výberu uplatnenia vhodného prostriedku s dôrazom na individualizáciu riešenia konkrétneho prípadu. Bude potrebné si ponúkané nástroje reakcie na delikvenciu mládeže urýchlene osvojiť a v plnej miere ich využívať príslušnými orgánmi aplikácie práva rešpektujúc zásady úmernosti, individualizácie, personalitu a správnej gradácie.

Ako právny následok trestnej činnosti mladistvého trestný zákon predpokladá uloženie trestu, ochranného opatrenia a výchovného opatrenia.

Na základe kritéria fyzického veku v čase spáchania prečinu⁶ je diferencovaná aj úprava **upustenia od potrestania**. Štvrtá hlava trestného zákona umožňuje súdu u mladistvého na rozdiel od dospelého páchatela podmienčne upustiť od potrestania ak považuje za potrebné počas určitej doby sledovať správanie mladistvého. Pri podmienčnom upustení od potrestania súd stanoví skúšobnú dobu až na jeden rok. Zároveň mladistvému môže uložiť ochranné opatrenie alebo výchovné opatrenie smerujúce k tomu, aby viedol riadny život. Spravidla mu tiež uloží, aby podľa svojich síl nahradil škodu, ktorú spôsobil. Súd môže vzhľadom k okolnostiam prípadu a osobu mladistvého ponechať podmienčne upustenie od potrestania v platnosti napriek tomu, že mladistvý dal príčinu na uloženie trestu a stanoviť nad mladistvým dohľad, pokiaľ už nebol uložený, primerane predĺžiť skúšobnú dobu, nie však viac ako o jeden rok, alebo stanoviť doposiaľ neuložené výchovné opatrenia smerujúce k tomu, aby mladistvý viedol riadny život. Ak mladistvý, u ktorého bolo podmienčne upustené od potrestania, viedol v skúšobnej dobe riadny život a vyhovel uloženým opatreniam, vysloví súd, že sa osvedčil. V opačnom prípade rozhodne a to prípadne už v priebehu skúšobnej doby o uložení trestu. Po tom, čo súd vyslovil, že mladistvý sa osvedčil, resp. po tom, čo platí fikcia osvedčenia, sa na mladistvého (§ 101 ods. 5 TZ) hľadí, ako keby nebol odsúdený.

Rozšírenie právnej úpravy o možnosti podmienčného upustenia od potrestania rešpektuje skutočnosť, že vývoj mladistvého nie je ukončený a stabilizovaný. Z uvedeného dôvodu neprimeraný či necitlivý zásah môže jeho vývoj na dlhú dobu negatívne ovplyvniť. Trest musí byť u mladistvého vždy nie len výrazom správneho zhodnotenia závažnosti konania pre spoločnosť, ale aj zásady právnej individualizácie trestu. Za potrebné preto s poukazom na povahové zvláštnosti mladých ľudí bude trvať na tom, aby upustenie od potrestania alebo uloženie trestu na hlavnom pojednávaní aj v písomnom vyhotovení

rozsudku bolo dôsledne odôvodnené, a aby sa toto odôvodnenie čo do dôsledkov zaoberalo všetkými rozhodnými skutočnosťami.⁷

Možnosť súdu (a prokurátora priebehu prípravného konania) aktívne pôsobiť na napravitel'ného dospievajúceho jedinca v spoločensky žetateľnom smere ponúkajú **výchovné opatrenia**. Účelom výchovného opatrenia u mladistvého je kladne ovplyvniť duševný, mravný a sociálny vývoj mladistvého so zreteľom na dosiahnutý stupeň jeho rozumového a mravného vývoja, jeho osobné vlastnosti, rodinnú výchovu a prostredie, z ktorého pochádza, a tým mladistvého zároveň chrániť pred škodlivými vplyvmi a spoločnosť pred páchaním trestnej činnosti. Výchovné opatrenie môže súd uložiť pri upustení od potrestania (§ 99 písm. b) TZ], podmienčnom upustení od potrestania (§ 101 ods. 3 písm. c) TZ], popri uložení

Neustále sa znižujúca veková hranica tých, ktorí sa podieľajú na páchaní trestnej činnosti, viedla k interdisciplinárnemu záveru znížiť hranicu trestnej zodpovednosti z pätnásť na štrnásť rokov.

ochrannej výchovy (§ 103 ods. 6 TZ), popri uložení trestu (§ 119 ods. 2 písm. c) TZ] ako aj prokurátor v prípravnom konaní so súhlasom mladistvého (§ 106 ods. 3 TZ). Pri rozhodovaní o uložení výchovného opatrenia mladistvému musí súd a v prípravnom konaní prokurátor prihliadnúť najmä na účel opatrenia voči mladistvému a taktiež na skutočnosť, že výchovné opatrenie usmerňuje spôsob života mladistvého a tým podporuje a zaisťuje jeho vývin. Pri úvahe o vhodnom druhu výchovného opatrenia je nevyhnutná spolupráca súdu a v prípravnom konaní prokurátora s príslušným štátnym orgánom starostlivosti o mládež obcou, záujmovými združeniami občanov, probačnými a mediálnymi úradníkmi. V prípade, ak sa preukáže, že úplné alebo včasné plnenie výchovného opatrenia je pre mladistvého nemožné, alebo ho z iných vážnych dôvodov nemôže splniť, alebo zavinene neplní, súd (v prípravnom konaní prokurátor) uložené výchovné opatrenie zruší alebo zmení.

V neposlednom rade súčasné postavenie poľahčujúcich a priťažujúcich okolností pri určovaní druhu trestu a jeho výmery predurčuje význam bez-

poruchového plnenia uložených výchovných opatrení mladistvým s poukazom na ustanovenie § 110 ods. 1 TZ.

Výchovné opatrenia sú výchovné povinnosti a obmedzenia a napomenutie s výstrahou. Z dikcie § 107 ods. 1 TZ je zjavné, že výpočet výchovných povinností a obmedzení nie je uzavretý. Súd a v prípravnom konaní prokurátor tak môžu uložiť aj iné výchovné obmedzenia či povinnosti rešpektujúc účel vymedzený zákonom, ich dostatočnú určitosť, vykonateľnosť a kontrolovateľnosť.⁸ Napomenutie s výstrahou súd a v prípravnom konaní prokurátor dôrazne vytkne mladistvému v prítomnosti jeho zákonného zástupcu protiprávnosť jeho činu a upozorní ho na sankcie, ktoré mu hrozia podľa trestného zákona, ak by v budúcnosti spáchal trestnú činnosť.

Pri jednaní s mladistvým sa musí s prihliadnutím k jeho veku a duševnej vyspelosti postupovať tak, aby nedošlo k narušeniu ich psychickej a sociálnej rovnováhy a ich ďalší vývoj bol čo najmenej ohrozený.

Odôvodnené je preto plne rešpektovať zásadu, aby sa rozhodovanie v konaní proti mladistvým zverilo osobám so životnými skúsenosťami, ako aj so skúsenosťami s výchovou mládeže. Mladistvý s ohľadom na svoje vekové špecifiká vyžadujú v trestnom konaní zvláštny spôsob zaobchádzania a preto je potrebné každú trestnú vec mladistvého riešiť individuálne so zreteľom na všetky okolnosti trestného činu, osobnosť dospievajúceho a jeho zdravotný stav, ale i na potreby poškodeného a záujmy ich blízkeho sociálneho okolia s cieľom obnoviť narušené sociálne a právne vzťahy, pričom vo vhodných prípadoch je potrebné použiť alternatívnych spôsobov riešenia trestných vecí.⁹

Špecializácia policajných orgánov a prokurátorov tak zabezpečí adekvátnu reakciu na detskú kriminalitu s ohľadom na osobitý záujem výchovného pôsobenia trestného konania na mladistvých.

Úprava trestov ako právneho následku delikvencie mladistvých v trestnom zákone rozširuje priestor súdom (prokurátorom pri návrhu dohody o vine a treste), aby z hľadiska jednotlivých druhov trestov v prípade uznania viny (návrhu dohody o vine a treste) mohli pri rešpektovaní všetkých základných zásad pre ukládanie trestov vráťane jeho individualizácie ukladať (navrhovať) spravodlivý trest.

Alternatívu k nepodmienečnému trestu odňatia slobody predstavuje trest povinnej práce. Pri uložení trestu povinnej práce mladistvému nesmie horná hranica tohto trestu prevyšovať 150 hodín. Súd rovnako ako u dospie-

ze zahraničí

lých páchatelov môže uložiť trest povinnej práce len so súhlasom mladistvého. Trest nesmie vzhľadom na svoju povahu alebo okolnosti, za ktorých sa vykonáva, ohrozovať zdravie, bezpečnosť alebo mravný vývoj mladistvých.

V porovnaní s predošlou úpravou pozitívne hodnotím zmeny zakotvené v platnom trestnom zákone pri úprave **peňažného trestu**. Peňažný trest vo výmere od 1000 do 500 000 Sk môže súd uložiť pri splnení podmienok ustanovených v trestnom zákone (§ 56 – § 57 TZ), ak je mladistvý zárobkovo činný alebo jeho majetkové pomery uloženie tohto trestu umožňujú. Podľa môjho názoru je potrebné reagovať na zmenu spoločenskej situácie za posledné desaťročia, a v aplikačnej praxi ukladať peňažné tresty mladistvým aj bez splnenia podmienky, že mladistvý má byť zárobkovo činný. Významný výchovný vplyv môže mať na mladistvého odsúdeného peňažný trest aj keď v čase rozhodovania o treste nepracuje. Ustanovenie § 57 ods. 1 TZ domnievam sa tvorí dostatočnú záruku rešpektovania jeho vymožitelnosti. Peňažný trest nebude mladistvým ukladaný, keď to majetkové pomery mladistvého nebudú odôvodňovať. Rovnako súd neuloží peňažný trest ani v prípade, ak by sa tým zmarila možnosť náhrady škody spôsobenej trestným činom (§ 56 ods. 5 TZ s poukazom na § 94 ods. 2 TZ).

Výkon peňažného trestu môže súd

podmienečne odložiť za podmienok § 115 TZ na skúšobnú dobu až tri roky. Zároveň môže mladistvému uložiť primerané obmedzenia a povinnosti smerujúce k tomu, aby viedol riadny život.

Vzhľadom na rastúcu recidívu nevýkazuje účinnosť **trestu odňatia slobody** vysokú efektívitu. Zabezpečenie výchovy mladistvého v riadneho občana je prvoradým účelom trestu. Tento cieľ je nutné mať na zreteli pri ukladaní trestu. *Nepodmienečný trest odňatia slobody môže súd mladistvému uložiť len za podmienky, že by vzhľadom na okolnosti prípadu, osobu mladistvého alebo vzhľadom na predtým uložené opatrenia uloženie iného trestu zjavne neviadlo k dosiahnutiu účelu podľa trestného zákona. Nepodmienečný trest odňatia slobody je tak posledným nástrojom postihu mladistvého delikventa.*

Maximálne sadzby, v ktorých je možné uložiť mladistvému trest odňatia slobody sa zvýšili na dva až sedem rokov. Reakciou na zvýšený počet spáchaných závažných trestných činov prevažne násilnej povahy je možnosť uložiť mladistvému trest v rozmedzí sedem až pätnásť rokov za obzvlášť závažné zločiny. Takýto postih považujem za primeraný u nenapraviteľných mladistvých páchatelov, nakoľko pri obzvlášť závažných zločinoch spáchaných brutálnym spôsobom sa rozmedzie trestných sadzieb päť až desať rokov javilo ak nízke.

Na druhej strane, ak má súd vzhľadom na okolnosti prípadu alebo vzhľa-

dom na pomery mladistvého páchatela za to, že by použitie trestnej sadzby podľa Trestného zákona bolo pre mladistvého páchatela neprimerane prísne a na zabezpečenie ochrany spoločnosti postačuje aj trest kratšieho trvania, môže mu uložiť trest aj pod dolnú hranicu trestu bez obmedzení, ako je tomu a dospelých páchateloch zakotvených v ustanovení § 39 ods. 3 TZ.

Záverom poukazujem na posilnenie vplyvu probačných a mediálnych úradníkov v rámci úpravy podmienkečného odsúdenia mladistvého a doplnenie úpravy zahľadania trestu vyhostenia uloženého mladistvému.

♦ PRVÝ AUTOR JE VEDOUCÍM KATEDRY TRESTNÍHO PRÁVA PF UPJŠ KOŠICE, DRUHÝ AUTOR JE EXTERNÍM DOKTORANDEM TAMTÉŽ.

1 Poľsko – 13 rokov, Francúzsko – 13 rokov.

2 Minimálne štandardné pravidlá súdnictva nad mládežou, rezolúcia OSN 40/30 z 29. 11. 1985.

3 Konštrukcia trestnej zodpovednosti mladistvých ako relatívnej trestnej zodpovednosti bola zakotvená aj v zákone č. 48/1931 Sb, pozri § 2 ods. 2 cit. zákona.

4 Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok (ďalej v texte aj TP).

5 Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (ďalej v texte aj TZ).

6 Podľa § 10 TZ.

7 Šoukal, J., a spol.: Řízení a rozhodování v trestních věcech mladistvých, Praha 2000, Ifec, s. 65.

8 Pozří Schellová, I. a kolektiv: Právní postavení mladistvých, Praha, Eurolex Bohemia, 2004, s. 65.

9 Pozří Jelínek, J.: Zákon o soudnictví ve věcech mládeže a základní zásady trestního řízení in: Kriminalistika č. 3, ročník 2004, s. 253.

NĚMECKO:

Patnácté výročí znovuzaložení Saské advokátní komory

Dne 23. listopadu 2005 se v kulturním sále drážďanského Art' hotelu konalo slavnostní setkání u příležitosti 15. výročí znovuzaložení Saské advokátní komory, na něž mne pozval její prezident **dr. Günter Kröber**.

Advokátní komora vznikla v Sasku poprvé 1. listopadu 1879, jejím prvním předsedou se tehdy stal **Wilhelm Michael Schaffrath**. Tato Komora byla činná na demokratické bázi až do nástupu fašismu. Dne 3. března 1933 nařídil říšský komisař pro Sasko okamžité rozpuštění výboru Komory, v dalším období potom podléhali saští advokáti přímo pravomoci Říšské komory právních zástupců. K obnovení Komory nedošlo ani po 2. světové válce, v období NDR působila v Sasku Kolegia advokátů. K obnovení Saské advokátní komory došlo dne **23. listopadu 1990**. Ustavujícího shromáždění se zúčastnilo přibližně 85 procent z 533

advokátek a advokátů činných k tomu dni v Sasku.

Slavnostní shromáždění pozdravil nejprve prezident Saské advokátní komory dr. Kröber, který přivítal řadu významných hostů z řad poslanců saského zemského sněmu, členů zemské vlády, zástupců justice a zahraničních advokací. Následoval projev saského ministra spravedlnosti **Geerta**

Mackenrotha, který zdůraznil význam advokátské samosprávy v právním státě. Ministr mj. vzpomněl, že od r. 1990 se počty advokátů výrazně zvýšily z původních 533 na 4248 (k 30. 6. 2005).

Hlavním řečníkem byl pak bývalý předseda CCBÉ v r. 1995, soudní rada, advokát **Heinz Weil** (překlad referátu je otištěn v tomto čísle BA). Zamýšlel se nad postavením advokacie v současné Evropě a upozornil na jevy, které vyvolávají obavu o existenci advokátské samosprávy. Zdůraznil zároveň úlohu advokacie při budování právního státu. Připomenul, že v listopadu 1995 se v Drážďanech poprvé na území bývalého sovětského bloku konalo plenární zasedání CCBÉ, na němž se delegace národních advokací shodly na principech obsažených posléze v direktivě č. 5/1998. Při rozhovoru mne Heinz Weil požádal o předání pozdravu

ze zahraničí

JUDr. Karlu Čermákovi, který byl to-
muto památnému zasedání jako zástup-
ce české advokacie přítomen.

K oslavě 15. výročí vydala Saská ad-
vokátní komora sborník „Festschrift –
15 Jahre Wiedergründung Rechtsan-
waltskammer Sachsen“, v němž je po-
drobně rekapitulována historie obnovené
advokátní komory a jsou vzpomenu-
ti členové jejich orgánů. Prezidenty Komory
v Sasku byli v letech 1990 až 1999
Wolfgang Schmidt, v letech 1999 až
2001 Gerhard Baatz a od r. 2001 dr.

Günter Kröber. Saská advokátní komo-
ra je hrdá na svoji aktivitu v rámci pře-
shraniční spolupráce, vycházející z čl. 12
saské Ústavy. Sborník mj. rekapituluje
spolupráci ČAK se Saskou advokátní
komorou od uzavření smlouvy o spolu-
práci, kterou jsem za ČAK podepsal
v Drážďanech dne 25. listopadu 2002,
přes konference konané v Görlitzu,
Novém Berštejně až po zatím poslední
kalanou v r. 2004 v Moritzburku.

Slavnostnímu aktu byl přítomen ta-
ké český konzul JUDr. Vladimír

Knavek. Kulturní rámec setkání doda-
lo vystoupení Dua CELLanto. Při
slavnostní večeři podávané v předvečer
zasedání v hotelu Gewandhaushotel
jsme mj. diskutovali o symbolice obno-
vy kostela Frauenkirche, zničeného při
spojeneckém bombardování Drážďan
za 2. světové války, a o česko-saských
vztazích od Zlaté buly Karla IV. až do
současnosti.

♦ STANISLAV BALÍK

SBORNÍK JE K DISPOZICI V KNIHOVNĚ ČAK.

■ NĚMECKO:

Nový zákon o přistěhování

Od 1. 1. 2005 jsou v Německu žijící
a do Německa se přistěhovavší cizinci
konfrontováni s novými předpisy.
Zákon se již nejmenuje zákon o cizin-
cích, ale zákon o pobytu (viz bod 1).

Také pro žadatele o azyl existuje ně-
kolik změn, třeba uznání jsou částečně
spojena s dalšími právy a pojem proná-
sledování byl o něco rozšířen (viz bod
2). Speciálně pro členy EU se také něco
změnilo, protože dosavadní zákon o po-
bytu /EU byl nahrazen zákonem o vol-
ném pohybu /EU a nařízení byla přizpů-
sobena evropským právním nárokům.

1. Podrobná úprava zákona o pobytu

Dosud existoval dost komplikovaný
a pro laiky těžko přehledný systém cel-
kem šesti různých titulů o pobytu.
Zákonodárce se pyšní ve svých infor-
mačních bulletinech, že zredukoval je-
jich počet na dva, ale tak docela to bo-
hužel není, neboť vedle nových
„povolení k pobytu“ a „povolení k usa-
zení“ existuje nadále takzvané „povolení“
pro žadatele o azyl a „strpění“ pro
cizince, kteří jsou povinni vycestovat, ale
z rozdílných důvodů nemohou být od-
sunutí. Takže nadále existují čtyři tituly
k pobytu. Zjednodušení v názvosloví
bude následovat, protože rozdílným
účelům neodpovídají různě označená
povolení, ale účel pro udělení povolení
může být vysoce rozdílného druhu.

Kromě těchto změn v nomenklatuře
existuje množství skutečných nových
nařízení. Výhodami pro cizince oproti
současnému právnímu řádu jsou kromě
jiných níže uvedené:

- Studentům bude po ukončení studia
umožněno po dobu jednoho roku hle-
dat vhodnou práci.
- Vysoce kvalifikovaní pracovníci (např.
vědci, odborníci, vedoucí pracovníci
s mimořádným platem) se za určitých
podmínek mohou rovněž usadit

v Německu – podle nově upraveného
nařízení o zaměstnání není úřad práce
nebo pracovní agentura v těchto pří-
padech zapojena, řízení je tak značně
urychleno.

- Také usazení podnikatelů má být pod-
porováno tím, že jim má být uděleno
povolení k usazení se, když investují
nejméně 1 milion eur a vytvoří nejmé-
ně 10 pracovních míst.
- Princip zákazu najímání zahraničních
zaměstnanců platí sice nadále, ale ny-
ní bude umožněno připustit výjimky
a udělit povolení k pobytu za účelem
práce v Německu, když bude doložen
regionální nebo hospodářský zájem.
- Dvoustupňové nepřehledné dělení
mezi cizineckým a pracovním úřadem
bude zrušeno, takže ti, jichž se to týká,
obdrží s vízem a pak s povolením
k pobytu zároveň pracovní povolení.
- U úpravy týkající se spojení rodin ma-
jí nyní příbuzní cizince s povolením
k usazení se nebo s povolením k poby-
tu nad 5 let nebo příbuzní azylanta
nárok na udělení víza; dříve tomu tak
bylo jen u Němců nebo cizinců
s oprávněním. Přistěhování dětí je na-
dále možné do naplnění 16. roku u ci-
zinců, všechny pokusy snížit věkovou
hranici na 14 nebo dokonce 12 let
v legislativním řízení ztroskotaly.
- Země mohou zřídít komise pro těžké
případy, kde mohou být mimořádně
projednávány speciální případy, aby se
postižení uchránili před krutostí.
Berlín má mimořádně již několik let
takovou komisi pro těžké případy, ve
které zasedají zástupci senátu, církve,
zájmových spolků imigračních skupin.
- Mají být zrušena takzvaná řetězová
strpení, s nimiž utečenci občanských
válek a odmítnutí žadatelé o azyl byli
dosud roky ponecháni v nejistém sta-
tusu; nyní stát akceptuje, že při snaže-
ní o odsunutí delším než 18 měsíců je
důležitější integrace než prosazení od-
sunutí v daleké budoucnosti. Postižení

proto obdrží povolení k pobytu, když
nejsou sami odpovědní za nezdařené
snahy o odsunutí, jako třeba zamlžo-
vání identity.

2. Azylové řízení

Zde jde o následující změny:

- S „malým azylem“ (uznání jen podle
Ženevské konvence o uprchlících, ne
také podle přísnějších německých azy-
lových předpisů) a regulérním azylem
podle německého práva bude zacháze-
no stejně a povedou k udělení povole-
ní k pobytu zatím na 3 roky a neome-
zenému přistupu na pracovní trh. To je
pro azylanty uznané podle čl. 16a GG
zhoršení, protože dosud obdrželi časo-
vě neomezené povolení k pobytu.
Předtím, než bude o tři roky později
uděleno časově neomezené povolení
k pobytu, budou ještě jednou přezkou-
mány poměry v zemi původu, což dá
tušit vlnu nových azylových procesů.
- Předpoklady pro uznání azylu a příp.
uznání statutu utečence GFK byly
v mnohém ohledu změněny: jednak
bude uznáno i nestátní pronásledování
jako relevantní pro azyl, když ten který
stát není schopen nebo připraven chrá-
nit dotyčné osoby (třeba v občanských
válkách), čímž bude konečně uskuteč-
něna kvalifikační linie EU. Za druhé
bude uznáno také pronásledování
z důvodu pohlaví, třeba v Africe velmi
rozšířené mrzačení pohlavních orgá-
nů. Za třetí je nyní vyloučeno uznání,
když vzniknou takzvané subjektivní,
samozpůsobené důvody k návratu po
úniku, třeba v důsledku exilových po-
litických aktivit.
- Podle dosavadního práva mohli v azy-
lovém řízení žadatelé o azyl, pro které
se zřetelem na vlast existovaly překáž-
ky pro odsunutí (ale ne důvody azy-
lu), obdržet jen status „strpění“.
Těmto osobám teď bude uděleno jen
časově omezené povolení k pobytu.

ze zahraničí

3. Předpisy podporující integraci

V případě nedostačující jazykové znalosti a očividně chybějící integrace se musí zavázat k účasti na opatřeních podporujících integraci nejen noví přistěhovalci, ale také už zde žijící cizinci a vystěhovalci. Integrovaní kurzy mají seznámit ty, kterých se to týká, s jazykem, právním řádem, kulturou a dějinami Německa.

Kurzy budou vedeny soukromými spolky a organizacemi pověřenými úřadem pro migraci a utečence. Seznam oprávněných organizací je možné zjistit

na internetu na pod bodem „Integration“.

4. Občané EU

Zřejmě největší změna pro nové přicestovávající občany EU je absence řízení o povolení. Dříve potřebovali povolení k pobytu, nyní jim bude po policejním přihlášení z moci úřadu (ex-offo) – tzn. bez toho, že musí podat žádost – vystaveno potvrzení, že jsou oprávněni k volnému pohybu. Rodinní příslušníci, kteří nepatří do EU, musí sice vlastnit povolení k pobytu, aby mohli žít v Německu, ale o to-

to nemusí být žádáno, bude vystaveno také z moci úřední.

Občané unie mohou právo na pobyt v určitých případech zase ztratit, ale jen za přísných předpokladů z důvodu těžkého ohrožení veřejného pořádku, bezpečnosti a zdraví. Nový zákon se vyhýbá slovu „odsunutí“, hovoří jen o ztrátě práva volného pohybu.

Pro pracující z deseti vstupujících států existují v souvislosti se svobodou služeb nadále v některých oblastech povolání omezení. Zde se novým zákonem nic nezměnilo.

◆ CSILLA IVÁNYI, ADVOKÁTKA V BERLÍNĚ

SLOVENSKO:

Bulletin slovenskej advokácie č. 12/2005

Rozhodně nejzajímavějším příspěvkem posledního čísla r. 2005 je článek prof. JUDr. Alexandry Krskové, CSc. z Trnavské právnické fakulty s názvem **Prielom do profesného tajomstva?**, která jako prameny svého díla uvádí i řadu článků uveřejněných v Bulletinu advokacie.

V úvodu autorka cituje Publia Syria (Myšlenky) – *fidem qui perdit nihil potest ultra perdere* – kdo ztratil důvěru, víc ztratit nemůže a odvolává se na tradici, morálku a právo, které ukládají závazek mlčenlivosti, resp. povinnost profesního tajemství odborníkům, kteří se prostřednictvím svého postavení či povolání dostávají k tzv. důvěrným informacím, bez nichž by své povolání nemohli vykonávat. Už Seneca věděl, že právě důvěra dává zrádci možnost škodit (*Aditum nocendi perfido prestat fides*) a Cicero ve svých Filipikách odsoudil advokáta, který zklamal důvěru klienta. Přesto nepovažuje autorka pojem profesionální mlčenlivosti advokáta za úplně jasný a v dalším textu jej nazírá z různých úhlů, které se pokusím stručně přiblížit (eliminujíc rozsáhlý komentář k jednotlivým tezím):

Obsahem profesního tajemství, resp. mlčenlivosti advokáta, je zákaz:

- vědomě prozradit důvěrné informace klienta,
- použít důvěrné informace klienta v jeho neprospěch,
- použít takové informace ve prospěch advokáta nebo třetí osoby.

Právní ochrana profesního tajemství

Zde autorka cituje např. Kodex CCBE (čl. 2.3), Zákon o advokácii (§ 23 ods. 1), § 9 ods. 1 Advokátského poriadku, § 16 Ústavy SR, Občianský zákon, Trestní zákon aj. Mimo jiné také uvádí, že k prvnímu trestněprávnímu zakotvení závazku profesního tajemství došlo na území Francie v roce 1810, v napoleonském Code pénal.

Limity profesního tajemství

Profesní tajemství je jako princip absolutní. K průlomům do něj může dojít jen tam, kde se hodnota ochrany soukromí klienta střetne s vyšší hodnotou. Advokát může v nevyhnutelném rozsahu prozradit důvěrné informace tam, kde ho závazek zbavuje platné právo, etický kodex a klient.

Další látku svého článku pak prof. Krsková rozděluje do tří částí. První s názvem **Hranice mlčenlivosti dané právem** obsahuje tyto kapitoly:

- **Ohlašovací povinnost advokáta**
- **Úschova věcí z trestné činnosti u advokáta**
- **Zákaz mařit vyšetřování**
- **Korespondence mezi advokátem a klientem**

- **Korespondence mezi advokáty**
- **Odposlouchávání telefonických rozhovorů**
- **Prohlídka kanceláře advokáta**
- **Svědčení u soudu**
- **Daňová povinnost**
- **Kárné řízení**

V další části s názvem **Co říkají etická pravidla?** autorka mj. uvádí, že etické kodexy do jisté míry dovolují advokátovi vyrazit profesní tajemství i tehdy, když klient podá na advokáta trestní, občanskoprávní či kárnou žalobu anebo odmítne zaplatit zasloužený honorář. **Souhlas klienta** je název poslední části pozoruhodného příspěvku prof. Krskové, která na závěr konstatuje, že velká hodnota profesního tajemství jen málokdy ustupuje před vyšší hodnotou, což ovšem neznamená, že limity, které advokátovi vymezuje právo, jej zbaví výčitek svědomí. Tu přichází na pomoc profesní etika, doporučující advokátovi, aby si sám pro sebe udělal jakýsi test empatie nejen do postavení klienta, ale i postavení a pocitů třetí osoby, jež může být privilegiem jeho profesního tajemství dotčena. Součástí testu má být i zvažování hodnot a hledání míry tolerance, kterou by měla respektovat každá racionální bytost.

Článek uzavírá výčet titulů použité literatury.

Bulletin slovenskej advokácie č. 1-2/2006

V úvodním čísle nového ročníku nalezneme mezi odbornými články témata z trestního práva, obchodního práva a práva duševního vlastnictví. **JUDr. Eduard Burda** je autorem I. čas-

ze zahraničí

ti příspěvku **Nové trestné činy v medicíně v rekodifikovaném trestním zákoně**, **JUDr. Miroslav Abelovský a JUDr. Matúš Petřík** sepsali článek s názvem **Proti trestné odpovědnosti právnických osob**, problematiku **Zákazu konkurence členů představenstva akciové společnosti** analyzuje **JUDr. Edita Hainish**.

O posledním článku **JUDr. Ernesta Válka, Ph.D., a Mgr. Matúše Návrata Soudní řízení a autorský zákon – vybrané otázky**, pojednám podrobněji.

Autoři konstatují, že v českém odborném tisku se několikrát objevily kritické úvahy o publikování a používání judikatury v ČR, a že ve slovenském prostoru je situace obdobná. V právní obci je všeobecně známo, že na rozhodnutí státních orgánů se nevztahuje ochrana

autorských děl, byť pravidelně splňují pojmové znaky díla. Toto převládající povědomí podporuje kromě jiného i například nejznámější komentář k Bernské úmluvě od **Claude Masouyé**: „*Všeobecně se uznává, že zákony, administrativní úpravy a rozhodnutí soudů a arbitráží nejsou předmětem ochrany, ani úřední překlady těchto textů*”.

Oba autoři dále rozebírají dané téma v několika analytických rovinách, které člení pod názvy

- *Filozoficko-politický důvod vynětí soudních rozhodnutí z ochrany práva*
- *Nezkrácené či jinak neupravené soudní rozhodnutí*
- *Právní věty*
- *Zpracované a redakčně upravené soudní rozhodnutí*
- *Souborné dílo*

- *Práva zhotovitelů databází*
- *Nekalá soutěž*

Na závěr autoři uvádějí, že přestylizované nebo zkrácené soudní rozhodnutí a právní věty nejsou ve většině případů výsledkem vlastní duševní činnosti, a proto nejsou chráněny soudním zákonem. Odkaz na titulních listech sbírek soudních rozhodnutí nebo výběrů z judikatury, z nichž vzniká dojem, že i soudní rozhodnutí, příp. právní věty jsou chráněny autorským zákonem, je tedy nesprávný. Filozoficko-právním účelem vynětí soudních rozhodnutí z právní ochrany je zájem na zajištění transparentnosti výkonu spravedlnosti, informování o činnosti veřejné moci.

❖ PŘIPRAVILA JUDR. KVĚTA SLAVÍKOVÁ

z odborných časopisů

AD NOTAM

Číslo 6/2005

Eliáš, K.: Výhrada vlastnického práva a § 106 ObčZ
Šešina, M.: Diskuse o návrhu nového občanského zákoníku III.

Nejvyšší soud ČR: Allografní závět a ověření pravosti podpisu zůstavitele

DANĚ A PRÁVO V PRAXI

Číslo 1/2006

Dráb, O., Zůnová, M.: Změny daňových předpisů v roce 2006

Děrgel, M.: Výdajové paušály

DAŇOVÁ A HOSPODÁŘSKÁ KARTOTÉKA

Číslo 1/2006

Ledvinková, J.: Stručný přehled náležitostí daňových dokladů

Široký, J.: Na jakých zásadách je postaven nový správní řád

Taranda, P.: K podmínkám uznání některých cizích rozhodnutí v návaznosti na insolvenční řízení

JURISPRUDENCE

Číslo 8/2005

Brychtová, K.: Evropské trestní právo procesní
Zemánek, J.: Eurokonformní výklad rámcového rozhodnutí - povinnost nebo nepřipustný soudcovský aktivismus?

Kühn, Z.: K interpretaci a aplikaci starých předpisů z doby rakouské monarchie

OBCHODNÍ PRÁVO

Číslo 12/2005

Lisse, L.: Jmenování a volba rozhodce nebo stálých rozhodčích soudů

Tomsa, M.: K rozhodování majetkových sporů

v rozhodčím řízení a k postavení rozhodčích institucí

PERSONÁLNÍ A SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ KARTOTÉKA

Číslo 1/2006

Jakubka, J.: Pracovněprávní předpisy na přelomu roku 2005 a 2006

Bičáková, O.: Hmotné pobídky zaměstnavatelů při zaměstnávání osob se zdravotním postižením od 1. 1. 2006

Hájek, Z.: Životní minimum a minimální mzda v roce 2006

Hochman, J.: Judikatura k výpovědi z důvodů organizačních změn zaměstnavatele

PRÁVNÍ ROZHLEDY

Číslo 1/2006

Tůma, P.: K pojmovým znakům a trvání zvláštního práva pořizovatele databáze ve světle judikatury Evropského soudního dvora

Ptašník, A.: Náhrada nákladů civilního řízení a DPH - změny od roku 2004

Ústavní soud ČR: K námitce promlčení jako možné formě zneužití práva

Evropský soudní dvůr: K důsledkům nepřevzetí cizojazyčné soudní písemnosti

Číslo 2/2006

Nevrliková, J., Molek, P.: Problém konformity při interpretaci právních norem

Zapletal, J.: Zásada dobré víry a její uplatnění v soukromém právu

Spáčil, K.: Současné problémy vlastnického práva

Bělohávek, Alexander, J.: Ke smluvní volnosti v otázce úroků z prodlení

PRÁVNÍK

Číslo 1/2006

Pikna, B.: Europol - funkční a právní aspekty

Lopourová, V.: Současná úprava postihu korupčního jednání v trestním zákoně a návrhy de lege ferenda

PRÁVO A RODINA

Číslo 1/2006

Novák, T.: Odcizený, izolovaný, nebo zavržený rodič?

Lužná, R.: Nevymahatelnost výher ze sázek a her
Chromý, J.: Rasismus v trestněprávních souvislostech

SOUDCE

Číslo 1/2006

Sváček, J., Klíma, K.: Emancipace soudní moci

Pjajčíková, P.: Spravedlnost či hra na spravedlnost

Zahradníková, R.: Praxe civilního procesu v mezinárodním srovnání

TRESTNĚPRÁVNÍ REVUE

Číslo 12/2005

Gřivna, T.: Soukromá žaloba v trestním řízení (nástin problematiky)

Čeplová, V.: Je skutečně nutná osobní účast obžalovaného u hlavního líčení?

ZDRAVOTNICTVÍ A PRÁVO

Číslo 1/2006

Uherek, P.: Sdělování údajů o zdravotním stavu a nahlížení do zdravotnické dokumentace na základě souhlasu pacienta dle připravované novely zákona o péči o zdraví lidu

Hrabák, J.: Princip proporcionality při rozhodování obecných soudů o škodě na zdraví aneb k jednomu nálezu Ústavního soudu

❖ VYBRALA: JUDR. KVĚTA SLAVÍKOVÁ

Projekt Randova památníku

Řada oborů, které jsou v centru pozornosti veřejnosti, je připomínána osobnostmi svých slavných představitelů, kteří v tom kterém oboru dosáhli významných výsledků. V oblasti práva je tomu tak bohužel zatím méně, a to nejen díky cílenému zapominání v dobách totality, ale i jisté míře současného pragmatismu.

Jednou z osobností minulosti, jejíž odkaz ovlivňuje náš právní systém dodnes, je osobnost Antonína rytíře Randy (1834-1914). Randa se stal již ve velmi mladém věku mimořádným profesorem na pražské univerzitě Karlo-Ferdinandově pro obory rakouského práva občanského a obchodního.

V r. 1864 spoluzaložil Jednotu právníků, „aby se pěstovaly v řeči české vědy právní a státní“. Na půdě Jednoty aktivně působil i při vydávání časopisu Právník. Randa se dvakrát stal děkanem české právnické fakulty vzniklé v r. 1882 a lze říci, že všichni pozdější významní civilisté vzešli z jeho školy. Psal česky i německy, dosáhl evropského věhlasu.

Bylo proto jen logické, že se Jednota českých právníků rozhodla udílet každoročně významným právníkům České republiky medaile Antonína rytíře Randy.

Rád bych upozornil na iniciativu směřující k vybudování pomníku a stálé expozice, jež by tohoto významného rodáka z Bystřice nad Úhlavou – obce, která sousedí s Nýrskem, v jehož Vlastivědném muzeu tato expozice vzniká – právnícké veřejnosti v České republice důstojně připomínala.

Doporučuji pozornosti všech, kteří jsou si vědomi významu osobnosti Antonína rytíře Randy, tuto opravdu vítanou a prospěšnou iniciativu, jakož i dopis organizátorů, který je připojen:

Vážené dámy, vážení pánové, vážení advokáti a advokátní kanceláře.

Jako Občanské sdružení Muzeum Královského hvozdu v Nýrsku (IČ: 708 30 631) se na Vás obracíme s prosbou o laskavou spolupráci. V Bystřici nad Úhlavou, obci sousedící s městem Nýrsko, se dne 8. 7. 1834 narodil významný český univerzitní profesor práv JUDr. Antonín rytíř Randa. Pro velmi potřebnou revitalizaci naší oblasti je to osobnost, která může zásadním způsobem zatraktivnit povědomí veřejnosti. Rozhodli jsme se v nově otevřeném muzeu, zahájení se připravuje na měsíc květen, umístit stálou expozici, jež by tuto osobnost připomínala. Součástí těchto aktivit je i vybudování památníku JUDr. Randy v rodné obci. Autorem návrhu, i již zhotoveného modelu, je přední český výtvarník Václav Fiala, držitel několika mezinárodních ocenění. Vzhledem k náročným investicím, jež mělo město s rekonstrukcí budovy bu-

doucího muzea a i vzhledem k příslibu provést pro pomník veškeré stavební úpravy místa, jsme na sebe vzali úkol vyprosit finanční prostředky od sponzorů. Proto se také obracíme na Vás.

Rozpočet na pomník, bez stavebních úprav, činí 300 000 korun. Rozhodně to tedy není nějaký velikášský projekt. Vzhledem k rozsáhlému členstvu právnické obce se domníváme, že poprosíme-li každého z vás byt jen o 500 Kč, je tato potřeba vyřešena. V expozici JUDr. Randy bude také každý sponzor zveřejněn.

Znovu tedy prosíme, poukažte vaši podporu projektu na účet č. 9799280277/0100 v. s. 2002 Komerč-

ní banky v Nýrsku. Na jakýkoliv obnos pochopitelně vystavíme darovací smlouvu, aby bylo darované prostředky možno odečíst ze základu daně.

Za předpokladu, že se projekt nepodaří realizovat do konce r. 2006, budou darované prostředky sponzorům vráceny.

Se srdečnými díky
Karel Velkoborský
Muzeum Královského hvozdu, o. s.
Nýrsko
velkoborsky@atlas.cz
tel.: 603 528 713

Cesta do Indie

Od 7. prosince 2005 do 11. února 2006 jsem doprovázel svoji ženu, která se zúčastnila mezinárodního semináře o legislativě, pořádaného indickým parlamentem v Dillí. Pobyt v Indii, který jsem si samozřejmě hradil sám, mi umožnil alespoň v základech se seznámit s indickým právním řádem. Kromě návštěvy parlamentu a rady odborných institucí jsem se zúčastnil jednání Nejvyššího soudu v Dillí. V neposlední řadě jsem diskutoval s mnoha indickými právníky, zaměstnanci horní i dolní komory parlamentu a samozřejmě s kolegy advokáty.

Indický právní řád je pro evropského právníka velice přístupný, neboť veškeré zákony jsou kromě hindštiny přijímány i v angličtině. Soudy soudí anglicky a veškerá judikatura, po formální stránce velice kvalitní, je taktéž publikována v angličtině. **Indická ústava** z roku 1950 je moderním dokumentem, jenž vymezuje základní práva obdobně jako je upravuje Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod či naše Listina základních práv a svobod. Na rozdíl od evropských zvy-

klostí však vymezuje také základní občanské povinnosti.

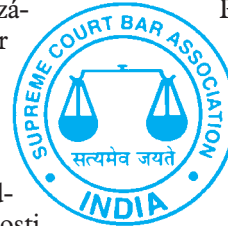
Indická advokacie je organizována poněkud odlišně od advokacie naší, neboť Indická republika je federací a na téměř miliardu obyvatel zde připadá asi jeden milion advokátů. Jednotlivé advokátní komory jsou zapsány u soudů, kde advokáti působí. Komory mají vždy několikatisícovou členskou základnu. Zastřešující charakter pak mají komory zapsané u Nejvyššího soudu v Dillí.

Z pověření předsedy České advokátní komory JUDr. Vladimíra Jirouska jsem jako člen představenstva ČAK projednal možnosti

spolupráce s prezidenty dvou komor zapsaných u Nejvyššího soudu v Dillí, s panem Pravin H. Parekh, prezidentem The Supreme Court Bar Association of India a s panem Rupinder Singh Suri, prezidentem The Advocate on Record Association Supreme Court of India. V rámci jednání s oběma prezidenty, viceprezidenty a členy exekutivy (Executive Members) jsme se ženou přednesli v knihovně Nejvyššího soudu v Dillí pro asi 200 zájemců z řad indických advokátů přednášky, já o základech českého právního systému a postavení advokáta v něm, manželka jako členka

Parlamentního institutu o našem parlamentu. O přednášce byl mimořádný zájem a následovala velice živá a zajímavá diskuse.

♦ JUDR. ALEŠ PEJCHAL,
ČLEN PŘEDSTAVENSTVA ČAK

VÝZVA

Jednání o spolupráci byla dovršena podpisem rámcových projektů spolupráce s prezidenty obou komor. Oba projekty počítají mimo jiné s tím, že spolupracující komory dohodnou studijní pobyty indických advokátů v našich advokátních kancelářích a naopak českých advokátů v indických advokátních kancelářích.

Žádám tedy zájemce z řad advokátních kanceláří, které by rády uvítaly na stáži indického kolegu advokáta a výměnou by některý z jejich advokátů, popř. advokátních koncipientů, absolvoval stáž v indické advokátní kanceláři, aby se hlásili na mezinárodním odboru ČAK u pí Romany Tlusté, tel. 221 729 026, e-mail international@cak.cz.

Konference o státem zajišťované právní pomoci v Brně, 25. listopadu 2005

se konala pod záštitou JUDr. Pavla Rychetského, předsedy Ústavního soudu České republiky a doc. Ing. Josefa Zieleniece, CSc., poslance Evropského parlamentu, na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. **Měla přínést aktuální srovnání „statu quo“ v Holandsku, Skotsku, Slovinsku a Maďarsku, informace o změnách v systému bezplatné právní pomoci Rakouska a Slovenska, stejně jako o roli neziskového sektoru systému právní pomoci v Polsku.** Speciálním příspěvkem byla prezentace nevládní organizace z Brna o poskytování bezplatné právní pomoci v oblasti práva životního prostředí v ČR.

Poněkud překvapivě byla většina přednášejících, stejně jako moderátor, zástupci nevládních organizací (s výjimkou p. Christiana Mossera z Ministerstva spravedlnosti Rakouska). Např. šlo o zástupce Evropského romského centra

v Budapešti, zástupce Polského helsinského výboru. Lze tedy říci, že pouze rakouská přednáška byla připravena zástupcem státu, tedy soudcem, který na rakouském ministerstvu spravedlnosti pracuje v agendě civilní legislativy, právní pomoci, a to jak na domácím poli, tak v Evropské komisi.

Můj obecný poznatek je, že je **zarážející, jak mnoho nevládních institucí splňuje roli státu vždy, když státy neplní svoji základní a neopominutelnou úlohu zajistit a financovat organizaci a fungování systému bezplatné právní pomoci**, aby tak splnily požadavek Evropské úmluvy o ochraně lidských práv, zejména jejího čl. 6 odst. 1, o rovném přístupu ke spravedlnosti pro všechny, bez ohledu na jejich sociální postavení a ekonomické možnosti (parafráze). Z referátů je obecně a opakovaně zřejmé, že všechny nevládní organizace poskytují bezplatnou právní pomoc ves-

měš za pomoci právníků (někdy i neprávníků, tzv. „paralegal“), kteří většinou nejsou advokáty a přes veškerý jejich entuziasmus nemohou zaručit, že se svými právními radami nedopustí chyb, které posléze mohou mít pro žadatele i negativní efekt (např. pozdější nemožnost obrátit se ve stejném případě k soudu). Nikdo totiž není pojištěn pro případ škody, způsobené tazateli špatnou radou. Pouze jedna z uvedených nevládních organizací uvažuje o pojištění „svých“ kooperujících právníků. A navíc nelze mluvit o jakékoliv etické či disciplinární odpovědnosti poskytovatelů právních rad a informací. To je ovšem věc obecně známá.

Dalším poznatkem je, že zřejmě jak v Polsku, tak i na Slovensku vedla obecná nespokojenost veřejnosti se způsobem, jak stát či advokátní komory poskytují bezplatnou právní pomoc k tomu, že je čím dále tím více oficiálně

různé

či méně oficiálně provozována nevládní sférou. Nebylo jasné, proč je v Maďarsku tak velký počet nevládních organizací činných v bezplatné právní pomoci a jaká je s jejich činností zkušenost.

Žádný ze států, o jejichž situaci přednášející referovali, nemá samostatně fungující advokátní systém bezplatné právní pomoci srovnatelný s tím, který financuje, organizuje a provozuje Česká advokátní komora. Žádné evropské úmluvy, směrnice, smlouvy ani jiné dokumenty totiž neukládají advokacím cokoliv v tomto směru, nad rámec vymezený trestními a procesními právními předpisy (advokáti ex-offo v trestním řízení či advokáti určení soudem v civilním řízení). Státy a vlády jsou totiž zavázány Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a souvisejícími doporučeními Rady Evropy, stejně tak, jak to vyplývá i z judikatury Evropského soudu lidských práv. V některých státech ovšem komory, tak jako např. v Rakousku, dorovnávají z advokátních prostředků to, co přesahuje částku uhrazovanou státem – z přednášky vyplynulo, že stát snad dodatečně, každoročně, ještě něco podle skutečné situace nad rámec původní částky Komoře přidá. Otázkou však stále je, zda a v jaké míře něco z vlastních advokátních prostředků do tohoto systému vkládá Rakouská advokátní komora.

Slovensko

Referovala advokátka Zuzana Dluhošová, která reprezentovala novou instituci – Centrum právnej pomoci, zřízené zákonem č. 327/2005 Z. z., o poskytování právnej pomoci osobám v materiální nůdži a o změně a doplnění zákona č. 586/2003 Z. z. o advokacii a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) v znění neskorších předpisů v znění zákona č. 8/2005 Z. z. Tento zákon se vztahuje na poskytování právní pomoci v občanskoprávních, pracovních a rodinných (vnitrostátních sporech) a ve stejných věcech, pokud jde o spory přeshraniční. Zákon stanoví podmínky poskytování právní pomoci, postupu fyzických osob a příslušných orgánů v řízení o nároku na přiznání právní pomoci a institucionální zabezpečení poskytování právní pomoci. Zákon rozlišuje oprávněné fyzické osoby, jimž byl po prokázání splnění podmínek podle § 6 zákona (když se nacházejí ve stavu materiální nouze, nejde o zřejmě bezúspěšný spor, jehož hodnota převyšuje hodnotu minimální mzdy mimo sporů, v nichž nelze hodnotu sporu možné vyčísřit v penězích), od zahraničních oprávněných fyzických osob, které musí splnit stejné podmínky. V obou případech jim nárok musí být přiznán

Centrem právní pomoci (dále CEP). Definiuje přeshraniční spory v souladu s příslušnou Směrnicí Rady č. 2003/8/ES z 27. 1. 2003. Zákon upravuje způsob posuzování materiální nouze, CEP je zřízeno jako **státní rozpočtová organizace, která poskytuje právní pomoc podle tohoto zákona prostřednictvím svých zaměstnanců a určených advokátů.** Je finančně napojeno na státní rozpočet prostřednictvím rozpočtové kapitoly ministerstva spravedlnosti, které je jeho zřizovatelem. Jeho statut schvaluje ministerstvo, jeho sídlem je Bratislava. Na zastupování před soudem určuje CEP oprávněné nebo zahraniční oprávněné osobě advokáta, zapsaného do seznamu podle § 87 odst. 2 zákona o advokacii.

Při posuzování zřejmě bezúspěšnosti sporu přihledne CEP zejména k tomu, zda právo nezaniklo uplynutím času, nepromlčelo se a zda je žadatel schopen zajistit důkazy na podporu svých tvrzení, důležitých pro zjištění skutkového stavu.

Rozlišuje se předběžná konzultace (za poplatek 150 Sk), od předběžného poskytnutí právní pomoci. Upraveno je řízení o nároku na poskytnutí právní pomoci. Je-li rozhodnutím CEP žadatelem nárok přiznán, je vyzván k uzavření dohody o poskytování právní pomoci přímo s CEP.

Upravují se povinnosti oprávněné osoby, odnětí poskytnutí právní pomoci i návratnost vynaložených finančních prostředků.

Na řízení se vztahují obecné předpisy o správním řízení, pokud tento zákon nestanoví jinak. Není tu výslovně upravena možnost odvolání proti rozhodnutí CEP, jak správním cestou, tak cestou soudní. V příloze jsou odkazy mj. na občanský soudní řád, advokátní tarif a správní řád.

Dr. Dluhošová zdůraznila, že zatím nelze usoudit, jak bude nový systém fungovat – očekává se však, že bude fungovat lépe než dosavadní systém zajišťovaný státem a Slovenskou advokátní komorou.

Zdá se, že kromě Slovinska, kde platí již od r. 2001 samostatný zákon o právní pomoci, v němž ji zajišťují Nejvyšší soud a okresní soudy, je slovenský zákon prvním pokusem o jednotnou právní úpravu právní pomoci ve věcech civilních, obchodních a rodinných ve všech státech střední Evropy.

Rakousko

Referoval Mag. jur. Christian Mosser, LL.M., soudce, Spolkové ministerstvo spravedlnosti Rakouska.

Česká advokátní komora se již před časem velmi podrobně seznámila se systémem bezplatné právní pomoci

v Rakousku – naše informace pocházejí cca z r. 1999-2000. Jsou k dispozici v odboru mezinárodních vztahů ČAK.

Systém stojí na zásadě, že bezplatná právní pomoc financovaná státem či jinými veřejnými institucemi vyžaduje subjektivní a objektivní limity, aby bylo možné podpořit žadatele v co nejširší míře, pokud skutečně předloží oprávněnou kauzu. V každém případě musí žadatel prokázat, že je ve věci samé oprávněn, zejména že vyhovuje specifickým podmínkám předvídaným právními předpisy, zejména s ohledem na svoje finanční podmínky a na meritum věci, pro kterou je bezplatná právní pomoc požadována. **V každém případě mají být kryty jen žadatelovy vlastní náklady řízení. Jinými slovy, pokud ten, kdo bezplatnou právní pomoc obdržel, svůj spor prohraje, jsou na něm požadovány i náklady protistrany. Hlavní ustanovení o právní pomoci jsou obsaženy v § 63 až 73 občanského soudního řádu (Zivilprozessordnung, ZPO).**

Celý rakouský systém stojí na federální organizaci a financování, bezplatná právní pomoc je poskytována v civilních a trestních věcech. V principu poskytují pomoc všichni advokáti určení pro konkrétní případ Rakouskou advokátní komorou. Jakmile soud první instance rozhodne o poskytnutí právní pomoci včetně advokátní komory, který pak advokáta určí. Přitom zváží návrhy žadatele pokud jde o osobu advokáta, v dohodě s dotčeným advokátem, pokud je to možné.

V r. 2003 byla bezplatná právní pomoc poskytnuta v přibližně 23 000 soudních případech, hodnota služeb poskytnutých advokáty v témže roce dosáhla hodnoty cca 27,6 milionu euro. Rakouský stát, v uznání těchto služeb, je v souladu s právním předpisem povinen dát Rakouské advokátní komoře celkovou sumu 15 milionů eur v každém roce, a to na penzijní fond. V každém roce pak ještě stát tuto částku s ohledem na skutečný stav dorovnává – zdá se, že k tomu i nějakou sumou přispívá i Rakouská advokátní komora – to by bylo třeba podrobněji prozkoumat.

Advokátní poplatky jsou v Rakousku dohadovány. Pokud neexistuje žádná jiná dohoda, advokátní tarif (Rechtsanwalts-tarifgesetz) se použije pro civilní řízení, zatímco advokátní směrnice (Honorar-richtlinien) se použijí na věci nesporné (Ausserstreitsachen). Je to založeno na úvahách o hodnotě sporu, komplexnosti a čase. Privátní dohody o odměně jsou často založeny na spočitatelných hodinách, do 220 eur pro spolupracovníka, 300 eur i více pro partnera. Celkové sumy jsou většinou dohodnuty při jednání, ale odměny na základě pactum de quota

různé

litis jsou zakázány, protože jsou považovány za neetické. Na druhé straně lze jednat o úhradě odměny předem na základě určitého procenta sporu nebo bonus do 50 eur.

Náklady civilního řízení jsou soudní poplatky a – jen pokud se to požaduje – náklady expertů, tlumočnicků, svědků či opatrovníků, určených soudem, náklady publikace a zastupování advokátem. Podle zákona o soudních poplatcích (Gerichtsgebührengesetz) žalobce žadatel musí dát vlastní poplatky řízení či odvolání předem do depozita. Poplatky závisejí i na hodnotě sporu.

Holandsko

Holandsko má velmi podrobně propracovaný a údajně dobře fungující systém bezplatné právní pomoci, v němž jsou tzv.

„policy makers“ Parlament a ministerstvo spravedlnosti. Kromě těchto institucí a soudů tu stejně jako ve Velké Británii ještě dobře funguje síť okresních a místních středisek právního poradenství – v případě zájmu lze vyžádat v Holandsku bližší informace.

Polsko

Informoval p. Bojarski, Helsinský výbor Polska. Uvedl překvapivé údaje: na 39 milionů obyvatel má Polsko 310 okresních a 42 krajských soudů, 11 apelačních soudů a Nejvyšší soud. Přitom je pouze 5500 registrovaných advokátů a 17 000 právních rádců. Označil za velmi obtížné pro občana získat advokáta, ať už k poradě či k zastupování před soudem. Označil za velmi smutný stav, když se počet advokátů v Polsku, na rozdíl od značného zvýše-

ní jejich počtu ve všech okolních státech po r. 1990, téměř nemění s tím, že přístup k profesi, dokud byl v rukou Polské advokátní komory, byl natolik obtížný (zejména zkoušky), že prakticky zamezil nárůstu advokátů v souladu s potřebami trhu a občanů. To byl zřejmě mimo jiné důvod nedávných změn v polském systému přístupu k profesi, kdy Komoře byla odňata pravomoc organizovat advokátní zkoušky. Proto je také v Polsku jakási koalice nevládních organizací, které se musí pod tlakem potřeby veřejnosti ujmát více a více bezplatné právní pomoci.

Pozn.: V současné době očekáváme bližší informace o úloze advokacie v bezplatné právní pomoci z Finska.

♦ JUDR. JANA WURSTOVÁ,
ODBOR VÝCHOVY ČAK

Dojmy z Jesenné školy práva

Ve dnech 11. – 19. 11. 2005 se konal ve slovenské Modre 10. ročník Jesennej školy práva, pořádaný Ústavem státu a práva Slovenské akademie věd ve spolupráci se Slovenským národním podpůrným výborem EUROPE 2000 a slovenským zastoupením Friedrich Ebert Stiftung. Program semináře byl postaven na tématu „(Ne)rovnost a rovnoprávnost“. Čtrnáct lektorů z řad vysokoškolských pedagogů, soudců, advokátů a pracovníků státní správy předneslo nejrozličnější pohledy na postavení účastníků právních vztahů na poli občanskoprávním, trestněprávním, správním, mezinárodním, v oblasti sociálního zabezpečení, v přístupu k právní pomoci.

Pro účast na semináři bylo vybráno z řady přihlášených na 35 účastníků, doktorandů právnických fakult z Prahy, Bratislavy, Brna, Trnavy, Olomouce a z úřadů veřejného ochránce práv v ČR a SR a některých dalších institucí a vědeckých pracovišť. Mezi posluchači i přednášejícími byli advokáti a advokátní komory a také soudci, kteří přispívali k vědecké diskusi příklady ze své praxe.

Seminář přinesl řadu zajímavých diskusí na právnícká a společenská témata. Všichni účastníci i lektoři ocenili vzájemné obohacení z těchto diskusí, tříbení názorů bylo mezigenerační a mezioborové, protože kromě právníků se semináře účastnili i sociologové, ekonomové, filozofové a hlavně lidé různých profesí a s různou životní zkušeností.

Z přednášek mne zaujaly příklady **diskriminace osob z důvodu pohlaví**, které k posouzení auditoria předložila

advokátka JUDr. Zuzana Magurová z Ústavu státu a práva SAV. Konkrétní příklad měl toto zadání: Vědecká pracovnice, která zpracovala projekt pro získání grantu, uspěla u soudu se žalobou proti diskriminaci, kterou utrpěla od svého zaměstnavatele – vědeckého pracoviště; to po obdržení grantu pověřilo zpracováním vědeckého úkolu jiného, méně zkušeného a kvalifikovaného pracovníka s odůvodněním, že je živitelem rodiny a více potřebuje zvýšení platu, které se s grantem pojilo.

V této souvislosti je třeba uvést, že Slovenská republika již má schválen antidiskriminační zákon číslo 365/2004 Sb. a ustanovenu instituci, která je vybavena kompetencemi podle tohoto zákona – Slovenské národní středisko pro lidská práva se sídlem v Bratislavě.

Velmi obsažnou přednáškou přispěl k úrovni semináře prof. JUDr. Holländer, místopředseda Ústavního soudu ČR. Sofistikovanou teoretickou koncepcí vztahu rovnosti a spravedlnosti demonstroval na problému, kterým se zabýval jak německý ústavní soud, tak v pozmeněné poloze také Ústavní soud ČR – **totiž zda ústavní soud je oprávněn posuzovat spravedlnost výše daňového či odvodového zatížení občanů**. Oba soudy dospěly k závěru, že k rozhodování v této otázce může dojít jen při odstraňování nepřiměřené tvrdosti, zejména také proto, že míru daňového zatížení ovlivňuje ekonomická a politická situace ve společnosti, a eventuální rozhodnutí ústavního soudu o této záležitosti by nemohlo mít dostatečně trvalou platnost. I tento případ vedl prof. Holländera

k závěru, že pojmem rovnosti v rozhodování soudů rozumíme společensky přijatelnou míru nerovnosti, která splňuje akceptovatelná hlediska odlišení.

Krok vpřed v právní úpravě institucionálního zabezpečení práva na rovnost účastníků zakotvenou v LZPS učinila Slovenská republika také na poli zajištění práva na právní pomoc; tu pro Slovensko od 1. 1. 2005 zajišťuje Centrum právní pomoci, státní rozpočtová organizace, která poskytuje služby státního obhájce.

Tuto informaci obsahovala přednáška doc. JUDr. Jiřího Jiráska, CSc., vedoucího katedry ústavního práva Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a advokáta, zaměřená **na rovný přístup k právní pomoci**. Diskusi vzbudilo právo na zvolení konkrétního právního zástupce, respektované evropskou judikaturou pro osoby, které splňují podmínky pro zajištění bezplatné právní pomoci. Problémy při ustanovování obhájců a právních zástupců a určování advokátů advokátní komorou jsou notoricky známé. Aplikace zásady, že každý člověk, který nemá prostředky na úhradu právní pomoci, má právo zvolit si konkrétního advokáta, pokud s ustanovením tento advokát bude souhlasit, teprve přinese nové praktické poznatky a lze předvídat i problémy – pokud advokát bude moci souhlas odepřít pouze v intencích zákona o advokacii, může být takové ustanovování některým advokátům na obtíž, naopak soudy se mohou právem obávat zneužívání tohoto institutu k soudnímu uplatňování neopodstatněných nároků. Jistěže důvěra v profesionální chování každého člena advokátního stavu nepři-

různé

pouští, že by mohl být tento institut zneužit, ale praktická nemožnost kontrolních mechanismů při poskytování právní pomoci, byť financované státem, podle účastníků diskuse nebezpečí zneužití tohoto institutu skýtá.

Zajímavý výklad o **privilegiích a omezeních veřejných, zejména ústavních činitelů**, podal poradce Ústavního soudu Slovenské republiky doc. JUDr. Ladislav Orosz, CSc. V několika bodech jsem opět musela zhodnotit, že slovenská úprava je progresivnější – např. členové slovenské vlády nemohou být zároveň poslanci, nepožívají tedy poslanecké imunity.

Předseda Slovenského národního podpůrného výboru Europe 2000, soudce Ústavního soudu Slovenské republiky JUDr. Eduard Bárany, DrSc., garantoval celý průběh semináře, sám přednesl systematicky uspořádanou teoretickou úvahu na téma rovnoprávnost.

Oživením semináře byly vždy konkrétní perličky: JUDr. Bárany nám vyprávěl, jak na Ústavní soud SR byla doručena stížnost na průtahy v řízení. Při studiu spisu soudce zjistil přibližně na 20. straně stostránkového spisu, že

věc stěžovatele byla pravomocně rozhodnuta, po několika měsících však nejmenovaný slovenský okresní soud začal ve věci znovu spontánně jednat, obě sporné strany se na výzvy soudu ochotně účastnily pokračujícího řízení a právě v tomto řízení došlo k časovým průtahům.

JUDr. Bárany poskytl účastníkům Jesennej školy práva kontakt na Central European University, která v rámci Summer University pořádá zajímavé semináře v Budapešti. Kontakt tímto předávám čtenářům tohoto článku: www.ceu.hu/sun.

Další **názorové střety proběhly nad pracovníprávní problematikou**, nastíhne JUDr. Danou Hrabcovou, Ph.D., poradkyní Veřejného ochránce práv ČR.

Organizační záležitosti celého semináře zajišťovala všudypřítomná a stále usměvavá JUDr. Daniela Lengyelová z Úřadu veřejného ochránce práv SR.

Tímto příspěvkem jsem si nekladla za úkol podat vyčerpávající zprávu o celém průběhu semináře, který někteří účastníci, například Martin Urminský z Ministerstva spravedlnosti SR nebo

Maxim Tomoszek z Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, znamenali detailně.

Vesměs mladí účastníci školy často oponovali oficiálním názorům, takže většina přednášejících s větší či menší upřímností vyjádřila potěšení z názorové konfrontace. Věřím, že podobná diskusní fóra mohou přinést mnoho užítku a pro řešení aktuálních právních problémů, pro připomínková řízení v legislativě apod. Taková osobní setkání nejsou nahraditelná sebedokonalejším virtuálním projojením.

Přínosným prvem byla přítomnost soudců a advokátů, **obdobnou diskusi postřádám při řadě školení pro advokáty, kterých se účastní nanejvýš jeden soudce jako přednášející.**

Celé setkání dokreslilo malebné okolí Malých Karpat a díky neobyčejně přátelské atmosféře si všichni účastníci vyměnili pocit z příjemně a užitečně stráveného týdne a chuť se v podobné sestavě opět sejit.

♦ JUDR. PHDR. ALENA NOVOTNÁ,
ADVOKÁTKA V MORAVSKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Krakonošův pohár 2006

V sobotu dne 14. ledna 2006 se konal za velmi krásných klimatických podmínek již 22. ročník Krakonošova poháru v běhu na lyžích ve Špindlerově Mlýně.

Na startu se sešlo celkem 35 závodníků a 9 závodnic. Lze konstatovat, že se počet účastníků zvyšuje, což svědčí o tom, že zájem o stavovský sport neupadá.

V závodě mužů vyhrál Robert Čepek velmi pěkným časem 25,48 min., v závodě žen zvítězila Klára Neveselá v čase 39,25 min. a v závodě seniorů vyhrál jeden z mála vítězů hlavního závodu Jan Suš, a to v čase 33,25 min.

Účastníci závodu se po závodě tradičně sešli v restauraci Myslivna.

Pořadatelé závodu pro příští ročník zvažují, že na přání některých závodníků bude vyhlášen i závod v chůzi na lyžích.

Proto přijďte příští rok v hojném počtu na Krakonošův pohár 2007!

♦ JUDR. PETR POLEDNÍK,
MÍSTOPŘEDSEDA ČAK, ADVOKÁT V BRNĚ

A PAMATUJTE, MLADÝ KOLEGO: NENÍ NIC PRAVDIVĚJŠÍHO,
NEŽ KDYŽ OBHAŇCE LŽE.

Pro Bulletin advokacie nakreslil Lubomír Lichý

Z právníkova zápisníku (O medicíně a právu)

Před časem se v denním tisku podívali nad počínáním soudce, který projednával sexuální delikt a dotazoval se obžalovaného i svědků pomocí dosti obhroublého výraziva. Předestřel jsem ten případ své ženě, lékařce v oboru sexuologie a soudní znalkyni. Vehementně se zastala onoho soudce. Tvrdila: „Co měl jiného dělat, když chtěl zjistit, jak se věci mají. Jeden můj kolega znalec se ptal vyšetřovaného, jestli trpěl někdy pohlavní chorobou, a on mu odpověděl: 'Jo, to bylo tenkrát, když mi padaly vlasy.' A to nemluvím o drsných vulgaritách, k nimž mladí plynule přejdou od bimbásků a šulínků, protože je ani doma, ani ve škole neučili kultivovaně mluvit 'o těch věcech.'”

„To máš asi pravdu“, řekl jsem. „Teď mě napadá, že ve vyjmenovaných slovech se děti učí ‚babyku‘ a ‚Přibyslav‘, což určitě v životě hodně použijí, ale ‚pyj‘ tam chybí, asi aby se učitelstvo nemuselo stydět.“

•••

Vedl se spor o náhradu škody, jež měla být způsobena léčením. Žalobcův advokát nehledal zavinění u ošetřujícího lékaře. Ze zkušenosti věděl, že má-li prospět zájmům svého klienta, měl

by mít jisté pochopení pro zájmy druhé strany. Předpokládal, že postup lékaře bude znalci (jinými lékaři) shledán v souladu se současným stavem odborného poznání. Uváděl proto, že neblahý důsledek léčby musí být dán dosud neznámou povahou aplikované látky, a že jde proto o případ objektivní odpovědnosti. Svoji právní kvalifikaci opíral jen o tvrdošijně opakované tvrzení, že použitý preparát nemůže nebýt příčinou pacientova poškození, když postup lékařův je shledáván lege artis. Tento názor doplňoval výrokem prý Voltairovým, podle kterého interní lékařství spočívá v tom, že do těla, o němž mnohé nevíme, jsou vpravovány látky, o nichž toho víme ještě méně. U soudu s tím koneckonců uspěl a navíc se potvrdilo, že aforistický argument z dob dávno minulých dovede předvídat i věci budoucí. Několik měsíců po skončení sporu byla ona sporná látka stažena z oběhu. Dodatečný výzkum ukázal, že použitý preparát se příležitostně projevuje přesně takovými toxickými účinky, které postihly žalobce.

•••

„Uzdravení bez léků“ se jmenuje kniha, kterou napsal Francouz David Servan-Schreiber, do češtiny přeložila Hana Prousková, a vyda-

lo nakladatelství Portál v Praze roku 2005. Na straně 71 jsem si tam přečetl: „Studie provedené v Austrálii na jednom úrazovém oddělení dokresluje četné následky ‚malých‘ emočních šoků. Vědci sledovali rok oběti dopravních nehod, které byly nějakou dobu na oddělení hospitalizovány, a na konci roku je podrobili sérii psychologických vyšetření. U více než poloviny z nich se vyskytly od nehody psychiatrické syndromy... Tito lidé trpěli nejčastěji nespecifikovanými depresemi, běžnými úzkostnými atakami a fóbiemi. U mnohých se vyskytla anorexie, bulimie, nadměrná konzumace alkoholu nebo užívání drog bez dalších symptomů.“ Zajisté inspirativní pro advokáty, kteří uplatňují nároky těch, kdo byli obětí autohavárie či jiných šokujících situací. Pravděpodobně není tak úplně absurdní Kantorkův kreslený vtip, v němž lékař a pacient po autohavárii vedou tento rozhovor:

- Už se cítíte lépe?

- Jestli se cítím lépe, budu vědět zítra, až se poradím s advokátem.

inhaltsverzeichnis / zusammenfassung 3/2006

LEITARTIKEL

Vladimír Jirousek: Wir freuen uns auf den Galaabend „Jurist des Jahres 2006“!.....5

AKTUELLES THEMA

Erosion der rechtsstaatlichen Grundsätze? (Vladimír Jirousek).....6

Respektieren Sie Anwälte! (Rede von Jean-Marie Burguburu, des Vorsitzenden der Pariser Rechtsanwaltskammer anlässlich der feierlichen Eröffnung des gerichtlichen Jahres in Paris am 18. November 2005).....7

Festvortrag von Heinz Weil, ehemaliger Präsident des Rates der Anwaltschaften der Europäischen Union (CCBE) vom 23. 11. 2005 in Dresden.....9

Wertvoller und kostbarer Handelsartikel (Francis Neate).....12

AUS DER RICHTERUNION

Rede des Präsidenten der Richterunion der CR JUDr. Jaromír Jirsa anlässlich der 15. Jahressammlung der Vertreter der Sektionen der Richterunion CR (Brno, 25. – 26. November 2005).....13

ÜBERLEGUNG VON KAREL ČERMÁK

Nichts als.....17

DOKUMENT

Statut des Wettbewerbes „Jurist des Jahres“.....18

ARTIKEL

Adam Furek: Zur rechtlichen Regelung der Verfügungen über Gemeindevermögen (Ende).....20

Lukáš Jansa: Ausgabe von Aktien gemäß § 5 Abs. 4 Aktiengesetz.....32

Ladislav Jouza: Freistellung des Arbeitgebers von der Verantwortung für einen Arbeitsunfall oder eine Berufskrankheit.....35

Tomáš Hulva: Sätze der Verzugszinsen in den letzten 10 Jahren.....39

DISKUSE

Jiří Janeba: Warum die Sicherheitsübertragung von Rechten (nicht) ausnutzen?.....40

Luboš Chalupa: Wohnung und ihr Zubehör.....42

Jan Bouček: Klagspetit der Klage auf Geldleistung mit Hinblick auf die Formulierung der Verzugszinsen oder gehört zur Ausübung der Anwaltschaft auch das Abschreiben von gesetzlichen Bestimmungen?.....44

ANWALT UND SPRACHLICHE KULTUR

Věra Hartmannová: Leidend oder wir leiden mit Partizipien.....45

REZENSIONEN, ANNOTATIONEN

P. Kerecman: Kapitel aus der Geschichte der Anwaltschaft in der Slowakei (rezensiert von Stanislav Balík).....46

Jiří Štefan, Jan Mach: Gerichtlich medizinische und medizinisch rechtliche Problematik in der Praxis (rezensiert von Václav Mandák).....46

LITERARISCHER WETTBEWERB FÜR ANWÄLTE IN FRANKREICH

Jean-Baptiste Rozes: Salem – Hexenjagd.....47

Felix de Belloy: Zu Ehre von Abraham Lincoln.....50

AUS DER TSCHECHISCHEN ANWALTSKAMMER

Information über die 4. Vorstandssitzung der ČAK vom 6. 2. 2006 (Květa Slavíková).....53

Beschluss des Vorstandes der Tschechischen Rechtsanwaltskammer zu Änderungen bei der beruflichen Haftpflichtversicherung der Rechtsanwälte.....55

Vorlesungen und Seminare für Anwälte und Anwaltsanwärter im Ausbildungs- und Schulungszentrum der ČAK.....56

ANMERKUNG

Die Regeln für die Handelsbezeichnung eines Anwalts sind für alle Anwälte verbindlich (Václav Mandák).....57

Adam Furek:

Zur rechtlichen Regelung der Verfügungen über Gemeindevermögen (Ende).

Der Artikel beschreibt und analysiert die rechtlichen Regelungen der Verfügungen über Gemeindevermögen gemäß der Kommunalordnung. Dabei verfolgt er chronologisch nach den einzelnen Etappen die Vorgehensweise der Gemeindeorgane bei Verfügungen über Gemeindevermögen, einschließlich der Erfordernisse der einzelnen Handlungen und Folgen von Verletzungen konkreter Rechtsnormen.

Der zweite Teil befasst sich mit dem Beschluss des zuständigen Gemeindeorgans über eine vermögensrechtliche Handlung. Der Autor widmet sich der Frage der Bestimmung des Organs, das berechtigt ist, über eine solche vermögensrechtliche Handlung zu entscheiden, sowie den Erfordernissen einer solchen Entscheidung. Ferner befasst er sich mit der vermögensrechtlichen Handlung an sich – mit dem Vertrag, insbesondere aus dem Gesichtspunkt der Bestimmung des Gemeindeorgans, das berechtigt ist, im Namen der Gemeinde eine solche Handlung vorzunehmen, und mit den Folgen eines Vertragsabschlusses ohne einen vorherigen Beschluss der Gemeinde über diese vermögensrechtliche Handlung. In diesem Teil widmet sich der Autor auch einigen spezifischen Fragen, die im Zusammenhang mit den Verfügungen über Gemeindevermögen entstehen können, z.B. der Frage, welchen Einfluss eine Verletzung interner Gemeindevorschriften auf die Gültigkeit vorgenommener Rechtshandlungen ausüben kann. Abschließend wird in diesem Teil die Aufsicht über Verfügungen über Gemeindevermögen sowie die Möglichkeit beschrieben, sich auf die Ungültigkeit der vermögensrechtlichen Handlung auf gerichtlichem Weg zu berufen.

Lukáš Jansa:

Ausgabe von Aktien gemäß § 5 Abs. 4 Aktiengesetz

Der Autor will die Problematik der Ausgabe von Aktien gemäß § 5 Abs. 4 Aktiengesetz in Verbindung mit der handelsrechtlichen Regelung beschreiben. Die Auslegungsschwierigkeiten im Zusammenhang mit der rechtlichen Regelung der Ausgabe von Wertpapieren sind grundsätzlich durch das Konzept des sog. scheinbaren Rechtes bedingt, das bereits im Jahre 2002 verabschiedet wurde. Der Autor befasst sich mit einer Analyse dieser Theorie, sowie mit der Interpretation ihrer Form in unserem Aktiengesetz. Ausführlich sind auch alle möglichen Situationen des Aktienerwerbs durch eine Person in gutem Glauben sowie die möglichen praktischen Probleme beschrieben. Die Schlüsselfrage ist dann die Formulierung der widerlegbaren Rechtsvermutung des Erwerbes einer ordentlich ausgegebenen Aktion und ihre Rechtswirkungen auf die Entstehung des Wertpapiers selbst. In diesem Zusammenhang werden auch die Fragen des eventuellen Rechtsschutzes berührt.

Ladislav Jouza:

Freistellung des Arbeitgebers von der Verantwortung für einen Arbeitsunfall oder eine Berufskrankheit

Der Arbeitgeber kann sich teilweise oder vollständig von der Verantwortung für einen Arbeitsunfall

inhaltsverzeichnis / zusammenfassung 3/2006

PERSONALIA

Milan Skalník – Servitii iustria decem.....	58
JUDr. Jan Jurčák ist gestorben	58

AUS DER DISZIPLINARPRAXIS

Es handelt sich um eine schwerwiegende Verletzung der Pflichten eines Anwalts, wenn er durch die Versäumnis der Frist zur schriftlichen Äußerung zu einer Klage die Erteilung eines Anerkenntnisurteils verursacht (Jan Syka).....	59
--	----

AUS DEM AUSLAND

Slowakei: Josef Madliak – Peter Dzadík: Strafrechtliche Stellung Jugendlicher nach den neuen slowakischen Strafkodexen	60
Deutschland: Fünfzehnter Jahrestag der Wiedergründung der Rechtsanwaltskammer Sachsen (Stanislav Balík).....	62
Deutschland: Neues Immigrationsgesetz (Csilla Iványi).....	63
Slowakei: Bulletin der slowakischen Anwaltschaft 12/2005 und 1-2/2006.....	64

AUS FACHZEITSCHRIFTEN (Květa Slavíková).....	65
--	----

VERSCHIEDENES

Projekt des Randa Denkmals (Stanislav Balík).....	66
Reise nach Indien (Aleš Pejchal).....	67
Konferenz über die vom Staat abzusichernde Rechtshilfe in Brünn (Jana Wurstová).....	67
Eindrücke aus der Juristenschule Jesenná škola práva (Alena Novotná).....	69
Rübezahlpokal 2006	70

ZUM SCHLUSS

Zeichnung von Lubomír Lichý.....	71
Aus dem Tagebuch eines Anwalts (Über Medizin und Recht) – Petr Hajn.....	71

INHALTSVERZEICHNIS	74
--------------------------	----

ZUSAMMENFASSUNG	74
-----------------------	----

TABLE OF CONTENTS	76
-------------------------	----

SUMMARY	76
---------------	----

IBA KONFERENZ IN PRAG	79
-----------------------------	----

ANZEIGEN	86
----------------	----

rünglichen Regelung der Sicherheitsübertragung von Rechten im Gesetz Nr. 101/1963 Slg., über Rechtsbeziehungen im internationalen Handelsverkehr, und mit der vorgeschlagenen rechtlichen Ausgestaltung des neuen Zivilgesetzbuchs an.

Luboš Chalupa: Wohnung und ihr Zubehör

Der Artikel befasst sich mit der Problematik des Wohnungszubehörs. Bei seiner Deutung ist die Definition des Begriffs „Wohnung“ maßgebend, der im Artikel gegeben wird. Der Autor ist der Meinung, dass die Wohnung und das Wohnungszubehör zwei unterschiedliche, obwohl zusammenhängende Institute sind, wobei ein Raum, der ein Bestandteil der Wohnung ist, nicht gleichzeitig ihr Zubehör sein kann. Das Wohnungszubehör sind nur Nebenräume oder Räume, die sich außerhalb der eigenen, in der Regel durch einen Abnahmebescheid bestimmten Wohnung befinden.

Jan Bouček: Klagspetit der Klage auf Geldleistung mit Hinblick auf die Formulierung der Verzugszinsen oder gehört zur Ausübung der Anwaltschaft auch das Abschreiben von gesetzlichen Bestimmungen?

Der Artikel befasst sich mit der Frage der Formulierung von Verzugszinsen im Klagspetit mit Hinblick auf die Änderung, die durch die Regierungsverordnung Nr. 142/1994 Sb. durchgeführt wurde, und polemisiert mit dem Artikel von Mgr. Tomáš Šetina, Neue Regeln für die Berechnung der Verzugszinsen, der im Bulletin der Anwaltschaft Nr. 7-8/2005 veröffentlicht wurde, und mit dem Artikel von Mgr. Tomáš Hulva, Neue Regelung der Verzugszinsen und Bekämpfung des Verzuges im Geschäftsverkehr, der im Bulletin der Anwaltschaft Nr. 1/2006 veröffentlicht wurde.

Josef Madliak – Peter Dzadík: Strafrechtliche Stellung Jugendlicher nach neuen slowakischen Strafkodexen

Die neu kodifizierten Strafkodexe bringen ein Novum im Bereich des Umgangs mit straffälligen Jugendlichen. Der Artikel will Änderungen und neue Institute im Strafgesetz und in der Strafprozessordnung analysieren, die die rechtliche Stellung Jugendlicher betreffen und eine angemessene Aufmerksamkeit aufgrund der ordentlichen Anwendung erfordern, die den Zweck des strafrechtlichen Vorgehens gegen Jugendliche erfüllt.

oder eine Berufskrankheit nur in Fällen gemäß § 191 Arbeitsgesetzbuch freistellen.

Die vollständige Freistellung von der Verantwortung kann in zwei Fällen erfolgen, und zwar wenn der Arbeitgeber nachweisen kann, dass der Schaden ausschließlich dadurch verursacht wurde, dass der beschädigte Arbeitnehmer durch sein Verschulden Unfallverhütungsvorschriften verletzte, obwohl er mit diesen ordentlich bekannt gemacht wurde und deren Kenntnis und Einhaltung systematisch gefordert und kontrolliert wurden, oder wenn sich der Beschädigte den Schaden ausschließlich durch seine Betrunkenheit zugefügt hat und der Arbeitgeber den Schaden nicht verhindern konnte.

Ferner kann sich der Arbeitgeber von seiner Verantwortung vollständig freistellen, wenn er nachweist, dass sich der Beschädigte den Schaden durch seine Betrunkenheit zugefügt hat und der Arbeitgeber den Schaden nicht verhindern konnte und dass diese Tatsache die einzige Ursache des Schadens war.

Teilweise kann sich der Arbeitgeber von der Verantwortung für den durch einen Arbeitsunfall oder Berufskrankheit verursachten Schaden in

drei Fällen freistellen, die vom Autor näher beschrieben werden.

Jiří Janeba Warum die Sicherheitsübertragung von Rechten (nicht) ausnutzen?

Der Artikel befasst sich mit der Anwendbarkeit des Instituts der Sicherheitsübertragung von Rechten, welches im § 553 des Zivilgesetzbuchs geregelt ist. Der Autor weist auf Probleme im Zusammenhang mit der Anwendung der Sicherheitsübertragung von Rechten hin. Es wird insbesondere auf Probleme bezüglich des Inhalts der vertraglichen Regelung der Sicherheitsübertragung von Rechten hingewiesen. Der Autor erwähnt die grundsätzlichen Unterschiede zwischen der Übertragung des Eigentumsrechtes zur beweglichen Sache sowie die mit der Übertragung im Rahmen des analysierten Instituts verbundenen Probleme. Ferner wird auf Schwierigkeiten hingewiesen, die bezüglich der Sicherheitsübertragung von Rechten der Steuerbereich bringt. Nicht zu letzt bietet der Autor einen Vergleich mit der ursp-

**Externě povedu pro
vaši AK jednoduché
i podvojně účetnictví.
Telefon 603 750 095**

contents / summary 3/2006**EDITORIAL**

Vladimír Jirousek: Let us look forward to the gala evening „The Lawyer of the Year 2006“!	5
---	---

SPOTLIGHT

Erosion of the Principles of Legal State? (Vladimír Jirousek)	
Honour Advocates! (the address of Jean-Marie Burguburu, the Chairman of the Paris Bar Association, at the festive opening of the Court Year in Paris on 18. November 2005)	6
Festive lecture by Heinz Weil, the former President of the Council of the Bars and Law Societies of the European Community (CCBE), delivered on November 23, 2005 in Dresden	7
Scarce and Valuable Commodity (Francis Neate)	9

FROM THE UNION OF JUDGES

The address of the President of the Union of Judges of the Czech Republic, JUDr. Jaromír Jirsa, at the 15th Annual Meeting of the Division Representatives of the Union (Brno, November 16 to 26, 2005)	12
---	----

KAREL ČERMÁK'S COLUMN

Nothing But	13
-------------	----

DOCUMENT

Statute of the competition „The Lawyer of the Year“	17
---	----

ARTICLES

Adam Furek: On the Legal Regulation of Disposal with the Municipal Property (Completion)	18
Lukáš Jansa: Issue of Share according to s 5(4) of the Securities Act	20
Ladislav Jouza: Relieve from Employer's Liability for Accident at Work and Job-related Illness	32
Tomáš Hulva: Moratory Interest Rates in the Last 10 Years	35

DISCUSSION

Jiří Janeba: Why (not) to Use Reinsurance Assignment of Title?	40
Luboš Chalupa: Flat and its Appurtenances	42
Jan Bouček: Statement of Claim for Pecuniary Performance in view of the Formulation of Moratory Interest and/or is it a Constituent of Practising Advocacy to Copy Legal Provisions?	44

ADVOCATES AND CULTURE OF LANGUAGE

Věra Hartmannová: Suffering with Czech Participles	45
--	----

REVIEWS AND ANNOTATIONS

P. Kerecman: Chapters on History of Advocacy in Slovakia (review by Stanislav Balík)	46
Jiří Štefan, Jan Mach: Forensic Medicine and Medico-Juridical Issues in Practice (review by Václav Mandák)	46

LITERARY COMPETITION OF ADVOCATES IN FRANCE

Jean-Baptiste Rozes: Salem – Witch-hunt	47
Felix de Belloy: In Honour of Abraham Lincoln	50

FROM THE CZECH BAR ASSOCIATION

Information on the 4th Board Meeting of the Czech Bar Association held on February 6, 2006 (Květa Slavíková)	53
Resolution of the board of the Czech Bar Association concerning changes of indemnity insurance provisions for lawyers	55
Lectures and seminars for advocates and articled clerks in the CBA Education and Training Centre	56

REMINDER

The rules for the commercial names of advocates are binding for all advocates (Václav Mandák)	57
---	----

PERSONALIA

Milan Skalník – Servitii lustra decem	58
JUDr. Jan Jurčák has deceased	58

Adam Furek:**On the Legal Regulation of Disposal with the Municipal Property (Completion)**

The article contains description and analysis of the legal regulation of disposal with the municipal property according to the Municipal Administration, while tracing chronologically, phase after phase, the procedure of the municipal authorities during disposals with the municipal property, including the prerequisites of the individual acts and the consequences of breach of the specific legal regulation.

The second part deals with the decision of the municipal authority in charge on a property right transaction. The author addresses the question of the authority competent to decide on a property right transaction and the requisites of such decision. He further deals with the property right transaction itself – contract, in particular from the viewpoint of determination of the municipal authority that is competent to perform the act on behalf of the municipality, and the consequences of contract conclusion without prior decision of the municipal authority in charge on such property right transaction. In this part, the author also deals with certain specific questions that can arise in relation to disposals with the municipal property, e.g. the question of the effect of violation of internal regulations of the municipality on the validity of the legal acts performed. In the conclusion of this part, the supervision over disposals with the municipal property and the possibility to appeal invalidity of a property right transaction by legal action are described.

Lukáš Jansa:**Issue of Share According to 5(4) of the Securities Act**

The author sets as an objective to point out the points at issue of issue of shares pursuant to § 5 paragraph 4 of the Act on Securities according to commercial law. The basis of interpretation problems connected with legal regulations on issue of securities is the concept of so-called pretention, which was passed in 2002. The author pursues both the analysis of this theory and also interpretation of its form in our Act on Securities. All possible situations of acquiring shares by a person in good faith and possible practical problems are described in detail hereunder. The key issue is then the formulation of the refutable assumption de jure of acquisition of properly issued shares and its legal impacts on the origination of the security itself. Matters of possible legal protection are also mentioned in this connection.

Ladislav Jouza:**Relieve from Employer's Liability for Accident at Work and Job-related Illness**

An employer can be partially or fully exempt from responsibility for an accident at work or occupational disease only in the cases as stated in § 191 of the Labour Code.

A complete exemption of responsibility can occur in two cases, when an employer proves that the damage was caused by a breaching of regulati-

contents / summary 3/2006

FROM DISCIPLINARY PRACTICE

It is a serious violation of advocate's obligations, if he/she causes issue of a judgement after its recognition through missing the term for written statement on the action (JUDr. Syka).....59

FROM ABROAD

Slovakia: Josef Madliak – Peter Dzadík: Criminal-law position of juveniles according to the new criminal codes 60

Germany: The fifteenth anniversary of the restoration of the Saxon Bar Association (Stanislav Balík).....62

Germany: New law on immigration (Csilla Iványi).....63

Slovakia: Slovak Advocacy Bulletin 12/2005 and 1-2/2006.....64

FROM PROFESSIONAL MAGAZINES (Květa Slavíková).....65

VARIA

The project of Antonín Randa Memorial (Stanislav Balík).....66

Journey to India (Aleš Pejchal).....67

Conference on Legal Aid provided by the State in Brno (Jana Wurstová).....67

Impressions from the „Spring School of Law“ (Alena Novotná).....69

The Krakonoš Cup 2006.....70

FINALLY

Drawing by Lubomír Lichý.....73

From the Advocate's Notebook (On Medicine and Law) – Petr Hajn.....73

INHALTSVERZEICHNIS.....74

ZUSAMMENFASSUNG.....74

TABLE OF CONTENTS.....76

SUMMARY.....76

IBA CONFERENCE IN PRAGUE.....79

ADVERTISING.....86

ons or health and safety protection instructions by the employee, in spite of which the employee was duly familiarised with them and their knowledge and observation was systematically required and checked, or that he/she caused the damage by being inebriated and the employer could not prevent the damage.

Furthermore, an employer can be completely exempt from responsibility if it can prove that the injured caused the damage by his/her inebriation and the employer could not prevent the damage and that this fact was the only cause of the damage.

Employer can be partially exempt from responsibility for damage occurred by an accident at work or by occupational disease only in three cases, which the author further describes.

Jiří Janeba:

Why (not) to Use Reinsurance Assignment of Title?

The article deals with applicability of the reinsurance assignment of title institute, which is regulated by the provision of s 553 of the Civil Code. The author notifies of problems related to the application of reinsurance assignment of title. He points out, in particular, the problems in relation to the content of the contractual stipulation of the reinsurance assignment of title. The author mentions the fundamental differences between transfer of the title to movables and to immovables and the problems related to the transfer within the institute analysed. He further

warns of the pitfalls brought by the taxation in relation to the reinsurance assignment of title. Last but not least, the author offers comparison with the previous regulation of the reinsurance assignment of title in the Law No. 101/1963 Coll., on legal relations in the international commercial intercourse, and with the proposed legal regulation of the new Civil Code.

Luboš Chalupa: Flat and its facilities

The article deals with the points at issue of flat facilities, during which interpretation the definition of the term "flat" is decisive and is presented in the article. The author is of the opinion that flat and flat facilities are different institutes, however related, whilst a room, which is a part of a flat itself, cannot be its facility at the same time. Flat facilities are only other rooms and areas situated outside the flat itself, which is usually determined by a certificate of practical completion.

Jan Bouček:

Statement of Claim for Pecuniary Performance in view of the Formulation of Moratory Interest and/or is it a Constituent of Practising Advocacy to Copy Legal Provisions?

The article deals with the question of formulation of moratory interest in the statement of claim with

CENÍK PLOŠNÉ INZERCE

pro advokáty zapsané na seznamu vedeném ČAK

Celá strana

210 x 297 mm na spad, 190 x 283 mm na zrcadlo

černobíle 15 000 Kč

dvoubarevně* 18 000 Kč

barevně 20 000 Kč

I/2 strany 190 x 137 mm (na zrcadlo)

černobíle 8 000 Kč

dvoubarevně* 11 000 Kč

barevně 14 000 Kč

I/4 strany 90 x 137 mm (na zrcadlo)

černobíle 6 000 Kč

dvoubarevně* 8 000 Kč

barevně 10 000 Kč

I/8 strany 90 x 66 mm (na zrcadlo)

černobíle 3 000 Kč

dvoubarevně* 4 000 Kč

barevně 6 000 Kč

Ceny inzerce jsou smluvní, nezahnují DPH 19 %.

* Druhá barva je přímá, podle specifikace klienta (Pantone). Podrobnosti naleznete na níže uvedené webové stránce.

Podrobný ceník inzerce, podmínky a technické specifikace naleznete na webových stránkách ČAK www.cak.cz v rubrice INZERCE.

view to the regulation enacted by the Governmental Order No. 142/1994 Coll. and he argues against the article by Mgr. Tomáš Šetina, New Rules for Moratory Interest Calculation, published in the Advocacy Bulletin No. 7-8/2005, and against the article by Mgr. Tomáš Hulva, New Regulation on the Moratory Interest and Combating Late Payment in Commercial Transactions, published in the Advocacy Bulletin No. 1/2006.

Josef Madliak – Peter Dzadík: Criminal-law position of juveniles according to the new criminal codes

The re-codified criminal codes bring a novelty in the field of treatment of delinquent juveniles. The objective of the submitted contribution is to analyse the changes and new institutes in the Criminal Law and the Code of Criminal Procedure related to the legal position of juveniles, which require adequate attention for proper application, the result of which is fulfilment of the purpose of criminal proceedings against juveniles.

výroční konference IBA

[4]

Za výroční konferencí International Bar Association 25. - 30. září 2005 Praha

OBSAH

Odpovědnost profesionálů – jak daleko může jít? 80

Užívání a zneužívání práv duševního vlastnictví na internetu 81

Diskriminace v odměňování z důvodu pohlaví (Srovnání několika národních úprav) 82

Doložky o řešení sporů – praktický přístup 85

Vážení čtenáři,

plníme, co jsme před časem slíbili – uveřejňujeme postupně na pokračování všechny příspěvky advokátů, kteří se zúčastnili jednání sekcí a výborů na Výroční konferenci IBA konané v září 2005 v Praze. Přinášejí zajímavé informace, mohou se stát zdrojem vědomostí nebo důvodem k bližšímu seznámení se s danou problematikou. V každém případě stojí za pozornost a přečtení. (POKRAČOVÁNÍ PŘÍŠTĚ)

Sekce řešení sporů (nedbalost a škody)

Odpovědnost profesionálů – jak daleko může jít?

JUDR. MARIE CILÍNKOVÁ

Základním tématem všech přednesených referátů bylo v podstatě heslo, že vzdělání a profesionalita zavazuje. V širším slova smyslu byly tedy rozváděny otázky profesní odpovědnosti samostatných povolání, např. architektů, stavařů, realitních makléřů, ale také lékařů a advokátů.

Právní úpravu této odpovědnosti Finska osvětlila v referátu advokátka z Helsinek paní Ritva Liisa Luomaranta. Ukazuje se, že odpovědnost za pochybení při profesní činnosti je ve Finsku upravena obdobně jako u nás. Bylo to zřejmé z toho, když rozebírala některá zajímavá rozhodnutí finských soudů. U realitních kancelářích šlo o odpovědnost realitního makléře, který zprostředkoval prodej nemovitosti, aniž poučil kupujícího při koupi nemovitosti – domu, že na prodávaných nemovitostech jsou zástavy. Realitní kancelář byla uznána povinnou zaplatit kupujícímu škodu, která mu vznikla tím, že po koupi byly zástavy realizovány. Dalším případem bylo odsouzení auditora k zaplacení náhrady škody poměrně značné výše. Jeho pochybení spočívalo v nesprávném poučení klienta o vyšší zákonné daňové povinnosti. Ten ji odváděl v nižších částkách a dodatečně musel kromě doplacení zaplatit i vysokou pokutu.

Podrobnější a zajímavý byl referát ohledně odpovědnosti v oblasti zdravotnictví. Velmi odvážný pro přítomné posluchače závěr vyslovila přednášející advokátka z hamburské advokátní kanceláře Petra Schaaf. Když popisovala odpovědnost lékařů za zanedbání léčebné péče při výkonu zdravotnických služeb uvedla to výrokem, cituji: „58 000 pacientů ročně umírá v Německu na chybu lékaře nebo zdravotnického personálu“. Cituji to z toho důvodu, že po ukončení přednášky se přítomný advokát z Kalifornie výslovně dotázal, zda se při uvedení tohoto počtu nezmýlila. Ona to potvrdila a dodala s úsměvem: „Nechodte

do nemocnice.“ Já bych k tomu ovšem dodala: „Nechodte zbytečně do nemocnice.“ K tomuto závěru musím dodat, že z jiných pramenů své činnosti je známa obdobná evidence z Velké Británie, kde toto číslo ve statistice je 44 000 pacientů ročně.

Tím samozřejmě přednášející nechtěla říci, jak vyplynulo z dalšího, že každé pochybení je v důsledku nedbalosti nebo zanedbání péče diagnostické či jiné při výkonu zdravotnických služeb. Zdůraznila, že stoupá počet sporů proti lékařům a nemocnicím; v posledních letech zejména v oblasti plastické a kosmetické chirurgie. Je třeba brát v úvahu, že v důsledku rozvoje vědeckých poznatků je úspěšně léčeno mnoho dalších, dříve neléčitelných nemocí. Dále zdůraznila, že v medicíně se nedá odpovědnost profesionála posuzovat stejně jako například u stavitele, kterému může spadnout dům, nedodrží-li statická pravidla projektu. Pochybení u této profese je lépe zjistitelné. Při posuzování odpovědnosti v oblasti zdravotnictví přichází do úvahy řada momentů, které musí lékař vzít v úvahu a které často při naléhavém výkonu léčebného úkonu nezná.

Advokáti v Německu mají při zastupování pacientů proti zdravotnickým pracovníkům stejně potíže při získávání zdravotní dokumentace nebo odborné konzultace jako máme u nás a jak tomu je také i v některých evropských zemích. Bez úplné dokumentace totiž pacient těžko unese důkazní břemeno **v čem konkrétně** porušil lékař, nemocnice nebo jiný zdravotnický personál své povinnosti. Často se na pochybení podílí nedostatek koordinace jednotlivých lékařských specializovaných oborů. Ztížením postupu advokáta jsou také neobjektivní záznamy lékaře do zdravotnické dokumentace. I my se při zastupování občas setkáváme s rozporuplnými zápisy lékaře v subjektivní anamnéze pacienta. Pacient lékaři vůbec nesdělil a sám je překvapen, že takovýto záznam v dokumentaci je. Je otázka, zda oblast subjektivní anamnézy ve zdravotní dokumentaci není svým způsobem zadními vrátky lékaře ke krytí odpovědnosti v případech, že lékař např. nestanoví správné diagnózu nebo naordinuje nesprávné léky.

Zvláštností výkonu zdravotnických služeb v Německu je důkladné poučení pacienta o výkonu léčebného zákroku, o rizicích tohoto zákroku, ale i o výhodách, nevýhodách a rizicích následků tohoto zamýšleného léčebného zákroku. Lékaři jsou

si velmi dobře vědomi své odpovědnosti v případech, kdy by pacienta řádně nepoučili. Způsob vedení sporu pro nedostatečné poučení pacienta bývá totiž úspěšný.

Dále paní Petra Schaaf rozebrala některé konkrétní soudní případy, z nichž vyplynulo, že německé soudy přisuzují poškozeným mnohem vyšší náhrady škody, než je tomu u nás. Za poškození novorozeněte při porodu byla nemocnice uznána k zaplacení více než jednoho milionu euro. Při ilustrování jednotlivých soudních případů jsem dospěla k závěru, že německé soudy přistupují k těmto sporům velmi zodpovědně a že dokonce u žalobců kladou nižší nároky na unesení důkazního břemena než v jiných sporech. Tento způsob rozhodování soudů o největších hodnotách člověka – životě a zdraví, je v Německu více brán v úvahu než u nás. Kladně rozhodují v případech, které by u nás nebyly úspěšné. Tato judikatura má za následek větší opatrnost lékařů při jednotlivých výkonech, důslednější poučovací povinnost, ale zejména **větší ochotu** k mimosoudnímu odškodňování případných pochybení. Pro německé pacienty je výhodnější, že jsou ustaveny komise, složené ze soudních znalců-lékařů, advokátů, ale také zástupců pojišťoven a převážnou část skutečných pochybení lékařů mimosoudně dohodnou. Z takto projednaných případů s negativním výsledkem, které se dostanou před soud, je pak úspěšných jen malé procento.

Závěrem svého referátu poukázala na poslední medializovaný případ zanedbání péče ze srpna 2005. Dětská zdravotní sestra zaměnila při podávání výživy kojenci láhev léku s jinou podobnou láhví, ale s obsahem silnější koncentrace. Novorozeně následkem požití tohoto obsahu zemřelo. Tento případ vyprovokoval mezi výrobci léků diskusi o tom, že při označování léků je třeba dbát větší pozornosti na léky označující etikety tak, aby nebyly na první pohled zaměnitelné.

Obdobná právní situace oblasti odpovědnosti ve zdravotnictví jako v Německu je i v Izraeli. Konkrétní případy poškození pacientů a stanovení odpovědnosti v rozhodnutích Nejvyššího soudu Izraele probíral Dror Zamir, advokát z Tel Avivu. Zdůraznil, že pacient by měl mít právo alespoň na minimální odškodnění za každý chybný zákrok. K tomu poznamenávám, že sice článek 24 v Úmluvě o biomedicíně, která je od roku 2001 součástí našeho právního řádu, stanoví, že: „... osoba, která utrpěla

výroční konference IBA

újmu, způsobenou zákrokem, má nárok na spravedlivou náhradu škody...“, ovšem současně ale dodává, že: „...za podmínek a postupů stanovených zákonem...“. Je proto na právním řádu každého jednotlivého státu, jaké podmínky a postupy k naplnění tohoto nároku na spravedlivou náhradu škody pro své občany – pacienty, stanoví.

V diskusi na tyto referáty totiž mimo jiné zaznělo, že určitým vzorem by měly být skandinávské státy, zejména Norsko a Švédsko, kde podmínky pro odškodnění za nesprávný zákrok mají pacienti nejlepší. Odškodnění dosáhnou zpravidla na základě mimosoudní dohody.

Z obou těchto referátů a z diskuse přítomných advokátů, kteří se převážně specializují v tomto oboru, jsem dospěla k závěru, že celá řada rozhodnutí našich soudů, v nichž je konstatováno, že léčebným výkonem nebo léčebnou péčí došlo k poškození pacienta, avšak odpovědnost nemocnice nebo lékaře není dána, by v těchto zemích neobstála.

Organizátoři referátů správně zařadili do cyklu přednášek o odpovědnosti profesionálů i otázku pojištění této odpovědnosti. Této role se vynikajícím způsobem zhostil advokát velké advokátní kanceláře z New Yorku Martin I. Kaminski. Jeho přednáška byla detailní a velmi vyčerpávající. Zahrnul do ní úpravu právních vztahů mezi advokátem jako profesionálem a pojišťovnou. Zdůraznil, že žádné povolání nemůže být vykonáváno svobodně a se vší důsledností, pokud odpovědnost za případnou chybu není současně kryta pojištěním. Pojištění znamená ochranu nejen pro profesionála –

odborníka ať je to lékař, architekt nebo advokát, ale zejména i pro jeho klienta. V USA je pojištění odpovědnosti povinné ze zákona. Porušení povinností profesionála se americkými soudy velmi důsledně zkoumá a velmi přísně posuzuje. Každá profese má ve svých stanovách vymezené postupy a standardy výkonu své profese. Americké soudy ve všech svých státech neváhají ukládat za porušení těchto standardů vysoké náhrady. Podle dr. Kaminského je velmi důležité soustředit se při uzavírání pojistné smlouvy na její obsah, pokud jde o rozsah pojistného krytí. Profesionál může totiž lehce přehlédnout, že některá činnost jeho profese není kryta pojištěním, nebo dokonce podléhá pojistné výluce, a tím se může dostat do svízelné situace, když případnou škodu musí hradit sám.

Uvědomila jsem si, že i my, někteří advokáti, jsme spolehli na rámcovou pojistnou smlouvu, kterou za nás uzavřela naše advokátní komora a neprověřovali jsme pro nás platné všeobecné pojistné podmínky, zejména článek 2 – Předmět pojištění, článek 3 – Pojistná události, ale hlavně článek 9 – Výlučky z pojištění. Jenom pro úplnost: oznámení o nové rámcové pojistné smlouvě a všeobecné pojistné podmínky jsou uveřejněny ve Věstníku ČAK, částka 3, rozesílané 21. 11. 2001. Víím o čem mluvím, poněvadž jsem několikrát stála před soudem. Poukazuji na to pro ty, kteří ještě žádný problém neměli, ale může jim něco podobného, to je uplatnění náhrady škody za pochybení při výkonu právní pomoci, hrozit. Kdo totiž nic nedělá, také nic nezkaží.

Dr. Martin I. Kaminski popsals velmi

podrobným způsobem, jaké vztahy mohou nastat v různých situacích pojistného vztahu, to je od uzavírání pojistné smlouvy, přes uplatnění pojistné události, po uzavření dohody o výplatě pojistného plnění. Připustil, že je celá řada případů, kdy se pojištěný nepojistí dostatečně, nebo připustí určité výlučky a výsledkem toho je, že část škody musí nést ze svého. V USA je taková praxe, že advokáti, ale i advokátní kanceláře nepřevzou kauzu, jejíž hodnota by přesahovala vyšší pojistné částky, pro kterou jsou pojištěni. Tato zásada platí i v celé řadě jiných států, jak vyplynulo z diskusních příspěvků k tomuto referátu.

Bohužel u nás nejsme na pojištění své odpovědnosti dostatečně soustředěni. Také klienti od nás nevyžadují prokázání pojištění v případě, že nám předávají složitou kauzu o vysokou částku. Tato otázka pojištění by skutečně zasluhovala i v rámci advokacie větší reklamu, neboť pojištění znamená při výkonu našeho povolání jistotu pro nás i pro klienta. Pojištění je totiž někdy i garantem pro zachování firmy, to je v našem případě advokátní kanceláře.

Osobně se domnívám, že toto vybrané téma bylo pro všechny přítomné velmi prospěšné. Z obsahu referátů a z diskusních příspěvků vyplynulo, že profesionalita skutečně zavazuje k maximální kompetentnosti činnosti, k zachování všech předepsaných standardů a povinností a že pro jejich svobodný a maximální výkon je nezbytné pokrytí případné odpovědnosti za škodu z jejich činnosti vzniklou, správně sjednaným pojištěním. ■

Sekce duševního vlastnictví, komunikací a technologií

Užívání a zneužívání práv duševního vlastnictví na internetu

JUDr. OLDŘICH TROJAN

Internet jako nové komunikační médium podstatným způsobem mění obchodní aktivity i každodenní život. Je možno jej pojmát zejména z hlediska technického, ekonomického, právního. Technicky je internet chápán jako soustava serverů, datových komunikací a k nim připojených počítačů. Organizačně jsou to provozovatelé jednotlivých sítí a podsítí, zprostředkovatelé připojení

(provideri), uživatelé apod. Právní povaha internetu je značně složitá a již delší dobu je snahou mnohých podřídit jej určité regulaci.

Objekty, ze kterých se skládá síť Internet mohou být dvojího právního charakteru:

- Hardware, který umožňuje vlastní fyzickou existenci a fungování internetu. Tyto objekty mají z hlediska práva charakter movitých věcí.
- Software a data, mající virtuální povahu a nacházející se na jednotlivých místech (serverech) sítě Internet. Jsou to tedy objekty nehmotného charakteru a pod právní kategorií věcí je nelze zařadit. Tento nehmotný statek lze charakterizovat jinou majetkovou hodnotou nebo právem a v konkrétním případě může být různého druhu, a to jako informace, předmět duševního vlastnictví, osobní údaj, a to včetně jejich ochrany.

S tímto úzce souvisí problematika ochrany doménových označení, informační systémy státních orgánů a jejich ochrana, trestněprávní

otázky související s internetem, uzavírání smluv prostřednictvím internetu. V neposlední řadě i nežádoucí jednání, jako například cybersquatting, hacking, cracking a jiná.

Zřejmě nejvýraznějším právním problémem je „celosvětový – nadnárodní“ charakter internetu a určení jurisdikce a rozhodného práva při posuzování jednotlivých problémů normami národních právních řádů. Snižuje se tak stupeň právní jistoty, který by mohl představovat určitou brzdu v očekávaném rozvoji elektronického obchodu a elektronické komunikace. Jako chvályhodné lze přivítat úsilí mezinárodních organizací (WTO, WIPO, UNESCO) i orgánů Evropské unie řešit tuto problematiku v rámci mezinárodních dohod „digitálního věku“. Příhodné je ovšem zdůraznit, že judikatura v jednotlivých státech, týkající se porušování práv duševního vlastnictví na internetu, je značně rozdílná, často protichůdná, a to i uvnitř jednoho státu. Na nové technologické prostředí je často

výroční konference IBA

reagováno i vytvářením nového souboru předpisů nazvaných často jako „soft law“.

Problematika ochrany práv duševního vlastnictví v prostředí internetu je velmi komplikovaná a jsou s ní spojeny i okruhy otázek, které se výslovně netýkají užití (či zneužití) díla prostřednictvím internetu. Mezi tyto související okruhy patří především problematika odpovědnosti (spoluodpovědnosti) poskytovatelů odkazů (hyperlinků) za neoprávněné užití díla třetími osobami (uživatelé jimi poskytovaných služeb), otázky spojené s určením rozhodného (národního) práva v případě užití či spíše zneužití práva v prostředí celosvětové sítě Internet či praktické těžkosti spojené s vymahatelností práva na internetu.

V oblasti autorských práv se v poslední době jedná zejména o způsob nakládání s dílem v prostředí internetu, kdy na jednom z počítačů připojených do sítě Internet (serveru), který je pevně identifikovatelný svou IP adresou, jsou zpřístupněna určitá data a koncový uživatel pak tato data stahuje („download“) buďto nastálo, nebo přechodně do svého počítače. Zde vzniká otázka, jakým způsobem právně vymezit technologie typu „peer to peer“ („rovný s rovným“) nebo též „p2p“. Systémy sdílení dat s centrálním vyhledávačem (Napster), sdílení dat s decentralizovaným vyhledáváním (Gnutella), sdílení dat s distribuovaným anonymním ukládáním (Freenet). V těchto systémech je spatřována budoucnost, ovšem po vyřešení všech nejasností a stanovení jasných pravidel

příslušnou úpravou právních předpisů.

Samotné peer to peer sítě s sebou nepřinášejí zvláštní právní problémy z pohledu kvalifikace aktů užití (zneužití díla) ze strany uživatelů. Otázkou nejasnou zůstává spoluodpovědnost provozovatelů těchto systémů nebo dokonce tvůrců programů pro jejich běh za primární delikty těchto uživatelů.

Vedle audio přenosů se stále ve větší míře šíří sdílení video přenosů, kdy dopady z hlediska práva a ochrany lze aplikovat i na tato díla a jejich sdílení v síti internet.

I v rámci sítě Internet, se setkáváme s víceméně tradičními případy nekalosoutěžního jednání, jako například klamavá reklama, klamavé označení zboží a služeb, vyvolání nebezpečí záměny, zlehčování, srovnávací reklama, nepřiměřené (neslušné) lákání, porušování obchodního tajemství, byť přizpůsobenými novým technologickým podmínkám.

Vedle těchto se objevují i nové případy nekalé soutěže, které se objevily poprvé v souvislosti s internetem a které vyplývají z technického charakteru internetu jako takového. Může se jednat zejména o

- framing, technický postup využívající tzv. hyperlink, kdy informace z jiných webových stránek jsou přenášeny na obrazovku uživatele, který navštívil webovou stránku využívající framingu, takže uživatel má pocit, že využívá informace z navštívené webové stránky a nikoliv z jiných webových stránek;
- meta tag, používání skrytých virtuálních panelů, které nejsou viditelné lidským

okem a jsou umístěny na webové stránce obsahující hesla (klíčová slova) pro účely snadnějšího hledání dané webové stránky na internetu ze strany uživatelů, využívajících internetové prohlížeče;

- keywords (klíčová slova), užívání klíčových slov internetovými prohlížeči, poskytnutými za úplatu společnostem, provozujícím internetové prohlížeče, pro účely umístění virtuálních reklamních panelů ve spojitosti s těmito klíčovými slovy;

- spamming, rozesílání nevyžádané elektronické pošty;
- pop-up reklama, automatické, bez iniciace uživatele internetu, otevření dalšího okna prohlížeče obsahujícího pouze reklamu.

Použití uvedených technik v sobě může zahrnovat nejenom prvky nekalosoutěžní, ale i porušování práv k ochranným známkám, pokud jsou užívány bez svolení jejich vlastníka a nejedná se o výjimku danou příslušnými právními předpisy (omezení účinků ochranné známky, vyčerpání práv z ochranné známky). Problematika se nedotýká toliko rešeršních systémů/internetových prohlížečů.

Dalším okruhem porušování práv (nejenom) duševního vlastnictví na internetu je tzv. agresivní jednání – cybersquatting, hacking, cracking apod., jež se dotýká nejenom samotného internetu, přesněji obsahu webových/internetových stránek a z právního hlediska je lze nazvat zabraňovací soutěží. Prvně jmenované jednání se pak negativně dotýká principů přidělování doménových jmen. ■

Sekce lidských zdrojů

Diskriminace v odměňování z důvodu pohlaví (Srovnání několika národních úprav)

JUDr. BARBARA HAVELKOVÁ

V rámci konference International Bar Association v Praze proběhl 29. 9. 2005 panel zaměřený na problematiku Diskriminace v odměňování z důvodu pohlaví. Představen byl poslední vývoj jak v zemích Evropské unie (Francie¹ a Velká Británie²), tak v Americe (USA³, Argentina⁴). Cílem tohoto článku není reprodukovat příspěvky panelistů a následnou diskusi, ale vyzdvihnout zajímavosti v jednotlivých právních úpravách a upozornit na důležité případy před národními soudy.

Evropská unie

V členských státech Evropské unie vychází úprava zákazu diskriminace v odměňování z článku 141 (bývalý článek 119) Smlouvy o založení Evropského společenství a ze Směrnice o rovné odměně⁵. Obecně rozlišuje komunitární právo mezi **diskriminací přímou** (například povýšení mužského kandidáta, přestože ženská kandidátka má lepší vzdělání a delší praxi)⁶ a **diskriminací nepřímou** (například stanovení vyšší hodinové sazby pro pracovníky/ice⁷ na plný úvazek než pro pracovníky/ice na částečný úvazek, čímž by byla znevýhodněna skupina tvořená v naprosté většině ženami)⁸. Byla-li, v případech přímé diskriminace v odměňování, vyplacena rozdílná odměna zaměstnanci a zaměstnankyni vykonávajícím stejnou práci nebo práci stejné hodnoty, jedná se o diskriminaci *prima facie*⁹. Zaměstnavatel se může zprostit odpovědnosti, prokáže-li, že je rozdíl v odměňování objektivně odůvodněn (rozdílná konkrétní náplň práce, rozdílné pracovní výsledky, výkonnost apod.). Též u nepřímé diskriminace

rozlišujeme dvě fáze. Soud zaprvé zkoumá, zda zaměstnavatel rozdílně zachází s různými skupinami zaměstnanců/kyň, a zda je ve znevýhodněné skupině více zastoupeno jedno pohlaví. Je-li tomu tak, je prokázána *prima facie* diskriminace, a je na zaměstnavateli, aby rozdíly objektivně ospravedlnil – většinou ekonomickými důvody. Opatření, kterými zaměstnavatel sleduje daný ekonomický cíl, pak musí odpovídat skutečné potřebě podniku, být vhodná a nezbytná k dosažení sledovaného cíle.^{10, 11}

Velká Británie

Ve Velké Británii upravil princip rovné odměny mezi mužem a ženou za stejnou a srovnatelnou práci zákon o rovné odměně z roku 1970¹². Britská judikatura interpretuje, v souladu s komunitárním právem, tento princip jako zákaz přímé i nepřímé diskriminace. Žena, která se dovolává diskriminace, musí svou odměnu srovnávat s konkrétní osobou mužského pohlaví. Tím může být jak její současný kolega, tak

výroční konference IBA

předchůdce. V případě *Stephanie Villalba v Merrill Lynch*¹³, ve kterém žalovala vysoce postavená manažerka mezinárodní investiční banku mj. pro porušení zákazu diskriminace v odměňování, rozhodl soud, že pokud nemůže poškozená najít srovnatelného muže v rámci státu, kde pracuje, může svou odměnu srovnávat i se zaměstnanci stejného zaměstnavatele v zahraničí. Je pak otázkou pro soud, zda se jedná o srovnatelnou práci – soud může nicméně vycházet ze znaleckého posudku. Rozhodnutí v případě *Villalba* se dále zabývalo velmi důležitou otázkou, zda má diskriminovaná osoba **přístup k interním materiálům** společnosti týkající se mzdy – tedy otázkou, jak sladit právo zaměstnance na informace o odměňování se zájmem na ochraně osobních údajů. Žalobkyně požadovala přístup ke mzdovým údajům celkem 120 pracovníků, aby mohla prokázat, že mzdové praktiky zaměstnavatele plošně znevýhodňují ženy. Soud jí přístup garantoval jen ve velmi omezeném rozsahu, neboť zaměstnanec/kyně má právo přístupu pouze k relevantním informacím potřebným pro srovnání odměn¹⁴. Soud ale označil za žádoucí, aby zaměstnavatelé preventivně vypracovávali mzdovou dokumentaci tak, aby mohly být potřebné ukazatele přístupné zaměstnancům/kyním, aniž by došlo k porušení zákona o ochraně osobních údajů¹⁵. Nezbytná je též existence srozumitelného a průhledného systému odměňování. Jeho vytvoření a uplatňování je v zájmu zaměstnavatelů samotných, neboť tak mohou v diskriminačních sporech, kdy je tíží **důkazní břemeno**¹⁶, prokázat, že se všemi zaměstnanci/kyněmi bylo zacházeno rovně.

V případě *Villalba* soud nakonec rozhodl v neprospěch žalobkyně, neboť se ukázalo, že důvodem pro rozdílné odměňování byla nižší výkonnost a nikoli její pohlaví.¹⁷

Francie

Ve Francii má zákaz diskriminace v odměňování dlouholetou tradici – první zákon o rovnosti pohlaví z roku 1972 dokonce předcházela přijetí Směrnice o rovné odměně na evropské úrovni. S komunitární úpravou zákazu diskriminace v odměňování je francouzská úprava, obsažená většinou v zákoníku práce, nicméně v souladu, v mnohém jde dokonce dál. Kromě soukromoprávních prostředků nápravy (žaloba) a správní kontroly dodržování rovnosti (prostřednictvím úřadů práce), sankcionuje diskriminaci též trestní právo. Diskriminace v zaměstnání je trestná, zaměstnavatel, na něhož mohou trestní oznámení podat inspektoři práce, odbory i sám zaměstnanec, může být odsouzen k pokutě do 5000 FF (760 euro).

U soukromoprávních žalob se francouzské soudy zabývají podobnými otázkami jako ty britské. K povinnosti umožnit zaměstnanci **přístup k relevantním informacím**

o systému odměňování a rozhodnutích zaměstnavatele v této oblasti se vyjádřil odvolací soud v Montpellier v případě *Florence B. v. IBM*¹⁸. Společnost IBM po dvanáct let neumožňovala stejný kariérní postup paní Florence B. jako jejím mužským kolegům, následkem čehož byla žalobkyně výrazně méně odměňována. Soud žalovanou společnost vyzval, aby předložila interní materiály týkající se kariérního postupu zaměstnanců a mezd, ta však odmítla soudou dokumentaci zpřístupnit. Tím neunesla břemeno důkazní, neboť nebyla schopna prokázat rovné odměňování mužů a žen. Tento případ byl rozhodnut ve prospěch Florence B., společnost IBM byla odsouzena k vyplacení náhrady mzdy žalující zaměstnankyni.

Francouzské soudy také řešily otázku, kdy je možné zaměstnance a zaměstnankyni vykonávající práci, která je v katalogu pozic hodnocena jako stejná (např. manažer/manažerka) či srovnatelná (vrátný/šatnářka), odměňovat rozdílně. Zaměstnavatel může rozdílně ospravedlnit **osobními charakteristikami** zaměstnanců. Při srovnání může hrát roli například celková délka zaměstnání v oboru, jakož i délka zaměstnání u současného zaměstnavatele. Důležitá je též složitost práce, zejména jaké schopnosti a kvalifikaci vyžaduje řešení problémů zaměstnancem, a jak tento své schopnosti a svou kvalifikaci skutečně uplatňuje. Při posuzování výkonnosti je pak třeba se u řídicích pracovníků dívat nejen na intenzitu a kvalitu prováděných úkolů či dodržení termínů, ale též na to, jak komunikují s podřízenými a kolegy.¹⁹

Spojené státy americké

Zákaz diskriminace ve Spojených státech je upraven zprv v Hlavě VII zákona o občanských právech²⁰, a zadruhé v zákoně o rovné odměně z roku 1963²¹. Důležitá je též možnost podání skupinové žaloby, kterou upravuje Federální občanský procesní řád Spojených států²², jakož i systém zadávání veřejných zakázek, kdy federální vláda smluvně zavazuje společnosti k dodržování principu rovnosti, obsažený v Nařízení I 1246 prezidenta Johnsona z roku 1965²³.

Ve **skupinové žalobě** se jednotlivci ve srovnatelné právní situaci společně domáhají svých práv před soudem prostřednictvím jedné žaloby. Přesněji lze rozlišovat mezi zástupci/kyněmi skupiny („class representatives“), kteří/ré jsou uvedeni/y v žalobě, a členy/kami skupiny („class members“), kteří/ré nejsou blíže specifikováni/y, ale na které se vztahuje výsledné rozhodnutí soudu. Skupinové žaloby bývají popisovány jako nástroj zefektivnění soudního rozhodování, který ulehčuje soudům, zabraňuje nekonzistentnosti rozhodování v jednotlivých případech, a zaručuje přístup ke spravedlnosti osobám,

jež by jinak z ekonomických důvodů nebyly schopné před soudem škůdce žalovat. Skupinové žaloby jsou dobře použitelné v případech nepřímé diskriminace²⁴ v odměňování, neboť diskriminační politika či praktiky zaměstnavatele mají často dopad na širší okruh srovnatelně postavených zaměstnanců/kyň. Případnému zneužití nástroje skupinové žaloby předchází Federální občanský procesní řád Spojených států stanovením konkrétních požadavků. Zprv se jedná o požadavek velké množství poškozených – potenciálních žalobců/kyň („numerosity“). Zadruhé jsou podmínkou společné skutkové či právní otázky („commonality“). Styčným bodem může být např. prokázání odpovědnosti u zaměstnavatele, i když samotné nároky jsou různé výše. Třetím požadavkem je typičnost („typicality“). Rozhodující je, zda jsou nároky zástupců/kyň skupiny, kteří/ré jsou uvedeni/y v žalobě, reprezentativní pro členy/ky skupiny jako celku, například vedoucí zaměstnankyně bude jako žalobkyně moci zastupovat zájmy hodinovou sazbou placených zaměstnankyň jen pokud na ně byla uplatňována zcela shodná pravidla odměňování. Čtvrtým požadavkem je patřičnost („adequacy“). Soud kontroluje, zda jsou zástupci skupiny schopni dovést případ do konce a zastupovat přitom především zájmy skupiny; hodnotí se také způsobilost zvoleného právního zástupce. Za páté musí soud posoudit, jestli neexistuje nějaký závažný důvod, proč by byl lepší jiný způsob řešení sporu („superiority“). Nesplňuje-li skupina dané požadavky, není jí umožněno žalovat²⁵.

Pokud se zaměstnanci/kyni podaří dokázat, že byla vyplacena vyšší odměna mužskému kolegovi, který vykonává stejnou práci vyžadující v zásadě stejné schopnosti, úsilí a odpovědnost při srovnatelných pracovních podmínkách, je diskriminace prokázána *prima facie*. Obdobně jako v evropském právu se zaměstnavatel může zprostit odpovědnosti. Americké právo nicméně nabízí širší okruh možných důvodů, které soud akceptuje jako nediskriminační. Zaměstnavatel se zprostit odpovědnosti pokud prokáže, že rozdíly odpovídají zprv výsluze let (seniorita), nebo zadruhé výsledkům práce, rozdíly mohou být za třetí výsledkem systému, který odměňuje zaměstnance/kyně dle množství či kvality výstupů (zejm. výrobků) a za čtvrté se zaměstnavatel zprostit, prokáže-li, že se jednalo o jakýkoli jiný důvod než pohlaví zaměstnance/kyně. Vzhledem k tomu, že skutečnosti zprošťující zaměstnavatele odpovědnosti jsou tvrzeními zaměstnavatele, nese s ohledem na ně před soudem důkazní břemeno.

Největší skupinovou žalobou proti diskriminaci v USA je v současnosti probíhající případ *Dukes v. WalMart*²⁶, ve které žaluje šest žen, zástupkyň skupiny čítající milion a půl bývalých a současných zaměstnankyň, největšího světového maloobchodního

výroční konference IBA

prodejce, společnost WalMart, pro diskriminaci žen v kariérním postupu a odměňování. Žalobkyně zde musí, jako ostatně ve všech případech nepřímé diskriminace, prokázat negativní dopad opatření zaměstnavatele na ženy. Činí tak prostřednictvím **statistické analýzy** (zastoupení žen na pozicích různé úrovně, výše odměn v dělení podle pohlaví u jednotlivých prací, užití jednotlivých složek mzdy podle pohlaví apod.). Přestože se statistická data jeví jako vhodný nástroj, jak dokázat systematické znevýhodnění širšího okruhu osob definovaných určitým znakem (pohlaví), kritici poukazují na to, že umožňuje určitým členům skupiny získat odškodnění, aniž by museli/y prokázat, že byli osobně diskriminováni/y.²⁷

Z hlediska ochrany lidských práv, zejména práva na spravedlivý proces, je obecným problémem skupinové žaloby, že umožňuje, aby se v jednom sporu hájil jeden žalovaný proti milionu a půl nárokům různých žalobců/kyň.

Pro zaměstnavatele v USA znamená nárůst počtu soudy přípustěných skupinových žalob a výše přiznaných náhrad²⁸ v již proběhnuvších případech různá rizika. Jedná se samozřejmě jednak o finanční zátěž plynoucí z vyplacených náhrad i nákladů řízení, ale též o negativní publicitu a narušení vztahů s veřejností či snížení důvěry u investorů. Diskriminační spory mají samozřejmě též negativní účinek na

morálku stávajících a nábor nových zaměstnanců/kyň. Velcí zaměstnavatelé v USA vypracovali v posledních letech strategii pro zmenšení rizika plynoucího z diskriminačních žalob – systém **preventivních opatření** k omezení výskytu diskriminace v přístupu do zaměstnání a v zaměstnání. Jedná se např. o pohlavně nespécifickou inzerci obsahující přesný popis nabízené práce, objektivitu při výběru zaměstnanců a při jejich následném povyšování, podporu profesionalitu vztahů na pracovišti a předcházení sexuálního obtěžování. Ukázalo se též, že vnímají-li zaměstnanci/kyně pracovní prostředí jako spravedlivé, snižuje se pravděpodobnost podání žaloby. Zaměstnavatelé by tudíž měli průběžně získávat informace o postojích zaměstnanců/kyň k firemní kultuře, možnostem kariérního postupu atd. Důležitým nástrojem prevence je též dostupný a snadno srozumitelný systém odměňování (co se týká peněžitých plnění i plnění peněžité hodnoty²⁹), jakož i provádění vnitřních kontrol dodržování těchto pravidel. Žadující jsou též školení pro zaměstnance/kyně o rovnosti a připravenost pracovníků pověřených personálními otázkami diskriminaci v konkrétním případě řešit.³⁰

Druhou výraznou motivací zaměstnavatelů v USA dodržovat zákaz diskriminace je výše uvedený **systém podmínění veřejných zakázek** („contract compliance“). Ten vyžaduje, aby společnosti, které jsou dodavateli nebo subdodavateli federální vlády

USA, dodržovaly požadavky rovného zacházení a nedopustily se diskriminace z důvodu rasy, barvy pleti, pohlaví, náboženství či původu,³¹ případně aby tyto společnosti vypracovaly pro své zaměstnance/kyně program pozitivní akce.³² Kontrolou dodržování je pověřena zvláštní Kancelář.³³ Dojde-li k porušení zákazu diskriminace, může vláda společnosti vypovědět dodavatelskou smlouvu, jedná-li se o závažnější porušení, může být společnost prohlášena nezpůsobilou pro získání budoucích dodavatelských smluv federální vlády USA.

Závěr

Jako červená niť se příspěvky panelistů sekce Diskriminace v odměňování z důvodu pohlaví táhlo konstatování nutnosti **předcházet diskriminaci**. Závěrem je možno konstatovat, že preventivní opatření jsou na místě nejen pro zaměstnavatele ve Velké Británii, Francii či USA, ale i v České republice. Pokud bude zaměstnavatel diskriminaci předcházet, bude tak činit jak k prospěchu svému – ochrání se před riziky pracovněprávní litigace – tak svých zaměstnanců, jejichž zájmem není v dlouhotrvajícím a psychicky náročném soudním sporu s nejistým výsledkem bojovat se zaměstnavatelem, ale kteří se pokud možno nechtějí s diskriminací ve svém pracovním životě vůbec setkat. ■

1 Monique Beguiachvili z advokátní kanceláře Coudert Freres a Katell Daniel-Allioux z advokátní kanceláře Salans, Paříž.

2 Jane Mann z advokátní kanceláře Fox Williams, London City.

3 David Lowe z advokátní kanceláře Rudy, Exelrod & Zieff LLP, San Francisco a Xan Raskin z právního oddělení společnosti Bristol-Myers Squibb Company, New York.

4 Ignacio Funes de Rioja z advokátní kanceláře Funes de Rioja & Asociados, Buenos Aires; tímto příspěvkem se zde nezabývám, neboť se jednalo pouze o shrnutí základní legislativy a přehled statistik odměňování v Argentině.

5 Směrnice Rady 75/117/EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se provedení zásady rovné odměny za práci pro muže a ženy, OJ L 45, 1975, str. 19.

6 České právo definuje diskriminaci přímou v § 1 odst. 6 zákona č. 65/1965 Sb., zákonu práce („ZPr“) jako „jednání či opomenutí, kdy je, bylo nebo by bylo, na základě rozlišování podle vymezených diskriminačních důvodů (§ 1 odst. 4 ZPr) se zaměstnancem zacházeno nevyhodněji či výhodněji než s jiným zaměstnancem“.

7 Právní předpisy cituji doslovně, tedy s označením účastníků v generickém maskulinu; ve zbytku textu používám navzdory úzu právní-

kého jazyka ženský i mužský rod pro označení potenciální oběti diskriminace, případně hovořím o ženách jako obětech, neboť se jedná o statisticky výrazně častější případy.

8 Diskriminaci nepřímou jsou podle § 1 odst. ZPr „jednání nebo opomenutí, kdy zdánlivě neutrální rozhodnutí, rozlišování nebo postup zaměstnavatele znevýhodňuje či zvyhodňuje zaměstnance vůči jinému na základě rozlišování podle vymezených diskriminačních důvodů“.

9 Zde ve smyslu, že jde zřejmě o diskriminaci; chování je na první pohled diskriminační.

10 170/84 *Bilka Kaufhaus GmbH v. Karin Weber von Hartz* [1986] ECR 1607.

11 Tato hmotněprávní úprava se odráží v úpravě důkazního břemene podle Směrnice 97/80/EHS o důkazním břemenu v případech diskriminace na základě pohlaví, OJ L 14, 20. 1. 98, str. 6, kterou v českém právu provedl zákon č. 151/2002 Sb., který do zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu („o.s.ř.“) doplnil § 133a odst. 1.

12 Equal Pay Act 1970.

13 Rozhodnutí odvolacího soudu (EAT = Employment Appeals Tribunal) je k dispozici na webové stránce: http://www.employmentappeals.gov.uk/judge_fr.htm

14 Pokud zaměstnavatel odmítá umožnit

k dokumentům přístup, může soud ve Velké Británii vydat příkaz na vydání dokumentů („order to disclose“).

15 Ve Velké Británii se jedná o Data Protection Act 1998, v ČR o zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů.

16 Britská i česká úprava vychází ze Směrnice Rady 97/80/ES o důkazním břemenu v případech diskriminace na základě pohlaví, OJ L 14, 20. 1. 98, str. 6.

17 Z příspěvku Jane Mann z advokátní kanceláře Fox Williams, London City.

18 Cour d'appel de MONTPELLIER, *Mme Florence B./IBM*, RG 02/00504, Arret n° 635 du 25 Mars 2003.

19 Z příspěvku Monique Beguiachvili z advokátní kanceláře Coudert Freres a Katell Daniel-Allioux z advokátní kanceláře Salans, Paříž.

20 Title VII of the Civil Rights Act.

21 Equal Pay Act of 1963.

22 U. S. Federal Rule of Civil Procedure 23.

23 Executive Order 11246 (1965).

24 Pro nepřímou diskriminaci používá americké právo pojem „disparate impact“, zatímco přímá diskriminace je označována jako „disparate treatment“.

25 Soud připouští skupinovou žalobu zvláštním rozhodnutím („class certification order“).

26 *Věc Dukes v. WalMart Stores, Inc.*, 222 F.R.D. 137 (N.D. Cal. 2004).

27 Z příspěvku Davida Lowe z advokátní kanceláře Rudy, Exelrod & Zieff LLP, San Francisco.

28 Např.: Texaco, Inc: 176,1 milionu USD, Coca-Cola Co.: 192,5 milionu USD, Publix Super Markets: 81,5 milionu USD, Home Depot: 104 milionu USD.

29 České právo garantuje zákaz diskriminace nejen u mezd a platů, ale též u „jiných peněžitých plnění a plnění peněžité hodnoty“ (§ 1 odst. 3 ZPr).

30 Z příspěvku Xan Raskin z právního oddělení společnosti Bristol-Myers Squibb Company, New York.

31 U všech zaměstnavatelů, kteří uzavřeli s vládou smlouvu s hodnotou přesahující 10 000 USD v průběhu dvanácti měsíců.

32 U zaměstnavatelů, kteří mají nad 50 zaměstnanců/kyň a kteří uzavřeli s vládou smlouvu s hodnotou přesahující 50 000 USD v průběhu dvanácti měsíců.

33 Office of Federal Contract Compliance Programs (OFCCP) .

Sekce práva mezinárodního, prodeje koncesí a výrobků a sekce řešení sporů

Doložky o řešení sporů – praktický přístup

DAVID VANÍČEK

Předsedající:

Jonathan Wood (USA; obchodní sekce)

Pierre Bienvenu (Kanada; arbitrážní sekce)

Ostatní řečníci:

John Heaps (VB)

James Klotz (Kanada)

Christophe Radtke (Francie)

Kina Čaturkova (Bulharsko)

Jean Claude Najar (Itálie)

Fei Ning (Čína)

Seminář se konal dne 29. 9. 2005 jako společné setkání dvou sekcí. Moderování se ujal Jonathan Wood, který seminář zahájil a již v úvodu avizoval jeho cíl – tedy poskytnout ucelený přehled o aktuálních možnostech smluvní úpravy řešení sporů v mezinárodním obchodě, nikoliv podat vyčerpávající výklad o arbitráži a soudním řešení sporů. Dále konstatoval, že je zapotřebí brát v potaz rozdíly, které jsou mezi aplikovanými smluvními doložkami o řešení sporů v jednotlivých právních oblastech a že tedy při hledání vhodného řešení budou brány v potaz i tyto rozdíly.

Rozsáhlý příspěvek na téma řešení sporů v mezinárodním obchodě, beroucí ohled jak na smírné řešení sporů, tak i na cestu soudní a arbitráž především, přednesl druhý řečník, kterým byl John Heaps. Věnoval se obecnému výkladu o aktuálních možnostech při řešení sporů, nejprve vyzdvihl význam smluvních klauzulí k řešení sporů s tím, že jejich význam, který není tak patrný ve vnitrostátním obchodě, je mnohem intenzivnější při řešení sporů v mezinárodním obchodě.

Neopomenul zdůraznit zásady, kterými by se měl řídit právník, který do smlouvy inkorporuje doložku o smírném řešení sporů – od zcela samozřejmých, jako je nutnost předvídat předmět a intenzitu budoucích sporů mezi stranami, až po takové zásady jako je vytvořit u každého velkého kontrahenta vlastní ucelený model řešení sporů, či neupravovat řešení jen těch sporů, které již eskalovaly do „otevřené války“. John Heaps sám použil pojem „Armageddon“, anebo se neomezovat jen na jeden prostředek řešení sporů.

Svou představu o komplexním řešení sporů,

nikoliv omezenou až na řešení vypjatých situací cestou soudního řízení či arbitráže, pak představil jako model, kdy smlouva upraví, byť za cenu velkého rozsahu smluvního textu, komplexně metody komunikace mezi stranami, lhůty pro vyjasnění rozporů, lhůty, v kterých budou řešeny vzniklé spory, přičemž bude smluvně vyloučeno to, aby strana v této lhůtě podala návrh na zahájení řízení, volbu rozhodného práva, prorogační doložku, rozhodčí doložku včetně volby procesních pravidel apod. Zde neopomenul adresovat výtka právníkům působícím mimo anglosaskou právní oblast, neboť tito, dle jeho soudu, nevěnují dostatečnou pozornost problematice řešení sporů, často se omezují na řešení pro situace, kdy již nelze spor řešit smírnou cestou a kdy zbývají již jen prostředky soudního či arbitrážního řízení. Tato jeho výtka se nesetkala s žádnou bezprostřední reakcí z publika a ani v následné interaktivní části se nestala předmětem polemiky.

Možnosti smluvní úpravy řešení sporů rozdělil do čtyř oblastí. Na řízení soudní, mediaci, arbitráž a dále na ostatní prostředky řešení sporů. Ve svém příspěvku věnoval značný prostor zejména problematice soudního řízení ve věcech mezinárodních sporů a dále smírnému řešení sporů cestou mediace, u arbitráže se omezil na konstatování, že se mu to jeví jako nejvhodnější prostředek, zejména s ohledem na existenci většiny mezinárodních rozhodčích soudů, penetraci Vzorového zákona UNCITRALu do národních legislativ a počtu smluvních stran Newyorské úmluvy.

Soudnímu řízení věnoval velkou pozornost a snažil se vyvracet představy o tom, že lze paušálně o všech národních jurisdikcích prohlásit, že soudní řízení ve věcech mezinárodních obchodních sporů je pravidelně předražené, časově náročné a že škodí obchodním vztahům. Jako příklad použil zejména Irsko, Singapur a Austrálii, jejichž obchodní soudnictví vyniká nejen velmi rychlým řešením sporů obecně, ale totéž platí i o řešení mezinárodních obchodních sporů. Dále zdůraznil, že někdy může být soudní cesta zajímavější, protože soudce je oproti rozhodci vhodnější pro poskytování „klinického právního řešení“, přičemž při podrobení se příslušnosti soudu nebudou brány v potaz namísto pozitivního práva koncepty, jakými jsou řešení sporu *ex aequo et bono* apod.

Proto se věnoval i prorogační foru, kdy neopomenl do svého výkladu promítnout ani problematiku mezioblastních kolizí a problematiku aktuální Haagské úmluvy řešící problematiku prorogačních klauzulí (Hague Convention on Choice of Court Agreement) a jiných obdobných již užívaných nástrojů (mezinárodní smlouvy, nařízení Rady).

Poslední část svého výkladu věnoval

mediaci, problematice eskalačních klauzulí a jiným formám řešení sporů, např. expertize.

Poslední příspěvek v teoretické části přednesl J. Klotz, který se věnoval již samotné konstrukci smluvních doložek o řešení sporů. Na rozdíl od předchozího výkladu, kde byla problematika arbitráže jaksi odsunuta do pozadí, zde naopak byl výklad podáván na modelové rozhodčí doložce.

Pro zúčastněné právníky působící mimo oblast anglosaského práva to byla velmi zajímavá možnost seznámit se s prezentovaným rozsáhlým komplexem pravidel a leckdy až místy absurdním, složitým a místy i redundantním postupem pro tvorbu doložek, který je, byť i s ohledem na do jisté míry univerzální problematiku, již se týká, jen zčásti přenositelný i do naší a ostatních právních oblastí.

Pro smluvní doložky o řešení sporů se tak doporučovalo např. i koncipování zvláštní dohody o utajení (*non-disclosure agreement*) v rámci doložky, čistě pro případ soudního či arbitrážního řízení, anebo požadavek na výslovné podrobení se suverénní soudní moci jiného státu a vzdání se soudní ochrany domovského státu, který se spíše podobal prohlášení, jež činí nezávislé státy např. v dohodách o ochraně investic, nikoliv pouhé prorogaci soudiště, kde má být řešen spor stran, to jest subjektů, které v smluvním vztahu mají čistě soukromoprávní charakter.

Seminář se uzavřel interaktivní částí za účasti publika a všech řečníků, kdy byl řešen příklad konstrukce vhodného smluvního ujednání o řešení sporů v mezinárodním obchodě na fiktivním obchodě mezi francouzským, čínským a italským subjektem. Jednalo se o možnou úpravu řešení budoucích sporů smluvními prostředky mezi subjektem z České republiky (výrobce leteckých dílů), francouzským dodavatelem součástek do letadel a italskými aeroliniemi. Zajímavé byly nejen postřehy již vystoupivších řečníků a publika, ale především to byly příspěvky Kiny Čaturkové a Fei Ninga, kteří nabídli na problematiku trochu jiný pohled než řečníci před nimi. Bylo též zajímavé pozorovat kolegy z anglosaského právního prostředí, kteří se stejně jako jejich kolegové z jiných oblastí zabývali v této téměř hodinové části zejména otázkami arbitrážního a soudního řízení, nikoliv metodami smírného řešení sporů, eskalačními klauzulemi, anebo hledáním komplexního řešení pro veškeré spory, jež mohou vzniknout v konkrétním smluvním vztahu.

Výklad řečníků v teoretické i interaktivní části tak nabídl tuzemci zejména možnost srovnat problematiku smluvních doložek o řešení sporů s postupy zažitými v anglosaském právním prostředí, avšak s ohledem na téma semináře je možno současně konstatovat, že řešení, která byla přednesena, jsou z naprosté většiny použitelná i pro konstrukci smluvních doložek v jiných právních oblastech. ■